Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Helene Strange

Priergaardsslægten

Nordfalstersk
Hjemstavnsskildring

2. DEL

NYKØBING F. 1923
EGET FORLAG

Priergaardsslægten

HELENE STRANGE:

OLUF RUDER, 1910

SKÆRLUNDE KRO, 1912

PRIERGAARDSSLÆGTEN,
1. Del, 1922

Helene Strange

Priergaardsslægten

2. DEL

NYKØBING F. 1923
EGET FORLAG

En bidende kold og regnfuld Eftermiddag, da alle Kvinderne i Priergaarden sad ved Spinderok og Karter, famlede det usikkert ved Døren, og en halvvoksen Dreng traadte ind. Hans Klæder var utroligt pjaltede og næppe i Stand til at dække hans kulderystende Krop, og fra Laserne drev Vandet i store Dryp.

»Jæ ville jærne bée om e Støke Ma i Gus Navn«, mumlede han med klaprende Tænder.

Inger Prier standsede Rokken.

»E Støke Ma nægter jæ alre e sultent Meŋske«, sagde hun, »men jæ søns æls, du æ faa stor aa alivel ænne gammel nok tæ aa gaa øv aa tigge«.

En mørk Blodstrøm skød sig op i Drengens Ansigt, og han vovede ikke at løfte Øjnene fra den Vandpyt, der var ved at danne sig paa Gulvet fra hans gennemblødte Klæder.

»Ves Dræŋj æ du æls?« vedblev Inger, da han intet havde at sige til hendes første Bemærkning.

»Tamborens«, sagde han lavmælt, som vilde han helst være fri for at nævne sit Ophav.

»Aa vaar bor dænne Faaælre?«

»I Vaalse Fattehøvs«, kom det næsten uhørligt.

Inger betragtede medlidende den ynkelige Skikkelse.

»Naa kaŋ du sætte dej hær«, sagde hun og pegede paa den lille Kiste ved Kakkelovnen, »saa ska jæ smørre dej e Støke Ma«.

Drengen mumlede nogle uforstaaelige Ord og tog forsigtigt Plads paa Kisten.

»Va heer du?« spurgte Inger, idet hun tog Fedtkoppen op af Bordskuffen.

»Ole — Ole Larsen«,

»Aa vaa gammel æ du?«

»Jæ blir sejsten Aar tæ Kyŋermøsse«.

»Men æ du da saa ænne komfemert, saa du kuŋe faa dej iŋ rejde Plas?« blev Inger ved. Hun vilde til Bunds i Drengens Forhold, da der var noget ved ham, som vakte baade hendes Interesse og Sympati.

»Jo, jæ æ komferet«, kom det nølende Svar, »men jæ haa iŋen Plads naa«.

»Vaafaa haa dunne de?«

Ole duvede med Hovedet, og hans Fingre famlede nervøst ved en løsreven Lap paa Bukseknæet.

»Di saae, jæ ville stéle, men de ville jænne«, brød det pludselig ud af ham, og han brast i en voldsom og ubehersket Graad.

»Saa saa, miŋ Dræŋj!« Inger Prier klappede ham beroligende paa Hovedet. »Spis naa dete hær aa la mej saa høre, vun al de hæŋjer sammen«.

Ole bed graadigt af Brødet uden at sige noget.

»Vaa ska du saa hen hæfraa?« spurgte Inger, mens han spiste.

»Jæ vé ænne«.

Ole hævede Armen og skjulte bitterlig grædende Ansigtet i sit hullede Pelsærme.

»Men Hærregu, det aarme Baarn, vaadan æ de daa fat mæ dej?« udbrød Inger bevæget.

Den ulykkelige Drengs Stilling skar hende i Hjertet, og hun besluttede at hjælpe ham lidt tilrette. Men herinde i Stuen, hvor saa mange Øjne vogtede paa ham, kunde hun ikke vente, at han skulde aabne sit Hjerte for hende, og da han havde spist, tog hun ham med sig ud i Køkkenet, hvor de kunde tale i Enrum. Og herude kom saa alt det frem, som knugede ham, og han fortalte op om Livet hos Forældrene i Vaalse Fattighus og om Pladserne, han havde haft, siden han fra sit ottende Aar var kommen ud at tjene som Vogterdreng.

Særlig skildrede han den sidste, hvor de havde hundset og plaget ham som ingen af de andre Steder, og hvor de tilsidst havde jaget ham væk, fordi de troede, han vilde stjæle, hvilket han haardnakket benægtede at have haft i Sinde.

Der var noget i den forkomne Drengs Væsen,

der sagde Inger, at han talte Sandhed, og at der kunde blive noget af ham, hvis han blev vendt paa ret Køl, medens han sandsynligvis gik sin Undergang i Møde, dersom han ikke fik en Haandsrækning i Nøden.

»Vi kuŋe got brue iŋ Dræŋj som dej«, sagde hun efter et Øjebliks Betænkning, »saa vés du haa Løst aa maa faa dænne Faaælre, kaŋ du komme tæ aa kænne hos mej, naa du ve stille dej ordnle«.

»Jæ ve jærne blie hæ mæ de same«, sagde Ole stakaandet af Bevægelse.

»Jamen vi ska haa sport dænne Faaælre føst. Øvn deres Samtøke kaŋ dunne laae dej bort«.

»Men di vé jærne haa, aa jæ faar iŋ Plas«, ivrede Ole i en Tone, der vidnede om, hvor magtpaaliggende det var ham at blive hos Inger, der havde vist ham Deltagelse og Venlighed og hos hvem han ubevidst følte bankede et Hjerte, der var lydhørt for andres Nød.

»Men vi ska ligot vée, va di sier«, fastholdt Inger, »men naa kaŋ du blie hær i Nat, da de æ saan e Hærrens Vejr, saa dænne æ tæ aa jave e Meŋske øv i«.

Ved at høre om Tilladelsen til at blive der om Natten jog et Lysglimt hen over Oles Ansigt.

»Men saa maa du haa dej vaske aa ordne lét«, fortsatte Inger Prier, »aa naa ska jæ se aa hitte noe, du kaŋ trække paa dej, saa vi kaŋ faa tært dit eje Tøj tæ i Maaren«.

Det taknemlige Udtryk i Oles Minespil traadte stadig stærkere frem, men han formaaede ikke at give sine Følelser Luft. Stum og ubevægelig blev han staaende ret op og ned paa samme Plet, medens Inger tog en Skjorte og et Par Lærredsbukser frem til ham. Størsteparten af Henriks Klæder havde hun ellers delt ud til Mads og Peter Mønbo, men alt havde hun ikke villet skille sig ved lige med det samme, da det maaske senere vilde være godt at have lidt i Behold. Og nu havde hun netop Brug for det. Her stod den halvnøgne, drivvaade Dreng og trængte haardt til at faa nogle tørre Klæder paa, saa det var heldigt, hun havde noget at tage til. Paa Loftet hængte en Skindpels, som han

ogsaa kunde faa, og en gammel ulden Nattrøjebul og et Par Hoser af hendes egne, skulde fuldende Paaklædningen. At Tøjet var noget for stort, betød intet. Hovedsagen var, at han blev renset og kom i tørre Klæder.

»Naa kaŋ du taae iŋ Spaŋ Vaŋ aa gaa øv aa vaske dej i Staliŋ«, bød Inger, da hun havde faaet samlet Tøjet sammen, »aa hæ æ iŋ Kam aa iŋ Klat Seve, bru saa begge Dele got, aa kom tær Halm i dænne Træskoer, naa du taar di aaŋre Husser paa«.

Ole svarede gentagende Ja, og hurtig og adræt, men dog grundigt og omhyggeligt, gik han i Lag med den for ham saa uvante Renselsesproces. Et uendeligt Velbehag fyldte ham, da han senere stod renvasket og med tørre, varme Klæder paa.

Ærmerne paa Skjorten og Pelsen var alt for lange, men resolut havde han smøget dem godt op, saa han havde Hænderne fri, og om Livet havde han bundet en Snor for at holde Pelsen sammen.

Da han kom tilbage med sine egne vaade Pjalter, betragtede Inger Prier ham skarpt, men Mønstringen faldt ud til hans Fordel, og med et venligt Nik tog hun Klæderne fra ham og hængte dem op paa Tørrepindene over Bilæggeren.

»Æ dæ æls ænne noe, jæ kaŋ jælpe tæ mæ?« spurgte Ole hastig og ligesom bange for, at han ikke skulde faa Lov at lægge sin Erkendtlighed for Dagen.

»Du kaŋ gaa øv paa Loiŋ tæ Mas, haŋ haa kas noe tæ dej«, svarede Inger, og knapt havde hun udtalt Ordene, før Ole var ude af Døren.

Da Mads efter endt Dagværk kom ind for at faa Midaften, var Inger Prier ude i Køkkenet.

»Va søns du om dæŋ ny Kaal?« spurgte hun.

»Aa, kon al got. Dæ sitter vést e svært Haaŋlav paa ham, men vun haŋ æls æ, kaŋ ma junne vée inaa«.

»Nej, men de ville væe en go Jærniŋ, om ma kuŋe faa e ordnle Meŋske aa ham«.

»De ville de, aa vés haŋ blir hær, ska jæ lée ham saa got, jæ faastaar«, lovede Mads.

Ved Bordet fik Ole Plads nederst paa Bænken

ved Siden af Arbejdsmanden, og som han sad dèr, ren og hel, og spiste sig mæt inde i den pæne lune Stue imellem alle de gode, venlige Mennesker, blev det den skønneste Aften, han nogensinde havde oplevet.

Mads var ikke saa snild til det finere Husflidsarbejde, som Rasmus og Henrik havde været, men ledig var han aldrig, og naar han ikke havde andet for, plejede han gerne at karte en Time eller to om Aftenen.

»Kaŋ du kaarde?« spurgte han Ole, da Lyset blev tændt og Aftenarbejderne skulde i Gang.

»Nej — men jæ vé jærne prøje«.

Han fik et Par gamle Karter og begyndte at gnide løs paa en Tot Uld. Ved de første Træk masede han alt for haardt paa, saa Kartetænderne blev hængende fast i hverandre, og han maatte vrikke dem lidt tilbage for at faa dem skilt ad, men snart fik han Snit paa, hvorledes de skulde behandles, saa Arbejdet gik forholdsvis let og rask fra Haanden.

Efter Nadveren vendte Mads sig om mod ham.

»Du æ æls noe laŋghaare — du kuŋe træŋge tæ aa klippes«.

Ole fo'r med Haanden op i det lange, vindblegede Haar, som han ude i Stalden omhyggeligt havde vasket og kæmmet, saa det sad tæt og fast ind til Hovedet, men nu under Arbejdet var det kommet løs igen og flød ud til alle Sider.

»I kaŋ laane mej Saksen«, vedblev Mads henvendt til Pigerne, »saa ska jæ klippe ham, iŋen jæ gaar i Sæŋg«.

Med et gammelt Forklæde over Skuldrene fik Ole Plads i Nærheden af Lysekællingen, og Mads begyndte Klipningen. Nogen særlig stor Øvelse havde han ikke i at være Haarskærer, og det tog temmelig lang Tid, inden han blev færdig, men Ole var glad for Resultatet.

»Ja, naa æ de saa Sæŋgeti«, sagde Mads, imens han tørrede Saksen af bag paa sine Bukser, »aa naa æ du ju rén helt ijemmel, saa du maa jærne ligge hos mej«.

Oles Taknemlighed var stor over at maatte sove

hos Mads, og med en Slags hellig Ærefrygt puttede han sig ned i den store halmfyldte Seng med de grove Lagner og de tunge Dyner.

»Læ's saa det Fadervor«, sagde Mads, da han havde lagt sig tilrette foran i Sengen.

Ole følte Blodet stige op i Kinderne, men begyndte dog straks halvhøjt og stammende at fremsige de første Bønner. Ved den femte standsede han forvirret, men Mads hjalp ham sindigt paa Gled, og om end besværligt hakkede han sig saa igennem.

»Ja, saa i Jøse Navn saar vi tæ i Maaren«, sagde Mads, da Ole med et sagte Amen havde sluttet, og snart sov de begge trygt og godt.

Om Morgenen havde Mads næppe faaet Benene udenfor Sengen, før Ole med et rask Bums sprang ud paa Gulvet, og før Mads fik klædt sig paa, var han i Klæderne og rede til at hjælpe med den almindelige Morgensyssel.

Efter Davretid gav Inger Prier ham sit gamle Tøj, der nu var tørret, og de værste Huller syet lidt sammen.

»Naa kaŋ du taa de paa ijen, aa saa gaa hém aa snakke mæ dænne Faaælre — aa maa du saa væe hæ, kaŋ diŋ Faar komme mæ dej hæraaer«.

Modfaldent tog Ole Tøjet. Til det sidste havde han haabet, at Inger Prier vilde have givet ham Lov til at blive med det samme, saa han kunde sluppet for den triste Gang hjem til Fattighuset; men han maatte af Sted. Tung i Sind, men med Haab i Hjertet om snart at komme tilbage til det venlige Hjem, traskede han mod Vaalse for at faa fat i Faderen, saa de nødvendige Aftaler kunde blive truffet.

Ud paa Aftenen mødte han igen i Priergaarden, fulgt af Lars Tambor, der stod usikkert paa Benene, og hvis Klæder var om muligt endnu mere snavsede og lasede end Drengens. Hans Ansigt, som tidligere havde været ret kønt, var nu opsvulmet og tydeligt mærket af Drik, og Øjnene var røde og rindende af det store Kvantum Brændevin, han havde nydt.

Allerede huskendt gik Ole foran ind i Bryggerset.

»Hæ ska vi sætte Træskoerne«, hviskede han halvhøjt til Faderen.

»Ska vi? — de vaa da som Faŋen!« brummede Tamboren, men gjorde dog som han blev anvist.

Ole gik videre gennem Køkkenet ind i Stuen, men hans Ansigt viste tydelig den Kval, han led ved at træde frem med den elendige, fordrukne Fader.

»Ja, hæ kommer jæ mæ miŋ Søn«, sagde Lars Tambor, idet han søgte at holde sig saa stiv som vel muligt, »aa jæ ve osse jærne jøe jer dæŋ Kænste aa la ham faa Plas hos jer, naa I vé laae mej aa opføe ham i Tugt aa Hærrens Formaniŋ«.

Inger Prier rynkede Brynene.

»Jæ ska væe imo ham, saa jæ tæ ænvær Ti kaŋ faasvaare de aaer faa men Samvetehé«, svarede hun kort, »men jæ ve kon haa ham paa dæŋ Betiŋelse, aa haŋ blir aaerjye tæ mej, saa jæ kaŋ sørre faa hans Klæjer«.

»Ja, Gubevaas!« Lars slog anerkendende ud med Haanden. »De kaŋ osse nok væe nøvende faa ham aa faa e Frøventemmer tæ aa jælpe sæ lidt tærette, faa hans Mor æ æn Møjso, som værken vé eller kaŋ noe«.

»Va dæn Kunne æ, kaŋ væe mej de same«, afbrød Inger, »jæ ve baae vee, om jæ kaŋ faa Ole eller ej«.

»Jo, Gubevaas!« Tamboren slog paany ud med Haanden. »Som jæ saae fær, ve jæ jærne jøe jer dæŋ Kænste aa la jer faa miŋ Søn, faa I æ æn agdiŋs Kunne, aa de æ saan Stæer ma ska sørre faa aa faa sænne Børn hen. Jæ sæl haa osse alti kænt hos agdiŋs Folk, aa jæ haa sæl holt mej paa dæŋ rejdie Sie aa værken staalle eller hore saan som dæŋ Slasketøvde, jæ blé køvt tæ aa jefte mej mæ«.

Ole stod med rystende Knæ af Sorg og Skam. Kun nødig var han gaaet efter Faderen, men naar det skulde være, maatte han gøre det og endda være glad til, at denne ikke var mere fuld, end han kunde følge med ham; men foruden det, at han mødte frem halvdrukken og ussel paa alle Maader, stod han nu her og yderligere udbredte

sin egen og Moderens Skam og stængede vel derved Døren for ham til det Hus, han allerede havde faaet saa kært.

Det var en frygtelig Stund for Ole, og som bedende om Naade sendte han Inger Prier et hjerteskærende Blik.

»Aa jæ tø osse laae jer, aa Ole ve blie tæ jer Tæfræshé«, blev Tamboren ved, »faa haŋ æ tro aa paalile i ænvær Retniŋ aa rask tæ se Arbæe aa go væ Kretøvre — akkeraat lisom jæ alti haa vaaren i mænne aaŋge Dave, iŋtæ jæ kom i Lav mæ dæŋ tyvagtée Horetaske dæ héme — —«.

»Hol naa op mæ al dæŋ Slavs«, bød Inger strengt, »aa svaar mej kon paa, om jæ kaŋ faa Ole paa dæŋ Maae, aa jæ di første Aar jyr ham noe Tøj, som jæ søns haŋ faakænner«.

»Ja, Gubevaas«. Lars gjorde sin sædvanlige Bevægelse med Haanden.

»Ja, saa kaŋ du gaa øv tæ Mas«, sagde Inger henvendt til Ole, der straks styrtede ud af Døren, lykkelig over at slippe bort fra Faderen og vide sig sikker paa at blive i Gaarden.

Som Dagen i Forvejen gav han sig rask i Lag med Arbejdet, Mads satte ham til, men samtidig holdt han skarp Udkig med alt omkring for at se, om Faderen ikke snart vilde gaa sin Vej. Ret længe kom han heller ikke til at vente paa det. Saa snart Tamboren havde spist Maden, Inger gav ham, forføjede han sig bort, og til sin Lettelse saa' Ole Faderens lasede Skikkelse dingle ud af Gaarden.

Nu var alt i Orden, og nu skulde han have Lov at arbejde og opholde sig i denne dejlige Gaard hos disse gode Mennesker.

Aa, det var saa herligt, som han aldrig havde tænkt at faa det, og nu skulde han ogsaa se at blive flink og dygtig, saaledes som Inger Prier ønskede, han skulde være. Med et vældigt Tag huggede han den tunge Trægreb ned i Halmbunken, han var sat til at flytte, og han fandt det let at slæbe af Sted med dobbelt saa meget, som han ellers plejede at bære.

Allerede samme Dag begyndte Inger og Birthe at lave noget Tøj om til Ole, og deres flinke Fingre

fik snart dannet det ene tarvelige Klædningsstykke efter det andet, saa han kunde blive klædt som andre ordentlige Tjenestefolk.

For Ole var det en Lyksalighed uden Lige at faa hele og rene Klæder og leve i gode og lyse Omgivelser, og kunde der end senere komme Øjeblikke, hvor Hverdagslivet kastede sit graa og traurige Skær over hans Himmel, svandt Skyerne dog hastig bort. Opholdet i Fattighuset og i de tidligere Pladser, hvor han var blevet haanet og haft det ilde, tænkte han paa med Gru, og Skrækken for at komme ind i noget af det igen, var med til at holde ham i Ave, naar et eller andet daarligt skød op i ham.

Med hele sit stakkels kærlighedstørstende Hjerte hang han ved sin nye Madmoder og alt det, der hørte hende til, og gjorde stedse sin yderste Flid for at tækkes hende. Paa den anden Side var Inger Prier ogsaa veltilfreds med ham, og var der end meget, som skulde rettes og aves, fordi han var født og opvokset under saa elendige Forhold, virkede det dog ikke forstyrrende i hendes venlige Følelser, da hun havde fuld Forstaaelse af, at de tidligere ulykkelige Kaar uundgaaeligt maatte have indvirket uheldigt paa ham, saa han trængte saavel til Overbærenhed som til Rettelse og Formaning.

Men ude omkring i Byen var Ole til at begynde med ikke velset. Som Vaalser og som Søn af saa foragtelige Forældre var han for mange næsten som en spedalsk, der fortjente alles Had og Foragt.

I Inger Priers Gildeslav og blandt hendes Slægtninge var der flere, som var højlig forargede over, at hun vilde tage sligt et Udskud i sit Hus.

»Jæ kaŋ ænne faastaa, aa du ve haa dæŋ Skitiŋ iŋen faa dænne Dære«, sagde Svogeren Lars Sommer, da han straks efter Oles Ankomst var ovre paa Priergaarden i et Ærinde. »Taa daa aa jav ham væk — jo fær, jo hellere«.

»Dræŋjin sæl haa ænne jort noe, dæ kaŋ læges ham tæ Last«, sagde Inger, »aa haŋ kanne jøe væ, vun hans Faarælre æ, aa haŋ skanne hæfraa, saalæŋje haŋ skikker sæ ordnle«.

»De kuŋe iŋda osse væe de same, faade haŋ vaa aa sempel Familje, naa baae hanne hae vaaren fraa Vaalse«, erklærede Lars Sommer.

»Ma sku tro, I alesammen hae æn Skrøve løs mæ al jert Vaalsevrøvl«, kom det skarpt fra Inger Prier. »Faa een maŋ æ føt paa Vaalse eller e aaŋt Stæ, kaŋ vel da komme øv paa jet, faa de æ danne Stæe, dæ bestemmer, om maŋ blir e ordnle Meŋ= ske eller ej, aa dæ kaŋ væe lisaa monne goe aa pene Folk paa Vaalse som i iŋvær aaŋ By. De æ baae saan e vemle Ry, di haa faat sæ«.

»Nej, Vaalserne æ di væste Skaarnsskurke, dæ kaŋ eksestere paa hele Verdens Jor«, bandede Lars Sommer, »aa dæ øve æ osse di væste Banditter bue tæ aa slaas aa drikke«.

»Du sjenerer dej ænne faa aa taa Muŋin ful«, sagde Inger, »men vun saa æn du aa monne aaŋre ser paa Vaalserne, saa ska I la Ole i Fræ, vés I ve væe goe Venner mæ mej. Faa jæ taaller ænne, aa nun faanærmer dæŋ stakkels Dræŋj«.

Lars Sommer brummede noget i Skægget, men vovede ikke yderligere at sige Inger imod, og uden flere Forsøg paa at faa Ole væk fandt han sig i at se ham paa Gaarden. Men som Somren var der adskillige andre, og Inger Prier maatte gentagende sætte al sin Autoritet ind paa at værge Drengen for Overgreb ude fra. Grundet paa Ingers Myn= dighed og Oles ærlige og redelige Færd faldt Sin= dene dog omsider til Ro, og tilsidst blev han taalt som de fleste andre fattige Tjenestedrenge.

Aarene gik, men i Priergaardens daglige Liv var der ingen særlige Forandringer sket. Birthe og Mads arbejdede endnu fra Gry til Kvæld og stod som altid tro paa deres Madmoders Bedste.

Ole var en køn og velvoksen Karl med et aabent og tiltalende Ansigt, og den Iver og Lethed, hvormed han havde taget fat paa sine første Arbejder, var under Inger Priers og Mads' sikre og bestemte Ledelse yderligere udviklet, saa han kunde fuldt ud maale sig med de dygtigste af sine jævnaldrende. Den gode aandelige Paavirkning, han var kommen under, havde ogsaa haft en heldig Indflydelse paa ham, saa han i alle Maader var bleven en brav og hæderlig Karl, som Inger havde Grund til at være glad for. Men hans triste Familieforhold kastede bestandig Sorg og Skam ind over hans Vej og beredte ham utallige Kvaler. Moderen og den ældste Broder havde flere Gange været anklaget for Tyveri, og for ikke længe siden var de blevet arresterede. Den anden Broder havde arvet Faderens Hang til Drik, og i Fuldskab havde han fornylig slaaet en af sine Medtjenere halvt fordærvet og ventede nu paa sin Dom. Hans eneste Søster havde sidste Sommer faaet et Barn med en gift Mand, og den yngste Broder var en aandssvag Stakkel, der havde sit Tilhold hos Forældrene i Fattighuset, men drev for det meste om paa Vejene i den ynkeligste Forfatning. Frygteligere og mere sørgelige Familieforhold kunde ikke tænkes; og naar engang imellem Forældrene eller den aandssvage Broder fandt paa at drive over til Priergaarden for at tigge Mad af Inger eller en Skilling af Ole, var han Graaden nær og vidste ikke sine levende Raad, før de var vel ude af Gaarden igen.

Inger Prier omfattede Ole stedse med sønlig Ærbødighed og Kærlighed, og taknemlig tog han mod alt af hendes Haand, ligesom han var høflig og forekommende overfor Mads og Birthe Med de ældste af Pigebørnene stod han paa en god og kammeratlig Fod, og for de mindste var han som en større omhyggelig Broder.

Af Døtrene saavel som af Folkene krævede Inger bestandig strengt og dygtigt Arbejde, men heller aldrig glemte hun at sprede Lys og Glæde ind over deres Tilværelse. Hver Vinteraften i Mørkningsstunden blev der sunget og spøgt og vekslet med Historier og Eventyr, gamle Folkesagn og Slægtsminder. En Tid efter Henriks Død havde Dansen hvilet, men nu dyrkedes den igen i fuldt Maal, og for Ole, der ikke tidligere havde taget et Dansetrin, var her rig Lejlighed til at faa Øvelse i de gamle Folkedanse. Om Sommeren blev der leget og danset ude paa Toften, hvor flere af Byens unge ofte samledes, og efterhaanden som Ole og Døtrene blev voksne, fik de i Julen og Fastelavn Lov at gaa med til Legs rundt om i Gaardene sammen med den øvrige Ungdom.

Men som Inger Prier drog Omsorg for, at de unge fik Lod og Del i Ungdomstidens berettigede Glæder, sørgede hun ogsaa paa en klog og taktfuld Maade for, at der kunde komme dybere Indhold i deres Tilværelse. Foruden Avisen blev der ogsaa læst højt af forskellige Bøger, som hun i de sidste Aar havde købt eller laant, og disse Højtlæsningstimer hørte for dem alle i Gaarden til nogle af deres bedste og festligste Stunder. Intet syntes dem hyggeligere, end naar de en Søndag Eftermiddag eller Aften iført Helligdagsklæderne sad sammen i den lune lyse Stue og et Kapitel af en eller anden Fortælling blev læst op.

Men forinden den underholdende Højtlæsning om Søndagen tog sin Begyndelse, læste Inger Prier selv Dagens Evangelium og bad Fadervor, hvorefter der blev sunget et Par Salmer. Under Andagten sad alle stille og med foldede Hænder, men saasnart Oplæsningen af Bøger og Blade begyndte, kom det pænere Søndags-Haandarbejde straks i Gang.

Som Hviledagen blev helligholdt i Hjemmet, lærte Inger ogsaa sine Børn og Folk at søge Guds Hus, og saa godt som hver eneste Søndag var der en eller flere i Kirke fra Priergaarden. Selv var hun iblandt de flittigste Kirkegængere, og talløse Besøg aflagde hun ved sine Grave. Foran Henriks Grav blev hun altid staaende, og det aldrig helede Saar i hendes Bryst sprang op paany. Men naar Hjertet en Stund havde vaandet sig over Tabet af ham, der var taget bort fra hende, blev hun atter rolig, og med et sagte Farvel til alle sine døde gik hun bort fra Lejestedet.

Sin og Henriks fælles Yndlingsplads glemte hun heller ikke, og paa deres Bryllupsdag som paa andre Højtidsdage i deres Liv gik hun om Aftenen en Tur op paa Møllebanken og levede her de svundne Minder om paany. Men selv om her kunde komme noget vemodigt frem i hendes Tanker, fordi han var borte, og hun sad ene tilbage, tillod hun dog ikke Sorgen at faa Overtaget. Her, hvor de havde leget som Børn og spøget i deres første Ungdoms sorgløse Dage og senere siddet sammen i deres Ægteskabs herlige Aar, skulde kun det lyse og opmuntrende føres frem. Hjemme i de mørke Nætter, naar de andre sov, eller paa Kirkegaarden ved hans Grav havde Sorgen sin Plads, men heroppe vilde hun bade sin Sjæl i de skønne, lyse Minder og derigennem ogsaa hente Styrke og Kraft til Hverdagslivets Kampe og Besvær.

Inger Priers Døtre var i den forløbne Tid vokset op og blevet kønne og intelligente som Moderen, og de ældste af dem skiftedes nu til at være ude, for at Birthe, der var ældre og nødig vilde flytte andre Steder hen, kunde blive ved at opholde sig i Gaarden. I flere Aar havde Sidsel været hos Mosteren, Grete Ræv, som havde mistet sin eneste Datter og ved hendes Død bedt Inger hjælpe sig lidt ud over Sorgen ved at give hende sin Sidsel til Erstatning for den, der var revet væk.

Skønt Inger helst vilde have sine Børn samlede i Hjemmet til efter deres Konfirmation, nænnede hun dog ikke at sige nej til Søsteren og Svogerens Bønner, da hun følte, at hun, som selv var blevet

velsignet med saa mange dejlige Smaapiger, burde af sin Rigdom skænke én til Yndlingssøsteren, der var blevet frataget den eneste, hun ejede. Paa sin kloge, klare Maade talte hun med de ældste af Pigerne om Sagen og forklarede dem, at Sidsel burde forlade Hjemmet og flytte over til Mosteren, der gik saa sorrigfuld omkring og trængte haardt til Opmuntring og Trøst for det Tab, hun havde lidt. Til at begynde med saa' Sidsel lidt betuttet ud, men gennem Moderens Ord fik hun snart Forstaaelse af, at saaledes maatte det være, og lydig fulgte hun med til Rævegaarden, hvor hun blev modtaget med aabne Arme. Ikke alene Mosteren og Farbroderen var dybt taknemmelige over at faa en lille Sidsel igen, men ogsaa de tre Fætre, den lidt ældre Knud og den jævnaldrende Morten som den noget yngre Rasmus, var glade for at faa den kvikke og livlige Pige til Huse. Ret længe varede det heller ikke, før Sidsel følte sig fuldstændig tilrette dér og betragtede Rævegaarden som sit andet Hjem; og ganske naturligt maatte det tiltale hende, at hun, som eneste Pigebarn, kunde faa Del i flere forskellige Goder end i Barndomshjemmet, hvor alle skulde nyde ens Ret og kun efter Tur kunde komme med til Gilder og lignende. For den noget svagelige Moster blev hun snart en uundværlig Støtte, og i sit stille Sind havde Grete forlængst bestemmet, at den af Sønnerne, der kunde vinde Sidsel, skulde have Gaarden, saaledes hun kunde faa den elskede Søsterdatter om sig paa sine gamle Dage.

I det sidste Aarstid havde Kirsten opholdt sig i Gaabense Færgegaard hos Hanne Lejre, der tildels styrede den store Husholdning, og de unge Piger, som kom i Gaarden, havde her god Lejlighed til at sætte sig ind baade i den finere og grovere Madlavning. Ved Foraars-Skiftedagen var Kirsten taget hjem, og Sofie kommen i hendes Plads, da Inger Prier saa', at hendes unge Døtre havde godt af at være under den dygtige Svigerindes Ledelse og tillige gerne vilde have, at de fik et Indblik i lidt andre Forhold end dem, hun selv kendte og kunde give dem Oplysning om.

Flere i Lavet og blandt Familien kunde ikke forstaa, at hun saaledes vilde sende sine Døtre ud at tjene som almindelige Tjenestepiger i Stedet for at holde dem hjemme, da de dog ikke var ret gamle, og hun havde godt Raad til at have dem om sig, indtil de engang kunde blive gifte; men Inger tog intet Hensyn til deres Kritik.

De unge havde netop godt af at komme i en tjenende Stilling, mente hun, og det maatte være dem til Udvikling at komme i Forbindelse med flere forskellige Mennesker. Og Pigebørnene vilde gerne ud. Elskede de end Hjemmet højt og glædede sig over at være sammen med Moderen og Søstrene, laa der dog noget tillokkende og dragende i dette at være iblandt fremmede og opleve noget nyt. Særlig Kirsten havde været glad for sine Ture, men var dog rede til at bytte med Søsteren, naar Moderen ønskede det. Hun var nu snart tyve Aar, og med sin ranke Skikkelse og friske, lidt skarpe Ansigt var hun Inger fuldkommen opad Dage. Ved Gilderne og i Legestuerne flokkedes de unge Karle om hende, og lystig svang de hende i Dansen.

For nogle Dage siden havde der været Kirkegangsgilde hos Henrik Priers yngste Broder, og Hans Sværke, en af Nordfalsters rigeste Gaardmænd, som nylig havde mistet sin Kone, var da kommen hen og sat sig ved Siden af Inger Prier for at tale med hende om en Treaarsplag, hun vilde sælge.

I det samme var Kirsten gaaet forbi dem, og Hans Sværke havde fulgt hende med Øjnene.

»Du haar æn smaak Daater — aa dæ ve osse komme Frier tæ hiŋe mæ de føste«, havde han sagt, og hvem han mente, var ikke til at tage fejl af.

At hans Frierfærd vilde være en Ære saavel for hende som for Datteren, kunde Inger ikke nægte, og rigere og mere glimrende Kaar end ved Hans Sværkes Side, kunde der ikke bydes Kirsten. Selv var han en Mand i sin bedste Alder, knapt de fyrre, og uden Børn og ingen gamle Undertægtsfolk paa Gaarden, saa alt var saa fristende, som det vel kunde være.

Men alligevel var det saare ansvarsfuldt at føre en purung Pige ind i Ægtestanden, og hvad vilde vel Kirsten sige? Var hun end ung, var hun dog ældre end saa mange andre, der blev gift, og omtrent lige saa gammel, som da hun selv maatte vandre til Brudeskammelen, saa for Alderens Skyld kunde det nok gaa an; men hun skulde faa Lov at være medbestemmende over sin egen Skæbne. Mod deres Vilje skulde ingen af hendes Døtre komme til at række nogen Mand sin Haand.

Inger Prier kom til at kaste et Blik gennem Køkkenvinduet og saa' Kirsten og Ole staa sammen henne ved Loporten. Deres Ansigter straalede, og Øjnene mødtes i et lykkeligt Smil. Dette kom ikke Inger helt overraskende. Hun havde før set dem veksle milde Blikke over Bordet og hørt Stemmerne have en skælvende Klang, naar de talte til hinanden; men hun havde ogsaa forstaaet, at Kirsten endnu ikke havde Rede paa sig selv.

Hun havde derfor hidtil ment, det rettest ikke at gribe ind, men nu var Tiden kommen, da hun maatte tale med Datteren om Fremtiden, særlig da Hans Sværke maaske kunde ventes, hvad Dag det skulde være.

En Stund stod hun overvejende, saa aabnede hun Vinduet og kaldte rolig:

»Kestne, kaŋ du komme og jælpe mej aa lægge Larnene sammen«.

»Ja«.

Kirsten skyndte sig straks over Gaarden, medens Ole saa' tungt efter hende. Hvorfor skulde Inger Prier kalde netop nu, da han og Kirsten stod saa fortrolig sammen og var kommen hinanden saa forunderlig nær. Kirsten havde smilet saa kærligt til ham, og hendes Ord havde haft noget usigeligt blødt over sig og faaet hans Hjerte til at dirre i uendelig Lykke. Men Inger Priers Kalden havde været som et iskoldt Pust, der med ét rev ham ud af den Salighedstilstand, han havde følt sig hensat i, og uden at vide hvorfor, kunde han ikke blive en nagende Uro kvit.

Da Kirsten var kommen op i Stadsstuen, hvor det nyvaskede Linned laa i en stor Bunke paa Lang-

bænken, lagde Moderen begge Hænder paa hendes Skuldre.

»Holler du aa Ole, men Pie?« spurgte hun dæmpet og saa' hende forskende ind i Øjnene.

En glødende Rødme jog ved det uventede Spørgsmaal op i Kirstens Kinder og bredte sig helt ned paa hendes Hals.

»Si de kon, som de æ«, vedblev Inger, da Datteren i sin grænseløse Forvirring intet Svar kunde finde. »Jæ ska ænne laste dej, vés de æ saa, men jæ ve jærne vée, vun de hæŋjer sammen, saa jæ kaŋ raae dej paa de bæste«.

Moderens milde, rolige Stemme gav Kirsten Modet tilbage, og hun hævede Hovedet lidt.

»Jæ — kaŋ got lie Ole«, stammede hun, »men — vi haa alre snakke noe mæ væraaŋre om de«.

»Men de ve nok snar komme, i Fal du ve haa de, faa Ole æ vést paa de rene mæ set«, sagde Moderen. »Aa vés du saa bestemmer dej faa ham, maa du osse beteŋke, va dæ føller øtter. Faa haŋ haa junne noe, aa sæl om jæ jælper jer de, jæ kaŋ, ve de kon blie smaat faa jer tæ aa bejyŋe mæ«.

Inger Prier tav lidt og strøg Datteren nogle Gange over de før saa blussende Kinder, der nu var ligblege.

»Aa blie BuŋekunnE æ dæfaa noe aa de føste, du maa slaa aa TaŋkerneE, begyndte hun igen, »men jæ tror heller ænne, aa Løkken kon bor i Gaarene. To MeŋskerE kaŋ nok leve lisaa løklé mæ væraaŋre i e Høvs som i iŋ Gaar — men jæ ve baae lægge dej paa SiŋE, aa Familjefølelsen aa Familjestolthéen kaŋ paa monne Maaer væe stærkere æn ma tror. Aa va dæ æ som néarve i æn Slægt, kommes dænne alti øven om. Aa som dæŋ føste Prierdaatter, dæ blir Høvskunne, kaŋ de jærne blie stregt nok faa dej aa gaa mæ Mælkepotten, aa de kaŋ kas blie iŋ taaŋg GaŋgE faa dej, naa du ska komme gaaiŋs vaa di aaŋre kommer køriŋs«, føjede hun til, som Moderen engang havde sagt til hende selv.

Kirsten stod med halvt bortvendt Ansigt. Hver en Nerve i hende sitrede, og hendes Øjne brændte som Ild. Øjeblikkets store Alvor var hun sig fuldt bevidst og var klar over, at denne Time vilde faa afgørende Betydning for hele hendes Liv.

»Men paa dæŋ aaŋ Sie, ska du heller ænne baae se paa Stilniŋen lie naa«, fortsatte Inger Prier. »De haa osse sket, aa iŋ fatte Kaal haa arbæe sæ frem, aa jæ tror Tien ve briŋe mere aa dæŋ Slavs. Øtterhaan som Oplysniŋen gaar fremaa, vé dæ osse komme bæjre Tier faa Smaafolk, aa iŋen vé, va Løkke, dæ kaŋ væe Fattemaŋsbørnene beskaaren hæ i dæŋŋe Verden. Jæ haa sæl Erfariŋ i, va de ve sie, aa dæ arbæes mæ Kraft aa Viljestørke, aa jæ tror, dæ æ noe i Ole, som pejer i dæŋ rejdee Rætniŋ, saa kaskés haŋ mæ Tien kaŋ briŋe de tæ mer æn nun aa dom, dæ naa sitter mæ iŋ Gaar«.

Kirstens Bryst gik heftigt op og ned. For et Øjeblik siden, da Moderen talte om Vandringen med Mælkepotten og Bruddet med den gamle Slægtstradition, forekom det hende som umuligt at række den fattige Karl sin Haand, men nu, da hun som i et Syn blev vist, at der var noget større, som enhver kunde kæmpe sig frem imod, var det som hun straks skulde tage Kampen op ved Siden af Ole og sammen med ham vinde sin Tot ud af Lykkens Tén.

»Men saa æ dæ jæn Tiŋ inaa«, lød Moderens Ord videre i hendes Øre. »Væller du Ole, maa du osse høvse paa hans Faarælre, aa jøe op mæ dej sæl, om du kaŋ væe som æn Daater imo hans Faar aa Mor aa taa mæ ham øv tæ Vaalse Fattehøvs«.

Kirsten fo'r gysende sammen. Tanken om Oles usle Forældre fik næsten Blodet til at stivne i hendes Aarer.

»Nej, Mor — de kaŋ jænne«, hviskede hun hæst.

»Nej, de kaŋ jænne«, gentog hun stødende, som var hun bange for, at Moderen ikke skulde have forstaaet hende.

Inger strøg hende atter mildt og beroligende over Kinden.

»Men saa maa du osse iŋsé, aa du ænne kaŋ biŋe dej tæ Ole. Faa vun æn Stinne aa Lavs Tambor æ, saa ska du som deres Sønnekunne væe goe imo dom aa jælpe dom paa bæste Maae«.

»Men de kaŋ jæ ænne!« forsikrede Kirsten paany.

Ved at tænke paa de Pligter, hun som Svigerdatter vilde faa overfor de foragtelige Mennesker, indsaa hun klart det umulige i at blive Oles Hustru.

»Naa du ænne kaŋ de, brøer du heller ænne nok om ham, faa æls ville du faa hans Skøl kuŋe sætte dej øv aaer al de«, erklærede Moderen. »Men saa æ de got, du haa faat Øjnene op i Tie. Vaa de gaae læŋjere, kuŋe de jærne blét faa sent, ænne alene faa dej, men mere faa Ole, faa hær blir nok meje slaae i Støkker faa ham — —. Aa føst aa fremmest jæller de naa om, aa hanne kommer læŋjere i dæŋ Tro, som haŋ vel haa bejyŋt aa leve paa. Faa jæŋ aa di støste Syŋer, e Meŋske i dæŋ aaŋge Aller kaŋ begaa mo e aant, de æ aa vække Faahaabniŋer, som dænne æ Meniŋen aa opfølle«.

Kirsten snappede efter Vejret, som kunde hun ikke faa Luft. Det havde ikke været hendes Hensigt at lege med Oles Følelser, men hun havde selv følt sig tiltrukket af ham og hans hele Væsen og gerne søgt hans Selskab, og hendes Øjne havde vel ogsaa nok talt et Sprog, som han sikkert havde tydet til Fordel for sig og bygget sit kæreste Fremtidshaab derpaa. Uden at forbinde nogle særlige Tanker dermed havde hun ubevidst ladet sig lede af sine Stemninger, og først Moderens Ord i Dag havde vist hende, hvor hun i Virkeligheden stod.

»Aa, netop faadé Ole staar saa lavt, ve haŋ komme tæ aa mærke de dovelt hart, ves noe aa dæŋ Slavs gaar ham imo«, begyndte Inger Prier igen. »Vi maa dæfaa se aa rette væ de, va vi kaŋ, aa ijemmel hele det Væsen maa du søje aa faa ham paa aaŋre Taŋker«.

»Jæ ska alre snakke tæ ham mer«, pressede Kirsten frem mellem sine klaprende Tænder.

»Jo, de ska du«, formanede Moderen, »du maa værken laa søvr eller gal, men væe akuraat som i dæŋ føste Ti, haŋ vaa hær. Æ du aaŋliŋs æn fær, kaŋ haŋ let faa æn vra Taŋke, aa de kaŋ saa jærne bli være faa ham«.

Kirsten stod med bøjet Hoved og hørte efter Moderens Formaninger. Hendes Hjerte krympede sig, naar hun tænkte paa den Sorg, hun vilde føre ind over Ole, men det kunde ikke være andet.

Ihvad det end skulde koste, kunde hun ikke træde i nærmere Forbindelse med Tamborfolkene derude i Vaalse Fattighus. Ikke for alt i Verden vilde hun kunne se op til dem som Svigerforældre, og alene den blotte Tanke om Bekendtskabet fyldte hende med Væmmelse og Gru. Disse nedværdigende Skabninger kunde hun ikke føre ind i sin Familie, og Slægtens gamle Navn skulde ikke gennem hende besmittes ved en Forbindelse med nogle af de laveste og sletteste Mennesker, som fandtes i Miles Omkreds.

Skulde hun end græde ved Skilsmissen fra Ole, maatte hun hellere det, end tænke sig det andet. Hun vilde ækles blot ved at se Stine og Lars Tambor komme frem ude paa Vejen og forestille sig dem som Hædersgæster ved sit Bryllup og senere som selvskrevne Gæster gaa ud og ind i hendes eget Hjem, var saa frygteligt, at hun knapt kunde tænke det til Ende. Saa hellere et Liv uden Kærlighed og Tusinde Gange hellere skilles fra ham, hun havde kær, fremfor at nedværdige sig selv og den hele Slægt.

Hun saa' nu fast op paa Moderen, og denne forstod, at Slægtsfølelsen havde sejret over alt andet, og i sit Inderste kunde hun ikke andet end glæde sig derover.

Hendes smukke, evnerige Datter ført ind i den lastefulde Familie vilde have været hende en bitter Sorg, og ydmygende vilde det blevet for hende selv at faa Tamborfolkene sammen med sin egen Slægt. En tung Dag vilde det være for hende at holde Bryllup, naar Stine og Lars Tambor skulde sidde til Højbords, men endnu tungere vilde det blive at vide Datteren tvungen til at færdes i deres Selskab, ligesom hun ogsaa maatte gyse for, at hendes Datterbørn skulde tage en frygtelig Arv op efter Faderens Familie.

Og tænke at komme uden om alle dem, der hørte Ole til, kunde de ikke. Hvor slette og foragtelige end Stine og Lars Tambor kunde være, saa var de dog hans Forældre, og Gud havde selv givet Budet „Du skal ære din Fader og din Moder", saa ingen kunde sætte sig op derimod og forlange,

at en Søn skulde handle imod Vorherres eget Bud. Han maatte vise dem en sønlig Ærbødighed, og de, der kom til at staa ham nær, maatte ind under den samme Lov, saa for Kirsten vilde Vejen ubønhørligt gaaet ud til Vaalse Fattighus og videre frem sammen med dets usle Beboere, i Fald hun havde villet slaaet Følge med Ole.

Men som Inger kunde glæde sig over, at Skammens og Ydmygelsens bitre Kalk ved Kirstens Viljestyrke var vendt fra hende, saaledes kom hun heller ikke uden om Oles hele retskafne og hæderlige Færd.

At hans Fremtidsdrømme var sunket i Gruset og hans Livslykke maaske knust, var en martrende Tanke, og paa eget Ansvar havde hun heller ikke turdet træde skillende ind mellem ham og Kirsten. Men naar Datteren selv frit havde valgt, blev Sagen en hel anden; men ligefuldt maatte hun føle den dybeste Medlidenhed med den stakkels Knøs, som saa haardt maatte bøde for Fædrenes Synder, og hun lovede sig selv, saa vidt hun evnede, at raade Bod paa det Saar, der var slaaet ham.

Ved Middagsbordet søgte Oles Øjne straks over imod Kirsten, der trods al Anspændelse og Viljekraft ikke formaaede at se paa ham, men stod med Blikket stift rettet mod det dampende Grønkaalsfad. Som altid ved Bordet talte Inger Prier op om Dagens forskellige Arbejder, og flere Spørgsmaal vedrørende Bedriften blev drøftet mellem hende og Mads. Et Par Gange henvendte hun sig direkte til Ole for at faa ham med ind i Samtalen, da det altid glædede ham, naar hun tog ham med paa Raad, men i Dag sad han mørk og udeltagende og hørte kun lidt efter, hvad der taltes om. Instinktmæssig havde han en Følelse af, at der var frataget ham noget, han aldrig havde ejet, men som dog havde været hans Livs største Rigdom.

At det var Inger Prier, som stod bagved det hele, var han forud sikker paa, og en hastig voksende Bitterhed begyndte at spire frem mod hende, han hidtil havde betragtet som sit Livs Velgørerinde.

»Jæ haa laáe Moster Karne, aa jæ ville komme aáer aa jælpe hiŋe aa lave tæ Jilles«, hørte han nu

hende sige, »men miŋ venstre Aarm æ daarle inaa fraa dæŋ Dav, jæ støte ham, saa du maa heller taa i Stæjiŋ faa mej, Kestne, aa saa blie dæ tæ Brølpe æ faabi, faa Karne kaŋ nok haa Bru faa al dæŋ Jælp, huŋ kaŋ faa«.

Det hele kom saa naturligt og lige til, som det altid var Inger Priers Vane at tale, men ikke desto mindre kaldte det Oles Mistænksomhed paa Vagt. At Kirsten skulde bort fra Hjemmet, var kun et Bevis mere for, at Moderen vilde skille dem ad, og Vreden og Hadet borede sig dybere og dybere ned i ham.

Her sad hun den højt ansete Bondekone, hvis Frisind og Retsind blev prist i høje Toner, og dog var hun saa ond og hjerteløs som nogen paa Jorden kunde være. Uden Spor af Hjerte eller Samvittighed ødelagde hun to Menneskers Lykke, og ham førte hun dermed ud i den dybeste Fortvivlelse. Med en hæftig Bevægelse rejste han sig op fra Bordet og gik ud til sin Gerning; men ogsaa her forfulgte de oprørske Tanker ham, og mod Sædvane gik Arbejdet tungt og trægt fra Haanden.

Kirsten havde han ikke set siden Middagen, men gennem Mads vidste han, at hun var gaaet over til Hans Ulvs, og altsaa nu var borte. Borte fra ham for bestandig! Med et rasende Hug jog han Øksen ned i et stort Stykke Brænde, saa det splintrede i flere Stykker og fløj rundt til alle Sider.

Ude fra Vejen lød raske Hovslag, og strunk og statelig red Hans Sværke ind i Gaarden paa en glinsende rød Hest.

»Dæ kommer nok iŋ Frier tæ Gaars«, hviskede Mads fortrolig til Ole, idet han lagde Øksen og skyndte sig hen for at tage imod Hesten.

Efter at have vekslet et Par Ord med Karlen, gik Hans Sværke ind til Inger Prier, der var alene i Stuen.

»Ja, du kaŋ vel æls nok jætte, va Æriŋe, jæ haar?« sagde han, da han havde hilst og var kommen til Sæde ved Bordenden.

»Aa ja, de kaŋ jæ nok«, svarede hun med et lille Smil, »men faa ænne aa jy faakert Beské, ve jæ daa høre, va de æ, færen jæ svaarer«.

»Ja, de æ kon saa rimle«, sagde han og rejste sig op. »Aa jæ ve da saa osse sie, aa jæ æ komme faa aa fri tæ den ælste Daater aa vé bée dej jy mej hiŋe tæ Kunne«.

Inger Prier havde ligeledes rejst sig og rakte ham sin Haand.

»Du ska væe mej velkommen som Svaaer, Haans Sværke, ves Kestne ve jy dej sit Ja, — men huŋ ænne héme, saa du kanne faa nun bestemt Svaar i Dav«.

Et Drag af Skuffelse gled hen over Hans Sværkes kønne, glatbarberede Ansigt, og den selvbevidste Mine gav Plads for et ærgerligt Udtryk.

»Jæ trovde, aa du kuŋe svaare paa dæn Daaters Vejne«, sagde han stødt.

Det krænkede hans Stolthed, at Inger ikke forud var vis paa, at Datteren med Glæde vilde tage imod hans ærefulde og fordelagtige Tilbud. Naar han kom som Bejler, maatte det være hævet over al Tvivl, hvad Svaret vilde blive, og paa Forhaand betragtede han sin Frierfærd som en i Forvejen afgjort Sag. Det hele, mente han, var blot en Formsag, som skulde til, men i Virkeligheden intet havde at betyde. Men nu saa' han sig pludselig staaende overfor det, at hans fremtidige Skæbne saa at sige var lagt i en purung Piges Haand, og at han efter den særegne Myndighed, som prægede alle Priergaardskvinderne, kunde være udsat for at hente sig en Kurv i Fald der ved hans Person eller Væsen var noget, som ikke huede den, han bejlede til. For et Øjeblik var Tanken om den mulige Ydmygelse, blandet med den saarede Forfængelighed, ved at kalde Harmen frem i ham, men et Blik fra Inger Priers kloge, stærke Øjne lagde ligesom en Dæmper paa det, der var ved at blusse op.

»Jæ kuŋe osse nok svaare paa Kestnes Vejne, faa jæ tror, huŋ sier Ja«, sagde hun rolig. »Men forøv laáe noe, ve jænne, faa menne Pier ska sæl faa Laa tæ aa bestemme, væm di ve haa. — Aa jæ sku osse mene, aa de faa det eje Vækommiŋs maate væe æn bæjre Taŋke, aa Kestne friville rækker dej sæŋ Haaŋ, fremfaa aa reskere aa faa æn Kunne, dæ halvejs vaa tvun tæ aa taa dej«.

»Naa ja — saan kaŋ dæ ju osse ses paa de«, sagde Hans Sværke langsomt.

Det var ham en besk Pille at sluge, at en Kvinde maaske halvvejs skulde tvinges til at gifte sig med ham. Den Mulighed havde han aldrig drømt om kunde hænde, men den uventede Hindring, der lagde sig i Vejen for ham nu, æggede kun stærkere hans Lyst til at vinde den unge, selvstændige Priergaardsdatter.

»Men sæt dej naa né aa faa iŋ Bi Brø aa iŋ Taar Øl«, bød Inger Prier, »aa saa snar jæ faa snakke mæ Kestne, ska du faa Bu aa Beskéen«.

Hans Sværke tog atter Plads for Bordenden, og medens der blev dækket op for ham, fulgte hans Blik opmærksomt Ingers og Døtrenes raske huslige Færden.

Trods de mange Børnefødsler, det haarde Slid og den tunge Sorg var der endnu et ungdommeligt Præg over Inger Prier. Rank og smækker som i sine Pigedage og med sit skære, friske Ansigt mindede hun mellem sine voksne Døtre mere om en ældre Søster end om Moderen, saa havde det ikke været, fordi Hans Sværke vidste, at det ikke frugtede, og desuden selv havde en Gaard, som han vilde have en Kone ind i, kunde han godt tænke sig at leve Livet sammen med hende. Den sikre Myndighed, som prægede hele hendes Væsen, viste, at hun var som skabt til at byde og dirigere, og hun var ret som et Mønster paa en ægte Gaardmandskone. Hende selv kunde det dog ikke nytte at tænke paa, men det Kuld, som nu fjedredes i Priergaardens Rede, vilde sikkert tage Arven op efter hende og blive kloge og dygtige som hun.

Derfor heldig den Mand, som herfra kunde hente sig en Hustru.

Dagen efter tog Inger Prier over hos Søsteren for at tale med Datteren om Hans Sværkes Frieri.

Kirsten hørte tavs og tungtaandende derom.

»Ja, de æ æn stor Ære faa dej, aa dæŋ Maŋ ve haa dej tæ Kunne«, sagde Inger, »men ves du ænne søns, dæ æ noe væ ham, som du sien kaŋ komme tæ aa brøe dej om, saa ska du sie Nej, faa saa ve Live blie æn Plave faa dej — — men i va

Bestemmelse, du æn taar, saa haar du men Velsiŋnelse«.

Efter at Kirsten endnu en Stund havde staaet ubevægelig og med nedslaaede Øjne, vendte hun sig langsomt om mod Moderen.

»I kaŋ helse Haans Sværke, aa jæ sier Ja«, sagde hun dæmpet, »faa jæ tror, aa de vé væe de bæste — faa vos ale sammen«.

Inger klappede hende ømt paa Kinden.

»Gu velsinne dej, men Pie«, hviskede hun bevæget, »jæ tror osse, du haa valt de rette, aa de ve nok væe de bæste faa vær eŋkelt aa vos«.

Hans Sværke kom senere til Priergaarden for selv at hente Kirstens Ja og aftale det fornødne vedrørende Forlovelse og Bryllup.

»Pæŋje faar dunne mæ Kestne«, sagde Inger i Samtalens Løb, »faa sæl om jæ haar e Pa Daler paa Kistebuŋiŋ, som maŋ sier, saa æ dænne noe aa bejyŋe aa dele øv aa tæ dæŋ føste, naa dæ æ saa monne tæbaes. Men got faasønne bue mæ ullent og linne aa va dætæ hører, ska huŋ nok blie«.

»Du kaŋ jy hiŋe, va du sønnes — jæ træŋjer værken tæ Pæŋje eller Klæjr«, svarede Hans Sværke, »men stort Brøllep, ve jæ haa, aa æ dæ noe, du maŋjler, kaŋ du baae sie tæ«.

»Brøllepe ska jæ nok sørre faa sæl«, erklærede Inger Prier, »aa de ska blie saa stort aa pent, som mæ Rimlehé kaŋ faalaŋges«.

Om de forskellige Enkeltheder angaaende Tingenes Ordning herskede der i det væsentligste Enighed, kun da Hans Sværke udtalte Ønsket om, at Kirsten efter den endnu de fleste Steder brugelige Skik skulde flytte til ham, saa snart de var sammenskrevne, satte Inger sig bestemt derimod. Som hun selv for over en Snes Aar siden havde faaet Lov at bryde med denne Skik, skulde hendes Døtre følge efter, og først naar Kirsten var hans ægteviede Hustru, maatte hun drage med ham til hans Hjem.

Siden hin Dag, da Inger Prier havde kaldt Kirsten ind, da hun og Ole talte sammen ude ved Loporten, havde han stadig været i ondt og bittert Lune, og den Aften, han hørte, at hun var lovet bort til Hans Sværke, gik han hen hos Simon Galle, hvor Byens Subjekter plejede at samles for at drikke til Pægls.

Sent ud paa Aftenen kom han stærkt beruset hjem. Inger Prier var endnu oppe og gik med et Lys ude i Køkkenet, og larmende fo'r han ind til hende.

»Saa hæ gaar I!« raabte han hæst. »I haa vel travlt mæ aa lave tæ Brøllep faa dæŋ hovne Storbuŋne, dæ haa staálle dæŋ fattees jenneste Lam«.

»Vaar diŋ Muŋ, Ole!« Inger lod Lyset skinne ind i hans ophidsede Ansigt, der tydeligt bar Præg af det store Kvantum Brændevin, han havde nydt. »Hær æ iŋen, dæ ska beskølles faa aa stéle værken fraa rie eller fatteé«.

»Jo!« Ole slog rasende ned i Køkkenbordet, saa et Par Blikfade klirrendé stødte sammen. »Haŋ, dæŋ store Haans Sværke, dæ haa bejyŋt aa holle tæ hæ i Gaariŋ, haŋ haa staalle Kestne fraa mej! Men de æ jer Skøl al sammen! I kuŋe ænne taalle aa se iŋ fatté Kaal i jer finne Familje, dæfaa nare I mej Kestne fraa — —«.

»Haa Kestne laáe dej noe?« spurgte Inger Prier.

»Laáe mej noe?« Ole ledte efter Ordene. »Nej, huŋ haanne laáe mej noe saan, men jæ kuŋe se de paa hiŋe, aa jæ kuŋe mærke de paa mej sæl — —«.

»Naa hunne haa laáe dej noe, saa haa du ænne noe aa la nun høre«, afbrød Inger ham igen. »Aa naa haa du aa gaa i dæŋ Sæŋj, saa kaŋ vi snaks nærmere væ i Maaren. I Javden kaŋ manne rejne mæ de, du sier«.

Ole søgte endnu en Gang at komme til Orde, men tvunget af Myndigheden i sin Madmoders Optræden tumlede han ud i Gaarden.

Hastig slukkede Inger Lyset for ubemærket fra Køkkenvinduet at kunne følge hans Færd, og til sin Lettelse saa' hun ham rave henimod Karlekammeret. Men den Nat fik hun ikke megen Søvn i sine Øjne, og uafladeligt maatte hun spørge sig selv, om hun ved sin Indgriben i Oles og Kirstens Skæbne havde sin hidtil saa flinke Tjenestekarls Ulykke paa sin Samvittighed, eller om hun havde reddet Datteren fra en Mand, hvis frygtelige Slægtsarv før eller senere vilde have bragt Sorg og Elendighed over dem alle. Komme til Klarhed herover kunde hun ikke, men nu som saa ofte før fandt hun Trøst

i Bønnen og i sin Tro paa Guds Naade og Barmhjertighed imod dem alle.

Tavs og bleg mødte Ole om Morgenen ved Davrebordet. Hans Ansigt bar tydelige Spor af Aftenens Svir, og Udtrykket i hans Øjne var forpint og flakkende.

Efter Maaltidet kaldte Inger Prier ham op i Stadsstuen.

»Naa æ de saa bæst, vi faar snakke lét om de fraa i Javdes«, sagde hun rolig og satte sig paa Bænken foran Bordenden.

»Aa, Mor!« Ole smed sig hæftig ned paa Langbænken ved Vinduet. »Jæ kaŋ ænne svaare noe tæ al de, faa jæ vaa helt fraa mej sæl«.

»Ja, de vaa du. Aa de haa jort mej meje unt, aa jæ sku se dej saan. Jæ hae trovt, du ville holle dej borte fraa al dæŋ Slavs«.

»De hae jæ osse alti bestemme, aa jæ ville, men da jæ saa fik aa vée, aa Kestne sku jefdes, saa kuŋe jænne styre mæ sæl, saa maate jæ drikke«.

En undertrykt Bevægelse rystede Oles Krop, og pludselig brød han sammen og brast i en lydelig Hulken. Med Hovedet knuget imod Armen, som han havde lagt ned paa Bordet, græd han stærkt og længe over sin egen Usselhed og sin tabte Lykke.

»Stakkels Ole!« Inger Prier gik om til ham og strøg ham medlidende over det askeblonde Haar. »Ja, de jø alti unt baøtter, naa ma haa jort noe, dæ æ faakért. Men naa ma faatrøer sæn Fejl, æ dæ alti Tæjyelse aa hente. Aa naa maa du bee Vaahære væe mæ dej, saa du kaŋ faa Kraft tæ aa mostaa de uŋŋe iŋ aaŋ Gaŋg«.

Ole hævede Hovedet halvt op fra Bordet.

»Kaŋ I tæjy mej fraa i Javdes?«

»Ja, de kaŋ jæ, miŋ Dreŋj«.

»Men naa jæ saa sier, aa I kommer tæ aa la mej taa hæfraa mæ de same«.

»Taa hæfraa?« Hun saa overrasket op.

»Ja, la mej taa laŋt væk, saa I kas alre faa mej aa se mere«.

»Æ de da saa slemt, miŋ Dræŋj, saa dunne mer kaŋ falle i Lave hæ ijen?«

»Væe hær dæŋ Dav, Kestne ska haa Brøllep, kaŋ jæ ænne«, stønnede han.

Den uhyggelige Glød, der brændte i hans Øjne, talte tydeligere end Ord om den Lidenskab, der rasede i hans Indre, og Inger kunde se, at her maatte hun hjælpe, og hjælpe straks, hvis der ikke skulde ske endnu større Ulykker for ham som for flere andre.

»Men va ve du da saa slaa iŋ paa?« spurgte hun.

»Jæ haa teŋt paa aa taa øv aa sejle — aa de æ heller ænne nun hel ny Taŋke faa mej. Faa dæŋ Gaŋg, jæ fik Faastaŋ paa, vaa daarle de staa tæ héme, da bestemte jæ, aa naa jæ blé stor, ville jæ rejse laŋt bort fraa de hele. Men saa kom jæ hær hos jer, vaa jæ fik de saa got, aa saa slo jæ al de aa Taŋkerne — men naa maa jæ aa Stæ — laŋt væk«.

»De kaŋ jærne væe, du haa Ræt«, sagde Inger Prier efter et Øjebliks Betænkning. »Aa naar du absløvt vé hæfraa, saa ska jæ osse jælpe dej saa vit jæ kaŋ mæ aa komme aa Stæ. Jæ vé, dæ ligger iŋ Skipper nee i Gaavense, som ska sejle jiŋ aa di føste Dave. Kaskés du kaŋ komme mæ ham tæ Køvenhavn, aa haŋ taa sæ nok lét aa dej, naa jæ bér ham dæom«.

»Ja, vé I de?« Ole saa' hastig op, og der tændtes som et Glimt af nyt Haab og Liv i hans udslukte Blik.

»Ja, men saa maa vi hellere haa ordne de naa i Formédav. Aa saa kaŋ du jøe dej fære aa køre faa mej mæ de same«.

Ole gjorde, som der blev ham budt, og ikke længe efter var de paa Vej til Gaabense.

Medens han kørte ind i Færgegaarden for at faa Hestene spændt fra, gik Inger Prier ud til Broen, hvor en Skude laa fortøjet.

Skipperen, en ældre, vejrbidt Mand med et rødbrunt Hageskæg, var ved at splejse et Stykke Reb. Saa snart han fik Øje paa Inger, rejste han sig op.

»Nej se, Goddag, Inger Prier!« hilste han med stærkt syngende fynsk Tonefald. »Saa I er kommet til Gaabense i Dag«.

»Ja, jæ ville spørre, om I ænne haa Bru faa iŋ Kaal, dæ haa faat Løst tæ aa komme øv aa sejle,

eller i vær Fal taa ham mæ tæ Køvenhavn aa jælpe ham lét tærætte dæiŋe, saa haŋ kuŋe komme tæ jet eller aant«.

»Brug for ham, har jeg ikke, men tage ham med til København, skal jeg nok, naar I beder mig om det«, svarede Skipperen. »Muligvis kan jeg ogsaa skaffe ham en Hyre, for min Broder, der sejler paa Holland, ligger for udgaaende fra Kristianshavn i næste Uge, og hans ene Mand var syg, da jeg gik derfra, og skulde han ikke have faaet nogen anden, kunde det jo være, han tog ham her. Men hør, maa jeg være saa fri at spørge, er der ikke noget i Vejen med Fyren, siden han saa hovedkuls og udenfor Skiftedag vil af Sted paa Lykke og Fromme«.

»Dæ ænne noe i Vejen mæ ham, men dæ æ komme noe i Vejen faa ham«, sagde Inger, »men de angaar kon ham sæle, aa faa hans Ærlehé aa Paalilehé hætæ, svaarer jæ«.

»Ja, saa kan alt andet være mig det samme«, erklærede Skipperen, »og nu skal jeg se, hvad jeg kan gøre for ham. I alle Tilfælde skal han faa Lov at bo i Lukafet, saalænge jeg ligger i København. Men jeg letter i Morgen Middag, saa vil han med, maa han være her til den Tid«.

»De ska haŋ nok, men naa kaŋ haŋ æls sæl komme aa snake nærmere mæ jer om Saerne«.

Inden Hjemkørslen gik Inger Prier ind i Færgegaardens Køkken for at hilse paa Svigerinden og Datteren, der begge havde travlt med at lave Mad til de mange Rejsende, der var kommet med Postvognen fra Nykøbing.

Sofies friske, glade Ansigt blev straks alvorligt ved at høre om Oles Bortrejse.

»De æ da osse kéle. haŋ haa faat di Nøker«, kom det bedrøvet, »aa væm ska I saa faa tæ aa jælpe jer?«

»Jæ haa teŋt paa aa høre tæ jiŋ aa Rævens Sønner. Dæ æ di rile mæ Kaalfolk, aa jæ jalp ju paa dom mæ æn Pie, saa kas di ve jælpe paa mej mæ iŋ Kaal«.

»De blir nok Maardiŋ«, mente Sofie, »faa Moster vé nok haa, aa Knøv ska væe héme hos Sesle — aa Rasmus æ da faa lille«.

»Jæ vé osse jærne haa Maardiŋ, faa haŋ æ iŋ flink og rask Knøs«, sagde Inger, og uden at ville sige noget til Sofies Bemærkning om Knud og Sidsel, begyndte hun at spørge ud om Fricasséen, de var ved at lave.

Det var en Ret, hun ikke kendte, men som hun gerne vilde høre lidt nærmere om, saa hun kunde koge den, naar hun engang slagtede Kalv eller Lam.

Paa Hjemturen gav Inger Prier Ole mange gode Raad og Formaninger, og bevæget tog han mod dem alle.

»Naar vi faa spist tæ Medav, maa du gaa hém aa faatælle dænne Faarælre, aa du rejser«, sagde hun, da de nærmede sig Gaarden.

»Ja—e«, kom det nølende, »men jæ kuŋe kas faa sænt Bu tæ dom jemmel aaŋre«.

»Men de passer sænne«, sagde Inger, »evær Baarn skøller bue siŋ Faar aa Mor aa la dom vee, vaa di taa hen i Verden«.

Ole bøjede Hovedet, og uden at komme med flere Indvendinger gjorde han sig rede til at gaa, saa snart han havde spist.

»Æ dænne nun aa dænne Saer, som du ve jy dænne Faarælre eller Søskiŋe, iŋen du rejser, faa saa æ de bæst, du taar dom mæ dæ øv mæ de same«, sagde Inger, da han skulde af Sted.

»Jo — jæ kuŋe jærne jy miŋ daarleé Bror lét aa menne gamle Klæjr«.

»Ja, haŋ kaŋ nok træŋje tæ dom, Stakliŋ, aa du kaŋ heller ænne taa de alsammen mæ dej ilejn. Men saa æ dær den Kiste, va haa du teŋt dej mæ hiŋe?«

»Mæn Kiste!«

Oles Stemme fik en smertelig Klang. Den nye, grønmalede Kiste, som Inger Prier havde hjulpet ham at faa anskaffet, havde været hans fattige Livs største Stolthed, og det, at han den usselige Fattiighusdreng ejede en Klædekiste, havde kastet en vis Anseelse over ham. Men nu var han nødt til at skille sig ved sin dyreste Skat. Dette havde han ikke tidligere tænkt paa og stod nu uvis og tvivlraadig om, hvordan han skulde forholde sig.

»Ves ænne du ve noe aant, saa kaŋ jæ køve

hiŋe aa dej«, tilbød Inger, »aa jæ ve jy dej faa hiŋe, va æn ny ska koste«.

»Nej, de ska I danne«, udbrød Ole, »I haa ju sæl jye mej Træe«.

»De kommer ænne dæŋ Sa væ«, sagde Inger. »Kisten æ dæn Ejendom, aa du ska haa faa hiŋe, va hun æ vær. Aa sku du iŋ aaŋ Gaŋg komme tæbaes aa ve haa hiŋe ijen, saa kan du baae sie tæ«.

Dybt taknemmelig tog Ole mod Ingers Tilbud, og med en lille Bylt Klæder under Armen vandrede han den for ham altid tunge Gang ud til Vaalse Fattighus.

I Skumringen kom han atter tilbage.

»Va saae dænne Faarælre?« spurgte Inger, da hun mødte ham.

»Mor vaa — ænne héme, aa Faar hae lavt sæ aa saáe, saa jæ fik ænne snakke mæ dom«, kom det lavmælte Svar. »Men jæ saae de tæ dom, di bor sammen mæ, saa kaŋ di la dom de vee«.

Oles Ord og Tonefald viste Inger, at Moderen igen var sat fast, og at Faderen som sædvanlig havde været døddrukken.

»Men Niels vaa da héme, aa haŋ blé meje gla faa Tøje«, føjede han lidt efter til.

»Aa hans Glæe kommer du saa tæ aa taa mæ dej som e siste Miŋe om dét Hém«,

»Mænne bæste Miŋer ve jæ taa mæ fraa jer«, svarede han, »aa jæ bér jer om Faalaelse, faadé jæ ænne haa vaaren, som jæ skulle«.

»Va dæ haa vaaren vos imellem, ska ville væe dej tæjyt, saa vist som jæ sæl haa Tæjielse behov«, sagde hun. »Aa ska du sien faa Bru faa men Jælp, saa ve du, vaa jæ ær, aa du skanne komme tæ aa gaa omsonst«.

Ole svælgede noget tykt, der stadig kom op i hans Hals, og det var som skulde han hellere slaa alle Rejsenykker af Hovedet og blive her i Inger Priers gode Varetægt. Men ved Tanken om Kirstens nær forestaaende Bryllup, vejredes det alt sammen bort, og han var atter paa det rene med, at han maatte og skulde væk herfra det snareste, han kunde komme.

Da alle i Mørkningsstunden sad samlede, sang

de flere Salmer, hvormed de lige som tog Afsked med Ole, og inden Lyset blev tændt, udtalte Inger Prier et »Vaahærre være mæ dej paa alle dænne Veje, miŋ Dræŋj!« og bad derpaa Fadervor. Ole var stærkt bevæget, og i Mørket lod han sine Taarer have frit Løb, men hvor dybt et Indtryk end Bønnen og Salmerne gjorde paa ham, lagde han dog Mærke til, at Kirsten sang med, højt og klart som altid, og at der ingen særlig Bevægelse var at spore hos hende. At hun og Moderen om Eftermiddagen havde haft en lang fortrolig Samtale, og at Inger Prier dér havde foreholdt Datteren det betydningsfulde i, at hun viste Ole en rolig og naturlig Venlighed paa det sidste, vidste han ikke, men selv om end hendes Ro var et sviende Stik i hans Hjerte, fordi han deraf maatte slutte, at han var hende ret ligegyldig, indvirkede den alligevel heldig paa hans oprevne Sindsstemning og tvang ham til ogsaa at vise sig fattet og rolig. Dog kneb det for ham, da han tidlig næste Morgen stod rejsefærdig med Tværsækken over Skuldrene og skulde tage Afsked med dem alle, men et Blik paa Kirstens ubevægelige Ansigt indgav ham den nødvendige Ligevægt. Som hun stod dér ved Bordet, rank og behersket og som uberørt af hans Bortrejse, byggede hun som en uoverstigelig Mur mellem sig og ham, den ynkelige Fattighusdreng, der nu for hendes Skyld drog ud i den store, fremmede Verden.

Da han sagde hende Farvel, rakte hun ham Haanden som Søstrene gjorde, men ikke en Skælven eller en Bevægelse forraadte, at hun ved denne Afsked følte mere end de andre, som alle var bedrøvede over at skulle skilles fra en god Ven og tro Kammerat.

Inger Prier fulgte Ole ud til Porten og blev staaende og saa efter ham til han var forsvundet ved Vejens Krumning. Ved Møllebankens Fod drejede han sig og stirrede ned efter Priergaarden, der laa badet i Morgensolen. Saaledes vilde den altid staa i hans Erindring. Hvad lyst og godt, der havde været i hans Liv, havde sin Oprindelse dernede fra, og hans Flugt bort fra det Sted, der ejede hans

reneste Kærlighed, skulde ogsaa være en Tak for al den Godhed, som her var blevet ham til Del.

At det ikke var Inger Prier nogen Glæde at se ham drage bort i Utide, vidste han godt, men en tung Sorg havde det blevet hende, hvis hun oftere skulde se ham som forleden Aften. Og det vilde komme, hvis han skulde blive der længere.

I Kirstens Nærhed kunde han ikke mere færdes som før, og ved at se hende som en andens Brud, vilde alt det onde stige op i ham, saa han ikke blev Herre over sig selv. Han maatte derfor bort, inden det blev forsilde. Og han maatte langt bort, saa han ikke skulde høre om Kirsten som Hans Sværkes Hustru, og hvor de intet kunde høre om ham, hvis det gik ham ilde.

Skipperen var ikke helt klar til Afrejse, da Ole naaede Gaabense, saa han fik god Tid til at se sig om dernede. Og der var nok, som kunde fange Interessen. Omkring den store, kønne Færgegaard, hvori der var Posthus og tillige blev drevet Gæstgiveri, herskede der livlig Færdsel. Med den sidste Kragejolle fra Sjælland var der ankommet et stort Antal Rejsende, og da de almindelige Postvogne, der kørte mellem Nykøbing, Gaabense og Stubbekøbing, ikke kunde befordre baade Post og Passagerer, var flere af Omegnens Bønder tilsagte at møde med deres Køretøjer for at hjælpe til med Transporten. De fleste af Kuskene havde spændt Hestene fra og søgte ind i Krostuen, der var indrettet i et lille Hus, som laa mellem Færgebroen og Gaarden. I Kroen var der gerne et lystigt Leben, og utallige Potter Brændevin blev skyllet ned. Kortspil hørte ogsaa til Dagens Orden, og mangfoldige Væddemaal blev indgaaet og afgjort. I Almindelighed holdt Bønderfolk til i Krostuen, medens de finere Lag samledes i Gæstgiveriet, men saavel her som der var et broget Liv, og for Ole, der ikke var vant til sligt, var der nok at forslaa Tiden med, indtil han skulde af Sted.

Foran Blokken, der var opstillet ved Færgestedet, og hvori de Rejsende kunde lægge en Skærv til gamle fattige Færgekarle og deres Enker, blev han længe staaende og betragtede Billedet af den

gamle Sømand, der var malet paa Blokkens Forside, og under hvis Billede var skrevet:

»Se fattig gammel Sømand staa,
Hans Nød og Armod skrække.
Hans Haab staar til Guds Himmel blaa,
Ham mild en Skærv du række.
Stolt Dannebrog var al hans Lyst,
Nu trykkes han af Nøden.
Du danske Broder vær hans Trøst,
Gud signe Dig til Døden«.

Ole stod lidt efter, at han havde læst Verset, men trak saa sin Lærredspung frem og fik fat i en Skilling, som han lod glide ned i Blokken.

Foruden sine Klæder medbragte han i Tværsækken en god Madpose, som Inger Prier havde givet ham, saa han ikke skulde komme til at lide nogen Nød paa Rejsen, og inde paa sit Bryst havde han et andet haandgribeligt Bevis paa sin gamle Madmoders Godhed for ham, idet han her sammen med Betalingen for Kisten havde 5 Rigsdaler, som hun havde skænket ham til Erindringsgave, inden han forlod Gaarden.

Med alle disse Penge, sine gode Klæder og sin store Madpose var han ret vel rustet til at drage ud i Verden. Nu gjaldt det kun om, at han havde Lykken med sig herefter. Naar først Inger Priers beskærmende Haand ikke længere var over ham, vilde alt maaske gaa skævt og daarligt, men det fik ikke hjælpe. Han maatte væk fra Kirstens farlige Nærhed. Blev han her, hvor alt mindede om hende, kunde han ikke svare for sig selv.

Men som det holdt haardt at vandre bort fra Priergaarden, var det ogsaa vemodigt at drage ud fra Gaabense, væk fra Falster, hans lille Fødeø, som han i Grunden kun kendte saa lidt til, men som han mente maatte være det bedste Sted i Verden.

Da Skuden lettede og for fulde Sejl skød henover Masnedsunds mørkegraa Bølgetoppe, stod Ole og stirrede imod den svindende Kyst til det sved i hans Øjne. Færgegaardens hvide Bygninger blev mindre og mindre, Vesterskoven mere dunkel og utydelig, Gunslev Sogns Nedenbyer blev kun som Prikker, Sortsø Næb saas nu kun som en lang Streg,

og snart kom Mørket, saa alt gled ud i ét — nu var han borte fra Falster. En Følelse af Tomhed og Forladthed bemægtigede sig ham, og der kom noget vaadt frem i hans Øjne. Saa tungt at skilles fra det, han kendte, havde han alligevel ikke forestillet sig det var, og hvordan skulde det vel gaa ham ude i det fremmede, naar han ikke havde en eneste Ven at fortro sig til, hvis han kom i Nød.

I Nød! Ja, det var han allerede. Hjælpeløst tog han sig op til Hovedet. Aa, det var alligevel forfærdeligt, at han var rejst bort fra Priergaarden og alle de kære gode Venner. Hvis han havde villet, kunde han sikkert gaaet der alle sine Dage, lige som Mads og Birthe, og efterhaanden som den skikkelige Mads var blevet ældre, havde det hele nok drejet om af sig selv, saa han havde faaet Førerstillingen og kommet til at styre Gaarden. Det havde været stort for ham at naa, og det var fristende Fremtidsudsigter, han forlod. Og dog kunde det ikke være anderledes, end det var nu. Høre Kirkeklokkerne ringe til Bryllup for Kirsten, medens han stod udenfor og passede hendes Brudgoms Heste, kunde han ikke, om det saa skulde koste hans Liv.

Hjemme paa Falster kunde han ikke blive, naar hun var en andens Kone; men nu var han ogsaa borte derfra, saa maaske det værste var ovre; muligvis var det ogsaa tilbage. Han vidste det ikke — vidste kun, at her stod han med Graad i Halsen og Sorg i Sind, og at alt var mørkt baade for og bag.

Ulykkelig og trøstesløs, uden Mod og uden Tro paa Fremtiden sejlede Ole Tambor bort fra Falster, ud i det store ubekendte for at møde sin uvisse Skæbne.

Med tungt Hjerte saa' Inger Prier Ole forlade Gaarden, og da hun kom ind til de andre, forekom Stuen hende saa underlig tom. Adskillige Gange havde Døden været Gæst i hendes Hus, og flere af Døtrene havde hun sendt ud fra Hjemmet, saa hun vidste af Erfaring, hvad det vilde sige, at der blev en tom Plads i Stuen, men aldrig havde hun følt det saa forunderligt som nu.

Selv om denne var en fremmed, og de andre var knyttet til hende med de dyreste Baand, greb dette alligevel saa stærkt ind i hende, fordi hun havde Følelsen af, at her var søndret noget, som ikke blev let at hele. Og naar Døden før var kommet, havde det jo været Guds Vilje, og naar hun havde ladet sine unge Døtre tage ud, var det hendes Vilje, der skete Fyldest, men her var hendes og de unges og vel ogsaa Guds Vilje saa mærkeligt føjet sammen, at hun ikke kunde rede de spegede Traade eller se, om her var handlet til alles Bedste. Men havde hun fejlet, maatte hun bede Gud lægge Straffen dér, hvor Skylden var, og hun skulde være rede til at bære sin Part af Byrden.

Efter Fyraften maatte Mads spænde de to røde for og køre hende over til Rævegaarden. De to mindste Smaapiger fik Lov at komme med, og jublende glade knugede de sig sammen paa Halmknippet, der var lagt til Sæde for dem omme bag i Vognen. Inger sad foran hos Mads i en rundformet Tremmeagestol, som hun for ikke længe siden havde anskaffet sig, da hun døjede med at sidde uden Rygstød, naar hun skulde paa en længere Køretur. Kun de færreste ejede en Agestol, men kørte sta-

dig af Sted paa et Agebrædt eller et Knippe Halm, saa Børnene syntes, at denne Agestol pyntede meget og gav Køretøjet et helt fint Udseende.

I Rævegaarden blev de modtaget med den største Hjertelighed, og Grete og Sidsel fik travlt med at dække op med Husets bedste Sager.

»Jæ kommer faa aa høre, om jæ kaŋ køve en aa jere Kaale, faa Ole æ rejst, aa Mas kaŋ træŋe tæ aa faa én tæ aa jælpe sej«, sagde Inger, da de var kommet til Bords.

»Æ Ole rejst?«

Alle saa' forbavsede op.

»Ja, haŋ hae Løst tæ aa komme øv aa sejle aa se sæt lit om, aa i Dav æ haŋ taae mæ iŋ Skipper fraa Gaavense«.

»De vaa æls nøle«, brusede Klavs Ræv op, »naa haa du trakt ham op aa Skittet, aa saa ræŋer haŋ fraa dej i Øvtie. Men de æ, va maŋ kuŋe veŋte aa iŋ Vaalser!«

»Ole skanne lastes, værken i dæŋ jenne eller dæŋ aan Rætniŋ, faa haŋ haa vaaren mej iŋ go Kaal«, sagde Inger roligt. »Men naa vaa de saan komme ham faa, aa haŋ sku bejyŋe paa noe nyt, aa hae jæ vaaren i hans Stæ, hae jæ jort de same. Aa haŋ hae osse men Tælaelse tæ aa rejse«.

»Ja, naa du æ tæfræs, kaŋ vi aaŋre osse væe«, sagde Grete. »Aa jæ sku taa meje fejl, om ænne Maardiŋ haa Løst tæ aa komme aaer hos dej«.

»Ja, de haar jæ, faa Maaster hæŋjer sænne saan i de gamle som vi«, faldt Morten livlig ind.

»Nej, de haa ju alti ligge tæ Iŋjer aa væe noe nymoviŋs aa fremraiŋs«, drillede Klavs Ræv med en godmodig Latter, »men æls faaræsten kaŋ Maardiŋ jærne taa mæ jer i Javden«.

Morten puffede gemytligt til de smaa Kusiner

»Jæ kaŋ saa sitte aa varme mej mellem jer to, naar vi kører hém«.

Smaapigerne stak leende Hovederne sammen.

»Saa klemmer vi dej, ves du ska sitte i Mitten«, truede di for at komme mere i Lag med ham.

»Uh!« Morten flyttede sig skrækslagen et Stykke bort fra dem. »Saa tø jænne væe hos jer — saa kommer jæ tæ aa rie paa dæŋ fjærmer Kæpstok hém«.

De smaa lo højt ved Tanken om det ubehagelige Sæde, Fætteren vilde faa, og med alskens Drillen og Leg fortsattes, indtil det var Tid at bryde op.

For Kirsten var Oles Bortrejse kommet halvt som en Befrielse, halvt som et sviende Slag. Aldrig se eller møde ham mere var baade en Lettelse og en Kval, men hvad der vejede mest, kunde hun ikke i Øjeblikket maale. Det var en Velgerning ikke at skulle møde hans anklagende Øjne, men det var ogsaa en Lidelse aldrig mere at høre hans kære, kendte Stemme.

Men naar Loddet var kastet, og hun snart som Hans Sværkes Kone skulde forlade sit Barndomshjem, saa var det bedst, at Ole ikke blev tilbage. Kunde han ikke styre sig selv, men skulde falde for Drikkelasten, vilde han vandret om som en levende Anklage imod hende, der havde svigtet sin Kærlighed til ham. Men naar han nu blev som jaget ud i Verden, saa var Skylden ogsaa hendes, og at han stod ene og venneløs i den store fremmede By, havde hun ligeledes paa sin Samvittighed. Det var haardt at skulle staa som en Forbandelse for den, hun havde allermest kær; men hun kunde intet ændre derved. Gang paa Gang havde hun gjort op med sig selv, at hans Hustru kunde hun ikke blive, da hun hverken vilde eller kunde tage Aaget fra hans Familie paa sine Skuldre.

Men naar han nu rejste hen, hvor ingen kendte ham, saa rejste han jo ogsaa fra Forældrene og Skammen, som klæbede ved dem — og kunde hun saa ikke gøre det samme? Kunde hun ikke følge med ham hen et Sted, hvor Stine og Lars Tambor ikke kunde stille deres Krav til hende?

Tanken om Lykken sammen med Ole langt borte fra Vaalse Fattighus tog hende fangen med uimodstaaelig Magt, og for en Stund mente hun sig rede til at følge med ham ud i det fremmede.

Men hvor skulde hun vel gaa hen? Væk fra Falster maatte hun, vel ogsaa fra Danmark, maaske til Amerika, hvortil i de sidste Aar adskillige havde begyndt at rejse. Men kunde hun det? Kunde hun leve og slaa sig til Ro ovre i det store Land, som hun kendte saa uendeligt lidt til? Vilde hun ikke

komme til at længes tilbage, ikke alene til Moderen og Søstrene og hele sin Slægt, men ogsaa til Nordfalster og til den Plet, hvor hun var født og dog hørte hjemme? Og hvilken Gerning skulde hun vel søge ind i? Kunde noget andet tilfredsstille hende som Arbejdet i Hus og Have, paa Mark og i Eng og Mose? Kunde noget vel sammenlignes med Livet paa en nordfalstersk Bondegaard?

Hun kunde ikke svare herpaa, for hun kendte intet andet, men hun vidste, at hertil var hun knyttet med de fineste Traade, og hertil vilde hendes Tanker altid gaa. Men saa vilde hun jo ikke finde Lykken, selv om hun var hos Ole, og saa vilde hun blive som hjemløs i det fremmede.

Nej, der var nok ikke noget godt i Vente for hende borte fra det, hvor hun havde sin Rod, og nu var hun ogsaa lænket hertil med de stærkeste Jern. Hans Sværke havde faaet hendes Ja, og det kunde hun ikke tage tilbage. Aldrig var en Priers datter gaaet fra sit Ord, og det skulde heller ikke kunne siges om hende. Saa her var ingen Vej uden om, og hun havde intet Valg. Hun skulde følge Hans Sværke, og Ole maatte vandre alene.

For dem alle paa Priergaarden oprandt der nogle travle Uger. I svære Maader blev der slagtet, bagt og brygget, for at Hans Sværke kunde faa saa stort og fint et Bryllup, som han havde ønsket. Gaarden blev ogsaa pudset op over det hele. Væggene klinet og kalket, et Par Stigange paa Stuehuset nytækket, og i Stuer og Kamre, Køkken, Bryggers og Kælder blev hvidtet og skuret.

Kirsten sled som for to. Ikke en Stund kunde hun være ledig; men hendes forcerede Kasten sig ind i Arbejdet tjente kun til at hæve hende i Slægts og Venners Øjne. Og som de maatte prise hende lykkelig, fordi hun skulde gaa ind til Sværkegaardens Herlighed, saaledes maatte Hans Sværke føle sig tilfreds og glad ved at faa saa rask og dygtig en Kone. Med Rette kunde det siges, at her var et Par, som Himlen smilede til. Her var Rigdom og Anseelse, Ungdom og Skønhed, Dygtighed og Klogskab, her var alt, hvad Menneskehjerter med Rimelighed kunde begære.

Men kunde end Kirsten gennem sin rastløse Arbejdsudfoldelse skuffe Slægt og Venner, skuffede hun dog ikke sin Moder. I Datterens umaadelige Virketrang kendte Inger sig selv fra de Dage, da hun skulde lave til Bryllup for sig og Rasmus. Som Kirsten nu, havde hun ogsaa da maattet styrte sig ind i Arbejdet for at dulme sin Smerte, og som hun selv havde skjult sit blødende Hjertesaar for andres Blikke, saaledes dækkede Kirsten nu ogsaa over sin Sjælekval. Som Moderen havde baaret sit Kors i Løndom, vilde hun ogsaa bære sit. Ingen skulde vide, at den Dag hun rakte den rige Gaardmand sin Haand, da skreg hendes Hjerte af Længsel efter Fattighusdrengen fra Vaalse. Og ingen tjente det til Gode at faa Nys om Kampen, som rasede i hendes Bryst. Derfor maatte hun lukke sig inde for Moderen og ikke give efter for Trangen til at tale ud med hende om alt det, der nagede og pinte. Jo mindre, der blev talt herom, des bedre vilde det være. Inger søgte heller ikke at trænge ind paa Kirsten, da hun saa', at hun helst selv vilde kæmpe sin Strid til Ende, men hun sendte en dyb og inderlig Tak til Gud, fordi han havde givet hende den stærke, stolte Datter, der saa helt ud viste, at hun var et ægte Skud paa Prierslægtens gamle Stamme.

Bryllupsdagen oprandt med høj Himmel og Blæst.

»Sikke e Brøllepsvejr«, skemtede Mosteren, da hun om Morgenen hilste paa Kirsten, »maŋ kaŋ ræŋnok dæaá taa e got Varsel«.

Kirsten smilede svagt. Hun havde ogsaa selv taget Varsel af Vejret, men hun havde særlig lagt Mærke til Kulden. Koldt som Vejret var nu, vilde hendes Ægteskab sikkert blive. Kendte hun Hans Sværke ret, vilde der ikke strømme ret megen Varme ud fra ham. Koldhjertet og klarhjernet var vistnok Hovedtrækkene hos ham. Hjertelighed og Ømhed laa ham fjernt. Men retsindig var han, saa han vilde nok yde hende fuld Retfærdighed, og i Øjeblikket ønskede hun ikke at møde nogen overstrømmende Kærlighed hos ham. Naar hun intet kunde give, vilde hun helst være fri for at tage, og paa denne sin Bryllupsmorgen kunde hun ikke andet end føle en vis Lettelse ved at vide sin Brudgom

som en kold og lidenskabsløs Natur, en Mand, som ikke satte Pris paa det bløde og følelsesfulde, men som lod sig lede af den kolde Fornuft og satte den i første Række.

Ved Valget af hende, havde han nok ogsaa ene ladet Fornuften spille ind. Var hun end ikke rig som han, saa vidste hun sit Slægtsnavn saa agtet, at det vejede adskillige Dalere op, og hendes huslige Dygtighed havde han ogsaa regnet med og set sin Fordel ved at faa hende til at styre sit Hus og Hjem.

Men naar hun havde bedømt Hans Sværke for at se alt fra Fornuftens Stade, maatte hun paa den anden Side ogsaa ærlig indrømme, at hun havde ladet sin Forstand spille ind med. Da hun havde indvilget i at give ham sit Ja, havde hun baade set paa hans Rigdom og store nye Gaard. At blive nævnet som en af Nordfalsters rigeste Bønderkoner og faa alt, hvad hun med Rimelighed kunde ønske sig, havde øvet en ikke ringe Tiltrækningskraft paa hende; saa det virkelige Forhold var det, at Fornuften i allerhøjeste Grad var taget i Brug fra begge Sider. Og som alt var begyndt fornuftigt og forretningsmæssigt, vilde der vel blive fortsat til fælles Gavn, men aldrig til ægte Hjerteglæde for hende.

Men var det end saaledes, at hun gennem hele Hans Sværkes Handlemaade kunde spore hans kølige, forstandsmæssige Beregninger, skulde han dog ikke komme til at undgælde herfor. En flittig og god Hustru vilde hun blive ham, og det Løfte, hun om nogle Timer skulde besegle for Guds Alter, vilde hun holde, indtil Døden skilte dem ad. Men det Billede, hun bar i sit Hjerte af en køn, lyshaaret Ungersvend med to dunkle, bønlige Øjne, kunde hun ikke slette ud, og som et helligt Mindø vilde hun bevare det dybest inde.

Moderen og Søsteren kom nu for at smykke hende som Brud. I Haanden bar Inger et fint Lin med ægte tønderske Kniplinger, som hun for ikke længe siden havde købt af en omvandrende Knip-lngskræmmer. Saa kostbart et Brudelin havde Kir-isten ikke drømt om at skulle bære, og med fug tige Øjne tog hun mod den store Gave.

Hvor havde hun ikke meget at takke den gode Moder for. Selv havde hun fra først af kun kendt smaa og daarlige Kaar, men ved Jernflid og Dygtighed havde hun arbejdet sig frem, saa hendes Børn havde faaet et dejligt Hjem og levet et rigt og herligt Liv. En saadan Moder kunde de ikke være taknemlige nok for, og altid burde de omfatte hende med den største Kærlighed og lytte til hendes Raad med den dybeste Ærbødighed.

Under Pyntningen gled Ingers Haand ligesom tilfældig, men dog kærtegnende henover Kirstens Haar og Kinder, og deres Hænder mødtes flere Gange.

Begge var de bevægede ved Tanken om Brudefærden og den nær forestaaende Adskillelse, men stærkest grebet var de af det, som ikke maatte nævnes.

Paa Ole tænkte baade Kirsten og Moderen, men ingen af dem vilde bryde Tavsheden om hans Navn. Som en død havde han været fra den Dag, han forlod Hjemmet, og saaledes skulde det blive ved at være.

Den sidste Naal var lige fæstet i Kirstens Brudestads, da en Vogn med en usædvanlig let og ejendommelig Lyd rullede hen foran Døren.

Lisbeth og Stense styrtede straks hen for at kigge ud gennem Vinduet.

»Nej, ve I daa baae se! Dæ æ Haans Sværke i iŋ splintriŋs ny Vaaŋ«, raabte de overvældet.

Kirsten og Inger drejede sig ogsaa om for at se efter den nye holstenske Vogn med de to dybe Agestole, som Hans Sværke havde købt til Brylluppet og første Gang var ude at køre i. For Vognen var et Par store blankbrune Heste, og i den bageste Agestol sad Brudgommen myndig og selvbevidst, som det var hans Vane, og paa det forreste Sæde knejsede en af hans Karle som Kusk.

Mage til Køretøj kunde ikke en eneste Gaardmand paa hele Falster møde op med, og adskillige Dalere stak deri, saa her var noget at se og beundre.

En statelig Brudgom var Hans Sværke ogsaa, som han kom frem i den vide mørkeblaa Vadmels-

frakke og Bukser af samme Stof, stribet Hvergarns Vest, lange Skaftestøvler og høj Hat, og det stolte Træk i hans Ansigt vidnede ogsaa om, at han var sig bevidst, hvilke Fortrin, der var knyttet til hans Person og hele Fremtræden.

Men i enhver Henseende kunde hans Brud staa Maal med ham. I sin smukke, rigt udstyrede Nationaldragt med Silketørklæde om Halsen, det fine Kniplingslin paa Hovedet og de lange flagrende Silkebaand fra Linhuen ned ad Nakke og Ryg, var hun i al sin friske Ungdom saa skøn en Brud som længe havde været set. Hans Sværke var heller ikke blind herfor, og at hun var smykket i saa rig en Dragt, huede ham godt og stemte hans Sind til Velvilje.

Glædelig overrasket blev han ogsaa, da han sammen med hende tog Plads for den øverste Ende af det lange Brudebord ved at se, hvor pragtfuldt det var dækket. En fin Dug var bredt ud over hele Bordet, og ved hver enkelts Plads stod en kulørt Fajancetallerken med en Kniv og Gaffel lagt over Kors ovenpaa. Kød og Flæsk og Pølser laa paa mægtige Stegefade, Smør og Fedt var skivet op i halvdybe Assietter, Rødbeder paa Underkopper og Sennep i smaa Porcelæns-Spølkummer. Det mørke skummende Øl var tappet i forgyldte Krus, og for Bordenden stod en tykmavet Klukflaske med Brændevin omgivet af en Krans af blanke Halvpægleglas, alt skinnende og flimrende i Solens Straaler.

Her var i Sandhed et Brudebord, hvis Lige aldrig havde været set ved et Bondebryllup. Ikke en eneste Ting var af Ler eller Træ. Hver en Del af Glas, Porcelæn og Fajance. Det var en ny Tid, som her var ved at vinde frem, og alle Kvinderne maatte i deres stille Sind ønske en Gang at kunne dække et lignende Bord.

Men der var nok langt igen. Kun de færreste ejede et Par Fajancetallerkener, langt mindre kunde de dække op til saa mange Mennesker.

For Inger Prier var det ogsaa en Glæde at kunne byde den rige Svigersøn hen til et saadant Gildesbord.

Selv ejede hun ikke alt det, hun havde pyntet op med, men rundt om hos Søstrene og andre nære Slægtninge, som var i Besiddelse af et eller andet Stykke fint Husgeraad, havde hun laant, hvad hun manglede. At der var flere forskellige Slags Tallerkener og Fade, betød intet. Her saas kun paa, at det var fint og kosteligt Købetøj. Haardest havde det holdt at faa Knive og Gafler skrabet sammen. Kun meget faa spenderede Penge paa den Slags unødvendige Spiseredskaber, men omsider lykkedes det hende dog at faa det fornødne Antal til Veje, saa der var nok til Brudebordet.

Paa de andre Borde var der rettet an med Træbrikker, Sulebøtter og Lerfade, men ingen tænkte paa, at dette stak saa fattigt af mod det øvrige. Alle saa' kun, at Brudebordet straalede dobbelt ved Siden af den anden Opdækning, og havde det altid været en Ære at have sin Plads dér, saa var det endnu i højere Grad Tilfældet ved denne Lejlighed.

Men Æren havde sine Ubehageligheder. For de fleste af Gildesgæsternes Vedkommende gjaldt det, at de aldrig havde haft en Gaffel i Haanden, og det faldt dem yderst besværligt at manøvrere en saadan Genstand. I deres Ubehjælpsomhed ønskede mange af dem sig henne ved et af de andre Borde, hvor de paa god gammeldags Maade kunde bruge Foldekniven og Fingrene. Men de maatte holde Pinen ud, baade nu og senere. Ingen af dem vilde være bekendt, at de var kede af at bruge det nymodens Stykke Værktøj, og bagefter kunde det ogsaa være stort at tale om, hvordan det var at spise paa samme Maade som Præsten og Madammen, som var med til Brylluppet og naturligvis var dem, der allerbedst forstod at haandtere Kniv og Gaffel. Efter dem kom Degnen og hans Kone. Begge var de bedre Folks Børn, og selv om de end var temmelig fattige og levede saare tarveligt, havde de dog en vis Øvelse i at tage paa de besværlige Gafler.

Flinkest af alle Bønderfolkene var Kirsten. Under sit Ophold i Færgegaarden havde hun ofte haft Lejlighed til at spise med Gaffel, og i Smug beundrede Hans Sværke, hvor let og behændigt hun

tog paa det hele, og søgte selv at abe hende efter, da han nødig vilde staa tilbage i nogen Retninger.

Som Brudgommens Forlover, skulde den gamle Mikkel Stigel, der var Hans Sværkes Morbroder, køre for Brudeparret til Kirke, og sammen med Klavs Ræv, der var Forlover for Bruden, tog han Plads i den forreste Agestol, medens Kirsten og Hans Sværke sad i den bagerste, da han vilde have, at hun skulde køre med i den nye Vogn.

Inger Prier stod paa Trappen og stoppede Dækkenet fast om Kirsten.

»Ja, kør saa i Gus Navn«, sagde hun og lod sin Haand glide henover Datterens Hænder, der var krampeagtigt foldede om Salmebogen.

Mikkel Stigel slog et Skrald med Pisken, og de to brune dansede ud af Gaarden, rask fulgt af de andre Køretøjer.

Kirsten sad med bøjet Hoved. I hendes Sjæl brusede det som aldrig før. For sidste Gang kørte hun her paa Kirkevejen som Prierens Kirsten; naar hun kørte tilbage, var hun for Tid og Evighed bundet til den hende næsten ubekendte Mand, som sad saa stolt og strunk og veltilfreds med sig selv ved Siden af hende.

Aa, hvorfor var det dog blevet saaledes? Hvorfor lod hun sig lænkebinde af en Mand, hun ikke brød sig om, og som vel heller ikke brød sig noget om hende selv, men kun havde kastet sit Valg paa hende af egenkærlige Grunde? Hvorfor havde hun dog ikke fulgt sit Hjertets Bud, og hvorfor havde hun svigtet ham, hun havde kær? Ja, hvorfor havde hun ikke valgt at gaa med Mælkepotten sammen med den Mand, hun elskede, fremfor at lide alle Helvedes Kvaler ved Siden af den rige Storbonde, som dog aldrig kunde vinde hendes Kærlighed?

Men endnu var det Tid at gøre det hele godt igen. Endnu var hun ikke bundet, men havde sin Frihed til at raade sig selv.

Hun gjorde en Bevægelse som vilde hun rive sit Brudelin af og dermed bryde Baandet, som bandt hende til Hans Sværke, men Hænderne faldt slapt ned i hendes Skød.

Foran dem paa Vejen dinglede en laset, halvfuld Mandsperson af Sted, og idet han vilde sé sig om efter Køretøjerne, tumlede han baglæns ned i Grøften. Det var Oles Fader, og ved Synet af ham fik Kirsten al sin Besindelse tilbage.

Havde hun ene ladet Hjertet raade, skulde denne usle Mand og hans endnu forfærdeligere Kone været med til hendes Bryllup til Spe og Spot for hende og dem alle.

Men nej, og atter nej — hertil kunde det aldrig komme. Dette havde hun ogsaa sagt sig selv de Snese Gange før, naar hendes Hjerte havde krympet sig under Skilsmissen fra Ole. Altid var det Tanken om hans Familie, der fik hende til at vige bort fra ham, men nu i den sidste afgørende Stund var det, som hun havde glemt det alt sammen og ene givet sig Kærligheden i Vold. Men efter Mødet med Tamboren havde den kolde Fornuft igen faaet Overtaget, og Gangen til Alteret sammen med Hans Sværke vilde nu falde lettere.

Ved Middagen herskede en fornøjelig Stemning, og alle var parate til at gaa godt i Lag med den lækre Kødbollesuppe. Paa Brudebordet blev Suppen serveret i store Fajanceskaale, medens de andre maatte spise af de almindelige Lerfade og Træbøtter. Da Peberrodskødet var spist, gjorde de fleste sig klar til at tage fat paa Risengrøden, der nu var bleven en staaende Efterret ved alle Gilder, men stor var Forundringen, da Skafferne viste sig med Fadene, hvorpaa var anbragt en underlig svajende æggegul Masse med kunstigt formede Toppe paa.

Det var Æggeosten, som her holdt sit Indtog ved et nordfalstersk Bondebryllup, for derefter i en Række af Aar at staa som den fineste Eftermad ved en Gildesmiddag.

Æggeosten havde Hanne Lejre fra Færgegaarden tilberedt, da ingen af de andre Kokkekoner forstod at lave den. En Mængde Æg og adskillige Kander nymalket Mælk var der gaaet til, men fra Gildeslavet var der ogsaa sendt i store Maader heraf, og hvad der ellers skulde til, kunde Inger Prier med Lethed selv levere, da hendes Køer og Høns ydede rigeligt Vederlag for det gode Foder, de fik.

Ude paa Loen var der pyntet op med Blomster og Grønt, hvad der aldrig tidligere havde været set, og her gik Dansen strygende den hele Nat.

Da Bruden ved Midnatstid var danset ud af Pigernes Lag og ind i Konernes, og disse i sluttet Trop førte hende ind i Stuen for at give hende den sorte Hue paa, fulgte Hans Sværke langsomt efter. Med korslagte Arme og Ben lænede han sig imod en Kiste og saa' til med sit sædvanlige overlegne Smil. Da Huen sad, som den skulde, aabnede Konerne Kredsen, for at Brudgommen kunde træde frem og give Bruden det pligtskyldige Kys.

Hans Sværke rettede sig ogsaa straks og gik hen til Kirsten, men til de omstaaendes Bestyrtelse tog han hende ved Haanden og førte hende ud paa Danseloen.

Konerne saa' maabende paa hverandre. At han ikke efter gammel Skik og Brug kyssede sin Kone, tog næsten Vejret fra alle de ældre. De vidste, at han selv havde valgt sin Hustru og skulde nok ogsaa være den Mand, der vilde vide at tage sit Brudekys, naar det passede ham, saa dette betød ikke, at han intet havde tilovers for sin unge Kone, men det var et Brud paa en gammel hævdvunden Tradition, og de var klar over, at ogsaa paa dette Omraade var en ny Tid ved at bryde igennem. Naar en Mand som Hans Sværke kunde undlade at kysse sin Brud, vilde det officielle Brudekys dermed have faaet et Grundskud, det aldrig vilde forvinde.

Dagen efter Andendagsgildet var Hans Sværke rede til i sin ny Holstenervogn at føre Kirsten hjem til Sværkegaarden. Ved Siden af holdt Mads med en stor Arbejdsvogn, fuldt belæsset med Kirstens rørlige Ejendele. Der var først den nye fintpolerede Dragkiste, som Moderen havde givet hende som særskilt Brudegave, og hvis Mage aldrig før var set indenfor en nordfalstersk Bondegaards Vægge. I dens Skuffer laa Kirstens mange gode Klæder. Den nederste og største var fyldt med Skørter af Vadmel og Hvergarn, og i tætte, bestemte Folder var de omhyggeligt rullet sammen og fæstet med to Naale. I den næste havde hun sine Forklæder,

mest af stribet Hvergarn, men ogsaa hvide Hørlærreds til om Sommeren, og desuden hendes fine Brudeforklæde af blødt uldent Købetøj. De to andre Skuffer var pakket med Lænketrøjer, Hoser, Bul, Halstørklæder og forskellige andre Sager, og i den øverste, der var smallere og knapt halvt saa stor som de øvrige, gemte hun sine dyreste Skatte. Her havde hun sine Lin og sine to hvide Lommetørklæder, sin Salmebog og Bibel, sit Hovedvandsæg og en Ravperlekrans. Det var som en hel Helligdom for hende, og med stor Forsigtighed havde hun drejet Nøglen om og hængt den i et Baand om sin Hals.

En ny grønmalet Klædekiste med Forbogstaverne til hendes Navn, omslynget af en rød Rosenkrans, paa Forsiden havde Moderen ogsaa givet, og her fandtes adskillige Par Lagner, nogle af Hørlærred, andre af Blaar. Ligeledes var her alle hendes Særke og en Del fine Pudevaar, som hun kunstfærdigt havde udstyret med Falstersyning og et Slags Hedebo eller Kniplesyning, hvis Mønster forestillede forskellige Dyr. Paa Vognen var ogsaa stablet Dyner til to Senge, en stor skinnende Kobberkeddel, Kirstens Rok og Vinde, en lang Uldkurv og hendes Karter samt flere Bylter gamle Klæder og forskellige Smaagenstande.

Som Kronen paa hele Medgiften stod den sorte Treaarsplag og den dejlige mørkerøde Kvie og den store Gimmer, som Morten og Peter Mønbo var ved at trække af Sted med. Hans Sværke mønstrede veltilfreds Kreaturerne og det svære Læs Indbo.

Inger Prier var ikke daarlig at faa til Konemoder, og der vilde sikkert nu som før blive Rift om Døtrene fra Priergaarden. Kønne og kvikke og dygtige, som de alle tegnede til at blive, og med det gamle Navn og den gode Medgift i Ryggen, vilde de nok drage Bejlere til Huse i stort Tal. Forhaabentligt vilde de ogsaa forstaa at vælge iblandt de bedste, saa det kunde være en Ære at komme sammen med dem og nævne dem som nære Slægtninge, og i alle Tilfælde vilde de antagelig drage Omsorg for at komme ind i saadanne Omstændigheder, at der intet Paahæng blev af dem i nogen Retninger.

Da Kirsten og Hans Sværke var kørt ud af Gaarden, puffede Grete Ræv hemmelighedsfuldt til Inger.

»Naa dæŋ næste aa dænne Pier ska haa Brøllep, blir de nok mej, dæ ska jøe Jille«.

»Saa jøe de?«

»Ja, Sesle aa Knøv haar e got Øje tæ væraaŋre, aa jæ aa Klavs haa bestemme, aa di ska haa Gariŋ — aa al de, haa du vel ænne noe imo?«

»Jæ kaŋ got lie Knøv, aa jæ æ gla faa, aa Sesle kaŋ komme i æn go Stilliŋ, men jæ tror ænne de æ got mæ de nære Familjeskav, ves dæ kommer Børn«.

»Aa«, vrissede Grete let, »dæ æ smæ saa monne Søskiŋebørn, dæ haa faat væraaŋre, aa vaar Børnene værken æ blet Idijoter eller æls fejl noe«.

I største Hast lod hun alle de nær beslægtede Ægtefolk med friske og sunde Børn, som hun kendte, passére Revy for Inger, og derigennem ogsaa selv ligesom hente Trøst og Beroligelse for de bange Anelser, som den kloge Søsters Ord, trods alt, havde vakt hos hende.

»Haa di Siŋ tæ væraaŋre, ska jæ ænne gaa dom imellem«, sagde Inger senere. »Men jæ søns ænne, dæ æ nun Gruŋ tæ aa skyŋe paa dom, faa værken di eller I æ ret gamle«.

»Tæ næste Aar æ Sesle lisaa gammel, som Kestne æ naa«, sagde Grete sagtmodig, men med en egen Betoning, »aa værken jæ eller Klavs æ saa særle stærke«.

»Men I æ daa alfaa aaŋge tæ aa gaa fraa Gariŋ«.

»De ve vi heller ænne lit inaa, men di kaŋ bo hos vos, aa saa kaŋ de gaa paa same Maae som æls«.

»Naa I kaŋ faalis om de, æ de ju meje got, men jæ ville ænne væe gla faa aa haa de saan fraa nun aa Sierne«, erklærede Inger.

»Nej, men du haa naa osse alti vaaren saa meje sælbestemmiŋs«, lo Grete, »vi aaŋre kaŋ bæjer taa de, som de kaŋ blie«.

Grete Rævs kæreste Ønske kom ogsaa til at gaa i Opfyldelse, og omtrent to Aar efter, sad Sidsel smykket som Brud. Mosteren havde selv bekostet hele Brudestadsen, og af yderste Evne havde hun bestræbt sig for, at den tilkommende Sønnekones Dragt kunde blive lige saa smuk og rigt udstyret som Søsterens. Ogsaa Sidsels Forklæde og Mammelukker var af uldent Købetøj, og Halstørklæde, Livbaand, Ærme- og Brystkantninger af fineste Silke. Et Lin med kostbare Tønderkniplinger manglede heller ikke, og desuden havde hun faaet en Guldnakke, der var den allerdejligste Hovedprydelse nogen vilde se for sine Øjne.

Grete betragtede henrykt den unge nydelige Brud. Saa smuk som den ældste Søster var hun maaske ikke, men over hendes Ansigt laa et Genskin af uendelig Lykke, som Kirsten fuldstændig havde manglet. Om muligt straalede Knuds Ansigt endnu mere end Sidsels, og forelsket og beundrende søgte hans Blikke atter og atter hendes. Kun sjældent saas et saa ovenud lykkeligt Par, og Inger Prier maatte sige sig selv, at det vilde have været blodig Synd at skille de to unge ad. For deres Børn maatte Gud saa raade, og forhaabentligt vilde han skænke de to friske og sunde Mennesker en stærk og livskraftig Slægt.

Bryllupsgæsterne begyndte nu at komme, og hver bragte deres Brudeskænk, alt efter Stand og Stilling. De største af Gaardmændene gav en Daler, andre en Tremark, og de mindste nøjedes med en Mark. Hans Sværke gav en Specie, men han var ogsaa den rigeste af dem alle og hørte til den nærmeste Slægt, saa det var at vente, at han vilde give den største Gave.

Forøvrigt stod han ogsaa som Sidsels Forlover, og i hans endnu sjeldne Holstenervogn skulde Brudefolkene køre til Kirke. Adskillige Gange i den senere Tid havde Sidsel ellers forsigtig slaaet paa, at Rævegaarden skulde have et Køretøj lignende det, som fandtes paa Sværkegaarden, men med en godmodig Spøg havde Klavs Ræv afvist Tanken. En saadan Vogn var det ikke for alle Gaardmændene at have, mente han, og naar de lige som Moderen hjemme paa Priergaarden havde anskaffet to store Tremmeagestole, saa kunde de udmærket køre af Sted i deres gamle Lundstikker. Og derved var det blevet. Men Sidsel opgav derfor ikke Tanken, og ved sig selv bestemte hun, at om ikke før, saa naar hun og Knud engang afløste Farbroderen og Mosteren, skulde der nok komme en Holstenervogn i Rævegaarden.

Da Brudetoget satte sig i Bevægelse for at køre til Kirke, stod Kirsten sammen med Moderen og Mosteren og saa' efter Vognene, der én efter én svingede ud gennem Portrummet. Hendes Kinder var blevet lidt smallere og Trækkene lidt skarpere end tidligere, men ingen undrede sig derover, da hun for ikke længe siden var kommen op af sin første Barselseng og nu havde en lille Pige ved Brystet.

Sorger vidste alle hende jo fri for, og ulykkelig var hun heller ikke. Aldrig gik hun mørk eller tung omkring, men var glad og rolig og havde et venligt Ord til alle, som hun mødte paa sin Vej. Men den stormende Lykke, som Søsteren badede sig i, kendte hun intet til. Mere levede hun i den Kulde, hun havde følt paa sin Bryllupsdag.

For hende brændte der ingen glødende Elskovsild, og hende blev der heller ikke vist den usigelige Ømhed, som ad tusinde Veje kunde finde ind i Hjertets lønligste Vraa og skabe et Eden mellem to, der for stedse var knyttet til hinanden. For hende var der kun en kølig, afmaalt Venlighed, blandet med Agtelse og skyldig Hensyntagen i Vente. Men naar hun skulde være ærlig, saa heller hverken savnede eller ønskede hun andet, og bedst var det, om hun og Hans Sværke roligt og adstadigt kunde fortsætte Vejen ved hinandens Side.

Og nu havde hun sin lille dejlige Pige at elske og forhaabentligt senere finde Kærlighed hos, og derigennem faa Erstatning for det, hun maatte savne i sit Ægteskab, saa naar alt kom til alt, var hun vel ogsaa saa tilfreds, som alle antog hende for at være.

Da hendes lille Datter skulde døbes, havde hun helst givet hende Moderens Navn, men hendes Mands første Kone burde opkaldes, og hun havde derfor foreslaaet, at den lille skulde hedde Maren. Hans Sværke havde dertil nikket bifaldende, og dermed var dette, som de fleste andre Spørgsmaal imellem dem, ordnet paa en god og venskabelig Maade.

Det store Hus med de mange Folk var det just efter Kirstens Sind at lede og styre, og med Klogskab og Myndighed holdt hun de husmoderlige Tøjler i sin Haand.

Oles Navn nævnede hun aldrig, og hvor han nu i Verden var henne, anede hun ikke det mindste om. Heller ingen andre dér paa Hjemegnen kendte noget dertil. Inger Prier havde forespurgt om ham hos Skipperen, men han vidste kun, at Ole straks efter Ankomsten til København havde taget Hyre med et Skib til Norge. Ole Tambor var dermed som sporløst forsvundet, og paa Falster var der kun nogle ganske faa, som senere ofrede ham en Tanke.

I skarpt Trav havde Brudeskaren naaet Kirkeporten, hvor de tre Klarinetspillere modtog dem med en af de gamle, kendte Bryllupssalmer, og i bestemt Rækkefølge vandrede Toget ind i Kirken. Forrest Brudeparret og derefter Forloverne.

Ved de øverste Stole skiltes Brudefolkene og gik hver til sin Side, Bruden til venstre og Brudgommen til højre. I Stolen bagved Brudgommen tog Forloverne Plads. Med faa Skridts Afstand fulgte Brudens to Søstre, Sofie og Lisbeth, og bag dem kom Brudgommens Brødre, Morten og Rasmus. Disse fire maatte tage de nærmeste Pladser henholdsvis efter Bruden og Forloverne, og i Tilfælde af, at Brudeparret ikke selv havde ugifte Søskende, blev der af den nærmeste Slægt udvalgt

andre, der benævnedes som Broder og Søster og skulde have Ærespladserne baade i Kirken og ved Bordet, lige som de ogsaa maatte være med i de første Danse.

Efter de fire unge kom alle Pigerne, derpaa Karlene, senere Konerne og til sidst Mændene. Offergangen fandt Sted i samme Orden. Brudeparret ofrede hver en Daler, Forloverne en Tremark, og de øvrige Bryllupsgæster en Firskilling.

Trakteringen og Anretningen var omtrent som ved Kirstens og Hans Sværkes Bryllup. Grete Ræv havde lige som Inger Prier laant sig frem hos Slægt og Venner, saaledes at Brudebordet helt var dækket med Fajance og Porcelæn, og da alle i den sidste Tid havde faaet anskaffet sig flere Tallerkener og Fade, kunde der endda anbringes lidt hist og her til at pynte op paa de andre Borde. Paa det ene kom et Par Tallerkener for Bordenden, paa et andet en Skaal med Suppe og paa et tredie et Stegefad til Kødet og saa fremdeles, alt efter som det kunde skaffes. De enkelte Stykker Porcelæn stod mærkeligt til den øvrige Opdækning af Ler og Træ, men heller ikke her var der nogen, som lagde Mærke til det. Alle saa' kun det fine, som var fremme og stadig førte det samme tavse, men dog saa talende Sprog om alt det nye, der laa i Luften og havde begyndt sin Sejersgang paa Nordfalster for derfra senere at brede sig videre hen over den lille Ø.

Ved Middagen manglede heller ikke her Æggeosten, og inden de rejste sig fra Bordet gik de sædvanlige Offertavler rundt. Først til Musikanterne; her gav Mændene gerne en Mark, og Karlene en Firskilling. Dernæst kom Tavlen til de fattige, og her lagde de fleste en Kobbermønt eller to. Store Summer kom paa den Maade ikke ind, men lidt var bedre end intet, og det indkomne blev overgivet til Præsten eller Fattigforstanderen, som uddelte det mellem Byens Fattigfolk.

Foruden Tavlepengene sendtes ogsaa fra Gildeshuset nogle Levninger til Fattiglemmerne og til Byens andre gamle og fattige Mennesker, og hvor ringe det end var, blev det dog modtaget med den største Glæde.

Hver en Bid Kage og hver et Suleben var for disse Folk som Himmerigsmundfulde, da de kun saa saare sjeldent blev budt den Slags og derfor altid var stærkt interesseret i, naar der skulde være Gilde i Byen.

Ogsaa mange andre end de fattige skulde betænkes med Gildesmaden. Først var der Ringerne, som Gildesmorgenen skulde have en god Frokostkurv op i Kirken, saa de kunde have noget at styrke sig paa, inden de skulde ringe eller kime, ligesom der nu var Sorg eller Glæde til. Dernæst var der alle de syge i Lavet; de maatte have det allerlækreste af Gildesmaden, og de helt gamle og ganske smaa, som heller ikke kunde komme med til Gildet, skulde ogsaa have deres Part. Men Grete Ræv havde ogsaa nok at dele ud af, og med rund Haand bragte hun som alle hendes Søstre baade de pligtskyldige som de selvbestemte Gaver.

Under Dansen stod Inger og Grete sammen ude paa Loen og saa' paa, hvorledes Gæsterne morede sig. I en susende Svejtrit fløj Morten og Sofie dem forbi. Grete nikkede betydningsfuldt til Søsteren.

»Mon to Rævesønner ijen faar Løst tæ to Pierdøtre?«

»Aa, de æ danne vést, faadé di daaŋser mæ væraaŋre«, svarede Inger, der havde set nok til at vide, at der allerede var tre Ungersvende, som nappedes om Sofie. Hvem af dem, der senere vilde bære Sejren hjem, vidste hun ikke. Morten blev det dog næppe. Den glade Venlighed, som Sofie viste den raske, livlige Fætter, der arbejdede saa flinkt og dygtigt hjemme hos Moderen, var ikke af den Slags, der vidnede om dybere Følelser for hans Person. Men alt det maatte føje sig, som det vilde; her ønskede hun ikke at gribe ind, hverken for eller imod.

De følgende Aar blev rige paa Begivenheder indenfor Inger Priers Familiekreds. Hos Kirsten og Hans Sværke var der kommen to smaa Drenge. Den ældste hed Niels efter Hans Sværkes Fader og den mindste Rasmus efter Morfaderen. Kirsten vilde ellers haft, han skulde hedde Henrik, fordi Henrik Prier havde været den Fader, hun havde kendt og holdt saa meget af, men Inger satte sig derimod.

»Du skøller diŋ æjen Faar aa nævne ham op, færen nun aaŋre«, sagde hun, men inderst inde glædede hun sig over, at Datteren saa kærligt mindedes den gode Stedfader, som Henrik havde været for hende og Søstrene.

Hos Sidsel og Knud var der kommen en lille Klavs, som alle i Huset forgudede og som særlig i Farfaderens Øjne var noget af det vidunderligste, der tænkes kunde.

Inger Prier smilede gerne overbærende, naar de unge Forældre saavel som Bedsteforældrene fortalte op om alt det utrolige, som knyttede sig til den lille Fyr, men bange for, at de skulde ødelægge ham med deres Kærlighed, var hun dog ikke. Hun vidste, at Grete og Sidsel, som ikke mange andre kunde elske det gode frem hos alt og alle, og kun faa Steder levedes der et skønnere Samliv end mellem Familien paa Rævegaarden. I største Samdrægtighed enedes unge og gamle om Styrelsen og Arbejdet, og fra begge Sider tog de alt skyldigt Hensyn til hverandre. Med Rasmus, der var nogle Aar yngre end de andre Brødre, kom alle i Gaarden udmærket tilrette. Han var et hjertensgodt og bravt ungt Menneske, men nogen fremragende Personlig-

hed var han ikke. I mangt og meget mindede han om Farbroderen, han var opnævnt efter, og som denne gik han stilfærdig og beskeden sin Gang gennem Livet.

Men var der rigt paa Kærlighed og god Forstaaelse i Rævegaarden, manglede der til Gengæld en hel Del Energi og Mod til at gaa i Lag med noget af det, der paa saa mange Omraader var ved at bryde frem. Aldrig turde de give sig i Kast med det uprøvede eller ukendte, men holdt adstadigt fast ved det gamle og overleverede.

Først naar andre kunde konstatere, at dette eller hint var bedre, end det hidtil bestaaende, vovede de sig langsomt og forsigtigt ind paa nyere Baner.

Da Tilbudene kom om at lade Gaardene overgaa fra Fæste til Ejendom, fandt Klavs Ræv, det var altfor voveligt et Spring at foretage, og foretrak at blive ved det gamle, og først flere Aar senere, da saa godt som alle Omegnens Bønder sad som Ejermænd paa deres Gaarde, dristede han sig til at tage sin Fædrenegaard i selvstændig Besiddelse.

Inger Prier og Hans Sværke var derimod stemt for Selvejertanken, saa snart Spørgsmaalet blev bragt paa Bane, og for nogle faa Hundrede Daler blev han ogsaa Ejer af den store Sværkegaard. For Inger lagde der sig flere forskellige Hindringer i Vejen, og der var mange Bryderier for hende og hendes Bymænd at komme igennem, men det skræmmede hende ikke, og omsider naaede hun at sidde som fri Ejerinde af Priergaarden.

Af sine mange Døtre havde hun kun Glæde, og om kort Tid skulde hun lave til Bryllup med Sofie, der var forlovet med den unge Jens Kappe, en velhavende Gaardmandssøn, som skulde overtage Faderens Gaard til Høst. Dette Parti var lige som Sidsels og Knuds indgaaet af Kærlighed, og med Glæde havde begges paarørende givet deres Minde til Forbindelsen.

Kun Morten havde hilst Meddelelsen med Sorg. I al den Tid, han havde været i Priergaarden, havde han søgt at vinde den smukke Kusines Hjerte, men

til hans Kval gled hun mere og mere fra ham, og tilsidst var der intet at haabe. Da han hørte, at Brylluppet var nær forestaaende, gik han ind til Inger Prier, der var alene i Stuen.

Hans Ansigt havde et tungt, nedslaaet Udtryk.

»Jæ ville jærne spørre jer a, om I haa noe imo, aa jæ bytter mæ Rasmus, saa haŋ kommer hæ aaer i Stæjiŋ faa mej«, begyndte han usikkert og tøvende.

»I aa faa sej haa jænne noe imo aa faa Rasmus hætæ«, sagde Inger, »men jæ æ keé aaer aa bli aae mæ dej, faa du haa vaaren iŋ flink Kaal, saa jæ ser helst, aa du ænne fløtter«.

»Jæ haa osse alti vaaren gla faa aa væe hos jer«, skyndte han sig at forsikre, »men — naa æ dæ komme noe, saa jæ søns, jæ maa taa aa Stæ«.

Inger Prier skød Rokken til Side og satte sig hen paa Bænken hos Morten.

»Æ de faa Sofies Skøl, aa du ve hæfraa?«

»Ja — jæ søns — de blir saa stregt aa sé, dæ blir lave tæ Brøllep faa hiŋe — —«.

»Men kaŋ du slippe faa aa sé de, blir du junne fri faa aa høre om de«, sagde hun rolig. »Saa nær vi æ i Familje, ve du ligot komme tæ aa følle mæ, aa tæ Brøllep æ du nø tæ aa taae, vés ænne du ve haa, aa ale aa ænvær ska snæke om dej aa kaskés halvvejs holle lét Grin mæ de osse«.

Morten sad ubehagelig berørt. At fremmede skulde blandes ind i hans Sorg og Skuffelse, var ham i allerhøjeste Grad imod, men noget saadant havde han slet ikke tænkt paa før. Alle hans Tanker havde blot drejet sig om, hvor svært det vilde være at tage Del i Forberedelserne til Sofies forestaaende Højtidsfest, og for at fritages herfor vilde han bort

Men ved Mosterens Bemærkning var han kommen til at se Sagen i en anden Belysning. Inger Prier lagde straks Mærke til, at hendes Ord havde gjort et vist Indtryk paa Morten, og da hun havde ventet lidt paa, at han skulde svare, men han intet havde at sige, begyndte hun at udlægge Sagen nærmere for ham.

Morten hørte nøje efter hendes kloge Ord.

Aa—ja, det var nok alligevel dumt at flytte bort over Hals og Hoved og derved stille sig blot og give alle halsende Sladderkællinger Lejlighed til at snadde i det, som var hans Hjerte helligt og dyrt. Saa hellere følge Mosterens Raad og blive, hvor han var, og tage det, som i disse Dage vilde falde af, fremfor paa Bryllupsdagen ligesom rende Spidsrod for de mange ransagende Øjne og maaske komme til at døje en hel Bunke Stikpiller.

»Jæ tror saa — aa jæ blir hæ ilejn«, erklærede han efter en sidste lille Kamp med sig selv.

»Ja, jø du kon de, miŋ Dræŋj«, sagde Inger Prier i en inderlig Tone. »Aa du ska osse nok faa aa sé, aa sæl om de kaŋ væe svært i Øjeblække aa tviŋe sæ tæ aa væe role, naa dæ æ noe aa dæŋ Slavs, dæ jø unt, saa slipper ma daa lettest aáre, aa de æ bæst aa væe fri bue faa aa bli ynke og glosé«.

Morten nikkede samtykkende, og om end tung i Sind saa dog fattet og rolig gik han atter ud til sit Arbejde.

Med et lille Suk satte Inger Prier paany Rokken i Gang. Det gjorde hende ondt for Søstersønnen, som hun godt kunde indse var i en pinlig Stilling ved at skulle være med til at lave op til sin Hjertenskærs Bryllup med en anden, men han vandt intet ved at flytte, og selv vilde hun være ked af, om en af hendes Karle i Huj og Hast jog bort fra Gaarden, hver Gang hun skulde gøre Bryllup med en af sine Døtre. Hvis Morten nu pludselig var taget hjem, kunde der gerne blive rippet op i Oles hastige Bortrejse, og saa vidt muligt maatte alt dette helst undgaas. Derfor godt for alle Parter, at Morten havde taget imod Fornuft, og forhaabentligt vilde Tiden ogsaa nok læge hans Saar.

I Fryd og Gammen fejredes Sofies og Jens Kappes Bryllup, og for Udstyr og Medgift var der sørget som til de to andre Søstre. Under Tillavningen af Festlighederne søgte Morten at holde Humøret saa godt oppe, som det var ham muligt, og for at hjælpe herpaa, drak han Bryllupsaftenen nogle flere Snapse, end han ellers plejede. Fuld blev han dog ikke, men der kom højt Mod op i ham, og for rigtig at vise det, svang han Kusinerne og de

andre unge Piger i Dansen, saa Skørterne susende stod ud omkring dem. Oftest dansede han med Lisbeth, og lidt betænkelig lagde Inger Prier Mærke hertil. Hun vidste, at Hans Sværke i den sidste Tid havde begyndt at arbejde for, at der skulde blive et Par af Lisbeth og hans Fætter Simon, Mikkel Stigels Søn, der fornylig havde overtaget Faderens Gaard. Simon Stigel var en begavet og dygtig Mand, som fulgte godt med paa Landbrugets Omraade, og for den smukke og intilligente Lisbeth vilde han være et særdeles passende Parti. Men hvis det nu skulde være, at Morten som Trøst for Sofie slog sin Hu til Lisbeth, og hun saa valgte en anden, saa vilde Morten blive ulykkelig igen, maaske endda mere end denne Gang, saa det var nok bedst, om han ikke gled ind i dette. Saa vidt hun evnede, vilde hun gerne holde Sorgerne borte fra dem, hun havde kær, og kom Tid, kom vel ogsaa Raad for de Bekymringer, der skød sig frem her.

Ikke længe efter Brylluppet, faldt Birthe og brækkede sit ene Ben, og i lange Tider maatte hun ligge stille og tildels uvirksom hen. Med den største Omhu plejede Inger Prier og de hjemmeværende Døtre hende, og dybt taknemmelig tog Birthe mod al deres Godhed. Men i sit Inderste var hun yderst ulykkelig over, at hun skulde være til Byrde for dem, hun saa gerne vilde gavne, og Frygten for, at hun maaske aldrig skulde faa sin Førlighed og blive i Stand til at udføre sit Arbejde som tidligere, pinte hende baade ved Dag og Nat. Ganske vist havde Inger Prier før sagt, at Døtrene skulde tage ud, saa hun kunde blive paa Priergaarden, saalænge hun vilde, men blev hun en Stakkel, der intet strengt eller grovt Arbejde kunde paatage sig, vilde det i Længden blive trist for dem.

Hos Mads begyndte Alderen og Sliddet ogsaa snart at gøre sig gældende, og han hang ved Priergaarden som hun og havde heller kun Sognet at ty til, hvis der kom noget i Vejen for ham; men have to gamle opslidte Tjenestefolk hængende paa Gaarden, naar de intet særligt kunde udrette, var ikke tænkeligt, at nogen skulde paatage sig, saa der var mørkt og tungt, hvorhen hun saa'.

Da hun havde begyndt at kunne liste lidt omkring ved Hjælp af en Stok, kom der Bud efter Inger Prier, at hun skulde komme over til Sværkegaarden, hvor der igen var en lille Arving i Vente.

Den næste Dags Aften kom hun atter tilbage.

»Ja, dæ vaa Velsiŋnelse i rit Maal dæŋe Gaŋj«, sagde hun med et lille Smil, imens hun skilte sig af med Sjal og Hætte, »faa dæ kom ænne miŋre æn to«.

»To!« Birthe havde nær tabt Karterne, hun sad med paa Skødet. »Fik Kestne verkle Tvilliŋer?«

»Ja, huŋ fik to smaa Pier«, fortalte Inger Prier videre, »men di æ raske aa velskafte, aa Kestne haa de got, saa de æ ju de bæste. Men meje aa holle Hæŋerne i, æ dæ ju faa æn Mor«.

»Aa hiŋes Pier æ junne ret gamle, saa de ve blie Kestne bue føst aa sist«, bemærkede Birthe, der næsten ikke kunde faa Karterne i Gang igen.

Bestandig maatte hun tænke paa alt det, der hvilede paa Kirsten, som altid havde været hendes Hjertes udkaarede Yndling. Alle de andre Søstre havde hun lige fra deres Fødsel holdt uendelig meget af, men ingen af dem kunde i hendes Øjne maale sig med Kirsten. Og nu var hun, den stakkels unge Kone, næsten helt i Betryk med alle de mange bitte smaa Børn. Selv om hun havde nok af alle Dele til dem og kunde faa Hjælp paa forskellig Maade, vilde hun dog alligevel gaa en besværlig Tid i Møde.

Birthe bredte mekanisk en Tot Uld ud paa Karterne.

Bare hun dog havde kunnet tage et Stød af for Kirsten, men nu sad hun her som en svag og elendig Stakkel, der daarlig nok kunde klare sig selv.

Hun sad lidt og grundede. Men mon hun alligevel ikke bedre kunde hjælpe Kirsten med Børnene end de unge Tøse. Hun kunde da vugge og pusle om de to Smaapiger baade ved Dag og Nat, om det skulde være, saa det vilde dog blive til Lettelse for Kirsten. Og var det ikke hendes Pligt at være dér, hvor der var mest Brug for hende, og hvor hun i sin Svaghed kunde gøre mest Gavn. Selv om hun ellers aldrig uden den dybeste Sorg

kunde tænke paa at gaa i Tjeneste hos andre, saa blev Forholdet et helt andet, hvis hun kunde være hos Kirsten. I hendes Hus vilde hun være som paa hjemlig Grund, og ved selv at flytte, sikrede hun maaske Mads' gamle Dage paa Priergaarden.

»Jæ sitter aa teŋker paa, om ænne Kestne kuŋe haa Bru faa mej«, sagde hun efter et Øjebliks Overvejelse, »aa vés du aa hun sønnes de, ve jæ jærne fløtte aaer hos hiŋe«.

»De ska du haa Tak faa«, sagde Inger Prier varmt, »jæ aa Kestne snakké just om, aa de ville væe got faa hiŋe aa haa dej hos sej, men vi ville ænne faalaŋje de, faa saa vaa de lisom vi ville haa dej hæfraa. Men naa du sæl tæbyer de, saa æ vi meje glae faa de«.

Birthes Ansigt fik en lysende Glans, og hun blev omtrent dobbelt saa rask som før ved at høre, at Kirsten ønskede hendes Hjælp.

Allerede samme Aften blev hun kørt over til Sværkegaarden, hvor Hans Sværke tog imod hende med Venlighed og Kirsten med hjertelig Glæde.

»Ja, naa kaŋ du blie dær saalæŋje du vé«, sagde Inger Prier ved Afskeden til hende, »men va Dav, du ønsker de, ska Priergaariŋ staa aaven faa dej«.

»Tak«, mumlede Birthe, »aa Gu lønne dej faa al dæn Gohé imo mej«.

For Birthe var det en Glæde at komme i et Arbejde, hun kunde udfylde, og til det yderste ofrede hun sig for den elskede Kirsten og hendes mange smaa.

Da Tvillingerne var et Par Maaneder gamle, skulde der holdes stort Kirkegangsgilde med dem. Som Gudmødre stod denne Gang Hans Sværkes Kusine, Nille Bonde, og Kirstens Søster, Sofie Kappe, for Tur. Baade Farmoder og Mormoder skulde opnævnes, og de smaa kom til at hedde Ane og Inger.

Ane, der blev baaret af Nille Bonde, var iført Sværkegaardens Kristentøj medens den lille Inger, der var den sidst fødte, blev smykket med Priergaardens. Begge Daabsdragterne var rigt udstyrede gamle Arvestykker, som skulde behandles med megen Omhu og Forsighed for at endnu flere Slægtled kunde blive holdt over Daaben i dem.

Efter Hjemkomsten fra Kirken, blev Børnene et Øjeblik puttet ned i Vuggen med Stadsen paa, men saa snart de var vist frem ved Middagsbordet, blev de iført de Klæder, som Gudmødrene havde givet dem. Og her var nok at tage af. Begge de unge, velhavende Gaardmandskoner var mødt op med hver en fin Dragt lige fra yderst til inderst, alt af Købetøj, der faldt blødt og let om de smaa Lemmer.

Da Børnene var klædt om, kom Kirsten med to vældige Gudmoderkager, som Gudmødrene skulde have med sig hjem i de Tørklæder, der havde været om Stadsen til de smaa. Kagerne var af særdeles lækker Dejg og smykkede med flere Forsiringer og Forbogstaverne til Gudmoderens og Barnets Navne. Til Fadderne vankede der hver en Fjerdepart Hvedekage af samme gode Slags Dejg og desuden fik de ligesom alle de øvrige Gæster hver deres Gildeskringle ved Middagsbordet.

Ved Dansens Begyndelse fulgtes Stense og Bodil ad ud paa Loen.

»Naa blir de ju galt, naa hæ æ to Gumore«, sagde Bodil, »faa Haans Sværke kaŋ danne daaŋse uŋ mæ jæn aa Gaŋiŋ«.

»Nej, men saa taar haŋ føst Nille, faa huŋ baar ju dæŋ føstføte«, oplyste Stense, der var mere inde i de foreskrevne Regler end den yngre Søster, »aa oppe i Kerken maatte Saafie osse vente tæ sist — — men sé naa æls dær!«

Inde paa Loen begyndte Nille Bonde og Sofie Kappe at træde den gamle, men nu til dels afskaffede Gudmoderdans, og til Musikkens Toner dansede de hver for sig et Par Omgange Loen rundt med Gudbarnet i Forklædet.

»De vaa helt morsomt aa sé dæŋ gamle Gumoerdaaŋs ijen«, sagde en ældre Kone, »men de vaa nok faadé, aa de vaa saan e Pa aaŋje Gumore, dæ hae Løst tæ lé Komærs«.

Senere om Natten lagde flere af de tilstedeværende Koner Mærke til, at Simon Stigel hyppigt dansede med Lisbeth, og at hans Øjne beundrende fulgte hende, hvor hun gik og stod. Et Par af Konerne saa' temmelig misfornøjede ud over Opdagelsen. Stigelgaarden var én af de største og bedste

Gaarde dér i Sognet, og selv havde de hver et Par giftefærdige Døtre, saa det var i Grunden ærgerligt, om en Pige fra et andet Sogn skulde ind som Kone paa den gode Gaard. Men Prierdøtrene havde jo fra gammel Tid lige som hævdvunden Ret til at komme ind til alt det bedste, som fandtes paa Nordfalster, og det blev nok ved at følge dem.

Inger Prier havde ogsaa set sit ved Gildet, og om Morgenen efter bad hun Morten bære en Sæk Byg ind i det nye Malthus, hun havde bygget nede i Haven.

»Vi maa sé aa faa lave rile mæ Maalt i Jaar«, sagde hun, mens Morten tømte Sækken, »faa jæ haa hørt, aa Sæmmen Stil tæŋker paa aa fri tæ Lisbæt, aa saa kaŋ jæ ju belave mej paa aa brøgge Jillesøl mæ de føste«.

Det var som Jorden gled bort under Fødderne paa Morten, og han spildte en hel Del af Bygget paa Gulvet. Men lægge sig blot overfor Mosteren, vilde han ikke nu.

Da han havde talt med hende om sin Sorg over Tabet af Sofie, havde han troet, at han aldrig skulde blive glad mere her i Livet, men ved at følge hendes Raad og taget det hele saa roligt som vel muligt, var han alligevel hurtig kommen over Sorgen og Mismodet, og inden han ret vidste af det, havde han begyndt at se med de samme Øjne paa Lisbeth som tidligere paa Sofie.

Nu skulde han altsaa ogsaa her skuffes i sine Forhaabninger, men som han var kommen over det første Gang, kom han vel ogsaa over det denne, og Mosteren skulde i hvert Fald ikke vide, at han nu igen havde været forelsket i en af hendes Piger. Saa vilde hun vel tilsidst le af ham, fordi han var saa let fængelig og stadig saa uheldig, og Latteren havde hun før lært ham, at han ikke skulde udsætte sig for. Klogest var det nok at bide det i sig med det samme.

»Lisbæt blir nok heller ænne snut mæ Sæmmen«, sagde han saa rolig, han formaaede, men det var, som han ikke rigtig kendte sin egen Stemme.

»De teŋker jæ heller ænne — men æls faaræsten blir dete mellem vos to foreløve«, sagde Inger Prier,

der med Tilfredshed saa', at hun ved sin Fortrolighed og hemmelige Vink havde hjulpet Morten til at faa Tag i sine Følelser, saa han rolig og fattet kunde se Lisbeth gaa til Alteret med en anden.

Paa sin Side følte Morten ogsaa en egen Tilfredshed med sig selv, fordi han ikke havde begyndt at klynke eller klage over, at en anden løb af med den Pris, han saa gerne vilde have vundet. Godt, at han paa dette som paa andre Punkter havde fulgt Mosteren. Hun var en klog og erfaren Kvinde, hvis Raad var værd at tage efter, og endnu i højere Grad end før vilde han gaa i Lære hos hende.

Som Inger Prier havde ventet, meldte Simon Stigel sig snart som Frier, og da Lisbeth hellere end gerne vilde give ham sit Ja, fik han ogsaa Moderens.

Brylluppet blev fejret paa samme Vis som de andre Søstres, men for hver en Gang, at Gildesbordene dækkedes i Priergaarden, kunde de stadig smykkes med flere kostbare Ting. Inger Prier øgede bestandig Tallet paa sine Tallerkener og Fade, Kopper og Skaale, og i Lighed med hende fulgte de gifte Døtre og andre Koner efter. Paa Velstand og Fremskridt viste sig ogsaa andre Tegn. Hans Sværke var saaledes ikke længer ene om at eje en Holstenervogn. Mange nordfalsterske Bønder havde anskaffet sig en lignende, og ved de forskellige Gilder var der ikke saa faa fine Køretøjer i de lange Kirketog.

Med Hensyn til Belysningen, var der ogsaa ved at foregaa en Omvæltning, og paa Priergaarden havde de forlængst faaet baade Lamper og Lygter, hvori der kunde brændes Olie og Tran, saa det nu var muligt for dem i de mørke Vinterdage at arbejde bedre og hurtigere end før.

De gamle Træplove havde ligeledes begyndt at vige Pladsen for de mere moderne Jernplove, og Harverne var blevet større og af bedre Konstruktion.

Paa enkelte store Gaarde blev lidt af Kornet tærsket paa Maskine. Et Par driftige Mænd fra Nykøbing havde købt en Tærskemaskine, som de lejede ud til Bønderne, og Aar for Aar fik de flere og flere Kunder.

Paa de første Tærskedage, som fandt Sted i Gaardene, samledes foruden Husets egne Folk en Skare af Naboer og Bekendte, der undrende fulgte det vidunderlige Maskineri, som i Løbet af faa Minutter tærskede mere end to Mand kunde plejle igennem paa en hel Dag. Naar Maskinen begyndte at snurre rundt, og Halmen hvislende fløj frem under den, trak Børnene og flere af de ældre sig uvilkaarligt længere tilbage fra Loen. Selv om de ellers stod i tilbørlig Afstand, syntes de alligevel, det saa' saa faretruende ud, at det var bedst at retirere, for saa lidt efter lidt at nærme sig de anviste Pladser igen.

Besætningerne paa Gaardene var ogsaa blevet større, og der blev mere Mælk og Smør overalt. De københavnske Skippere var heller ikke længere ene om at købe Inger Priers Produkter. Flere sjællandske Smørprangere kørte nu rundt i Gaardene og købte Smør, som de samlede i store Tønder, og senere solgte videre i København eller andre Byer paa Sjælland. Da Prangerne vidste god Besked med, at Kvaliteten var yderst forskellig, betalte de ikke ens Pris for Varerne, men Inger Prier og hendes Døtre opnaaede altid højeste Betaling for deres Smør.

En ikke ringe Indtægtskilde paa Priergaarden som paa Sværkegaarden var Salget af Fedekreaturer, som de i de sidste Aar havde slaaet mere ind paa, og Inger Prier blev mere og mere overbevist om, at Vejen til Velstand og bedre Kaar for Fremtidens Bønder gik gennem en forøget Produktion af alt det, der hørte Landbruget til.

At Makkerskabet og Samarbejdet ogsaa til dels maatte afskaffes, havde hun forlængst været klar over, da hun fandt, at det kostede for meget og udrettedes for lidt, og rundt om paa Gaardene vandt Tanken ogsaa mere Indpas, saa enhver for Størstedelen udførte sine egne større Arbejder selv.

Som Inger Prier havde faaet vel anbragt sine Døtre af første Ægteskab, saaledes var Begyndelsen ogsaa lovende med de andre, idet Stense var blevet gift med Hemming Puge og Else med Povl Kaare, begge retskafne og hæderlige Gaardmænd, som Inger var glad ved at faa til Svigersønner. Tilbage i Hjemmet var nu kun de to yngste, Bodil og Ane, to livlige og dygtige Piger, som tegnede godt til at træde i Søstrenes og Moderens Fodspor.

En tidlig Morgen havde Bodil blusset Bageovnen op for at faa tørret nogle Pærer, og da den var raget og fejet, kastede hun resolut et gammelt Forklæde over Hovedet, fik et Par Vanter paa Hænderne og en Sæk til at lægge Knæerne paa og entrede saa ind gennem Ovngabet.

»Pyh — sikke iŋ Heé!« blæste hun, imens hun arbejdede sig længere ind i Ovnen, saa der kunde blive Plads for den Sæk Pærer, som Inger stod parat med til at skyde ind til hende.

»U — Mor — jæ æ lie væ aa kvæls!« gispede hun og sled af alle Kræfter i Sækken, der sad fast i Ovngabet.

Med et Ryk fik hun den endelig hevet ind til sig.

»Aa!« Hun stak Hovedet ud for at faa lidt Luft. »De æ daa e ræsomt Øjeblæk, lie naa Sækkiŋ kommer i Hulle«.

»Ja, men lisaa snar du faar lit aa Pærene øv, saa dæmper de straks paa Varmiŋ«.

»Ja, de haar alreé hjulpe«, erklærede Bodil, og med nogle raske Bevægelser spredte hun Pærerne rundt i Ovnen.

»De æ æls iŋ Omgaŋ manne æ lunsen øtter«, sagde hun smilende, da Ovnen var fyldt, og hun stærkt ophedet atter stod ude i Bryggerset.

En drøj Tur var det for alle at komme ind i de varme Bagerovne, og adskillige unge Piger, der var lidt nervøse eller led af Hovedpine, havde ogsaa her faaet et Knæk, de aldrig forvandt, men for de fleste var det dog kun et Øjebliks Pine. Mere var det heller ikke for den raske og kraftige Bodil, og saa snart hun havde pustet lidt ud, var hun rede til at tage fat igen.

»Ska jæ æls ænne pele Evle op«, spurgte hun Moderen, »dæ æ blæst monne aá i Nat«.

»Jo, jø du kon de, saa gaar jæ iŋ aa ser tæ Jærdre Steffins — — Stinne Bøkre saae, de vaa bleve vaare mæ hiŋe i Gaar«.

Inger Prier tog en lille Krukke Honning og en Flaske Mjød, der stod paa Køkkenbordet, og gik gennem Haven hen til en mindre, faldefærdig Gaard, som beboedes af en ung Enke med sin lille femaarige Dreng.

Gertrud Steffens Liv havde omtrent fra Begyndelsen af været rigt paa Sorger og Besværligheder. Hendes Forældre havde været meget fattige Bønderfolk, og Gaarden var gammel og daarlig og stærkt forgældet, da hun og Steffen overtog den.

Sygdom og Uheld havde straks fulgt dem, og Fattigdommen var stadig bleven større.

Tre Børn havde de mistet, og efter et langt og haardt Sygeleje var Manden død, og nu laa Gertrud selv paa sit yderste.

Da Inger kom ind til hende, havde hun lige haft et Hosteanfald, saa hun formaaede næppe at tale.

»Jæ fik æn ræsom Blostyrtniŋ i Gaar«, fortalte hun stødende, da hun havde hvilet lidt ud, »aa sien æ jæ blét saa daarle — aa ska vel osse snar døe«.

Det sidste kom gysende, og i angstfuld Gru rettede hun sine feberskinnende Øjne op imod Inger Prier.

»Ves de æ Vaahærres Vilje, maa du bøje dej hæfaa«, sagde hun, »aa du haa ju osse monne goe Venner tæ aa taa imo dej, naa du gaa bort, de maa lette Væjiŋ faa dej hæfraa«.

»Aa, ja! Aa, ja!« Gertrud foldede langsomt sine tynde gennemsigtige Hænder. »Jæ læŋjes osse øtter

Stæffiŋ aa mænne tre smaa Pier — men dæ æ miŋ stakkels lille Jørren, va ska dæ vel blie aa ham? Haŋ haa alre jæn jænneste Sjæl aa holle sæ tæ, saa haŋ kommer vel paa Sovne — — —«.

Hun rejste sig besværligt halvt op, og med et Blik, der rummede den ømmeste Moderkærlighed, omfattede hun den lille lyshaarede Dreng, som laa paa Gulvet og legede med nogle Pinde.

»Naa jæ baae kuŋe hat taae ham mæ mej, saa vi kuŋe vaaren sammen ale seks, saa ville jæ vaaren gla faa aa døe«, hviskede hun hæst, »men la ham tæbaes, naa dæ iŋeŋ aaŋ Øvvej æ faa ham æn Fattefaastaŋriŋ, de æ saa faafærdle — — aa jæ faar heller alre Fræ i men Grav, naa jæ vé, haŋ ska paa Sovne«.

Hun tog sig krampeagtigt ind til Brystet, og med en uartikuleret Lyd sank hun tilbage paa Puden.

Inger Prier lagde beroligende sin Haand paa hendes feberhede Pande.

»Naa du æ dø, ska jæ taa mej aa diŋ Dræŋj, saa hanne ska komme paa Sovne«.

Gertrud stirrede med vidtaabne Øjne paa hende.

»Vé I haae Jørren? Maa haŋ væe hos jer?« stammede hun aandeløs.

»Ja, naa du ænne æ mere, ska jæ taa mej aa ham, aa døer jæ, færen haŋ kaŋ sørre faa sej sæl, ska jæ nok jy ham hen tæ jen aa Pierne«, lovede Inger Prier højtideligt.

»Gu velsinne bue jer aa jere Børn«, stammede Gertrud og famlede frem efter Ingers Haand, som hun omslyngede med begge sine klamme, halvkolde Hænder.

»Jørren«, kaldte hun derpaa, »kom hær hen tæ Iŋjer Prier aa si hiŋe Tak, faadé huŋ alti haa hjulpe vos saa meje — — aa væ saa iŋ go Dræŋj aa jø alti, va huŋ sier«.

Jørgen kom straks hen og rakte frimodigt Inger sin lille varme Haand.

»Tak«, sagde han, som Moderen havde budt, »jæ ve væe iŋ go Dræŋj«.

»Ja, de vé du nok«. Inger bøjede sig bevæget ned og tog ham op sit Skød. »Aa sien ska du mæ mej hém aa sé ale vore Køer aa Héste«.

»Aa Grisene!« føjede Jørgen begejstret til.

»Ja — aa Hønsene aa dæŋ store Haane«.

»Aa rie paa Følle, naa jæ blier stor«.

»Aa lære aa læsse aa skrivve«, indskød Gertrud, »aa sien ska du jælpe Maardiŋ aa Mas — — —«.

Hendes Stemme kvaltes, og en tyk Blodstrøm væltede ud af hendes Mund og ned paa det grove, lappede Blaarlærreds Lagen.

Jørgen skreg højt ved Synet af Blodet og styrtede rædselsslagen hen i en Krog.

Inger fik hurtig fat i en Skaal Vand og vaskede omhyggeligt den syge og Sengetøjet af, men nogen særlig Hjælp var der ikke at bringe Gertrud Steffens, og det var let at se, at hun havde ikke langt tilbage.

Endnu var hun dog ved fuld Bevidsthed, og flere Gange rettede hun sine store, talende Øjne paa Inger med et Udtryk af den dybeste Taknemmelighed. Hun forsøgte ogsaa at række Haanden ud mod hende og Drengen, men den blev liggende mat og kraftesløs paa Dynen, og Øjelaagene gled langsomt i. Med halvaaben Mund og tungt arbejdende Bryst laa hun i nogen Tid, indtil et Hosteanfald kom, og en ny Blodstyrtning rev den sidste svage Livstraad over.

Da det første fornødne var ordnet i Huset, tog Inger Prier Drengen ved Haanden og gik med ham hjem, hvor de just var i Færd med at spise til Middag.

»Hæ kommer jæ mæ iŋ lille ny Kaal«, sagde hun, »aa jæ teŋker, I ale sammen ve væe goe væ ham«.

»Æ Jærdre døe?« spurgte Ane sagte.

»Ja, huŋ slap faa e Øjeblæk sien, men iŋen huŋ slukte aá, laáe jæ hiŋe aa jæ ville taa mej aa Dræŋjin, faa de vaa saa jerteskæriŋes aa høre hiŋe jamre sæ aaer, aa haŋ sku paa Sovne«.

Der blev en underlig Stilhed i Stuen. Alle var dybt grebne ved at høre om den unge Kones Død og hendes Angst for at faa sit Barn ind under Fattigvæsenet.

Forundret saa' Jørgen fra den ene til den anden.

»Jæ æ da osse sulten«, klynkede han og trak fortrolig Ane i Forklædet.

»Ja, men naa ska du nok faa noe«, forsikrede hun, »aa du ska faa saan æn fin Talerken aa søve aa«.

Jørgen saa' glad paa den lille Lertallerken, der blev sat hen for ham, og med god Appetit gik han i Lag med Sulevællingen.

Under Maaltidet sad Mads stille og tavs, og da han rejste sig fra Bordet, lod han sin barkede Haand glide hen over Drengens hørgule Haar.

»Ja, saa slap du fri faa aa komme paa Sovne«, mumlede han ved sig selv, »naa kaŋ du prise dej løkle«.

Med slæbende Skridt forlod han Stuen, og endnu mere duknakket end ellers gik han hen over Gaarden.

Hans Nedslaaethed var ikke undgaaet Inger Priers Opmærksomhed, og da hun senere havde været ude med Mælk til nogle Kalve, gik hun ind i Huggehuset til ham.

»Æ dæ noe, dæ trøker dej, Mas?« spurgte hun uden Omsvøb. »Jæ søns, aa du i dæŋ siste Ti haa vaaren saa taaŋsiŋe«.

»Jæ blir ju osse mer gammel naa«, sagde han undvigende, »aa saa kaŋ dæ alti blie noe aa spek= lére paa«.

»Si mej naa helre, aavent aa ærle, va dæ æ?«

Mads rokkede forvirret med Hovedet.

»Faa e jenle, gammelt Meŋske kaŋ dæ lisom væe noe aa væe baŋje faa«.

»Aa va æ saa de?«

Mads strammede sig op som for at faa Mod til at sige hele Sandheden.

»Jæ æ baŋje faa Sovne, lisom Jærdre Steffiŋs, aa de pinner mæ bue Dav aa Nat«.

»Jamen Sovne — —«, Inger saa' fast paa ham som for at gengive ham hans tabte Ro, »de ska du alre haa nøe aa ty tæ. Hæ, vaa du haa vaaren al dæŋ Ti, du haa kuŋe noe, hæ ska du faa Laa aa blie, iŋtæ Vaahære lukker dænne Øjne«.

Mads slap Øksen, han stod med i Haanden.

»Maa jæ væe hæ al Ti — —?«

»Ja, de kuŋe alre falle mej iŋ aa jave dej paa Pordiŋ dæŋ Dav, du ænne kuŋe slie, som i dænne aaŋje Aar. Men de trovde jæ osse, du hae forstaae, saa dunne jek aa bekymre dej aaer de«.

»Jæ haa alre rejde kuŋe trovt de, faa jæ søns de vaa al faa stor æn Løke faa mej fattée Meŋske. Føst kom jæ hæ tæ, da jæ mæssen ænne kuŋe jøe Nøtte faa Føen — aa saa osse blie hæ, naa jæ æ gammel aa vel heller ænne kan noe, de æ mæssen mér, æn maŋ kaŋ fatte«.

»Haa vi jye dej noe paa de føste aa kaskés kommer tæ de lit paa de siste, saa haa vi osse taae al dæn Arbæeskraft i di monne goe Aar, aa de blir nok mere vært æn de aaŋt«.

»Men jæ haa ju da osse faat men Løn«.

»Ja, Løn«, gentog Inger Prier, »di faa Daler faa al de mejle Sle, æ de nok æls ænne vært aa snake ret meje om. Aa vi skøller aa jy dej Føe aa Høvsly paa dænne gamle Dave, naa dunne sæl haa nun Hém«.

»Jæ taar ju osse saa jærne dæimo«, faldt Mads hurtigt ind, og Ordene næsten rullede over hverandre, som var han bange for, at han ikke skulde synes taknemmelig nok over den Godhed, hans mangeaarige Madmoder udviste imod ham. »Faa de ville ju blie stregt aa fløte fraa Priergaariŋ, aa sæl om jæ haa samle mej let Skilliŋer, saa haa jæ junne, saa jæ kaŋ betaale faa mej nun Stæer, saa jæ sku ju i Fattehøvse — —«.

»Men naa værken teŋker eller snaker du mere om al de«, afbrød Inger. »Naa blir du hær, som hører du fast tæ Gaariŋ, aa saa vit de staar tæ mej, ska du faa iŋ go Allerdom«.

Mads formaaede ikke at bringe den Tak, han saa gerne vilde; men da han atter tog fat paa sit Arbejde, var han som blevet en anden. Han kunde høre Fuglene synge udenfor Vinduet, og Øksen faldt ham saa let i Haanden, som da han stod i sin Ungdoms fulde Kraft.

Inde i Køkkenet tog Bodil imod Moderen, da hun kom tilbage fra Huggehuset.

»Jæ haa æls noe aa faatælle jer, Mor«, begyndte hun forlegent.

»Aa va æ de?«

»Jæ æ goe Venner mæ Maardiŋ«.

Inger Prier betragtede kærligt den unge forvirrede Pige.

»Ja, jæ haa got teŋt mej de«.

»Aa I ænne vré aare?«

»Nej, de æ jænne, men Pie. Jæ jø meje øv aa Maardiŋ, aa haŋ æ blet iŋ skrap Kaal aa ve nok blie iŋ go Maŋ. Men la vos helre faa ham hæ iŋ mæ de same«.

Hun aabnede Vinduet og kaldte paa Morten, der var ved at flytte noget Halm ude i Gaarden. Han satte straks Forken fra sig og kom ind i Køk-kenet.

»Boel haa lie faatalt mej, va I to haa bestemme ba miŋ Ryg«, sagde Inger Prier i en halvt spøgende Tone, »aa saa haa jæ vel ænne aaŋt æn sie Ja aa Amen tæ dé, som I haar bestemme«.

»Vés I ænne jø de, vé de i vær Fal blie vos æn stor Sor, men jæ teŋker osse, aa I ve taa mej go som Svaaer«, sagde Morten alvorlig. »Men de væste æ ju, aa jænne kaŋ bye Boel saan iŋ stor Gaar, som hiŋes aaŋre Søstre haar«.

»Men saa faar I jælpe jer med noe miŋre«, sagde Inger, »— — — men dæ kommer ju dænne Faarælre køriŋs! Va mon dæ æ paa Fære, sien di kommer hær paa dæŋŋe Davsens Ti?«

Sammen med Morten gik hun ud i Gaarden for at tage imod de uventede Gæster, og knapt var Grete Ræv kommen af Vognen, før hun be-gyndte at fortælle op om Anledningen til Besøget.

»Du kaŋ baae teŋke dej, Jeppe Vest haa vaaren hos vos i Formedav aa frit tæ Rasmus faa sæn Daater, Trinne Skrære, dæ vaa jeft mæ Mavns Skrære, dæ æ dø faa æn tre Uesti sien. Aa Ras-mus saae natøvrlevis Ja straks«.

»Trinne æ æls noe gammel tæ ham«, bemær-kede Inger Prier.

»Aa va — de æ da kons æn elve—taal Aar«, henkastede Grete, »aa huŋ æ æn skrap Kunne i set Høvs, aa dæ æ iŋ go Gaar aa kon tre Børn, som snar æ store, saa haŋ slipper got tæ de«.

Grete Ræv blev endnu længe ved at udbrede sig over Sønnens Giftermaal med Mogens Skræ-ders Enke.

»Men naa kommer vi saa tæ aa se vos om øtter iŋ Kaal mæ de føste«, sluttede hun.

»De kommer jæ nok osse tæ«, sagde Inger Prier, »faa Maardiŋ aa Boel haa lie faatalt mej, aa di æ blet enée om aa slaa deres Pjalter sammen«.

Grete Ræv havde nær tabt Sjalet, hun stod med paa Armen.

»Saa blé de ligot Maardiŋ aa jen aa dænne Pier«, udbrød hun glad. »Aa de haar du vel da heller ænne noe imo«.

»Nej — ænne uŋ de, aa jæ haa alre rejde kuŋe lit de Jefderi mellem Søskiŋebørn. Men mæ Boel æ de da heller knap saa nær beslægte som mæ di ælste«.

»Men de betyer sme heller alre de riŋeste«, forsikrede Grete, »faa naa ser maŋ da baae héme mæ vor dæŋ lille Klavs, haŋ æ da saa rask aa klaat e Baarn, saa ma alre haa keeŋt hans Lie!«

Omstændelig og vidtløftig begyndte Grete at fortælle op om Sønnesønnens mange og vidunderlige Egenskaber og glemte derover omtrent den egentlige Anledning til det, der havde ført hende paa Visit.

Med det lille Smil, der var Inger egent, hørte hun paa Søsteren, men omsider brød hun dog af og drejede Samtalen hen paa Mortens og Bodils Forhold.

»Men vun ska di naa?« spurgte Grete. »Di haa junne nun Gaar — uŋ vés du ve la dom faa diŋ«.

»Nej, de ve jenne. Jæ haanne i Siŋe aa gaa paa Uŋertægt inaa«.

»Nej, men ve dunne aastaae Gariŋ mæ de same, saa kuŋe di ju baae væe hos dej«, prøvede Grete videre. Hun vilde inderlig gerne se Sønnen som Ejermand paa den gamle Mødrenegaard, og selv om der skulde gaa adskillige Aar, før Søsteren vilde give Styret fra sig, betød det intet. Den dejlige Gaard var nok en længere Ventetid værd, og alle kunde have det hyggeligt og godt sammen, ligesom unge og gamle havde det hjemme paa Rævegaarden.

Men heller ikke dette vilde Inger Prier gaa med til.

»Saalæŋe Gariŋ æ miŋ, ve jæ væe jenle Regent«, sagde hun, »aa naa føst Maardiŋ aa Boel blir jeft, ska di sæl haa noe aa rejere mæ. Men la vos naa snake nærmre om de mæ Klavs aa di aaŋge«.

Efter at der var spist og drukket, afholdtes der et længere Familieraad vedrørende de unges Fremtid. Bodil var ogsaa hentet ind for at kunne deltage i Forhandlingerne.

»Naa kaŋ vi pinde ænne staa vos, Maardiŋ, naa di blir tre Frøventemmer om vos«, sagde Klavs Ræv med en godmodig Latter, hvori der dog blandede sig lidt Forundring og Spot over, at den unge Piges Mening ogsaa skulde høres.

Naar saavel hendes egen som Mortens Moder var til Stede, maatte det vel ellers være Fruentimmer nok. Men naturligvis var Bodil saa meget sin Moders Datter, at hun ogsaa vilde snakke med om Sagerne, og det fandt Inger Prier selvfølgelig meget i sin Orden. Hun holdt jo altid paa, at Kvindfolkene skulde have lige saa meget at sige og lige saa mange Rettigheder som Mandfolkene, og ingen kunde paastaa, at hun tog noget særligt Hensyn til Mændene. Passede det hende, var hun ikke bange for at gaa dem imod, og hverken i den ene eller den anden Retning var hun nem at nappes med, da hun gerne vidste bedre Rede paa Tingene end de fleste Mænd.

Men selv om Klavs Ræv fandt, det var unødvendigt, at Bodil skulde tale med om alt det, der her skulde drøftes, havde han dog heller ikke noget særligt imod, at hun tog Del i Samtalen. Hun var jo en klog og opvakt Pige, som han altid havde sat stor Pris paa, og nu, da hun skulde være hans Sønnekone, var hun yderligere steget i hans Øjne.

»Ja, naa maa vi saa se aa komme tæ Rette om, vaa Maardiŋ aa Boel iŋ Gaŋ ska haa deres Hém«, begyndte Inger Prier, idet hun med sin Lænkehose tog Plads ved Siden af Søsteren, »faa sæl om denne just javer mæ aa faa dom jeft, saa kan de danne skae, aa vi taar Bestemmelse om de hele — aa jæ søns naa, aa I kaŋ la dom faa Stærremussiŋ, aa saa jælper jæ dom aa faa bugt«.

»Stærremussiŋl« udbrød Klavs Ræv, og hans Stemme lød helt forfærdet ved Tanken om, at hans Søn skulde bo og bygge paa den foragtede Udmarkslod, som laa et godt Stykke fra den øvrige Jord og næsten ikke var dem til andet end Byrde

og Besvær. »Dæ øve kaŋ dinne faa Føen«, erklærede han, da han havde sundet sig lidt, »faa vi høster daarle dé, vi saar«.

»Men I faar heller ænne passe dé«, sagde Inger. »Møj faar I alre dæøv, aa knap nok faar I pløjt aa lave dæŋ tæ, saa de æ smænne uŋerle, aa Inne faar noe. Men kom dæ føst Folk dæøv, aa de ble dreve, som de skulle, saa vé dæŋ kuŋe føe siŋ Maŋ, faa Joren æ ænne daarle i sæ sæl«.

»De blé da osse e faale lille Stæ, faa dæ æ da kon æn træve Tyŋe Laaŋ mæ Mussehulle aa Kratskittet aa de hele«, kom det mere tamt fra Klavs Ræv, der ikke var rigtig veltilpas ved Ingers Kritik over Bedriften.

»Ja, naa dinne kaŋ faa in Helgaar, maa di væe glae faa iŋ Halgaar«, sagde Inger, »aa di kaŋ osse leve lisaa løkle i e lille Hém som i et stort«.

»Jamen Stærremussiŋ æ da e løerle Stæ faa e Pa Byŋerbørn aa bo«, blev Klavs Ræv ved, »aa dæ æ da saa laŋt op tæ Byiŋ, aa dæ æ kons e Høvs i Nærhéen«.

Morten flyttede sig urolig omme paa Langbænken.

»Ja, jæ ve da æls jærne haa de Støke Jor aa bo dæøve, faa de kaŋ male blie got mæ Tien«.

»Aa va sier saa du, Boel?« spurgte Inger Prier.

»Ja, jæ sier lisom Maardiŋ, aa jæ ve jærne haa met Hém paa Mussiŋ. Aa jæ søns osse, de maa væe dejle aa faa iŋ ny Gaar, sæl om dæŋ ænne blir ret stor«.

»Ja, saa æ de bæst, aa de blir saadan«, sagde Grete Ræv, »aa sæl om denne æ saa meje stort tæ aa bejyŋe mæ, kaŋ de nok blie meje got iŋda. Aa paa begge Gaarene haa vi nok iŋ hel Del aa uŋvære, som ænne kaŋ skae vos noe aa blie aae mæ, men som kaŋ jælpe got tæ hos to Nybejyŋere«.

»Aa naa maa vi saa haa fæstet iŋ Kaal tæ Skiftedav, faa saa kaŋ Maardiŋ taa fat paa set eje, faa dæ æ meje aa bejyŋe paa«, sagde Inger, og udviklede derpaa nærmere, hvorledes hun havde tænkt sig, at det hele skulde ordnes.

De andre hørte interesseret efter, og selv Klavs Ræv nikkede af og til bifaldende ved at høre om hendes Planer.

Siden Birthe var flyttet og de fleste af Døtrene gift, havde Pigekammeret til Dels staaet ubenyttet hen; men nu bestemte Inger Prier, at Mads her skulde have sit fremtidige Opholdssted. Hans Kiste og et lille Bord og den gamle Halmstol, der havde været Kirsten Priers, blev anbragt derinde, og med en uendelig Lykkefølelse betragtede Mads det lyse og lune Kammer, han for Fremtiden maatte bebo.

»Jæ vé ænne, om du kuŋe haa Løst tæ aa faa iŋ lille Kaameraat«, sagde Inger til ham, da de havde faaet hans Sager paa Plads, »faa Jørren brøer jænne mej om aa haa ret læŋge iŋe hos mej aa Pierne, saa vés du ve haa ham, passer de got«.

»Ja, de ve jæ heller æn jærne«, svarede Mads, og om Aftenen tog han Drengen med sig.

»Ja, hæ ska vi haa de got, vi to Stakler, som Iŋjer Prier haa frelst fraa Sovne«, mumlede han, mens han hjalp den lille med at blive klædt af.

Jørgen forstod ikke, hvad hans gamle Ven mente, men snakkede lystigt op og var veltilfreds med at skulle sove hos Mads, og fra nu af var der sluttet et ubrødeligt Venskab imellem dem. Saavidt Mads formaaede, hjalp han den lille ved alle mulige Lejligheder, saa de andre ikke skulde have mere Ulejlighed af ham end højst nødvendig. Han og Jørgen var jo som en Slags Forbundsfæller, idet de begge ved Inger Priers Godhed var blevet friet fra en og samme Skæbne, friet fra Fattighuset og Sognet, og han følte derved som en vis Forpligtelse overfor Barnet.

I den første Ugestid kneb det sommetider lidt for Jørgen, fordi han savnede Moderen, men snart tørredes Taarerne bort, og hurtig fandt han sig til Rette i det nye Hjem, hvor alle var milde og kærlige imod ham.

Saa ofte Morten kunde undværes hjemme paa Gaarden, arbejdede han ude paa Stæremosen, og for hver Dag, der gik, blev han mere og mere glad for Mosemarken, han havde faaet i Eje. Her skulde han og Bodil rejse et dejligt Hjem, men meget Slid vilde det kræve, før alt kom i Orden og Drift, som han kendte det fra Priergaarden.

Som da denne blev bygget, gjaldt det om at udføre saa meget af Arbejdet selv, som det paa nogen Maade var muligt, for at spare paa Pengene, og fra alle Sider blev der taget drøje Tag, men Sliddet blev dog langtfra saa haardt nu som den Gang. Sammen med de unge havde Inger Prier udpeget Stedet, hvor den nye Gaard skulde ligge, ligesom hun ogsaa tegnede dens Grundrids. Ved Oprettelsen af det nye Hjem, var der noget eget dragende for hende, og med vanlig Iver gik hun op i Arbejdet. Dette at lægge Grundlaget til, at et Stykke foragtet Mosemark skulde forvandles til en frugtbar Plet, var ret efter hendes Sind. Her var en ny Opgave, som var værd at samle Tankerne om, og her var Brug for Dygtighed og Energi.

Efter hendes Forslag lagdes Stuehuset i Syd med Have foran ud til Vejen. Klavs Ræv vilde haft, at Møddingen, som de fleste andre Steder, skulde være ved Indkørslen til Gaarden, men det havde Inger altid fundet tog sig grimt ud, og Morten fulgte hendes Raad, saaledes at Stald og Mødding kom bagved Stuehus og Have.

Foruden Hverdagsstue og Stadsstue blev der indrettet et Sovekammer. Klavs Ræv brummede meget herover og fandt et saadant Rum ganske overflødigt, da det alle Dage havde været Skik, at Mand og Kone laa inde i Hverdagsstuen, men hans Brummen blev ikke taget til Følge.

At der til alle Gaardens Ydermure kun anvendtes brændte Sten, var efter hans Mening alt for bekosteligt, da de til Udhusene godt kunde nøjes med Klinevægge, ligesom han ogsaa havde meget imod, at Morten vilde have en ny Arbejdsvogn med Jernaksler.

Selve Byggeriet var der taget fat paa tidlig om Foraaret, og Brylluppet skulde finde Sted ret før Høst, saa de unge selv kunde faa deres Korn i Hus.

Bodil og Ane var ude at hjælpe Mandfolkene med Tørven, da Inger Prier fik Besøg af en ældre Gaardmand, Jokum Hampe, der kom for at fri til Ane for sin 25-aarige Søn, Mathias, som med det første skulde overtage Hjemgaarden.

»Saa vit jæ vé, keŋer men Daater ænne noe vire tæ diŋ Søn«, sagde Inger, »men jæ haa ænne noe imo. aa huŋ kommer iŋ i jer Familje, vés huŋ da æls vé haa ham«.

»Vé haa ham!« Jokum Hampe rømmede sig lidt, medens hans Ansigt udtrykte endnu mere Forundring end Hans Sværkes, da han i sin Tid fik at høre, at Inger Prier ikke selv vilde afgøre, hvem hendes Datter skulde giftes med. »Men de æ vel daa dej, dæ taa Bestemmelse om, éen Pien ska haa ham eller ej«.

»Nej, ale mænne Pier haa sæl faat Laa aa bestemme, vem di vé haa, aa dæŋ same Ræt ska jælle aaaerfaa Ane«.

»De søns jæ æls æ noe meje aa la saan æn aaŋg Tøs faa Raae aaer«, fo'r det arrigt ud af Hampen, der sad og blev angst for, at den unge Pige skulde faa i Sinde at sige nej til til hans Frieri.

»Ja, de kaŋ nok væe, aa du søns de«, sagde Inger, »men de kommer naa ænne tæ aa faaaŋre noe paa Saerne«.

»Nej — nej vel saa«, kom det mere spagfærdig fra Jokum Hampe, der straks lagde Mærke til, at her lod Inger Prier sig ikke noget foreskrive, saa han maatte nok hellere se at snakke sig til Rette med hende paa en god og omgængelig Maade. »Men kaskés du daa ville lægge e got Or iŋ faa aa faa Jefdermaale i Staŋ«, bad han, »faa naa da vaa Mor æ døe, saa træŋjer vi hart tæ aa faa e Meŋske iŋ i Høvse. Aa æn Kunne ska nok faa de got hos vos, faa Matis æ bue skrap aa skekle, aa jæ sæl skanne faanærme hiŋe. Aa vi æ hulliŋs Folk, saa huŋ kommer ænne tæ aa maŋjle noe, værken øve eller iŋe«.

Vidt og bredt blev den gamle ved at fortælle op om alle de Goder, der skulde blive hans tilkommende Sønnekone til Del, alt mens han opmærksomt fulgte Inger Priers Opdækning. Den snehvide Dug, de blanke Tallerkener og Fade og de nyslebne Knive og Gafler gjorde et helt stemningsfuldt Indtryk paa ham, og jo længere han opholdt sig i det gode hyggelige Hjem, desto inderligere ønskede han at maatte faa en Svigerdatter derfra.

»Ja, ser du«, begyndte han, idet han skar sig en forsvarlig Skive af den nykogte Kalvestørre, der var sat hen for ham, »jæ haa ju æls osse iŋ Søn, dæ héer Frérk aa som æ e Pa Aar yŋre æn Matis. Haŋ æ saan le mer gelassen aa kurasse, saa vés de sku væe, aa Ane kas helre ville haa jiŋ, dæ bæjer kaŋ føre op aa æ mer rask paa Sokkerne, saa kuŋe vi æls nok lave de om, saa de blé ham. Faa de æ nemle saan, aa jæ aa men Søster, Sidse Vævre, vi bestemte for nun Dave sien, aa Frérk sku haa hiŋes jenneste Daater, dæ natøvrlevis ska haa Gariŋ dær, men blé de naa saan, aa Ane helre ville haa Frérk, saa kuŋe jæ æls lave de om, saa haŋ fik Gariŋ henne hos vos — aa saa kuŋe Matis taa iŋ paa Vævergaariŋ«.

»Ja, de æ naa le stor æn Haŋjel aa lave mæ Meŋsker«, sagde Inger Prier, »men naa ska jæ faarelægge de faa Ane, aa saa ska dæ sien komme Beskéen«.

Jokum Hampe takkede, og forholdsvis godt tilfreds tog han Afsked, idet han til det sidste forsikrede sin Beredvillighed til at forhandle med Pigen om Sønnerne.

Sent om Aftenen kom Ane hjem fra sit Arbejde, og Inger Prier forebragte hende straks Hampens Ærinde og Forslag.

Den unge Piges Kinder blev lidt rødere end ellers.

»Frérk ve jæ værken eje eller haa«, erklærede hun straks, »faa ham haa jæ jiŋ Gaŋ vaaren sammen mæ tæ Somrens, aa dæ fik jæ nok aa ham«.

»Men va saa Matis?«

»Ja—a«, Ane trak lidt paa det, »va sier I, Mor? Kaŋ I uŋvære mej?«

»Ja, vés du haa Løst tæ aa komme iŋ paa Hampegaariŋ, ska dunne blie héme faa men Skøl, faa jæ fæster mej saa æn Pie tæ, aa saa klaarer jæ mej nok«, svarede Inger Prier. »Men naa æ de bæst, du saáer paa de, aa beraa dej saa mæ det Jærte aa mæ Vaahære, iŋ du taar dæn Bestemmelse«.

Om Morgenen kom Ane ind til Moderen. Rolig og klar blev hun staaende foran hende.

»Jæ haa bestemme aa sie ja tæ Matis«, sagde hun, »men vun æls saa?«

»Ja, Trolovelse og Brøllep slaar vi sammen mæ Boels«, sagde Inger Prier, der var veltilfreds med, at den yngste som den ældste af hendes Døtre havde lyttet stærkest til Fornuftens Stemme.

Allerede samme Eftermiddag kom Mathias Hampe og hans Fader kørende for nærmere at faa aftalt det fornødne vedrørende Giftermaalet. Helst havde de set, om Trolovelsen var blevet holdt med det samme, men herom vilde Inger Prier ikke høre Tale. Naar hun skulde gøre et Bryllup foruden, vilde hun fejre dem under ét, og nu som saa ofte før blev hun den raadende.

Havde der ikke været travlt paa Priergaarden før, blev der det nu. Selv om Inger Prier havde mønsterværdig Orden i Tingene og begge Døtrenes Udstyr til Dels laa færdigt, var der alligevel mangt og meget, der skulde varetages, inden den egentlige Gildestravlhed kom. Men saavel Inger Priers Søstre som de gifte Døtre var straks rede med deres Hjælp, da de hørte, hvad der var forestaaende, og i adskillige Dage var der samlet mange Kvinder i Gaarden. Megen god Mad blev spist, og meget blev der snakket, sunget og spøgt, men meget blev ogsaa udrettet. Alle Priergaardsdøtrene baade i første og andet Led var Kvinder, der kunde bruge Hænderne, og Slægtskabsfølelsen var stærk hos hver enkelt.

Ingen af dem vilde have, det skulde siges, at en Datter fra Priergaarden ikke havde sine Sager i Orden, naar hun kom til sit nye Hjem.

I god Tid blev det hele ogsaa færdig, og en Dag først i Juli var de rede til at fejre Trolovelsen.

Denne Gang skulde der fire Mænd af Sted. Foruden begge Brudgommenes Fædre var Hans Sværke jo selvskreven til at være Forlover for Bodil, som for hendes andre Søstre, og Knud Ræv maatte med som Anes. Efter Hans Sværke var han den nærmeste til at komme i Betragtning, og med en Blanding af Stolthed og Værdighed udførte han sit vigtige Hverv.

Tre Uger senere fandt Dobbeltbrylluppet Sted. Hver Familie i de tre Gildeslav var talrigt re-

præsenterede, saa aldrig i Mands Minde havde der været set saa vældig en Forsamling. Hverken i Stuerne eller paa Loerne kunde de rummes, og Inger Prier havde derfor i Nykøbing lejet nogle Sejl og rejst et mægtigt Telt ude i Haven. Dette var noget nyt, og de unge glædede sig paa Forhaand over det store Dansegulv, de skulde svinge om paa.

Teltet var dog ikke den eneste nye Overraskelse, som Brylluppet bød paa fra Inger Priers Side. Ved Indbydelsen havde hun ladet Konerne vide, at hun denne Gang hverken ønskede Saltmadsfad eller Mælk til Gildet.

Paa en vis Maade fandt de forskellige Koner, at det var baade godt og ondt. Godt, fordi det var rart nok ikke at skulle levere Sulevarer til andres Gæster, men ondt, fordi det ikke blev nemt at klare sig ved egen Hjælp, naar de selv skulde gøre Gilde.

De mest misfornøjede med Inger Priers nye Paahit var dog Tjenestepigerne rundt om i Gildeslavenes Gaarde.

At hun snød dem for et Mælkegilde og en Fredag, var et haardt Slag for mange af Pigerne, der havde glædet sig meget til at komme af Sted med Mælkekanden.

Men vilde Inger Prier ikke tage imod alt det, der efter gammel Sædvane plejede at blive baaret til Gilderne, saa vilde hun heller ikke yde alt det, hun ellers skulde.

Ved alle festlige Lejligheder blev der altid givet Kringler over Bord til hver enkelt Gæst, men det vilde Inger nu slaa en Streg over her. Naar Gæsterne ved Gilderne fik saa meget, de kunde spise, behøvede de ikke at faa noget med hjem, og det hele var kun et pjanket Laan, som kun var skabt til Udgift og Ulejlighed.

Noget lille Arbejde var det ikke at faa trillet og bagt den store Bunke Kringler, der skulde være af nøjagtig ens Størrelse og Udseende. Som Regel fyldte de saa meget, at man var nødt til at tømme en Klædekiste og gemme dem deri, og naar de fremmede havde sat sig til Middagsbordet, maatte

Konen i Huset slæbe rundt med en stor Kurv og dele ud paa Kringlerne.

Meget Mel skulde der ogsaa til og meget godt skulde der i dem, saa det løb slet ikke lidt op med disse Gildeskringler, og Inger Prier vilde nu give det første Stød til deres Afskaffelse.

I al den Tid, hun havde staaet for Gaardens Styrelse, havde hun stadig haft for Øje at bryde med det gamle, som hun fandt var daarligt og kedeligt og i Stedet indføre noget nyt, der var bedre, men stedse havde hun været paa det rene med, at hun maatte gaa gradvis frem. Med et Slag kunde det ikke naas, og kun Stykke for Stykke kunde der skæres bort af det, der mere hørte en svunden Tid til.

Ved sine forskellige Gilder som ved andre Lejligheder havde hun derfor først paa en og saa paa anden Vis brudt Staven over noget af det overleverede, og lidt efter lidt var Slægt og Venner fulgt i hendes Fodspor, men kun fordi hun havde taget smaa Skridt, havde hun faaet dem med sig. Naar hun nu vilde væk fra at faa baaret til Gilderne, maatte hun heller ikke tage det hele paa en Gang, men nøjes med at slaa et lille Hul i Muren, og uden Ophævelser tog hun imod Kurvene med Æg, Smør, Fløde og slagtet Fjerkræ, som Konerne havde med paa selve Gildesdagen. Men hun var overbevist om, at med Tiden vilde det hele falde bort med at bære til Gilde, og hun haabede, at den gamle Gildestvang maatte ophøre, saa enhver fik Lov at bestemme over den Selskabelighed, de vilde dyrke.

Selve Bryllupsfesten forløb til alles Glæde. Der blev spist og drukket godt, der blev sunget og danset, og der blev løbet Langerumpe som aldrig før.

Anført af den unge Anders Galle snoede der sig et næsten endeløst Tog af leende og jublende Mennesker gennem Danseteltet, Haven, Stuerne, Køkken, Bryggers, Gaard og Loer, og jo mere de løb, des mere indviklet saa det ud, men omsider endte det dog atter i god Orden inde i Teltet.

Og lystigt gik det igen løs med Bøhmerdans og Skotsk, med Syvspring og Zvejtrit, Pigernes Fornøjelse, Ruder Es, Silderumpen, Lottes Død, Jysk paa Næsen, Springelium, Masofriane og flere andre Runddanse, som Nordfalstringerne var Mestre i at føre op. De mange indviklede Turdanse som Totur, Tretur, Firetur, Halvfemtetur og Sekstur blev heller ikke glemt, og først da Solen stod højt paa Himlen, blev der holdt op begge Dagene.

Med det store Dobbeltbryllup havde Inger Prier sat et værdigt Punktum paa de mange forskellige Gilder, hun havde holdt.

Tilbage var dog Kokkegildet, og som Erstatning for det aflyste Mælkegilde havde hun inviteret alle Pigerne med her, saa de sure og skuffede Miner afløstes af de mest straalende Smil.

Sidst paa Ugen laa Priergaarden atter i de gamle Folder. Teltet var revet ned og kørt bort, og alt i Stuerne stillet paa den sædvanlige Plads. De unge Brudepar var draget til deres Hjem, og Inger Prier sad alene tilbage med Folkene.

Til Bestyrer havde hun nu sin Søstersøn, Kresten Holse, der var en stille, rolig Karl paa godt tredive Aar, og da Mads ikke længere var saa rask som før, havde de tillige faaet en 16-Aars Dreng, der hed Jesper.

Som Bodils Afløser var Mads' Søsterdatter, Maren, kommen, men hun var kun 15 Aar, saa nu, da Ane ogsaa var borte, skulde Inger se at faa en Pige til.

»U — jæ ve danne, vaa du ve gaa aa tomle mæ al dete hæ aa mæ ale di fremmé Meŋsker«, sagde Grete Ræv, der var den sidste Gildeshjælper som tog af Sted. »Aa du kuŋe da osse haa de meje bæjer, vés du gaáe Gariŋ fraa dej«.

»Di Folk, jæ haar, ska jænne klae aaer, faa di æ saa flinke aa tro som kuŋe di være menne ejne Børn«, sagde Inger Prier. »Aa va de angaar mæ aa haa de got, saa kaŋ dæ væe to Meniŋer om dæŋ Tiŋ. Jæ faa miŋ Part ville i vær Fal ænne søns, dæ vaa noe Staas væ faa e rast aa røre Meŋske baae aa sidde aa hæŋje i Kakluŋskraaiŋ mæ æn Læŋkehusse aa ænne haa aaŋt aa teŋke paa æn

saáe aa faa Ma. Skulle jæ tviŋes tæ de naa, ville jæ blie sy aa Kesomhè. Men dæimo naa jæ haa noe aa virke mæ aa iŋtresère mæ faa, saa æ jæ got tæpas aa føler mej helt oplavt tæ aa taa Tav mæ Live ijen«.

»Ja — du æ naa osse saa ræsom spællèviŋs«, smaalo Grete, »men jæ søns æls, aa naar du haa faat ale denne Pier saa got i Vej, saa haa dunne noe aa fare saa stært runt øtter«.

»Men sæl om menne Pier ænne træŋjer tæ mej mere, saa æ dæ kas aaŋre, dæ haa Bru faa men Jælp«, sagde Inger Prier. »Mas aa Jørren haa da iŋen aaŋre aa holle sæ tæ æn mej, aa Jesper aa Marne kaŋ nok haa nøe aa støttes, saa jæ haa monne aa leve faa inaa«.

Efter at Grete var taget af Sted, kom Inger ud i Køkkenet til Maren, der var ved at skure Bordet med Aske og en Halmvisk.

»Jæ sku sie fraa Mor«, sagde Maren, mens hun af alle Kræfter kørte Skurevisken rundt paa en Fedtplet, »om ænne men Søster Dorte, dæ ska komfemeres tæ Paaskè, maa komme op aa kænne hos jer«.

»Aa — huŋ blir da vist faa lille«, mente Inger Prier.

»HuŋÆ æls stor aa stærk — aa Mor ve saa jærne haa hiŋe øv — faa di æ ju saa monne dæ héme«.

Graaden sad halvvejs Maren i Halsen. Saa ung hun end var, vidste hun af Erfaring, hvad det betød for et fattigt Indsidderhjem, naar der var en Mund mere at mætte. At Maren følte og led med sit stakkels Hjem, undlod ikke at gøre Virkning paa Inger Prier, ligesom hun heller ikke var blind for, at den store, stærke Femtenaarspige drømte om ved at faa den mindre Søster til Hjælp at kunne indtage en Førpiges Stilling.

Men alt det var ogsaa kun som skabt til at vinde hendes Interesse og Sympati for Pigebarnet, og efter et Øjebliks Betænkning lovede hun at tage Dorte i sin Tjeneste, saa snart denne var færdig med at vogte Gæs og Køer i sin nuværende Plads.

Kunde de to Søstre ikke straks udføre alt Arbejdet, fik de have lidt Hjælp til det groveste, og ved at antage sig det fattige Barn glædede og gavnede hun baade hende og Hjemmet, saa her var en Opgave, hun ikke vilde skyde fra sig.

Ingen vidste, hvad Velsignelse der kunde flyde heraf, og Marens lykkestraalende Ansigt var hende i Øjeblikket Løn nok for Tilladelsen, hun havde givet.

Hen paa Efteraaret flyttede Dorte ind i Prier-gaarden. Under Armen havde hun en gammel lappet Særk og et Par forstoppede Hoser. Det var alt, hvad hun ejede udover de faa daarlige Klæder, hun havde paa Kroppen; men hvor lidt det end var, havde Inger Prier dog ikke ventet at se hende med mere.

Marens saare elendige Konfirmationsudstyr havde paa Forhaand sagt hende, at Dorte kun vilde medbringe det aller mest nødtørftige.

Men det betød heller intet. Vilde Pigerne blot blive flinke og raske, skulde hun nok hjælpe dem til Klæder, men lidt efter lidt skulde det komme, saa de fik lært at indse, at det var deres egen Flid og Dygtighed, som kom i Betragtning og blev belønnet. Gav hun dem straks alt, hvad de trængte til, vilde de maaske blive fordringsfulde og tabe Lysten til at strænge sig an, og dette maatte ikke ske.

Tidlig om Morgenen den første November mødte Marens Fader for at hæve Datterens Sommerløn. At Manden trængte haardt til Pengene, tvivlede Inger Prier ikke om, men paa den anden Side syntes hun, det var Synd, at den stakkels Pige, der ikke havde stort mere end det, hun kunde skjule sig i, skulde fratages den Løn, hun havde tjent, og med nogle venlige Ord foreholdt hun ham, hvor haardt det vilde være for Maren, om hun ikke kunde faa Lov at anvende sine Skillinger til eget bedste.

Manden duvede med Hovedet og mumlede noget om, at det ikke var godt at overlade otte Rigsdaler til saa ungt et Barn, men da Inger Prier paatog sig Ansvaret for, at Pengene skulde blive brugt

paa rette Vis, gav han sukkende sit Minde til, at Maren maatte beholde Lønnen selv. Og da han derefter blev beværtet med en god Portion Mad og Drikke, og Inger Prier oven i Købet gav ham en Ost med hjem, forlod han ret veltilfreds Gaarden, efterladende Datteren i den dybeste Glæde.

Som en Part af sin Løn skulde Maren ogsaa have et Pund Uld, og naar hun havde kartet den, vilde Inger Prier spinde den for hende, da hun endnu ikke var nogen dygtig Spinderske og nødig skulde ødelægge Garnet. Inger vilde ogsaa farve det sammen med sit eget, saa hun kunde slippe billigt og nemt til det hele, og Maren havde længe glædet sig til at faa forføddet sine to Par gamle Hoser og begynde paa et Par helt nye. Men nu kom Dorte, fattig som hun selv, saa nu maatte hun efter Inger Priers Opfordring hjælpe lidt paa hende, saa hun kunde faa forføddet et Par af sine elendige Hoser. Hendes egne glade Forhaabninger med Hensyn til de nye Strømper, hun havde tænkt at faa, maatte derved briste, men det kunde ikke være anderledes. Hun var nødt til at dele sine fattige Smuler med Søsteren. Ikke alene fordi hun holdt af hende og undte hende alt muligt godt, men ogsaa fordi hun vilde efterkomme Inger Priers Opfordring og gerne staa højt i hendes Omdømme, og efter en lille Kamp med sig selv besluttede hun at laane Dorte baade Halvdelen af sin Uld og sine Penge, saa de begge kunde faa ens af det nye, de saa haardt trængte til.

»De vaa Ræt, men Pie, aa dæŋ Slavs bær alti Lønnen i sej sæl«, opmuntrede Inger Prier, da Maren meddelte hende sin Beslutning. »Aa du ska se, du blir meje mer gla faa de lelle, du faar, æn vés du hae faat mere, aa Dorte slet ænne hae noe«.

Maren nikkede gammelklogt. Hun havde forud paa Følelsen, at det nye vilde have naget hende i Hjertet, hvis Søsteren havde betragtet det med tunge, bedrøvede Øjne; derimod naar de fik hver lidt, kunde de i Fællesskab glæde sig derover og i god Forstaaelse tale sammen om det, de senere haabede at faa. Og naar Dorte fik tjent sig noget, skulde hun jo betale det tilbage, saa det var kun

et Forskud, hun ydede Søsteren, og som den ældre var det rimeligt, at hun hjalp den yngre. En egen Ansvarsfølelse skød sig ubevidst op i Maren, og hun afgav et stille Løfte om at hjælpe den mindre Søster efter bedste Evne.

I alle Vintermaanederne maatte Pigerne sidde Aftensæde til Klokken ni—halvti, og i de rigtig strenge Pladser holdt de ofte ud til ti—elleve, naar Lysforholdene tillod det. Kun Lørdag Aften havde de fri og kunde benytte den til deres egen Raadighed, og det gjaldt da om at faa al Lapning og Stopning til Side. I Mørkningstimen, der ogsaa var deres egen, kunde de haandtere Lænkehosen, og om Søndagen vilde de gerne have det pænere Sytøj mellem Hænderne.

I de sidste Aar, hvor Inger Prier kun havde haft sine egne Døtre om sig, havde hun ikke taget nogen særlig Notits af det egentlige Aftensæde, idet de alle havde arbejdet som det faldt bedst i Traad med Husets Gerning uden Hensyn til om det var Lørdag eller Mandag; men nu skulde hun til at indføre bestemte Regler igen, da det tjente disse unge bedst at komme ind under faste Former, saa de vidste, hvad de havde at rette sig efter.

Men læmpeligt vilde hun fare frem. De to halvtudviklede Pigebørn kunde trænge til en god og styrkende Søvn, og skulde de have Skik paa deres forhutlede Klæder, maatte der gives dem Lejlighed til at arbejde dermed.

»Naa maa I kaarte tæ Klokken otte«, sagde hun den første Aften, »aa dæøtter kaŋ I spiŋe Blaar æn Timme«.

»Ja«, sagde begge Pigerne høfligt og glade for, at de kunde slippe med at arbejde til Klokken ni, da de kendte flere, som maatte holde meget længere ud.

»Aa al de Blaagaarn, som I kaŋ spiŋe paa dæŋ Times Ti, de ve jæ jy jer«, blev Inger Prier ved, »aa saa kaŋ I haa de tæ Jælp tæ e Pa Særke eller e Høstfaarklæe eller va dæ naa kaŋ blie tæ«.

Begge Pigebørnene sad som himmelfaldne. At de maatte faa Lov at spinde for sig selv, var saa stor en Overraskelse, at de næppe kunde fatte den,

men da den bevilgede Spindetime kom, spandt de løs af Hjertenslyst. Nogen særlig fin Traad fik de ikke lavet, men Inger Priers skarpe Øje saa', at de her, som ved deres andet Arbejde, gjorde deres bedste Flid, og mere kunde ikke forlanges.

Med Lapning og Stopning hjalp hun dem ogsaa til Rette og gav dem baade Klude og Traad, saa de kunde faa bødet deres stakkels tyndslidte Klæder, og for at de nye Hosesokker kunde faa den rigtige Form maatte de ved Hælen og Indsætningen stadig søge Raad hos hende.

Julen nærmede sig med raske Skridt, og med Højtid i Sindet imødesaa Priergaardens Beboere dens Komme. Jesper og begge Pigerne var Børn nok til forud at glæde sig til den gode Mad og de mange Helligdage, der var i Vente, og den lille Jørgen, der dunkelt kunde huske lidt fra sidste Jul, smittedes af de andres Glæde og Forventning, saa han regelmæssig et Par Gange om Dagen spurgte, om det snart var Jul. Om Aftenen, naar de var kommet i Seng, havde Mads fortalt ham om det lille Jesusbarn, der blev født i en Stald Juleaften, og om Julenisserne, der kom med noget godt til alle smaa gode Børn, saa Jørgen var spændt til det yderste.

Lille-Juleaftens Eftermiddag bagte Inger Prier Klejner, og den liflige Kageduft trængte fra Skorstenen ind i Stuerne. Jørgen laa ved Bænken og legede med nogle Papheste, Jens havde klippet til ham, da han vejrede Kagelugten. Han standsede Legen og snusede lidt op. Det var Julen, han kunde lugte, og han kom til at tænke paa det lille Vers, Mads Aftenen før havde lært ham og sagt, han maatte synge i Mørkningstimen, for saa begyndte Julen. Men nu kunde han ikke vente længere, og uden at betænke sig løb han ud i Køkkenet og sang med sin klingre Barnestemme:

»Lille-Jyvleavden — maa jæ syŋje faa jer Dør,
Lille-Jyvleavden — saa æ Kaen alre tør«.

»Men va æ daa de faa iŋ lille Maŋ, dæ kaŋ syŋje saan æn fin Jyvlevisse?« spurgte Inger Prier, der stod inde i Skorstensrummet og med en Lænkestikke vendte Klejnerne i det kogende Fedt.

»De æ Jørren«, oplyste han alvorligt, »aa jæ kaŋ lugte Jyvlen«.

»Kaŋ du lugte dæŋ, maa du osse smae dæŋ«, sagde Inger og stak smilende en Klejne hen til ham.

Maren og Dorte fik ogsaa hver en Smagekage, og med en vis Ærefrygt spiste de den store, skøre Klejne. Det var jo Julen, der begyndte, og for fattige Børn var Julen Indbegrebet af alt stort og herligt. I Julen maatte ingen sulte, og saa skulde selv de ringeststillede have baade lidt Sul og Kage. Af Erfaring kendte Søstrene hertil. Kun saare sjeldent var der Kage eller Sulevarer i deres fattige Hjem, men til Jul var der altid en eller anden godmodig Bondekone, der sendte lidt til dem, lige som Moderen ogsaa stedse sørgede for, at de faa Goder, som kunde skaffes til Veje, samledes til Juleaften og Juledag, for at der dog kunde kastes lidt Festglans over Højtiden. Og nu i Aar vilde de sikkert komme til at fejre en dejlig Jul her hos Inger Prier, og deres Forventninger blev heller ikke skuffede.

Allerede om Aftenen begyndte Julen, som Mads havde sagt til Jørgen. Pigerne skulde slet ikke sidde Aftensæde, men fik Lov at arbejde for sig selv, og i Mørkningsstunden sang de flere Julesalmer.

»Ja, Lille-Jyvleavden vé I nok, aa vi ska sidde læŋje oppe«, sagde Inger Prier, der ogsaa havde sat Rokken til Side for at lade den hvile Julen over og nu vilde holde sig til Lænketøjet indtil alle Helligdagene var forbi.

»Nej — vaafo ska vi de?« spurgte Dorte.

»Jo, faa saa rier Knøv øv aa ser tæ siŋ Kærrest, aa saa æ haŋ gla aa ve jærne se Lys i Vindøverne, men Knøvs Avden rier haŋ tæbaes, aa saa æ haŋ gal, faa huŋ haa saa slaae op mæ ham, aa dæ maa ænne væe Lys nun Stæer, saa dæŋ Avden heer de aa krøve tile i Kassiŋ«.

De unge lo af Beretningen og fandt det morsomt, at de maatte sidde lidt længere oppe end sædvanligt, da de havde det saa hyggeligt sammen. Den dybere Mening i den gamle Overlevering, fik de først fat paa, da Inger forklarede dem, at Lyset fra Vinduerne og den unge Knud, der red ud for at se til sin Hjertenskær, var et Symbol paa,

at nu var Glædens Time inde, men naar Knud havde rykket Julen ud, saa var Festens Dage forbi, og saa skulde de søge tidlig til Ro for friske og kvikke om Morgenen at kunne begynde paa Hverdagens Slid.

I Stedet for den sædvanlige Nadver vankede der et Stykke Hvedekage og en Kop Kaffe, og inden de gik i Seng, fik de hver et Æble, saa det var en dejlig Indvielse af Julen.

Men skønnere blev dog selve Juleaften, og lige fra Morgenstunden af var der en egen Stemning over alt og alle. Om Formiddagen rensede og smurte Mandfolkene deres Skindpelse, og hver en Ting baade ude og inde blev lagt til Rette, saa alt i god Tid var parat til at tage imod Julen. Da der var spist til Middag, tog de Helligdagstøjet paa, saa vidt som de havde noget. Hverken Jesper eller Pigerne kunde forandre særligt ved deres Paaklædning, da ingen af dem ejede stort andet end det, de gik og stod i, men de hægede sig saa pænt, de formaaede, og det forventningsfulde og barneglade Udtryk i deres friske, sunde Ansigter og den højtidelige Maade, hvormed de bevægede sig, opvejede Manglerne ved Klædedragten og var lige som med til at bære Julen ind.

En Timestid om Eftermiddagen havde Mandfolkene intet at foretage sig og kom da ind i Stuen og nød godt af Varmen og passiarede fornøjeligt med hverandre, indtil det var Tid at røgte Kreaturerne. Ude i Køkkenet havde Inger og Pigerne travlt med Julenadveren, som brasede og stegte paa Skorstensarnen. Det var Ribbenssteg med Æbler og Svedsker i, og den fede Stegelugt fik de unges Tænder til at løbe i Vand.

Selv om det end var saaledes, at Hverdagsmaden her var som Gildesretter imod det, de tidligere plejede at faa, saa var Grovbrød og Grød dog det vigtigste i den daglige Kost, men nu blev det Sigtebrød og Hvedekage, fersk Sulemad og meget andet Kræs, saa hver en Streng i deres Sjæl sang om Julen, der snart var inde.

Tusmørket havde begyndt at brede sig, da Mandfolkene stille og andagtsfulde, som traadte de ind

i en Kirke, kom ind i Stuen. Med tindrende Øjne betragtede Jesper det fuldt dækkede Bord. En lang hvid Dug med Fryndser foroven var bredt fra den ene Ende til den anden, og til hver stod en fin Tallerken med Kniv og Gaffel. De sædvanlige Lertallerkener var slet ikke taget i Brug, alt var dækket op som til Gilde, og det mægtige Fad Sylte, Medisterpølse, Lammelaar, Sigtebrød og Hvedekage, Smør og Gaasefedt og Rødbeder og det skummende Øl i to blaaflammede Krus løb som ud i ét for Jesper, men samlede sig dog til et vidunderligt Hele. Aldrig nogen Sinde før havde han set saadan et Juleaftensbord. De sidste Aar havde han sammen med Maren tjent hos den nærige og lidet propre Ane Slente, og der var langt fra dækket op som her, saa dette blev som en hel Aabenbaring for ham og Pigerne.

Inger Prier indtog sin sædvanlige Plads for Bordenden, og Maren og Dorte trak hver en Stol hen til Bordet. Naar det var Juleaften, skulde Pigerne sidde, mens de spiste, ellers stod de altid op, naar de fik Mad.

Under højtidelig Stilhed skar Inger sig et Stykke Sylte, og efter Alder og Stilling fulgte de andre hendes Eksempel og Snakken kom i Gang. Dog lød Talen dæmpet, og Tonefaldet var blødt. Da de havde forsynet sig af Flæskemaden, blev Ribbensstegen baaret ind, efterfulgt af Risengrøden, og hvis nogen ønskede mere, kunde der sluttes af med et Stykke Hvedekage. Aa, det var saa herligt, og Øjnene kunde næsten ikke faa nok, men omsider sagde Maven stop.

Efter Maaltidet kom Salmebøgerne og Prædikebogen frem. Nu skulde der synges og læses over Bord.

Inger Prier sang for med sin høje og endnu klare Stemme, og de andre stemte straks i med. Derpaa læste hun Juleevangeliet. Alle foldede Hænderne og lyttede grebne til Ordene om Jesu Fødsel i Betlehem. Endnu en Salme blev sunget, hvorpaa de takkede for Mad over Bord.

Jens Holse rakte først Inger Haanden med et »Tak faa Ma«, og derefter fulgte alle de andre. Da

hver enkelt havde takket deres Madmoder, rakte de ogsaa indbyrdes hverandre Haanden. Denne gensidige Takken var næsten noget af det mest højtidelige for de unge. Ingen var vant til saaledes at tage hinanden i Haanden, og Jesper og Pigerne følte det helt underligt, at de skulde hilse og takke hverandre, men ikke desto mindre gjorde de det med en urokkelig Alvor og Ærbødighed.

Det var jo Juleaften, og da skulde det gaa saadan til. At undlade noget heraf vilde være formasteligt — ja, ligefrem gudsbespotteligt, og aldrig et Øjeblik dukkede en saa ugudelig Tanke op i nogen af dem. Ikke Gnist af Kritik rummedes i deres Sind, de var kun betagne af Stundens Hellighed.

Da der var ryddet af Bordet og vasket op, blev der malket, og Kreaturerne fik deres Helligaftensgift. Som altid hjalp Jesper Pigerne med Malkningen. For de allerfleste Drenge og Karle var Malkning et usædvanligt Arbejde, men naar Inger Prier ønskede, at han skulde hjælpe til dermed, da Søstrene endnu var saa unge til ene at malke de mange Køer, var der ingen Vej udenom, og Jesper var ogsaa villig til at gøre, som der blev ham budt.

Efter Malkningen fik de Kaffe, og dernæst kom Kortene frem. Et helt Fad Æbler og Pebernødder fik de at spille om, og sidste Stik tog et Æble eller to Pebernødder.

Inger og Jens spillede med nogle Omgange, da ingen maatte være sær og ikke spille med en Juleaften, men da de havde vundet et Par Æbler, tog de hver en Bog og begyndte at læse. De andre fortsatte Spillet med stigende Interesse. Det gjaldt om at vinde saa meget som muligt, saa de ikke alene selv kunde faa noget at gnave paa, men det vilde ogsaa være dejligt for de unge at kunne stikke en Smule til de smaa i Hjemmet.

Mads hjalp Jørgen at spille. Han havde taget ham op paa sit Knæ og lod ham holde Kortene, saa han kunde spille dem ud efter hans Anvisning. Hver Gang den lille vandt, klappede han henrykt i Hænderne og slog en jublende Latter op. Jesper og Pigerne lo ogsaa med og gav sig af et fuldt Hjerte Munterheden i Vold. Morskabstimen var jo

inde, og saa var det tilladt at slaa Gækken løs indenfor en passende Grænse. Inger Prier saa' gerne, at det kvikke og muntre udfoldede sig frit og naturligt, men det raa og grimme som det fjantede og pjankede skulde hun nok holde i Ave.

Som en straalende Afslutning paa den dejlige Aften vankede der ved Halvni-Tiden Søsterkage og Klejner med Syltetøj til.

Mens de spiste, betragtede Inger dem med et stille, veltilfreds Blik.

Hvor var de dog glade og taknemmelige alle disse fattige Børn, og hvor var det ikke en Fryd at kunne skabe en saadan Glæde om sig.

Søsterens Ord om, at hun nu intet mere havde at anstrenge sig for eller beholde Gaarden efter, randt hende ogsaa i Hu, men endnu stærkere end da maatte hun protestere herimod. Jo, hun havde netop noget at beholde sin Gaard for. Her sad alle disse fattige Børn og denne gamle tro Karl, hvis Ve og Vel tildels var afhængig af hende Og al den Glæde, de unge i Øjeblikket følte, havde hun dog skabt, og maaske det var givet hende bedre end nogen andre at lede deres Spor fremad paa de rette Baner, saa de kunde blive gode og dygtige Mennesker.

Jo, her var Opgaver og Arbejde nok for hende endnu, og der var her større Glæder at finde end i en Undertægtskones magelige Stilling i Kakkelovnskrogen.

Den højtidelige Stemning, som havde været til Stede om Aftenen, var heller ikke forsvundet, da de kom op Julemorgen, og Kaffen, de fik inden de gik til deres Syssel, vidnede ogsaa straks om, at denne Dag var større end alle andre. Da Kreaturerne var fodrede og Huset i Orden, samledes de om Morgenmaden. I Dag var det ikke Davre, men Frokost, som skulde nydes. Og igen var Bordet dækket med Dug og Sulefad, og ikke et Stykke Grovbrød var der, kun Sigtebrød og en stor Kringle til Mands. Til Kringlen drak de kogt, sødt Øl af Kopper.

Jørgen var vaagnet lige før de skulde spise, og i en Fart fik Dorte ham vasket og hjulpet i Tøjet,

saa han lige som de andre kunde møde op ren og pæn ved Bordet. Inden han fik Lov at komme ind i Stuen, blev han sendt en Omgang ud i Gaarden, for at han kunde komme udefra, naar han skulde bringe sin Julehilsen.

I en Fart løb han ned ved Porten, og lidt forpustet kom han ind i Stuen.

»Gaamaaren — glæle Jyvl, Hælsen aa Sunhé«, hilste han klart og tydeligt.

»Tak, dej lie saa«, lød det i samlet Kor tilbage.

»Tak«, sagde Jørgen gammelklogt og krøb op paa Bænken til Mads, der havde siddet lidt ængstelig for, hvordan hans lille Ven vilde klare sig ud af den gængse Julemorgenhilsen.

Som altid Juledag vilde Inger Prier til Kirke, og efter Sædvane maatte Halvdelen af Husstanden følge med. Som ældst i Gaarde var det Mads' Tilfald at komme af Sted paa Første-Helligdagen, og af Pigerne blev det Marens Tur. Inger laante hende baade Sjal og Hætte, og over al Maade lykkelig tog hun Plads i den bagerste Agestol for at faa en Køretur i Holstenervognen, som nu var anskaffet i Priergaarden.

I den sidste Tid havde Inger Prier ogsaa faaet en stor vatteret, mørkeblaa Vadmelskaabe med Slag, hvad der var et ganske usædvanligt Klædningsstykke for Bønderkoner. Hidtil havde Kvinderne ellers klaret sig med et Sjal eller blot slaaet Skørtet op om Hovedet, naar de var ude at køre; men i Gaabense Færgegaard havde Inger Prier og hendes Døtre set de rejsende Damer være iført store Klædeskaaber, og efter forskellige Raadslagninger med Skræderen og flere andre, som var lidt kyndige i de Ting, havde de faaet dannet sig de dejlige lune Kaaber. Flere andre Bønderkoner fulgte hurtig Eksemplet, og de store Slagkaaber gik snart sin Gang henover Nordfalster. De fleste af dem blev syet af mørkeblaat eller grønt Vadmel, og om Slagene kom sorte Fryndser. Andre var af tærnet Hvergarn, men de regnedes for tarveligere end Vadmelskaaberne.

Efter Hjemkomsten fra Kirken, spistes den sædvanlige Julemiddag, Øllegrød og Sylte med Rødbeder, og hen paa Eftermiddagen kom alle Døtrene

med deres Mænd og Børn. Inger Prier havde altid holdt paa, at hele Familien skulde samles i Hjemmet Juledag, og det var nu indgaaet som et fast Led i Julens Helligholdelse. Ingen blev bedt, men alle kom af sig selv, og for hvert Aar blev Skaren større og større.

Børnebørnenes Antal voksede bestandig, og den gamle Trævugge maatte regelmæssig Juledag ned fra Loftet for at staa til Afbenyttelse for de mindste.

Ved Ankomsten blev de trakterede med Søsterkage og Klejner og andet Bagværk med Syltetøj og Honning til og et Glas Mjød ovenpaa. Senere fik de Midaften med Saltmadsfad og Ribbenssteg, og Kaffe inden de tog hjem. Ind mellem Maaltiderne spillede Mændene et Slag Kort, medens Søstrene talte sammen om deres Hjem og Børn, og i muntert Samvær svandt Timerne hastig hen. Som de var kommen tidlig, tog de ogsaa tidlig af Sted. Her var jo ikke Gilde, men kun Jule-Kolænde, hvor det ikke hørte sig til at blive til langt ud paa Natten.

Anden Juledag skulde Jesper og Dorte have fri fra Formiddagen. Inden de gik, havde Inger Prier forsynet dem med hver en god Madpose, da hun vidste, at det for fattige Familier kneb med Føden, naar Børnene ofte i stort Tal kom til Huse i Julen. Lidt Nødder og Æbler stak hun ogsaa i Tørklæderne, og baade i Jespers og Marens Hjem blev de besøgende modtaget med aabne Arme, hvilket ellers ikke altid var Tilfældet, naar Tjenestefolk kom paa Besøg i deres Hjem. Selv om Forældre nok saa gerne vilde se deres Børn hos sig, saa betød en hel Fridag ubønhørligt en Formindskelse af de Smuler, de havde faaet ind til sig selv og de hjemmeværende Smaabørn, og de kunde derfor ikke af Hjertet glæde sig over de voksnes Komme.

Men naar de som her ikke alene havde Mad nok med til sig selv, men ogsaa kunde lade en Godbid falde af til de andre, saa blev Tingen en anden. Saa var de inderlig velkomne, og Dagen kunde fejres i Fryd og Gammen.

Tredie Juledag vankede der om Morgenen og Middagen kun de almindelige Hverdagsretter, og om Formiddagen maatte der arbejdes som sædvanlig.

»I Dav æ de saa, di aaŋge bejyŋer aa gaa tæ Lejs«, sagde Inger Prier ved Middagsbordet til Jesper og Pigerne, »men iŋ aa jer æ ju ret gamle eller haar ret goe Klæjer aa møe mæ, saa jæ søns, aa I helre maa slaa æn Streg aaer al de faa i Jaar, aa saa more jer hæ héme mæ va, I kaŋ hitte paa. Aa vés I saa blir væ aa væe flinke aa sæl jø jert bæste, saa ska jæ nok jælpe jer, saa I tæ næste Aar kaŋ blie pene i Tøje aa komme tæ Lejs lisom de aaŋre hæ i Byiŋ«.

Jesper og Maren havde ved Begyndelsen af Inger Priers Tale kvalt et lille hemmeligt Suk. At gaa til Legs var de unges største Glæde. Morskaben var ubeskrivelig, og at komme med i de unges Lag betød, at de selv var voksne. Men deres daarlige Klæder havde dog lagt en Hæmsko paa Lysten til at tage Del i de andres Fornøjelser. Ganske vist var der flere, der ikke var bedre stillede end de selv, men en stor Part var dog velklædte Bønderbørn og lidt ældre Karle og Piger, som havde samlet sig saa meget, at de kunde møde frem i godt og ordentligt Tøj, saa de vilde alligevel komme til at sé saa sølle ud ved Siden af alle disse, og det var derfor bedst, at de fulgte Inger Priers Raad.

Og naar hun havde lovet at hjælpe dem til at møde pænt frem til næste Aar, saa havde de det at glæde sig til, og efter et Øjebliks Betænkning erklærede de sig rede til at blive hjemme.

»Ja, saa i Javden kører vi ale sammen øv hos Boel aa Maardiŋ aa holler Jyvl dér«, sagde Inger Prier. »Aa saa kaŋ I more jer sammen mæ deres Dræŋj aa Pie, faa di kaŋ lisom I heller ænne ret got gaa tæ Lejs. Aa jiŋ aa di aaŋre Halhælléavdner kaŋ di saa komme hæop hos jer«.

Jesper og Pigerne sad helt overvældede.

Komme med deres Madmoder i Besøg hos hendes Datter og Svigersøn og more sig dér og siden fortsætte Morskaben her oppe, havde de dog aldrig drømt om, og med saadanne Udsigter for Øje var det en let Sag at give Afkald paa de voksnes Legestue.

Og Glædernes Tal var endnu ikke til Ende. Da Pigerne efter Opvasken kom ind i Stuen, var In-

ger Prier ved at klippe nogle Stykker af en stor Rulle Blaarlærred.

»Naa, i ale disse Halhællédave ska Inne bestille noe faa mej om Øtmedaviŋ, men haa Frihé tæ aa lave noe faa jer sæl«, sagde hun. »Aa faa aa I kaŋ faa e pent Arbæe i Højtien, saa æ hær Lært tæ vær iŋ ny Særk, som I kaŋ bejyŋe aa sy paa«.

Pigerne formaaede ikke at takke, som de gerne vilde, men mange Ord var heller ikke fornødne, da Inger Prier nok kunde sé, at deres Hjerter var fyldte med en Tak, som Munden ikke kunde bringe.

Mandfolkene kom ogsaa ind for at tilbringe Eftermiddagen i Stuen, da de heller intet havde at foretage sig udover den almindelige Syssel. Mads gav sig straks Jørgen i Vold, og Jens tog en Bog. Jesper saa' derimod lidt tvivlraadig ud.

Inger Prier lagde straks Mærke hertil.

»Naa — va ska du faaretaa dej?«

»Ja — jæ vé ænne rejde«.

»Haa du alre prøjt aa læŋke?«

»Jo, men jæ kaŋ ænne ret faale«,

»Men saa træŋjer du tæ aa øve dej — aa jæ ve jy dej Gaarn tæ e Pa Vanter, vés du sæl ve læŋke dom«.

Et Par nye Uldvanter var en særdeles fristende Ting for Jesper. Han ejede kun et Par gamle Kludevanter, som Moderen havde rimpet sammen til ham og var saa klodsede, at de var helt ubrugelige ved flere Lejligheder, og i Gaar, da han gik hjem, havde Fingrene frosset ganske ubarmhjertigt paa ham, fordi han paa en Juledag ikke kunde være bekendt at trække i de gamle Klude.

Med Glæde tog han derfor imod Tilbudet og gik straks i Lag med de nye Vanter. Inger Prier hjalp ham at slaa op og lænke Stolpegangen, og da de første vanskelige Omgange var overstaaet, gik Lænkningen let fra Haanden.

Imens syede Pigerne paa de nye Særke, og Snakken gik lystig frem og tilbage. Inger Prier førte selv op. Naar det var Jul, skulde alle være glade, og naar de unge blev hjemme fra Legestuerne, skulde der paa anden Vis ydes dem Erstatning, saa Juledagene alligevel kunde faa Glans over sig.

Over en Glød paa Kakkelovnspladsen havde hun spredt lidt Lavendel og tørrede Rosenblade, som fyldte Luften med en svag Duft og forøgede Stuens Hygge, og alle følte et Velbehag, der ligesom knyttede dem nærmere sammen.

Om Natten var der faldet et lille Lag Sne, saa Jens mente nok, de kunde køre i Slæde ud hos Bodil og Morten. Jesper og Pigerne sang højt ved Tanken om Slædeturen, og den lille Jørgen sang pligtskyldig med. Selv om han ikke rigtig kunde mindes, hvordan det var at køre i Slæde, glædede han sig dog over al Maade til Turen, og da den store Knobslæde holdt forspændt ude i Gaarden og fyldt med Halmknipper, der skulde tjene dem til Sæde, kunde han næppe vente til Mads kom for at bære ham ud, saa han ikke skulde faa Sne i Træskoene.

Det nye Hjem, som var rejst ude paa Stæremosen, var straks blevet døbt Stæregaarden, og Morten selv havde ogsaa antaget Stærenavnet som Kendingsnavn for sig og sine.

Med Glæde saa' Inger, hvordan de unge mere og mere smykkede og hyggede Hjemmet, baade ude og inde. Alt tegnede ogsaa til, at de paa mange Omraader vilde blive Foregangsfolk og vise andre, hvorledes en mindre Ejendom skulde drives og kunne bringes op til at give en god Indtægt og blive et udmærket Hjem.

Af det nye, der særlig tiltrak sig fremmedes Opmærksomhed, var Tærskemaskinen, hvor Morten kun med Hjælp af Husets egne Folk kunde faa tærsket alt sit Korn. Den nye Hakkelsemaskine med det store Svinghjul og en Drejestang over i Væggen, kaldte ligeledes paa Interessen hos alle dem, der kun var vant til at se de gammeldags Skærekister, hvis Kniv halvvejs huggede Halmstraaene over. De øvrige Avlsredskaber var ligeledes bedre og lettere at haandtere og arbejde med, end de fleste andres, og adskillige yngre Mennesker ønskede at kunne tage Mønster efter Stæregaarden, naar de engang skulde indrette eget Hjem.

Som flere unge Mænd misundte Morten alle hans nymodens Hjælpemidler, saaledes drømte mange af

Bodils jævnaldrende om engang at faa det som hun. De to store lyse Stuer og Sovekammeret med den nye brunmalede Dobbeltseng uden Omhæng, men med et tærnet Bomuldstæppe over, Køkken, Bryggers, Pigekammer og Forstue, var alt sammen saa kønt og tiltalende og egnet til at fremkalde Ønsker og Forhaabninger i mangt et Ungpigehjerte.

Foruden den sædvanlige Klædekiste og den nu ret almindelige Dragkiste havde Bodil ogsaa faaet et stort dobbelt Klædeskab, et Chatol med Klap og et Hjørneskab til Glas og Porcelæn. Alt flunkende nyt og skinnende og vidnende om, at Bønderfolk stadig gik fremad imod bedre Kaar og tog Livets Behageligheder mere i Besiddelse.

I blandt de mindre Ting, som ingen undgik at lægge Mærke til, naar de traadte ind i Stuen, var den lille Staalampe, som Kirsten Sværke havde foræret dem, og hvis smalle Væge frembragte et næsten blændende Lysskær. I enkelte andre Gaarde havde de ogsaa begyndt at bruge Petroleumslamper, mest en tarvelig Hængelampe med en Blikskærm over, men mangfoldige Mennesker turde hverken tænde eller slukke en saa farlig Indretning. Lamperne var derfor endnu lige saa sjeldne som beundrede og frygtede, og den fine Staalampe med Beholder og Kuppel af Glas var Genstand for megen Opmærksomhed.

Hos Bodil og Morten Stær fandt Priergaardsfolkene en hjertelig Modtagelse, og de nøjsomme unge morede sig kosteligt den hele Aften.

I de følgende Dage sørgede Inger Prier stadig for, at Tiden kunde gaa livligt for dem, og inden de ret vidste af det, var det gamle Aar ved at rinde ud.

Nytaarsaften blev Juleaften lig, kun fik de Grofenbrade og Æbleskiver i Stedet for Ribbenssteg og Klejner. Nytaarsmorgen og -Dag var ligeledes en tro Afspejling af Juledagens Højtid, og de Halvhelligedage i Nytaarsugen formede sig ganske som Julens.

Helligtrekongeraften blev der ogsaa rettet lidt festligt an, og de fik da Hvidkaal med grønsaltet Gaasesul. Under Maaltidet brændte der et stort

trearmet Helligtrekongerlys paa Bordet, medens Lampen hang utændt paa sin Krog. Selv om der nu altid var Petroleum i Huset, støbte Inger Prier dog Lys hvert Efteraar, naar hun slagtede Lam, og da hun fra Barn havde elsket det store og den Gang saa herlige Helligtrekongerlys, blev hun nu som ældre ved at holde den gamle Skik i Ære.

Den syvende Januar rykkede Knud Julen ud, og Sigtebrødet og Hvedekagen, som i alle Halvhelligdagene havde hørt med til Klokkenti og Midaften, faldt bort. Efter de hellige Festdage kom de almindelige Hverdage igen, men for de unge i Priergaarden var der mange skønne og rene Minder at tære paa langt frem i Tiden.

I de forløbne Aar var Birthe blevet som fastbundet til Kirsten Sværke, og Dag som Nat var hun rede til at ofre sig for hende og de mange Smaabørn, der var kommen til Gaarden. For Hans Sværke nærede hun den største Respekt og talte til ham i en særlig ærbødig Tone, som huede ham vel, og af sit ganske Hjerte var hun ham dybt taknemmelig, fordi hun maatte indtage en betroet Stilling i hans Hus. Aldrig blev hun forlangt til Udearbejde, men kunde have sit paa det tørre i Stuer og Køkken, og Kirsten havde forlængst givet hende det samme Løfte om varigt Ophold som Mads havde faaet af Inger Prier, saa Birthe kunde ikke alene glæde sig over Nutiden, men ogsaa med Sindsro imødese Fremtiden.

Som Børneflokken var vokset paa Sværkegaarden, var Rigdommen det ogsaa, og under Kirsten og Hans Sværkes dygtige Ledelse trivedes og blomstrede alt som ikke mange andre Steder, men uden forudgaaende Varsel lagde der sig en kold og tung Haand over det hele. I Løbet af nogle faa Timer blev Hans Sværke og de ældste Børn og alle tre Piger heftigt syge, og i største Hast maatte der Bud efter Lægen. Et Par ældre Husfolk, som boede ved Siden af Gaarden, blev sendt af Sted over hos Inger Prier med den mindste lille Pige, der ikke var syg som de andre, men led stærkt af Bylder og Udslet og krævede megen Pasning, som Moderen ikke kunde give hende, naar hun var optaget af at passe de mange alvorligt syge Mennesker.

Mormoderen tog kærligt mod Barnet, og Jørgen hoppede overstadigt omkring Vuggen og mente i den lille Ellen at faa en morsom Legekammerat.

Henimod Aften kom der atter Bud fra Sværkegaarden. Doktoren havde været der og konstateret Tyfus hos Hans Sværke og de andre syge.

»Vaahære jælpe dom aa vos ale«, sagde Inger Prier og foldede sine Hænder, da hun modtog Meddelelsen. Hun vidste, at den frygtede Sygdom rasede stærkt paa Midtfalster, og naar den nu var brudt ud paa Nordfalster og havde faaet Tag i hendes nærmestes Kreds, var det ikke godt at vide, om den vilde kræve sine Ofre iblandt dem, hun havde kær.

Men alt det fik staa i Guds Haand, og for hans Vilje maatte alle bøje sig.

Ude fra Gaarden kom Dorte ind med en Spand Vand.

»Jæ æ sy«, klagede hun og tog sig op til Panden, »jæ haa unt bue i mit Hové aa miŋ Mave«.

»Saa gaa i Seŋj mæ de same«, bød Inger Prier, og Dorte var ikke sén til at efterkomme Budet. Straks efter blev Jesper ogsaa syg, og om Natten maatte Jens hente Doktor. Et Par Dage senere blev han selv og Maren syge, og for Inger Prier kom der nu nogle strenge Døgn. Mads hjalp hende trolig med alt, hvad han evnede, men det var dog hende, det gik ud over baade først og sidst. Den lille Ellen, der led stærkt af den pinagtige Hudsygdom og længtes efter Moderen og de vante Omgivelser, blev endnu mere gnaven og urimelig end hun var i Forvejen, saa der blev næppe levnet Inger Tid til at lukke et Øje hverken Nat eller Dag. Ind mellem Besværen med Sygdommen hos hende selv, kom saa Uroen for de syge hos Datteren, men nu som utallige Gange før fandt hun sin Kraft og Styrke i Bønnen til den Gud, hun troede saa inderlig paa.

Fra Sværkegaarden blev Efterretningerne stadig tungere, og en Morgen kom Budet, at Hans Sværke og Birthe var døde om Natten.

»Naa maa jæ aaer aa snake e Pa Or mæ Kestne, saa faar de i Gus Navn staa tæ hæ saalæŋje«, sagde Inger Prier til Mads, da hun havde modtaget den sidste Tiende.

»Jesper aa Jens haa de da osse le bæjer«, sagde

han, »men vun kommer du dæ aaer? Jæ kaŋ vel ænne taa fraa Gariŋ?«

»Nej, du maa blie hos di sye aa Børnene, men spæŋ mej kon di brunne faa dæŋ gamle Vaaŋ, faa ska jæ gaa, taar de mej faa laŋj Ti«.

Lidt ængstelig saa' Mads sin endnu ranke Madmoder køre ud af Gaarden med de to store kraftige Heste, men med fast og sikker Haand styrede hun dem henad Vejen, og snart drejede de ned ad den lange Pileallé, der førte til Sværkegaarden.

Kirsten kom straks ud for at tage imod Moderen. Hendes Ansigt var i de sidste svære Dage blevet smalt og blegt, og Øjnene var tunge af Nattevaagen og Taarer, men i hele Holdningen var der noget som viste, at hun ikke var brudt sammen.

»De haa vaaren strikke Dave aa komme ijemmel«, sagde hun med bævende Stemme, »aa naa æ jæ saa blét sæle mæ ale menne smaa. Men I haa ju prøjt de same — iŋda to Gaŋje«.

»Ja, jæ vé, va al de ve sie, men ma maa lære aa sé Gus Vilje ba de al sammen«, sagde Inger Prier. »Men vun gaar de æls mæ di aaŋre?«

»Di æ da lit bæjre, saa jæ teŋker, jæ faa Laa tæ aa holle dom«.

Talen faldt nu paa Begravelsen.

»Haans aa Bærde ska begraves paa jiŋ Dav«, sagde Kirsten, »— aa huŋ ska ligge paa vort Lejestæ mæ«.

»Paa Fattejoren ha huŋ heller ænne maate komme«, sagde Inger Prier, »men jæ æ gla faa, aa du sæl haa teŋt saan paa hiŋe«.

Ret længe kunde Moder og Datter ikke tale sammen. Foruden de syge, som skulde passes, havde de selv al Husets Gerning, da ingen turde komme for at hjælpe, hvor den frygtelige Sygdom rasede, men styrket ved Moderens Ord gik Kirsten ind til sine tunge Pligter hos de syge og de døde.

Nogle Dage senere fandt Dobbeltbegravelsen Sted. Kisterne var i Forvejen sat ned i Gravene, og Slægt og Venner samledes i Kirken for saa efter Jordefærden at drage hver til sit. Ingen maatte eller turde møde i Gaarden, saa der var ingen Gildeslav-Sammenkomst hverken før eller efter Begra-

velsen, og da Inger Prier stod ved Hans Sværkes Grav, randt de Ord hende i Hu, at i Døden var alle lige. Her laa han den rige Gaardmand, og lidt længere henne hans fattige Tjenestepige, begge stedt til Jorden paa en og samme Vis. Den Tanke, at naar han engang skulde stedes til Hvile paa Sværkernes gamle Lejested, skulde det ske paa den mest formløse Maade og uden de sædvanlige Æresbevisninger fra Hjemmets Side, havde sikkert været den stolte, ærekære Mand fjernest af alle, men her kunde man sé, at naar Herren rørte ved én med sin Finger, saa var det forbi med al Storheden.

En Uge senere stod omtrent det samme Følge ved Kresten Holses Grav. Ogsaa han var bukket under for Tyfusen, som vedblivende rasede paa Falster og rev mangfoldige Mennesker bort.

I Løbet af kort Tid blev Inger Prier flere Gange kaldet til Begravelse, og baade i hendes Slægt og Lav blev der slaaet dybe Saar. Hendes eget Hus gik Døden dog forbi, og Kirsten skaanedes for at faa flere Grave paa sit Lejested. Men lang Tid tog det, før de alle kom sig, og saavel for Moder som for Datter blev Vinteren trang og besværlig.

Til at bestyre Gaarden havde Kirsten Sværke faaet en af sine ældre Fætre, Jakob Spur, og hun haabede i ham at faa en tro og paalidelig Støtte.

Den lille Ellen og Jørgen var under Samværet blevet omtrent uadskillige, og med en rørende Taalmodighed fandt han sig i hendes Paahit. Altid var det hende, der kommanderede, og ham, der bøjede sig. Inger Prier rettede stedse paa hende, naar hun optraadte alt for fordringsfuldt, og tillod aldrig, at hun tyraniserede den føjelige Dreng, men som noget eget medfødt forstod den lille at sætte sin Vilje igennem, og Jørgen tog mod hendes Befalinger som noget ganske selvfølgeligt.

En Aftenstund kom Kirsten Sværke for at se til sin Moder og sin lille Pige. Med Glæde og Stolthed lagde Inger Prier Mærke til, hvor godt Datteren holdt sig. Endnu havde hun sin slanke Figur, og var end Ansigtet lidt magert, var det dog friskt og Huden glat og blød. Om hun vilde, kunde hun med Lethed blive gift igen. Men Inger Prier øn-

skede det ikke. Hellere saa' hun hende leve som Enke med sine Børn. Ganske vist havde hun selv giftet sig anden Gang, men Forholdet var da et andet. Hun kunde blive forenet med sin Ungdomselskede, der trofast havde bevaret Kærligheden til hende, men Kirsten skulde vende sig mod en fremmed. Han, der tidligere havde vundet hendes Hjerte, var borte og maaske død, saa om ham kunde der ikke være Tale, og med en anden blev Kirsten næppe lykkelig.

Det var derfor bedst, at hun vandrede sine egne Vegne, og af Erfaring vidste Inger Prier ogsaa, at det ingenlunde var den haardeste Lod, der kunde times en stærk og virksom Kvinde. Stedse at holde Gaardens og Hjemmets Tøjler i sin Haand og have sin egen fri Vilje i alt, var ikke beklagelsesværdigt. Dele Sorg og Glæde med den, der ejede éns hele og fulde Kærlighed, var det herligste her paa Jord, men udover det, var Frimandsret det største, en Kvinde kunde faa i Eje.

Kirsten havde et Øjeblik leget med sin lille Pige, der dog nu var blevet fremmed for Moderen og helst vilde være hos Mormoderen og Jørgen.

»Naa æ vi ju falle tæ Ro bue hos jer aa héme hos vos«, sagde Kirsten, »aa saa æ de vel æls bæst, aa jæ skiller jer aa mæ Ælne ijen«.

»Vés du kaŋ uŋvære hiŋe, ve jæ helst holle hiŋe hos mej«, sagde Inger Prier.

Kirsten strøg ømt det lyse silkebløde Haar bort fra Barnets Pande.

»Naa jæ kaŋ jøe jer æn Glæe mæ de, ve jæ jærne jy hiŋe fraa mej. Jæ haa ju seks iŋda«.

»Ja, æn Glæe jø du mej«, sagde Inger Prier varmt og bukkede sig ned mod den lille, der nu kom løbende over mod hende. »Aa som hun alré æ bleve menne Øjnes Løst, ve huŋ kas sien blie men Allerdoms Trøst«.

Ellen kiggede uforstaaende paa hende og hoppede videre over til Jørgen, der længselsfuldt ventede paa, at hun skulde komme, saa de paany kunde lege sammen.

Ved Afskeden tog Kirsten fast om Moderens Haand.

»Jæ kaŋ si jer, aa Kasper Gren haa frit tæ mej faa siŋ Kunnebror, Niklaj Pil, aa Frérk Stub haa vaaren om de same faa siŋ Søstersøn, Markvart Kæp, men jæ haa savt nej tæ dom begge to. Jæ honne i Siŋe aa jeft mej, men ve leve faa menne Børn, lisom I haa left faa vos i ale disse monne Aar«.

»Jæ tror osse de æ de bæste faa dej«, svarede Moderen. »Aa Gu ji du i dæn Ensomhé maa blie lisaa løkle som jæ«.

Kirsten nikkede tavs. Hun vidste, at hun som Enke maatte leve Resten af sit Liv. Ved Hans Sværkes Børn var der rejst en uoverstigelig Skillemur mellem hende og Ole, og for Tid og Evighed maatte de være som døde for hinanden. Selv om han endnu levede og holdt af hende som i deres Ungdomsdage, og selv om hun nu bedre end før kunde sætte sig ud over det, der tidligere havde holdt hende tilbage, saa vilde hun ikke gøre det for Børnenes Skyld. Aldrig nogensinde skulde de kunne slynge hende i Ansigtet, at hun havde givet dem en Stedfader, hvis Familie kastede Skam og Skændsel over dem, og om end hendes Hjerte endnu kunde banke ungt og varmt og højlydt kræve sin Ret til Lykke og Kærlighed, saa skulde hun dog vide at døve dets Røst og drukne dets fristende Kalden i Pligterne mod sine Børn.

Ti gode Aar svandt hen for dem alle i Priergaarden. Inger styrede endnu sin Gaard, trofast støttet af den dygtige og solide Jens, der holdt alt i en mønsterværdig Orden. I Bedriften som i Besætningen havde de haft Heldet med sig, saa hendes Velstand var øget betydeligt, og hun regnedes nu for at være en af Sognets mest velhavende Gaardmandskoner.

De unge og Børnene havde i de forløbne Aar vokset sig store og stærke, og i alt væsentligt var de som dannet i Inger Priers Billede. Alle var de besjælede af en ærlig Vilje til at gøre det rette, og med Lyst og Iver kastede de sig ind i deres Arbejde.

Ellen var nu som før Mormoderens Yndling, men aldrig fik de andre at føle, at hun var den mest foretrukne. Altid maatte hun dele Kaar med den øvrige Husstand baade ved Maaltiderne og ved Arbejdet, og som den yngste i Flokken maatte hun tage skyldigt Hensyn til de ældre. Det Venskab, hun og Jørgen fra først af havde sluttet, var i Skoletiden yderligere fæstnet, og som et Par gode Søskende delte de trolig deres smaa Bekymringer og store Glæder. Overtaget beholdt hun fremdeles, og hendes Ønsker og Meninger gjorde sig stadig stærkest gældende, men aldrig følte han sig trykket af hendes Herskervilje. Uden at blive hendes Slave, bøjede han sig for hendes Autoritet, men efterhaanden som Aarene gik, indvirkede hans føjelige Karakter paa hendes, saa hun blev blødere og lettere at bevæge, ligesom han tog Lære af hende og blev mere selvstændig i Tanke og Handlemaade.

For Jesper og Pigerne havde Ungdomsaarene været en lykkelig Tid, og af de sølle, forhutlede Børn var der blevet tre kraftige og veldannede Mennesker, som baade i legemlig og aandelig Henseende var godt rustet til at tage Kampen for Tilværelsen op. Deres økonomiske Forhold var nu ogsaa langt anderledes end før. Ved deres egen Flid og Sparsommelighed i Forbindelse med Inger Priers gode Hjælp og Raad havde de anskaffet sig mange solide Klæder og forskellige andre Ting, som senere kunde blive dem til Nytte i Livet. Det udmærkede Kammeratskabsforhold, som hele Tiden havde hersket mellem de tre unge, havde i det sidste Aar for Marens og Jespers Vedkommende antaget en varmere Karakter, og de var nu hemmeligt forlovede.

Dog mente de, at Inger Prier burde vide det, og en Aften betroede de sig til hende. Nyheden kom hende ikke overraskende, og gerne gav hun sit Minde til Forbindelsen.

»Men va haa I saa teŋt aa grive an i, naa føst I jefder jer?« spurgte hun.

Jesper og Maren saa' forlegne paa hinanden.

»Ja, dæ blir vel ænne aaŋt faa, æn aa leje vos iŋ i æn Stoe aa saa sé aa faa noe Arbæe«, svarede han langsomt.

»Ja, de æ ænne aa stille faa store Forhaabniŋer«, sagde Inger, »men vés I æls haa Løst, saa ve jæ sælle jer Snippiŋ øve paa Pasillen. Dæ kaŋ bli æn haltree Tyŋe Laaŋ, saa dæ kaŋ I holle æn Ko aa e Faar aa føe jer iŋ Gris aa let Smaakretøvr op, aa de ve væe bæjer æn lie ligge i æn Stoe aa ænne haa noe aa taae tæ«.

Jesper havde rejst sig op, og hele hans stærke Krop dirrede af Sindsbevægelse.

»Vi haa Løst nok, faa dæ kuŋe junne teŋkes nun støre Løke faa vos, men vi haa junne saa monne Pæŋje, saa vi kaŋ køve al de«.

»Nej, men jæ kaŋ ju la jer faa de paa le rimle Betiŋelser«, sagde Inger Prier, »faa saa flinke aa strævsomme, som I æ aa alti haa vaaren, saa æ de mej æn Glæe aa jælpe jer lét i Vej, faa jæ vé, aa de jæ jyr jer, blir Jælp tæ Sæljælp«.

De unge stod med bøjede Hoveder. Deres gode Madmoders Ros havde for dem et næsten helligt Værd, men de var altfor bevægede til at kunne finde Ord for deres Glæde og Taknemmelighed over det lille jordiske Paradis, hun havde aabnet for dem. At faa eget Hus og Hjem og en lille Plet Jord at dyrke, var det højeste Maal, de turde rette deres Tanker imod, men som de dog næppe havde vovet at drømme om.

»Vaanaar haa I saa teŋt aa ville sammen?« spurgte Inger Prier, da den første stærke Bevægelse havde lagt sig hos de unge.

»De ska væe, lisom I bæst sønnes dé«, svarede Maren, »men æls hae jæ danne teŋt aa fløtte, føren Ælne æ komfemert«.

»Saan sér jæ de osse jærne«, sagde Inger, »faa naa æ dæ junne un e got Aar tæ, aa i dæŋ Ti kaŋ vi saa haa Stuŋer tæ aa jælpe jer mæ Byggerie aa va aant, dæ kan være, saa I kaŋ slippe saa belle tæ de som vel mole. Men taa mæ Ælnes Tavle, saa laver vi æn lille Tejniŋ aaer, vun de hele ska iŋrættes«.

Maren hentede Tavlen, og med nogle faa Streger ridsede Inger Prier Grundplanen op.

»I ska lægge Høvse paa Spissiŋ faa dæ jø de miŋst Skaar i Joren, men de ska ligge saa laŋt tæbaes, saa dæ kaŋ blie iŋ lille Staashave foran«, sagde hun, imens hun tegnede. »Aa I ska haa to Stoer aa e Kammer faauŋ Faastoe aa Køkken aa e lille Kællerspisekammer — aa tæ øvenoms maa I haa Lo aa Stal aa e Pa Stier tæ Smaakretøvr aa Illebraaŋ«.

Maren og Jesper nikkede gentagende. De vidste, at Inger Prier paa dette som paa alle andre Omraader var langt klogere end de, og hendes Raad og Anvisninger var de rede til at følge. I Tankerne saa' de ogsaa et lille straatækket Hus rejse sig ude paa Snippen, og de saa Koen og Faaret, Gris og Gaas og Høns fylde op i Stald og Stier. Og Træer og Buske, som de skulde plante, groede allerede stærkt, og paa Agrene myldrede det dejligste Korn og Græs. Det var som Lykke over al Lykke var dalet ned til dem. Det var Fattigmands-

børnenes skønneste Drømme, der nu skulde føres frem i Virkelighedens klare Lys.

Men som det gik opad og fremad for de unge og Børnene, gik det nedad og tilbage med Mads. Hidtil havde han trisset rundt og puslet med et eller andet, saa han selv havde Følelsen af, at han endnu gjorde en Smule Gavn for Føden, men nu begyndte det at knibe for ham med at komme ud af Sengen om Morgenen. Selv om han lagde sig, saa snart de havde faaet Midaften, kunde han knapt bekvemme sig til at møde op ved Davrebordet. Inger Prier havde tilbudt ham at faa lidt Morgenmad bragt ind i Kamret, men derom vilde han ikke høre Tale. Naar han ikke var syg, vilde han ingen særskilt Opvartning have. Efter nogle Maaneders Kamp med Trætheden, maatte han dog give op, og hvor meget han end stred imod, kom han til at tage al sin Forplejning i Sengen. Som han havde haabet, blev Maren og Dorte ham to gode Plejersker, og i rigt Maal gengældte Jørgen sin gamle Ven al den Kærlighed, han havde vist ham i hele hans Barndom.

Inger Prier tog ofte med sit Lænketøj Plads inde ved Mads' Seng, og da svandt Tiden lettest for ham.

»De æ æls slet ænne, som jæ æ sy«, sagde han til hende, da han havde ligget et Par Uger, »faa jæ honne unt nun Stæer, men æ baae saa træt, saa jæ mæssen ænne kaŋ røre mej øv aa Flækken. De æ som mæ dænne Faaælre — saa kas jæ faar æn let Hælsot lisom di«.

»De jø du nok«, trøstede Inger, »faa de gaar mæ dej som mæ dom — I haar slét aa ænne left jer op«.

»Jæ ber osse Vaahære vær jenste Dav om, aa Inne ska faa ret meje Besvær aa mej«, sagde Mads. »Men saa æ dæ Begravelsen — — menne Faaælres Grave æ ju sløffé«.

»Du ska faa æn Begravelse, som jæ ville jy jet aa menne ejne, aa dæn Grav ska du haa paa vort Lejestæ«, lovede Inger Prier.

»Saa haa jænne mer tæbaes aa ønske hæ i dete Liv«, sagde Mads i en Tone, der vidnede om hans Glæde over, at Frygten for Fattigjordsgraven var

taget bort fra ham. »Men dæ æ saa menne Saer, dæ haa jæ teŋt, aa Jørren ska haa di Skilliŋer, dæ æ øtter mej, aa Marne kaŋ faa men Kiste. Aa dæŋ Rulle Lært, jæ fik lave siste Gaŋ, ska Dorte haa, aa met ny Vallemstøj kaŋ du jy Jesper. Menne gamle Klæjer aa met Bentøj aa va dæ æls æ, kaŋ saa men Søster faa hém tæ sej — — aa naa mens jæ kaŋ, maa jæ saa æls si dej Tak for al dæn Gohé«.

»Jæ maa osse sie dej Tak, Mas«, sagde Inger, »aa naa alt kommer tæ alt, æ jæ kas dej mer Tak skølle, æn du mej. Faa hae du ænne slét saa tro aa ærle hos vos, hae de kas ænne set saan øv faa mej, som de jø. Aa dæŋ Tak ska du taa mæ dej, aa dæŋ Gaŋ, du aa Berte slé om Kap mæ mej i jere goe Dave, da blé Gruŋin lavt tæ dæŋ Vælstaŋ, jæ naa sitter i, aa menne Børn aa Børnebørn ska osse veé aa takke dej i dæn Grav«.

Mads laa med foldede Hænder. At Priergaardsslægten skulde mindes hans Navn med Tak, tonede som den lifligste Musik i hans Øre, og det var som skulde han blive rask og stærk paany og atter bære de store Byrder og trække de store Læs. Men helst skulde det være som i den Tid, Henrik Prier levede og Arbejdet gik med Sang og Klang, og det skulde være, som da han og Birthe mødtes de faa Gange omme paa Toften og der nød deres korte Kærlighedslykke.

Fra Børn af havde de kendt hinanden, og som med Jesper og Maren var Venskabet gaaet over til Kærlighed, men lange Tider gik, før de fik talt ud derom. Men intet havde de at gifte sig paa, og styrte sig lige ud i den yderste Armod, vilde de ikke, saa hellere vente og se Tiden an.

Men deres Tid var aldrig kommen. Fattigdommens Tryk kunde de ikke hæve, og snart var der et og saa et andet, som bandt dem til Gaarden, saa de ikke kunde bryde op derfra. Da Henrik og Inger havde begyndt at lægge Planer til den nye Gaard, følte baade Mads og Birthe det som en hellig Pligt at vie deres Husbondsfolk alle deres bedste Kræfter, saa det store Maal kunde naas, og naar Inger havde et lille Barn ved Brystet eller snart ven-

tede et andet, kunde Birthe ikke tænke paa at forlade hende. Stadig skød de deres eget ud, og inden de fik taget nogen endelig Bestemmelse om, naar og hvor de skulde fæste Bo, kom Henrik Priers uventede Død, og dermed blev der for stedse brudt af for Haabet om Lykken i eget Hjem.

Naar Inger Prier ikke vilde gifte sig igen, men kun leve for sine Børn, kunde de ikke lade hende ene med nye og fremmede Folk, og naar hendes Smaapiger var vokset til, saa hun ingen Brug havde for Birthe og muligvis lige saa godt kunde have en fremmed Karl som Mads, da var de begge to for gamle til at tænke paa Giftermaal. Som ugifte vilde de henleve deres Tid, og deres Livs dyreste Hemmelighed skulde ingen høre om.

En Aften samledes de ude paa Toften og tog der en stille Afsked med hinanden og med deres Ungdoms Haab. Hver for sig var de gaaet hjem til Gaarden, og aldrig nogen Sinde mere havde de vekslet Ord eller Blikke, der vidnede om andet, end hvad der sømmede sig for gode mangeaarige Medtjenere.

Fredeligt var Aarene derefter svundet hen for dem begge, og den Samlivslykke, som blev dem nægtet, havde de fundet Lønnen for i Inger Priers og hendes Døtres Godhed og Paaskønnelse. Som agtet og højt betroet Tyende havde de gaaet ud og ind mellem de ansete Familier, og aldrig havde de som saa mange af deres jævnlige kendt den tunge Gang om Almisse. Fra Sognets haarde Aag var de blevet friet, deres Øjne lukket under de selvstillede Gaardes Tag, og deres Grave skulde findes paa deres Husbondsfolk Lejested.

Kunde fattige Tjenere ønske sig noget større her i Verden. Nej, Gud havde været god mod ham og Birthe, og begge havde haft det bedre, end hvis de var blevet gift. Som gammel, affældig Arbejdsmand kunde han aldrig faaet den Pleje, der nu blev ham til Del.

Her laa han lunt og godt og nød, hvad han helst vilde have, og naar han døde, skulde Priergaardens Gildeslav følge ham til Jorden.

Hans Øjelaag gled i, og for sit indre Blik saa'

han som ind i Guds lyse Himmel, hvor han skulde mødes med Birthe for aldrig mere at skilles.

Inger Prier havde sendt Bud til Døtrene, at de skulde komme og sige det sidste Farvel til Mads. Alle efterkom de Opfordringen, og et glad Smil fo'r over hans Ansigt hver Gang han saa' en af dem træde ind i Kamret.

Gladest var han dog for Kirsten Sværke, og efter at de havde opfrisket lidt af Minderne fra hendes første Barndom, drejede han Talen hen paa Birthe.

»Vaa huŋ væ Saaŋsen tæ de siste?« spurgte han lavmælt.

»Ja, huŋ vaa de om Øtmedaviŋ, aa da gaa huŋ mej Beskeen om sænne Klæjer, men hen paa Avdniŋen kæŋte huŋ mej ænne — da snake huŋ baae om, aa huŋ ville øv paa Taaten«.

»Saa huŋ ville øv paa Taaten«, gentog Mads med bævende Stemme, »ja, dæ vaa osse altid saa smaakt aa være«.

»Ja, dæ ville jæ osse jærne øv som Baarn«, sagde Kirsten, »faa væ Grøftevaaliŋ vaa dæ saa monne Fijoler aa sien hen kom dæ Jørbær aa om Øtteraare BryŋbæR, aa dæ hørte ma alti Lærkerne syŋe«.

»Aa kom ma dæøv iŋ Avdenstuŋ, saa vaa de lisom ma vaa i Himmeri«, udbrød Mads. »Dæ vaa alti saa stille, aa alre noe Staahej. Dæ vaa baae Taaserne, som kvække, aa jet Aar vaa dæ æn Nattergal, som hae bugt Rée i jæn aa di gamle Pille, aa dær slov huŋ saa sænne Triller«.

Kirsten hørte undrende paa den gamle. Saadan plejede han ikke at tale, men det var vel Døden, der nærmede sig og gjorde ham mere meddelsom.

»Ja, naa vé jæ osse øv paa Taaten«, mumlede han, mens et forklaret Smil kastede sin Glans over hans Træk, og han faldt i en døsig Slummer.

Et Par Dage senere sov han stille og fredeligt ind. Hans sidste klare Ord var en Tak til Inger Prier, men da han ikke længere blev sig selv bevidst, talte han kun om sin Gang ud paa Toften.

Ved hans Begravelse samledes hele Priergaardens Gildeslav og alle hans Slægtninge for at følge ham til hans sidste Hvilested oppe paa Kirkegaar-

den ved Siden af hans første Husbond, den gamle Morten Prier. I Døden som i Livet var Mads knyttet nær til Priergaardsslægten, og hans nøjsomme Hjertes sidste og inderligste Ønske var dermed gaaet i Opfyldelse.

Saa længe Mads var rask, havde Jørgen haft sit Natteleje hos ham, men da først han blev syg, var der kommet en Slagbænk ind i Kamret, saa han kunde ligge deri og være ved Haanden, hvis den gamle skulde trænge til hans Hjælp om Natten. Da Mads var død, spurgte Jørgen, om han ikke skulde flytte ud i Karlekamret, saa Jens, der nu snart var ældre, kunde faa den lille lune Stue til fast Opholdssted.

Inger Prier sendte ham et venligt Blik over Brillerne.

»De æ meje betæŋksomt aa dej, men Dræŋj, aa jæ haa just teŋt paa de same«.

Jens tog med Glæde mod Tilbudet.

»Naa kaŋ jæ kas lisom Mas blie dæ tæ miŋ Dødav — aa saa vé I vel osse jy mej æn pén Begravelse«, føjede han spøgende til.

Ellen nikkede ivrigt.

»Jov, de ska vi nok. Ska vinne Jørren?«

»Jov«.

Jørgen blev rød ved at se Jesper og Pigerne veksle nogle sigende Blikke, og Jens lo lidt med sin tørre, klukkende Latter.

Ellen vendte sig hastig om imod ham.

»De ska dunne grinne aa! De æ vel meje rejde, aa di yŋre sørrer faa, aa di ælre blir begrave«.

»Ja, de æ meje natøvrle al de«, sagde Mormoderen, og der taltes ikke mere om den Sag.

For tredie Gang var Inger Prier med til at lægge Grundlaget til et nyt Hjem, og paa forskellig Vis hjalp hun Maren og Jesper til Rette, saa Byggeudgifterne kunde holdes saa langt nede som vel muligt. Grus og Ler og Grundsten var der rigelig af i hendes Grusbanke, og Træ fra Skoven manglede det heller ikke paa, ligesom de fik al Kørslen gratis fra Gaarden.

Jesper og Maren sled af alle Kræfter derude hver en Time, de havde fri, og baade Dorte og

Jørgen hjalp ogsaa trolig til, naar de kunde. Den lille Lod var om Foraaret skilt fra den øvrige Jord, og Jesper havde faaet Lov at dyrke den, som han vilde. Efter Samraad med Jens havde han saaet mest Byg og Havre, og en Ager var sat til med Runkelroer, som adskillige nu havde begyndt at dyrke. For Kartofler og Kaal og alle Slags Havesager havde Maren sørget, saa hun kunde faa lidt at holde Hus med om Vinteren. Brylluppet havde Inger Prier bestemmet skulde være paa Ellens Konfirmationsdag, der tillige var Marens Fødselsdag.

»Vi kaŋ saa slaa monne Flover mæ jet Smek«, sagde hun, »faa jæ ve jøe jert Brøllep, aa I maa bée al jer Familje mæ, aa Ælne kaŋ bée set Lav mæ faa Komfmasjunnens Skøl, aa naa de saa osse æ Jebøvrsdav aa Avskésjille, saa blir dæ noe aa hæŋe Grøen aaer faa«.

At Inger Prier vilde gøre deres Bryllup, havde Maren og Jesper i al Stilhed haabet paa, men de havde ikke ventet, at alle deres Slægtninge maatte komme med. Det var næsten, som de helt hørte med til Bondestanden, naar de saadan kunde byde ind til Bryllup.

Ellen gav et højt Hop op i Luften, da hun hørte, at Festlighederne skulde slaas sammen og fejres som Gilde. Konfirmationen plejede ellers ikke at blive regnet for nogen Festdag, saa hun var ikke mindre glad for Planerne end Brudeparret.

Da Præsten blev anmodet om at vie de unge efter Konfirmationen, var han ikke straks stemt for det, men da han hørte, at Anmodningen stammede fra Inger Prier, erklærede han sig med det samme rede hertil. Hendes Navn havde saa god Klang, at han gerne vilde opfylde hendes Ønsker.

Ved Dobbelt-Festligheden herskede den fornøjeligste Stemning. I Stadsstuen stod to lange Borde fint dækket med Fajance og Porcelæn. Ved det ene sad Brudefolkene med deres Slægtninge, ved det andet Ellen og hendes Familie. Gildesretterne var de sædvanlige, og der var Mad og Drikke som altid, naar Inger Prier bød til Fest.

For Jespers og Marens fattige Forældre og Søskende var dette det herligste, de i deres Liv havde

kendt, og de fleste af dem spiste, saa de svedte. Paa hver enkelts Ansigt stod ogsaa den største Højtidelighed skrevet. Sidde til Højbords ved et stort Bondegilde var noget af et Eventyr for dem, og i Begyndelsen følte de sig generede og forlegne, men ved al den Venlighed, som blev vist dem, og den gode Gildesmad, som blev dem budt, tøede de lidt efter lidt op og morede sig kosteligt den hele Aften. Som Brudeskænk havde de kun nogle faa Skilling at bringe, men desto tungere vejede de andres Gaver til.

Inger Priers var den største. Hun gav en stjernet Kvie, som skulde kælve til Mortensdag.

»Ja, jæ kanne lægge miŋ Brøveskæŋk i dæn Haaŋ, Marne, saan som jæ æls skulle«, sagde hun spøgende, da hun ønskede til Lykke og meddelte, hvad hun vilde give.

Jesper og Maren sad som forstenede. Skulde da Lykken aldrig høre op for dem.

»I haa kænt mej ærle aa tro i monne Aar, aa de ska I haa jer Tak faa«, føjede Inger Prier til.

»Ja, jæ kommer tæ aa sie lisom Mor, aa jæ kaŋ heller ænne lægge miŋ Skænk i Hæŋerne paa jer«, sagde Kirsten Sværke i en munter Tone, for at de unge kunde blive Herre over deres Bevægelse, »faa aa mej ska I haa e Faar, aa de kaŋ jænne got taa iŋ i Stoen. Aa vés I snakker noe om, aa de æ faa meje, saa sier jæ, de æ lit Tak faa al dæŋ Øvlejlehé, dæ vaa aà Ælne, da huŋ vaa lille«.

»Aa jæ jyr de, som mæssen æ være æn bue Ko aa Faar, faa jæ haar iŋ Levegris«, lo Bodil Stær, »aa Maardiŋ haar iŋ Slomp Skraa tæ ham, faa hanne ska sulte. Aa sku I osse hær faa I Siŋe aa snake om de mejle, saa la vi jer aa høre, de æ faa de, I jalp vos saa tit i Føstniŋen dænée paa Gaariŋ«.

»Jæ kaŋ naa æls got taa met hæiŋ«, begyndte nu Sesle Ræv, »faa de æ da de propreste aa de hele, faa jæ kommer mæ æn Gaas«.

»Met æ lisaa rénle«, sagde Stense Puge, »faa jæ haa teŋt paa e Pa Høns aa iŋ Haane«.

»Men mit stikker daa de al sammen«, erklærede Sofie Kappe, »faa jæ møer mæ e Støke Søvl aa e røje Lammelaar«.

»Aa jæ haar æn Grøe aa æn Paŋe, faa aa Inne ska komme tæ aa gnave Søvlet raat«, sagde Lisbeth Stigel.

»Mit æ propert nok, men jæ kaŋ ligot ænne taa de mæ hæiŋ«, sagde Else Kaare, »faa Paal haa laae mej e halt Læs Kløer tæ jer«.

»Aa da Inne haa høste noe Vinterkorn i Jaar, saa haa jæ snake mæ Matis om le Vée aa Røv tæ jer, saa I kaŋ faa bue Brø aa Kae«, sagde Ane Hampe.

De unge sad mellem Graad og Latter, medens Meddelelserne om de rige Gaver strømmede ind til dem, og Forældrene var stumme og overvældede ved Tanken om al den Rigdom, der blev deres Børn til Del.

Til Dagens anden Hædersgæst var der ingen Foræringer. Lige saa lidt som der plejede at blive holdt Konfirmationsgilder, lige saa lidt plejede Konfirmanderne at faa Gaver. Ellen ventede derfor heller intet, men var glad for Festen og glædede sig til Dansen ude paa Loen. Som alle Kvinderne i Priergaardsslægten var hun den fødte Danser, og let og elastisk og dog allerede saa fast og sikkert svang hun sig i de forskellige Danse, som blev spillet op. Ikke én lod hun gaa fra sig, og aldrig tabte hun Vejret selv i den mest rasende Syvspring, Zveitrit eller Reel.

Med hemmelig Beundring saa' Mormoderen efter hende. Som hun rask og spænstig snoede sig rundt i Dansen, var hun med sit lyse Haar og mørkegraa, flimrende Øjne Typen paa en ægte Prier, og trods den smilende Barneglæde, der var udbredt over hele hendes Ansigt, manglede dog heller ikke det faste Drag om Munden, som var saa karakteristisk for Slægtens Kvinder.

Jørgen var ogsaa stadig at finde iblandt de dansendes Rækker. Han var nu en høj, slank Yngling med Dun paa Hagen og lyse hjertensgode Øjne. Med sin lille Legekammerat fra de glade Barndomsdage dansede han helst. Hun havde selv lært ham de fleste Danse, og med hende gik det bedst, men han vidste, at det ikke sømmede sig for ham at overhænge hende hele Tiden. Han burde ogsaa

danse med de andre, som var til Stede. Her var saa mange, der kun sjeldent havde Lejlighed til at være med i et muntert Lag, og dem maatte han svinge rundt med, saa de kunde more sig godt. Ingen kunde være mere forpligtet til at yde sit Bidrag til Fattigfolks Glæde end netop han, som ene ved Inger Priers Godhed havde undgaaet et fattigt forældreløst Barns frygtelige Skæbne at komme paa Sognet, men i Stedet for var blevet opdraget som et velstaaende Gaardmandsbarn og havde nydt alle de Goder, et af de bedste Hjem kunde byde. Han burde derfor føle dobbelt for de daarligststillede og være med til at sprede Glæde, hvor han kunde, og af et godt Hjerte svang han rundt med de ældre Husmandskoner, som gerne vilde danse og var glade for den Venlighed, han viste dem.

Nogle Dage efter Brylluppet flyttede Jesper og Maren ned i det nye Hjem. Deres fremtidige Kendingsnavn var med det samme knyttet til dem, og som Maren Jespers og Jesper paa Snippen benævntes de herefter.

Som glade Børn fo'r de den første Dag rundt baade i Stuerne og paa Loen, og aldrig kunde de se sig mæt paa de forskellige Ting. Selv om alt kun var smaat og ringe mod det, de var vant til at færdes imellem til daglig, og selv om de ellers havde omfattet Priergaarden og alt, hvad der hørte den til, med den varmeste Interesse, saa stod dette dog i en hel anden Glans for dem. For dette var deres eget. Det var deres Jord og deres Hus, og deres var Koen, Faaret, Grisen, Gaasen og Hønsene. Det var dette, der betød saa uendelig meget. Og hvad gjorde vel det, at Agrene var korte og snippede, og at Hjemmet kun strakte over nogle faa Alen. Værdien laa i, at Jesper kunde dyrke de smaa Agre som han vilde og hæge og pudse Huset som han ønskede. Og hvad betød det vel for Maren, at hun før havde gaaet om mellem de store, fyldte Sulekar, men nu kun havde en lille Suletønde med en Smule Flæsk paa Bunden. Glans var der dog over det, for Flæsket var hendes Ejendom, og hun kunde koge og stege af det, som hun syntes. Men kun Smaabidder kunde der blive, da

det gjaldt om at faa det til at strække ud til Grisen skulde slagtes. Paa alle andre Omraader skulde der ogsaa spares. Hvor gode Betingelser end Inger Prier havde overladt dem Jorden paa, og hvor megen Hjælp de end fra flere Sider havde faaet, saa var deres Gæld dog stor. De vilde faa betydelige Udgifter, saa de maatte baade spinke og spare og hænge i. Men begge var ogsaa hertil villige.

Jesper havde faaet Arbejde hos Sognefogden, og ved Siden af sin daglige Gerning med at passe Huset og Kreaturerne vilde Maren se at faa lidt Fortjeneste ved Kartning og Spind, og hvad andet, der kunde falde af.

Paa Priergaarden hjalp hun til, naar de havde noget ekstra Arbejde for, og aldrig gik hun tomhændet derfra. Naar de bagte, vankede der Brød, og ved Slagtningen Sul, og naar de bryggede, fik hun en Spand Efterdrikke. En Krukke Madsuppe, lidt Levninger fra Middagsmaden og adskilligt andet fra Inger Priers velforsynede Husholdning vandrede troligt ned til Sniphuset, hvor det baade gavnede og glædede.

De hellige Aftener blev Jesper og Maren altid bedt op paa Gaarden, og i mange Retninger betragtedes de som hørende til Familiens Kreds. Inger Prier gik ogsaa ofte ud paa Snippen for at se, hvorledes alt trivedes, og det Hjertebaand, der en Gang var knyttet mellem de unge Folk og deres gamle Madmoder, bristede aldrig.

Iblandt de Venner og Veninder, som Ellen havde fundet i Barneaarene og beholdt ind i den første Ungdom, var ogsaa Præstens yngste Børn.

Pastor Holst og hans Kone var elskværdige og frisindede Mennesker, som gerne lod deres Børn omgaas Bøndernes, og i Særdeleshed var de glade for at se dem sammen med den kvikke og intelligente lille Pige fra Priergaarden. Et Par af Præstens Pigebørn var jævnaldrende med Ellen, og naar hun kom hos dem i Præstegaarden, skulde hun altid lære dem og deres Søskende at danse.

En Sommeraften dansede de ude paa den store Græsplæne i Haven. Præsten og den ældste Søn, Henning, stod i Døren og saa' paa dem.

»Hvor er hun en prægtig Pige, denne lille Ellen Sværke eller Ellen Prier, som hun altid kaldes«, udbrød Præsten. »Trods den tunge Dragt og de klodsede Sko snor hun sig saa let i Dansen, at ingen af vore kan følge hende. Det er som hun har Staalfjeder i Kroppen, og dertil er hun højt begavet som kun faa«.

Den tyveaarige Henning nikkede bifaldende. Ogsaa han havde straks set, hvor fint og behændigt Ellen førte sig i Dansen. Desuden var der noget eget karakteristisk ved hende, som heller ikke undgik hans Opmærksomhed. I de sidste Aar havde han opholdt sig i København for at uddanne sig til Kunstmaler, og hans Kunstnerøje fængsledes straks af det friske og ejendommelige, der var samlet i Ellens Væsen og hele Fremtræden. Tidligere, naar han kom hjem i Ferierne, havde han ikke videre lagt Mærke til den lille Bondepige, som legede med hans mindre Søskende, men i Dag, da han

nu saa' hende som halvvoksen, var det ret gaaet op for ham, at hun var noget mere end de fleste af hendes jævnlige.

Og som hun dog dansede! Jo mere han saa' paa hende, des mere begejstret blev han, og pludselig fik han en uimodstaaelig Lyst til at danse med i det unge, glade Lag.

Hans Tilsynekomst vakte stor Forundring blandt hans Søskende. Ellers plejede han aldrig at ville tage Del i deres Leg, men vandrede mest drømmende rundt i Haven eller var optaget af sin Tegning og Maling. Ellen var lige saa forundret som de andre, men frimodig greb hun om hans fremrakte Haand og fik ham med ind i Rækken. Naar han vilde være med, saa skulde han være med, og saa maatte han se at holde Trit med de øvrige.

Smilende og undrende saa' Henning Holst paa hende. At han, den voksne og han turde nok ogsaa sige fint dannede Kavalér, vilde være med i Legen, forvirrede ikke hende, den halvvoksne Bondepige, i mindste Maade. Fri og naturlig og uden Spor af Generthed tog hun mod ham, som vilde hun tage mod hans Faders Røgterdreng. I Lysten til Dansen blev han hendes Lige. Alder eller Standsforskel havde ingen Betydning, og som hun overfor de andre stod som den øvede Leder, stod hun ogsaa overfor ham. Med sin høje, klare Stemme uddelte hun sine Ordre og Anvisninger, og Henning fulgte lydig hendes Bud. Det var saa muntert og forfriskende at staa under denne lille, djærve Bondepiges Kommando og blive lét ud og rettet paa, naar han ikke formaaede at tage de mange vanskelige Trin eller kunde huske Reglerne i de indviklede Turdanse.

Og Personsanseelse kendte hun ikke under Øvelserne. Kom han forkert med ind i Turene, fik han et Puf lige saa hastigt og fyndigt, som naar den tiaarige Ernst forvildede sig, og var der et eller andet Sving, som det kneb for ham at tage, maatte han gøre det om og om, indtil det blev saa nogenlunde.

Det var den mest fornøjelige Dansetime, han i sit Liv havde været med til, og da Ellen skulde gaa,

bad han hende snart komme igen, saa han kunde faa mere Undervisning, medens han var hjemme. Ellen kom ogsaa, som hun plejede, men Ferien var kun kort, og Henning Holst maatte rejse uden til Gavns at faa lært de falsterske Folkedanse. Under Opholdet i København glemte han det meste igen, men i de følgende Ferier opfriskede han stadig Øvelserne, og nu som første Aar maatte han beundre sin unge, friske Læremester.

Og glad som altid tog Ellen mod sin gamle Elev. Den kunstnerisk begavede Præstesøns Interesse for Folkedansene morede hende, og naar han var med, kom der altid en vis Festglans over Dansetimerne i Præstegaardshaven.

Men ikke alene i Dansen kunde Ellen føre an, ogsaa i Arbejdet kunde hun staa Maal med de fleste. Var hun end spinkel og spærlemmet, saa var hver en Muskel som Staal, og den store, bomstærke Dorte, som endnu tjente der i Gaarden, døjede med at følge hende, hvad enten de var ude paa Marken for at rive Hø eller binde Korn op eller de gik hjemme ved den huslige Syssel. Hvad hun manglede i Kræfter ved Siden af Dorte, ejede hun i Haandelag og Spænstighed, saa alt Arbejde gled let for hende.

Som hun fra Toaars-Barn havde været Solen i Priergaarden, var hun det endnu, og Inger Prier frydede sig ved Synet af den smukke Datterdatter, der var som skabt efter hendes Hjerte. Frisk og djærv og retsindig og med et skarpt Øje til at skelne mellem ægte og uægte, hjælpsom og god overfor de fattige, og en dygtig og handlekraftig Kvinde tegnede hun til at blive, saa her var nok at glæde sig over.

Men stærkere end Glansen i Inger Priers Øjne var dog det Blik, hvormed Jørgen omfattede Ellen. For ham stod hun stadig som den skønneste og største, og endnu var han rede til at gaa gennem Ild og Vand for hende, om det skulde være.

Inger Prier var forlængst paa det rene med Jørgens Følelser overfor Ellen, men hun forstod ogsaa, at den unge Pige ikke saa' andet i ham end den gode Ven og Plejebroder. Hvorledes det hele

senere vilde forme sig, var ikke godt at vide, men kunde Jørgen vinde Ellens Kærlighed, vilde hun med Glæde lægge sin Velsignelse til deres Forbindelse. At han var en fattig Tjenestekarl, der ikke ejede stort andet end sine to raske Hænder, havde i dette Tilfælde intet at betyde. Det var ikke som den Gang, hun greb ind mellem Kirsten og Ole. Da stod en lastefuld Familie og Angsten for en frygtelig Slægtsarv bag ved, men her var det kun Fattigdommen, som kunde spille ind, hvis der skulde rejses Indvendinger mod Jørgen. Han selv var som et Mønster paa et ungt Menneske, og han var runden af god og agtbar Slægt, saa alt var her saa betryggende, som det vel kunde være.

Hans Uformuenhed kunde endda heller ikke faa nogen gennemgribende Betydning, da Inger Prier allerede for flere Aar siden ved sig selv havde bestemmet, at Ellen skulde overtage Gaarden efter hende. Naar den unge Pige naaede til Skælsaar og Alder, vilde hun selv være en aldrende Kone, og de ældre burde vige for de yngre, naar Aarene for Alvor begyndte at gøre deres Ret gældende. Hidtil mente hun at have fyldt sin Plads, og der havde været saa mange Ting, hun vilde fuldføre, men nu forekom det hende, at hun snart havde naaet de Maal, hun havde sat, saa det kunde være rettest at trække sig tilbage og lade andre komme til.

Alle sine Døtre havde hun for lange Tider siden faaet ind i gode og ansete Stillinger, og flere af Børnebørnene begyndte at flyve ud fra Rederne, saa der var Tegn nok om, at hun havde en lang Dag bag sig.

Og de fattige Børn, hun havde taget til sig, var vokset op og kunde staa paa egne Ben, sin egen Alderdom havde hun sikret, og den tro Jens' sidste Dage havde hun ogsaa draget Omsorg for, saa hendes Livsværk maatte i Grunden snart være afsluttet. Desuden havde hun en klar Forstaaelse af, at der var en større Nytid i Vente. Hun følte det dirre i Luften med nye Tanker, nye Former og nye Levevilkaar for Folk baade i Borg og Hytte. De gamle Bondeslægter kunde ikke i Længden blive ved at bevare deres Slægtsgaarde urørte og lade dem

gaa i Arv til et enkelt af Børnene, mens de andre Søskende saa godt som ingen Arvepart fik, men kom til at gaa som Udskud og spise Naadsens Brød paa Fædrenegaarden, hvis de ikke kunde blive gifte.

Her paa Priergaarden havde det hidtil gaaet. Her var det gammel Tradition, at Døtrene skulde giftes ind paa andre Gaarde, men hvor mange Slægtled endnu kunde det vel føres igennem. I Løbet af det næste, vilde det maaske være forbi. Hun skulde ogsaa være den sidste til at komme med Beklagelser herover. Erfaringen viste hende, at Lykken kunde gro op andre Steder end paa de store Gaarde. Ude paa Stæregaarden levedes saa rigt et Liv som kun hos faa, og Morten og Bodil havde paa deres Halvgaard naaet det, som mange paa Helgaardene ikke vilde vinde frem til. Deres Jord ydede mere end dobbelt saa meget som mangen en større Gaardmand høstede, og Besætning og Inventar svarede langt bedre til Nutidens Fordringer end de fleste andres. En stor Børneflok havde de opdraget, og Raad til at koste noget paa deres Uddannelse havde de, saa det nyttede ikke, der blev sagt, at kun paa de større Gaarde var det til at leve og faa Føden til en Familie.

Yderligere havde hun set, hvor meget de smaa Ejendomme var værd, naar hun tænkte paa Maren og Jesper, der igennem deres lille Jordlod havde skaffet sig gode Kaar efter smaa Forhold.

Ja, igennem Jorden var det, at Slægternes Lykke skulde skabes, men af Ejendommens Størrelse afhang det ikke. Naar alt kom til alt, kunde der maaske leve en halv Snes Familier og maaske flere her paa Priergaarden, og den Dag, det skete, vilde det sikkert betyde en Fordel for hele Samfundet. Men naar hun trods dette Syn paa Forholdene alligevel beholdt det hele for sig selv, da var det, fordi hun ikke mente det betimeligt eller nødvendigt endnu at gribe ind til en saadan Omvæltning. Saalænge der laa store Arealer hen, som kun gav lidet eller intet Udbytte, var der ingen rimelig Grund til at rive løs i det, der dog gav noget, naar det var samlet.

Da Morten og Bodil skulde giftes, kunde hun godt have givet dem en Part af sin Jord, men naar Rævens havde saa stort et Stykke, som tildels laa udyrket hen, var det mere rimeligt, at dette først blev taget i Betragtning. Ved Jespers og Marens Giftermaal havde Forholdet været et andet. Dem kunde hun ikke skaffe billig Jord uden ved at skære Snippen fra sin egen Avling, men udover det vilde hun ikke gaa. Til dels hel og ubeskaaret vilde hun overlade sin gamle Slægtsgaard til dens næste Ejermand, men uden Bitterhed kunde hun tænke paa, om de senere Slægter vilde skille den ad, saa den kunde give Plads for flere Familier. Blot Jorden blev drevet, saa den kunde give Brød til mange Munde, det var Hovedsagen, og om den havde en eller flere Ejere, var kun Biting.

Hun var ogsaa sikker paa, at unge, driftige Mennesker kunde bane sig en Fremtid, selv om de ikke var i Besiddelse af store Kapitaler, men blot havde den fornødne Dygtighed og Energi, og derfor vilde hun om muligt lægge Priergaarden i Jørgens tomme Hænder. Hun kendte hans Flid og glædede sig over hans Interesse for al Udvikling og alle Fremskridt, og igennem Præsten som ad andre Veje skaffede hun ham forskellige Landbrugsskrifter, som han med Iver og Lyst fordybede sig i. Ellen interesserede sig ligesom Jørgen ogsaa meget for Mælke- og Smørproduktion, saa de havde her som paa mange andre Omraader meget at diskutere og drøfte, men de fandt begge, at Arbejdet var for stort i Forhold til det, der blev udrettet, og de syntes, at der paa en eller anden Maade burde findes Hjælpemidler, som kunde tage noget af det store Slid bort fra Arbejdet.

Især ankede Ellen over Træbøtterne, som Mælken blev siet op i for at skyde Fløde, da det kostede megen Sved at skure saa mange Bøtter hver Dag, og hun mente, at den Tid, de anvendte til Bøtteskuringen, kunde bruges til noget mere fordelagtigt.

Fra sig selv huskede Inger Prier alt det, der havde faaet hende til at stampe imod det gamle og prøve noget nyt, som hun mente maatte være

bedre, og da hun vidste, at Datterdatterens Uvilje imod Bøtterne ikke bundede i Dovenskab, men kun havde sin Rod i hendes praktiske Sans og Forstaaelse af Tidens Værdi, saa anskaffede hun en hel Del Blik- og Stenfade til at sætte Mælken i.

Ogsaa paa andre Omraader viste Ellen sin Lyst til at komme lidt bort fra det gamle og faa et nyere Præg ind over Gaarden. Ved sin Gang hos Præstens havde hun faaet Øje for, at der fandtes mangt og meget, som kunde hygge op i et Hjem og kaste en egen Glans derover, blot der blev taget derpaa med rette Haand. Som nu Stuerne i Priergaarden. De kunde blive langt kønnere og hyggeligere, hvis der blev ændret lidt hist og her. Væk fra Hverdagsstuen skulde de to store Omhængssenge, hvor Mormoderen sov i den ene, og hun og Dorte i den anden. Sovekammer kunde de saa have i det mindre Kammer ved Siden af Stuen. Paa Væggene skulde der Tapet fra oven og Panel fra neden, Loft og Vinduer males, og den gamle, halvt opbrændte norske Jernovn byttes med en stor toetages Kakkelovn. Hvor Sengene havde staaet, maatte de have to Fag nye Vinduer sat ind, ellers blev Stuens ene Halvdel alt for mørk, og den lange Bænk og Bord skulde da flyttes her hen og give Plads for en Sofa og et mindre Bord ved Sydsiden.

Ganske vist var alt dette endnu ret ualmindeligt i de fleste Bøndergaarde, men muligvis gik Mormoderen dog med til det alligevel. Hun var jo i mange Retninger langt forud for sin Tid og ikke bange for at gaa foran, naar hun mente, det førte til den rigtige Side, saa der var grundet Haab om, at hendes Idéer kunde vinde Indpas, og nu maatte hun prøve det.

»Hør, Mommor«, sagde hun, »dæ æ æls noe, jæ jærne ville haa lavet«.

»Naa, aa va æ saa de?«

»Ja, de æ æn laŋg Remse, saa de æ kas bæst, I holler jer for Ørene«.

Ellen blinkede skælmsk, og i hurtig Rækkefølge kom saa alle Ønskerne.

»De vaa æls iŋ ordnle Pusseful«, spøgede Inger Prier, da Ellen endelig tav.

»Jamen de ve osse pønte meje«, udbrød Ellen begejstret, »aa naar de blir lave, ve du osse nok sønnes, hæ blir pént aa fint«.

Pænt og fint! Det klang ejendommeligt i Inger Priers Øre. Altid havde hun ment, at hun havde haft det pænt og fint. Hun huskede endnu, hvordan alle havde beundret hendes nye, fine Gaard, da den blev bygget, og i hendes Øjne ejede den endnu sit gamle Trylleri. Stadig stod den, som da hun og Henrik flyttede ind deri, og aldrig havde hun ladet den forfalde, men holdt den vedlige, saa den havde bevaret sit gode, solide Præg. Men nu indsaa hun, at den var blevet gammel med hende, og at den ikke for Børnebørnene stod i det samme Lysskær, som den havde staaet i for hende og hendes Samtid. For de unge var den kun Mormors gamle Gaard, men for hende selv var den som en Del af hendes eget Liv. Derfor vilde hun ogsaa helst have levet Resten af sine Dage i de vante Omgivelser, men som hun i sin Ungdom havde rejst sine Krav og krævet dem ført igennem paa det gamles Bekostning, saaledes havde Nutidens unge ogsaa Ret til at komme med deres Fordringer. Og som Moderen og de ældre i hendes Tid havde bøjet sig for de Ønsker, hun havde fremsat, saadan burde hun som gammel ogsaa bøje sig for de Krav, Ungdommen nu stillede op mod hende.

Hun kunde se, at alt dette nye havde sin Berettigelse, og naar hun vilde, at Datterdatteren skulde tage hendes Gerning op, maatte hun ikke forlange, at den unge Pige i et og alt skulde staa paa hendes Skuldre. Ellen var et Barn af sin Tid, og det maatte hun respektere. Og at der var Fremdrift og Handlekraft i hende, burde ikke holdes nede.

»Naar du haa Løst tæ aa faa de lave saan, ska du osse faa diŋ Vilje«, sagde hun efter en kort Betænkning.

Ellen takkede glad og gik syngende ud i Bryggerset, hvor der stod flere store Karfulde nybrygget Øl. I det ene lod hun prøvende sin Pegefinger glide rundt.

»Naa æ de nok tæpas tæ Jæren«, sagde hun til Dorte, der kom slæbende med et stort Knippe

Gærdebrænde, som hun stillede ind i Skorstens-rummet.

»Men du kommer nok tæ aa sætte le rile paa«, raadede Dorte, »faa Jærdre Strys haa ju hat laant al vor Jær, aa huŋ plejer alti aa jælle noe gammel Bærme ijen, saa dæŋ æ nok ænne ret faale«.

Ellen fulgte Raadet og lod endnu et Par Ske-fulde Gær falde ned i Øllet, og efter at have strøet lidt Hvedemel henover det, dækkede hun Karret til med en Sæk.

Med en stor Træslev tog hun fat paa at tømme Rustkarret, og da hun havde fyldt et Par Spande, bar hun dem ud paa Loen.

»Naa haa Mommor savt Ja tæ aa faa lave iŋe i Værdavsstoen«, raabte hun til Jørgen, der var ved at fodre nogle Kvier, »saa naa faa vi travlt iŋ vi faa al de tæ Sies«.

»Ja, de ve jæ tro«. Jørgen betragtede smilende Ellen, hvis Ansigt straalede af Ivrighed og Lyst efter at komme i Lag med Udførelsen af de Pla-ner, hun forlængst havde forelagt og drøftet med ham. »Aa naa du saa faa de fraa Haaŋen, va ska dæ saa grives an i?«

»Ja, dé sku du baae vée«, drillede Ellen hem-melighedsfuldt.

»Dæfaa spør jæ ju osse«.

»Men baae du kaŋ taalle«.

»Jo, de gaar nok«.

»Ja, ser du — —«. Ellen bøjede sig fortrolig hen imod Jørgen, og halvt hviskende betroede hun ham, hvorledes hun vilde have stillet en Kamin op, saa de kunde faa en Kakkelovn i Stadsstuen, da de savnede det, naar der kom fremmede om Vinteren. Males og tapetseres skulde der ogsaa, og et stort Spejl i en bred Ramme vilde hun have til at hænge paa den ene Væg.

»Baare denne blir faa meje«, kom det lidt be-tænkeligt fra Jørgen.

»Aa!« Ellen trak paa Skulderen. »Mommor haa Pæŋje nok, saa huŋ ve ænne komme tæ aa savne di Pa Skilliŋ — aa saa kaŋ de vel ænne jøe noe?«

Trods den afgørende Tone, Ellen talte i, var det dog let at mærke, at hun alligevel gerne vilde

have Jørgens Billigelse, før hun gik i Gang med sit Forslag til Mormoderen.

»Aa naa jæ snakker le got faa Mommor, gaar de osse male — — tror dunne?«

»Aa jo — naa du snaker got faa vos, plejer du ju aa faa de, som du ve haa de«.

»Aa naa jæ saa skæller øv?«

»Ja, saa blir de nok de same«.

»Saa tror jæ, de siste blir de livleste«, lo hun og dansede henover Stenbroen, der gav en let skrallende Lyd af hendes rappe Fodslag.

Jørgen blev staaende i Lodøren og saa' efter hende med et tindrende Blik. Hvor var hun dog smuk, denne raske, fejende Pige, og hvor han dog elskede hende. Men naar fik han hende det vel sagt. Altid var det som bandtes hans Tunge, naar han syntes, det rette Øjeblik var kommen, og inden han fik besindet sig, var Stemningen brudt, saa det slet ikke kunde lade sig gøre at komme frem dermed. Endnu hastede det heller ikke. Hun var kun saa ung, og han selv ikke ret gammel, men alligevel var det ikke Alderen, som spillede nogen Rolle her. Mere var det, at hun var den rige og ansete Gaardmandskones Datterdatter, og han den fattige Tjenestekarl. Turde han i Grunden vove at kaste sine Øjne paa hende, og hvad havde han vel at byde hende, i Fald hun gav ham sit Ja? Intet, aldeles intet. Kun sine to raske Hænder og sit ærlige Hjerte havde han at sætte ind mod alt hendes.

Men var det, som det burde være?

Han kunde ikke blive klar derover, hvor meget han end grundede derpaa.

Ofte forekom det ham, at han som ærlig Karl ikke kunde drage en ung Pige til sig, naar han ikke kunde byde hende et Hjem lignende det, hun for at følge ham skulde forlade. Til andre Tider trøstede og forsvarede han sig med, at han ingen Skyld havde i sin Fattigdom, og elskede hun ham, maatte hun ogsaa nøjes med de Kaar, han kunde skaffe hende. Denne Stemme lyttede han helst til, og lyse Drømme om kommende Salighedslykke fyldte da hans Bryst.

Men af og til sneg der sig bange Anelser ind i hans Sind, og han blev angst for, at ikke Kaarene, men han selv, hans egen Person, vilde stille sig hindrende i Vejen for, at han kunde naa sine Ønskers Maal. Aldrig kunde han rigtig blive klog paa Ellen. Der var Øjeblikke, hvor han mente, at han i hendes Øjne og hendes Stemme kunde fange et Glimt af Inderlighed og Hengivenhed, som gjorde ham til det lykkeligste Menneske paa Jorden, men der var ogsaa Dage og Tider, hvor han troede det umuligt nogen Sinde at vinde den Pris, han satte saa højt.

Ikke fordi hun paa nogen Maade legede med hans Følelser, men fordi der i hele hendes Væsen kom noget, der sagde ham, at hendes gode Ven og Plejebroder vilde han altid være, men noget andet eller mere kunde han ikke blive for hende.

Denne Tanke var særlig stærkt kommet frem hos ham sidste Sommer, da Præstens Henning opholdt sig hjemme, og Ellen igen som i de foregaaende Ferier lærte ham de gamle Folkedanse. Naar hun da kom hjem fra Præstegaarden, var hun som en straalende Sol, Øjnene lyste og Kinderne glødede, imens hun snakkede op om de muntre Timer, hun havde tilbragt i Henning Holsts Selskab. Altid var det saa fornøjeligt at være sammen med ham, og altid pinte det Jørgen at høre derom.

Men rigtig havde han set, naar han mente, at Henning Holst fængslede Ellen og havde taget hendes Interesse fangen. Naar han fortalte hende om Livet inde i København, hvor han kendte alt det, der havde Betydning, var det som aabnede han en hel ny Verden for hende, og som hun kom til at leve med i alt det, der foregik. Kvik og begavet som hun var, havde hun let ved at følge med i det altsammen, og da hun havde læst mere end de fleste af hendes Jævnlige, kunde hun føres videre end Bønderpiger i Almindelighed.

Dertil kom Dansen. Her var Ellen i sit rette Element, og med stadig stigende Beundring fulgte den unge Kunstner hende, naar hun dansede ud i de gamle karakteristiske Folkedanse. Snart kunde

hun fare af Sted som den vildeste Trold, der uforvarende var kommen med ind i Legen og nu vilde gøre sit til at ødelægge det hele, hvis man ikke fangede ham og satte ham paa rette Plads, og snart vuggede hun sig i fin og yndefuld Rytme, som skulde hun daare sin Elskedes Hjerte i Løn. Andre Gange var det det koglende og besnærende, som kom frem, ligesom hun kunde finde Udtryk for det listige og skælmske, det jublende og brusende.

For Henning Holsts Kunstnerøje var det som et helt Folks Karakter afspejlede sig i hendes Dans, og han glædede sig til i Aar at kunne være mere sammen med hende end i de foregaaende Ferier, da han i Sommer skulde opholde sig længere end sædvanlig i Hjemmet for at male nogle Billeder af Forældrene og Præstegaarden.

Hverdagsstuen i Priergaarden var nu ordnet efter Ellens Ønske. Et kønt, stribet Tapet dækkede Væggene fra oven, og over det høje, grønmalede Panel stod fine Tallerkener og Fade Side om Side. Højere oppe paa Væggen hang Krus og Kander og en Rigdom af forskellige Ting i Messing, Malm og Kobber, som Inger Prier i Aarenes Løb havde købt.

»Se saa, Mommor«, sagde Ellen, da alt var stillet paa Plads, »sønnes I saa ænne, hæ æ blet saa pént, saa I faar Løst tæ aa spandere lit paa Staasstoen osse«.

»Naa, bejyŋer du naa ijen!« Inger Prier vendte sig halvt truende om imod hende. »Du æ daa æn faafærdle Gaalekrae«.

Ellen satte sit mest uskyldige Ansigt op.

»Jamen, jæ spør ju baae, Mommor, om ænne I søns de«.

»Ja — du spør baare«, gentog Mormoderen i samme Tone som før. »Tror du kas ænne jæ ve, va dæ ligger ba dæn Spørniŋ. Men kom saa heller frem mæ de hele, saa jæ kaŋ faa aa vée, va de drejer sig om«.

Ellen lod sig ikke bede to Gange, men klarlagde straks den Plan, hun tidligere havde omtalt for Jørgen med Hensyn til Stadsstuens Istandsættelse og Udsmykning.

Inger Prier hørte opmærksomt efter, og de samme Tanker, som gjorde sig gældende, da Ellen ønskede Hverdagsstuen pudset op, fik ogsaa Raaderum her.

Det var de unges Ret at ville det nye og skabe Skønhed og Friskhed om sig, og her var Skønhedstrangen igen forenet med det praktiske, saa der var ingen rimelig Grund til at modsætte sig Opfordringen. Ellen skulde faa Lov at raade, som hun vilde.

Tidlig paa Foraaret kom Henning Holst hjem, og Søndagen efter sin Ankomst var han med i Kirke. Der var Altergang, og Inger Prier og Ellen gik til Alters. Ellen var klædt i den for unge Piger brugelige Alterdragt med fint sort Klædesskørt, stort hvidt Forklæde og lange hvide hjemmesyede Handsker med Broderier paa. Ligesom Mormoderen bar hun paa Hovedet et fint Lin med kostbare tønderske Kniplinger. Som Inger Prier havde udstyret sine Døtre med det smukkeste og bedste, der var at faa, valgte hun ogsaa det skønneste til Ellen og lod hende følge med i det nye, som begyndte at trænge igennem paa Klædedragtens Omraade. Stadsskørterne var ikke mere af blaat Vadmel, men af sort Klæde, de stribede Hvergarns-Forklæder brugtes kun til Hverdag og Helligdag. Til Stads havde de yngre og mere velstillede baade Forklæder og Mammelukker af uldent Købetøj, og de hvide Alterforklæder var af fint Kræmmerlærred, lignende det, der brugtes til Lin. I Livbaandet havde Ellen et stort Sølvspænde, og til at holde Bullen sammen over Brystet en Lænke, ligeledes af Sølv.

Henning Holst havde aldrig før set disse Alterdragter, og beundrende betragtede han Ellen. Som hun stod deroppe ved Alteret med let bøjet Hoved og Hænderne foldede om Salmebogen, var hun som en hel anden, end naar hun dansede sine raske Folkedanse. Aldrig havde han tænkt sig, at hun kunde tage sig saa fin, næsten dameagtig ud. Hvorledes vilde hun ikke kunne føre sig, hvis hun fik en moderne Bydragt paa. Hun vilde jo komme til at ligne en af de stolteste Jomfruer i det bedste

Selskab. Men som hun nu knælede ned i Alterdragten, var hun som Indbegrebet af alt skønt og fint, som fandtes iblandt falsterske Bønder, og som saadan maatte han male hende. Hun maatte staa Model for ham til et Billede, han vilde tage med sig fra sin Hjemegn og maaske blive det, der sejrende førte ham frem mod sine Ønskers Maal, at vinde et Navn i Kunstens evige Rige.

Allerede Mandag Eftermiddag kom han sammen med Faderen ind i Priergaarden.

Præsten saa' sig overrasket om inde i Stuen.

»Saa fint I har faaet det, Inger Prier«.

»Ja, Ælne hae Løst tæ aa faa pønte lêt op, aa saa haa jæ lat hiŋe raae«.

»Og det har I sandelig heller ingen Grund til at fortryde. Alt dette vidner om en udmærket Smag, og kønnere Bondestue har jeg aldrig set. Hvad siger du, Henning?«

»Det samme som du, Far«.

Henning hørte kun adspredt efter, hvad de andre talte om. Han var optaget af Tanken, om han ikke skulde prøve at male et Billede med Motiv fra de gamle falsterske Bondestuer og Bøndergaarde. Maaske det ogsaa vilde være noget, der kunde bære ham frem.

»Vort Ærinde er ellers at forhøre, om min Søn maa faa Lov at male et Billede af Ellen i Alterdragten«, sagde Præsten, da de havde talt lidt om de Forandringer, der var foretaget i Gaarden.

Inger Prier skød Brillerne længere op paa Panden.

»De æ ju aa dæŋ Slavs, som vi Byŋerfolk æls ænne bruer aa væe mæ tæ«.

»Nej, det ved jeg, men derfor haaber jeg dog ligefuldt, at I vil give jer Tilladelse«.

»Vun mener saa Præstiŋ æls, de ska være«.

»Ja, Ellen maa jo have Alterdragten paa, og hun skal saa sidde eller staa et Sted, hvor der er den tilbørlige Belysning«.

Kaŋ de passe hæoppe i Staasstoen?« spurgte Inger Prier og aabnede Døren til den anden Stue.

Henning saa' sig om derinde.

»Jo, det tænker jeg. Lyset falder godt her, og skal det knibe, har vi jo Haven«.

»Ellers er der ogsaa vor Havestue«, tilbød Præsten beredvillig.

»Nej, de maa helst væe hær«, sagde Inger Prier. »Aa vés Ælne saa sæl vé, ska jæ ænne sætte mej dæimo«.

Ellen havde været ude i Haven for at hente noget Vasketøj og kom nu ind med hele Favnen fuld af Lagener. Ved at se de uventede fremmede, skød en frisk Rødme op i hendes Kinder, men rask lagde hun Tøjet fra sig paa Bænken og rakte dem Haanden til Hilsen.

Henning og Præsten betragtede hende med Beundring. Hvor var hun fri og naturlig i hele sin Optræden. Det var ikke, som naar de henvendte et Ord til andre Bønderpiger. Som oftest var de generte og svarede forlegent og næsten ydmygt paa de forskellige Spørgsmaal. Ellen stod derimod, som var hun en af deres Lige. I dette Stykke slægtede hun fuldt ud Mormoderen paa. Ingen Kryben for de store, og ingen Leflen for nogens Ærgerrighed, kun ydende dem den Højlighed, som det ene Menneske var det andet skyldig.

Som Præsten altid gerne havde set sine yngste Børn omgaas Ellen, saaledes var det ham ingenlunde imod at lægge Mærke til Hennings voksende Interesse for hende.

Skulde det være, at de to fik Sind til hinanden, vilde han med Glæde hilse den smukke og intelligente Bondepige velkommen som Svigerdatter. Han kendte hende godt nok til at vide, at hun med sin ejendommelige Lethed og medfødte Begavelse hurtig vilde kunne tilegne sig det, der blev paakrævet af hende, naar hun skulde færdes i andre Kredse. Som den velhavende Gaardmandsdatter hun var, vilde hun ogsaa i allerhøjeste Grad kunne lette Vejen for Henning ad den ofte tornefulde Kunstnerbane. Med en god økonomisk Støtte i Ryggen vilde han staa langt stærkere i Kampen for sit Kald, end hvis han skulde plages af Vanskeligheder for Udkommets Skyld. Alt ret overvejet, vilde det være en Fordel for Henning, om han kunde vinde Ellen, og for den øvrige Familie vilde det betyde overordentlig meget, hvis han i

Fremtiden kunde klare sig uden Hjælp fra Hjemmet. Præsten var derfor særdeles villig til at faa Sønnen sat i nærmere Forbindelse med Familien paa Priergaarden, og det glædede ham meget, at Ellen saavel som Inger Prier indvilgede i, at Henning maatte male det ønskede Billede.

Efter Aftale skulde han begynde allerede den følgende Eftermiddag, og paa den bestemte Tid stod Ellen iført Alterdragten, rede til at tage imod ham.

Jørgen havde været et Ærinde inde i Stuen, da hun pyntet kom ud fra Sovekammeret. Med et Blik som et dødsmærket Dyr saa' han tavs paa hende og gik tungt ud af Døren.

Underlig til Mode ved Udtrykket i hans Øjne blev Ellen staaende paa samme Plet. Hvad gik der dog vel af Jørgen, og hvorfor saa' han saa bedrøvet og hjertesygt paa hende? Hun havde dog ingen Ting gjort ham, som han kunde blive fornærmet over.

Vred var han heller ikke, det havde hun tydelig set, men der var noget, der vidnede om en usigelig Kval og fyldte hende med Uro og Angst.

Men derude kom Henning med sin Malerkasse paa Ryggen, saa nu var der ingen Tid til at faa nogen nærmere Forklaring over Jørgens mærkelige Væsen. Det maatte vente til i Aften, saa blev der bedre Lejlighed til at tale med ham.

Men denne Lejlighed kom ikke. Saa snart de havde spist, rejste Jørgen sig og gik ud i Mosen, og Ellen saa' ham ikke før næste Morgen ved Davrebordet. Han talte da med dem alle, som han plejede, men den tunge, knugende Sorg var endnu præget i hans Øjne. Med en daarlig Samvittighed stod Ellen foran Bordet og søbede sin Ølledavre. Hvor var det kedeligt, at den kære, gode Jørgen saa' saa sørgmodig ud. Der maatte være kommet ham noget særlig i Vejen, siden han bestandig havde det forpinte Udtryk over sig. Kedeligt ogsaa, at hun ikke fik talt med ham i Aftes, og nu i Formiddag kunde det heller ikke blive, for han og Arbejdsmanden skulde ud i Skoven, og i Eftermiddag kom Henning igen, saa da fik hun ikke Tid,

men i Aften maatte hun kunne faa talt ud med ham og faa at vide, hvad der trykkede ham. Men baade den og de følgende Aftener gik, uden at de fik talt sammen i Enrum. Naar de havde spist, var Jørgen som sporløst forsvundet, og ingen vidste, hvor han opholdt sig. Det var næsten, som han undgik hende eller i hvert Fald helst vilde være alene, og saa var det vel bedst, at han fik det efter Ønske.

Desuden var hun nu ogsaa saa optaget af alt det, der sydede og sang inde i hende, at hun knapt havde nogen Tanke tilovers for Jørgens Sindsstemning. Jo mere hun kom til at være sammen med Henning, des større Plads fik han i hendes Hjerte, og efterhaanden som Dagene svandt, fyldte han hele Tilværelsen for hende.

Paa ham tænkte hun om Dagen, og om ham drømte hun om Natten. Aldrig var han ude af hendes Sind. Naar de var sammen, lyttede hun betaget til hans klare, klangfulde Stemme, og naar han var borte, længtes hun efter Timen, da han skulde komme igen. At Jørgen blev mere stille og vemodig, lagde hun ikke Mærke til. Hun ænsede ham kum, naar de mødtes ved Bordet, eller hun i Forbifarten løb paa ham ude omkring. Han fik da et Nik eller et Ord, men nogen fortrolig Samtale som før blev der ikke mere.

Som et Tordenslag var Meddelelsen om Henning Holsts Malertimer dér i Gaarden kommet for Jørgen, og hvad Ellen knapt selv vidste, saa' han klart og tydeligt. Uden at have talt med hende derom, var han sikker paa, at hun elskede denne smukke, belevne Præstesøn, og han selv havde derved mistet hende uden nogen Sinde at have ejet hende. Større Sorg kunde ikke ramme ham, men han kunde ikke anklage hende derfor. Hun havde intet lovet ham, og han havde ingen Ret over hende. Han var hendes gode Legekammerat, og nogen anden Plads ønskede hun ikke at give ham.

Hendes Hjerte søgte andre Steder hen, og hos Henning Holst vilde hun ogsaa nok komme i gode Hænder, men Tanken om hendes Lykke sammen med en anden Mand, kunde han ikke selv leve paa

eller finde Livsstyrke i. Skilt fra hende maatte han blive en anden end før, og her, hvor hvert et Sted og hver en Plet talte til ham med Mindernes rige Sprog om deres Barneaars skønne Dage, kunde han ikke være. Han maatte bort herfra og hen andre Steder, hvor han ikke hver Time paa Dagen skulde blive mindet om hende, og ude i det fremmede maatte han se at finde sin tabte Fred igen. Lykken vilde han aldrig komme til at eje, men i Inger Priers Skole havde han lært, at selv uden Haab om jordisk Lyksalighed, kunde Livet leves, og at der, trods al Sorg og Savn, som Hjertet kunde komme til at lide, dog var Fred og Ro at finde, naar blot man selv vilde.

Men et skyldigt Hensyn maatte han nu som altid vise sin Velgørerinde, og med hende maatte han tale, før han traf nogen afgørende Bestemmelse for Fremtiden.

Han havde set Ellen og Dorte gaa ned i Mosehaven for at hyppe Kaal, saa Inger Prier maatte være ene inde. Han traf hende ogsaa i Køkkenet.

»Vés I haa Ti, ve jæ jærne snakke lét mæ jer, Mor«, sagde han lavt, idet han stillede sig med Ryggen imod Køkkenbordet, saa han undgik at faa Lyset i Øjnene.

Inger Prier stak et Par Tørv under Gryden paa Arnen.

»Jæ haa alti Stuŋer, naa de jæller noe alvorle, aa de kaŋ jæ nok høre, de æ hos dej«.

»Ja«, Jørgen trak Vejret dybt, »de æ i vær Fal de alvorleste, de nun Siŋe haa vaaren faa mej. Faa dæ æ komme de, aa jæ ænne kaŋ blie hæ læŋre, men ve bée jer jy mej Laa tæ aa rejse hæfraa«.

Saa, var der nu det igen! Inger Prier drog et lille Suk. Det var tredie Gang, at en af hendes flinke, raske Karle vilde bort fra hendes Gaard. Og Aarsagen var den samme. Stadig var det den skuffede Kærlighed, der tvang Ønsket op i dem om at komme væk fra den Kvinde, de elskede, og her hos Jørgen brændte det maaske dybere end hos nogen af de andre. Hun betragtede medynksfuldt hans blege, bevægede Ansigt, der vidnede om den Sjælekval, han var ude for.

»Men æ de naa nøvende, aa du rejser«, spurgte hun.

»Ja — dæ æ komme noe, som tviŋer mej tæ aa taa hæfraa — — men jert Miŋe maa jæ haa, æls ve de blie mej som æn Faabaŋjelse«.

»Men Velsinnelse tæ aa vælle dej iŋ aaŋ Vej, kaŋ jæ jy dej aa e got Hjerte, men de jø mej unt, aa du ænne kaŋ gaa gla hæ fraa Gariŋ«.

Jørgen stod lidt og ledte efter Ordene.

»Mæ mej sæl faa de væe de same. Men I honne faakænt, aa jæ briŋer Faastørrelse iŋ aaer jer — men I faar tæjy mej«.

»De jø jæ jærne, aa ska de væe, du skifter Siŋ aa faa Løst tæ aa komme tæbaes, saa staar menne Døre alti aavne faa dej«.

»Ja, Tak — men —«, Jørgens Fingre gled nervøst omkring Bordets Kant, »jæ tror ænne I ser mej faareløve, faa jæ haa teŋt paa aa rejse tæ Amærika. Syŋkerens Niels æ ju komme hém dæ aare fraa naa i Foraare, aa haŋ sier, aa e aaŋgt rast Meŋske, som ænne æ baŋge faa aa taa fat, di kaŋ sat klaare sæ dæ aare. Aa naar jæ taar di Peŋje, jæ fik øtter Mas, aa dom, I haa jye mej, saa haar jæ tæ Biletten, aa Niels vil jælpe mej lit i Føstniŋen, saa jæ ve jærne føls mæ ham«.

»Vaanaar ve haŋ saa rejse?« spurgte Inger, der tavs og opmærksomt havde hørt paa Jørgens lange Forklaring, der viste hende, at han nøje havde overvejet Planen.

»Kaskés om e Pa Maaneder«, svarede han. »Men saa æ dæ jen Tiŋ tæ. I vé ju, men Mors Broersøn, Krestjan, haa faat æn lille Faaretniŋ iŋe i Køvenhavn, aa haŋ haa faalæŋje sien skreve tæ mej, aa vés jæ ville taa dæ iŋ, sku haŋ nok skaffe mej Arbæe, saa jæ ville jærne taa dæ iŋ naa mæ de same aa blie dæ tæ jæ ska aa Stæ tæ Amærika, ves Inne haa noe imo de — —«.

»Naa du haa Løst, ska jænne holle dej tæbaes fraa aa komme øv aa se dej om i Verden, sæl om jæ nok sønnes, de kaŋ væe lét viløfte faa dej aa taa saa laŋt som tæ Amærika«, sagde Inger Prier, »men jæ kanne sie aaŋt, æn jæ æ ké aà, ves du stikker aa aaer Hals aa Hove, faa saa ve de let faa Øvséiŋe aà, dæ æ Øvvenskav eller aaŋre Tiŋ i Vejn,

som saa ale Slarekælliŋer kaŋ komme tæ aa himle op aaer, bue om dej aa vos aaŋre«.

Jørgen stod betuttet. At nogen kunde faa i Sinde at lægge Inger Prier eller maaske Ellen noget til Last, fordi han rejste sin Vej, var aldrig faldet ham ind. Han havde blot tænkt paa sig selv og sin egen Smerte, og ud fra dette, havde han ønsket at drage bort med det samme.

Men hverken den ene eller den anden maatte faa Ubehageligheder herfor.

»Jæ hanne teŋt, aa dæ sku kuŋe blie Folkesnak aaer de«, begyndte han hakkende.

»Ja, de uŋgaaes naa ænne væ saan æn Lejlehé«, sagde hun, da han ikke kunde finde flere Ord at udtrykke sig med, »aa sæl om jæ i monne Rætniŋer heller ænne lægger Viŋ paa al de, Folk sier, saa søns jænne hær, de æ noe aa haa Spellé gaaiŋs mæ Slaer aa Jesniŋer aa Hentyniŋer faa dæŋ Saes Skøl. Aa dæfaa mener jæ, du kaŋ dup lét, saan saa vi lisom faar faabéret aaŋre Meŋsker paa, aa du taar aa Stæ«.

Jørgen kæmpede en Stund med sig selv. Paa den ene Side jog Sorgen ham bort, men paa den anden holdt Kærligheden og Taknemmeligheden ham tilbage. Han kunde ikke forsvare at handle imod sin gode Plejemoders Ønske, og naar hun beredvillig havde givet ham Lov at rejse, hvor hen han vilde, saa burde han ogsaa tvinge sig til at blive, indtil hun fandt det passende at drage af Sted. Han skyldte hende her paa dette Punkt i sønlig Ærbødighed at bøje sig for hendes Vilje, og for hendes Skyld maatte han vel ogsaa kunne bide Sorgen i sig den korte Tid, der var tilbage.

»Saa blir jæ, iŋtæ Niels vé rejse«, sagde han lavt.

Inger Prier nikkede tilfreds. Ved at appellere til hans Ansvarsfølelse og Hensyntagen til hende og Ellen, havde hun vundet Tid, og maaske der ogsaa med Tiden fulgte Raad for det, som her var gaaet af Lave.

Jørgen var knapt ude af Køkkenet, før Ellen kom hjem fra Haven. Hun havde knækket Skaftet paa sit Hyppejærn og kunde ikke komme af Sted igen, før et nyt var sat paa.

»Saa kaŋ du lave Iŋefore paa Jørrens Hældavs-frakke saalæŋje«, sagde Inger Prier.

Ellen hentede Frakken og gav sig til at søge efter en passende Lap i Kludeposen.

»Jæ kom tæ Henniŋg paa Vejiŋ hém«, fortalte hun, imens hun ledte rundt i Bødekludene, »aa haŋ kommer hæ hen æn Timme før, æn haŋ plejer, faa di venter hans Farbror fraa Aalbor i Besøjelse«.

»Naa ja — de kaŋ ju osse væe de same, iŋe haŋ kommer føst eller sist — — naa æ haŋ da heldevis snar fære«.

»Heldevis!« En Skygge gled hen over Ellens straalende Ansigt.

»Ja, du spiller meje Ti paa dé«.

»Ja, de jø jæ«, indrømmede Ellen, »men jæ ve da osse jærne uŋvære miŋ Metsøvn, aa jæ kaŋ holle noe læŋgere øv om Avdniŋen«.

Mormoderen rystede afværgende paa Hovedet.

»Nej, du ska haa dæn Frihé lisom di aaŋre. — Men si mej naa ærle, va haa du teŋt dej, aa al dete ska føre tæ«.

»Føre tæ!« Ellen blev blussende rød og slog forvirret Øjnene ned.

Inger Prier tog hende om Hagen og bøjede hendes Hoved op.

»Holler du aa Henniŋg?« spurgte hun dæmpet.

»Ja«, hviskede Ellen og slog i det samme Hænderne op for Ansigtet, som vilde hun skjule sig selv for Mormoderens gennemtrængende Blik.

Inger Prier tog lempeligt Hænderne bort.

»De kaŋ vist væe got, om vi to snakker lit nærmere mæ væraaŋre. Aa si mej saa, om de æ dæn Meniŋ aa biŋe dej tæ Henniŋg faa hele Live«.

»Aa, Mommor!« Ellen trak Vejret tungt og stødende, »— — vi — jæ aa Henniŋg haa alre snakke noe om de«.

»Des mér Gruŋ haa du tæ aa jøe dej de hele klaart. Faa sku dæŋ Dav komme, aa Henniŋg spør dej, saa maa du jy ham e Svaar. Aa du maa høvse paa, aa de æ bue dæn ejen aa hans aa kas aaŋres Fremti, de jæller«.

Ellen søgte at blive Herre over sin Bevægelse, men hun kunde ikke finde Ord for det, hun vilde sige.

»Aa faa aa komme tæ Klaarhé aaer, om de kon æ æn fløgde Berøvselse, dæ haa greve dej, eller om de buŋer dyvere aa æ noe, dæ kaŋ holle faa hele Live, saa maa du forestille dej, vun de sien kaŋ gaa jer, aa vun du senere kaŋ komme tæ aa staa, faa dæ ijemmel kaŋ du faa dæŋ bæste Sikkerhé faa, va dænne Følelser æ vær«, vedblev Inger Prier. »Faa sæt naa, aa I blir jeft, aa haŋ blir iŋ stor Maŋ, saa maa du i ale Maaer se aa følle ham, saa got du kaŋ. Fraa jen Sie blir de kas heller ænne de væste, faa du haa let væ aa sno dej aa komme om mellem ale Slavs Meŋsker, men sænne Vaŋsklehéer kuŋe de nok faa ilejn. Aa du maa heller ænne glemme, aa dæŋ store Faaskel, som æ paa dej aa Henniŋg, bue i Vaanner aa Opdravelse, de æ aa dæŋ Slavs, som ænne la sæ veske øv lie mæ de same. Vaadan I saa æn væŋjer aa drejer de, saa blir haŋ ale Dave Præstesønniŋ, lisaa vist som du blir Buŋepien«.

Ellen sad med bøjet Hoved, men hvert af Mormoderens Ord brændte sig som med Ildskrift ind i hendes Bevidsthed.

»Aa saa æ dæ jere Familjer«, klang Mormoderens Stemme atter i hendes Øre, »osse dæ æ noe aa beteŋke. Faa Henniŋgs Faarælre aa Søskiŋe ville de væe let aa klaare, ves I kom højt op, men saa æ dæ ale vos paa dæn Sie. Teŋk baare paa, ves jæ aa dæn Mor eller nun aa dænne Søskiŋe kom aa besøjte jer, aa I saa hae aaŋre store finne fremmé, kas bue Grever aa Barunner aa ale saan nun, som haa Faastaŋ paa Konst — aa mét i saan e Sælskav plomber saa vi Byŋerfolk iŋ — vun tror du, de ville smae?«

Ellen hævede rask Hovedet.

»Vaadan jæ saa æn faarè, ve jæ alti blie gla faa aa sé jer aa Mor aa ale dom, dæ hører mej tæ«, udbrød hun, »aa aant maa I heller ænne tro om mej«.

»Jæ tror heller ænne, aa du ve faanægte dæn Familje«, sagde Inger Prier, »men dæfaa kaŋ de ligot blie saan sæn ejen Sa mæ al de. Faa sæl om Henniŋg æ nok saa flink aa liefrem naa, saa kuŋe dæŋ Dav daa jærne komme, da haŋ ville blie ille

berørt væ, aa hans Kunnes nærmeste Familje vaa baae Byŋer«.

Ellen bøjede atter Hovedet og trak nervøst i Baandet paa sit Forklæde.

»Aa hans finne Bekeŋtskaver kuŋe kas ryŋke paa Næsen aa skomle i Kraaene aaer de Familjeskav«, fortsatte Inger Prier, »aa di smaa Øvbehalihéer kuŋe trække di store mæ sej. Dæ kuŋe komme Messtemniŋg mellem dej aa Henniŋg aaer al de, aa lille Tue vælter tit stort Læs, aa de tror jæ netop kuŋe blie Tæfælle hær«.

Ellens Hoved sank bestandig dybere ned paa Brystet, og det var som Grunden blev taget bort under Fødderne paa hende. Alt det, hun havde haabet og drømt om, blev pludselig som forvandlet. Som en lysende Sol havde hun tænkt sig, at Hennings Kunstnerstjerne skulde stige, og i dens Glans skulde de alle bade sig, men nu pilledes Sten efter Sten bort fra det herlige Tempel, hun havde rejst. Det var en bésk Skaal, Mormoderen gav hende at tømme, og endnu havde hun ikke naaet Bunden.

»Aa vos aa vor Stilniŋ maa du osse høvse lit paa«, lød det videre, »faa sæl om vi æ Byŋer, saa vé du got, aa vi æ finmærkiŋs, saa vi ville snar faa Færten aà, va Kaaŋt Viŋnen blæste fraa, aa hæŋje paa jer, naa vi kuŋe faastaa, aa vi ænne vaa tæpas, de jore vinne — men dæmæ vaa du saa osse som skilt øv fraa vos«.

»Men dætæ kommer de alre«, erklærede Ellen. »Jæ lar mej ænne føre bort fraa jer. Jæ æ Buŋje saavel som I, aa de vé jæ alre glemme«.

»Men al de kuŋe komme meje paa tvæs faa jer, ves du føller Henniŋg«, fastholdt Inger Prier. »Aa desøven kommer dæ saa æn aaŋ Tiŋ. Sæt naa, aa Henniŋg alre naar de, haŋ venter aa ønsker, men blir aa dom, dæ hele Live kommer tæ aa kæmpe mæ Vaaŋsklehéer aa Øvhæl, aa Sydom aa Fattedom saa støer tæ — va saa? Haa du Mo tæ aa sé al de i Øjnene?«

Ellen svarede ikke, og der hørtes kun hendes korte, stødende Aandedrag.

»Ves I ble jeft, sku I vel bo i Køvenhavn eller iŋ aaŋ stor By«, blev Mormoderen ved, »aa kuŋe

du saa dæiŋne taa fat aa væe mæ tæ aa skaffe de davlée Brø, ves de ble nøvende? Faà æn lille Haŋjel eller taa lit Syniŋ eller ves galt sku være gaa øv aa vaske aa jøe rent faa Folk«.

Ellen havde rejst sig og stod tungt aandende foran Inger Prier.

»Jæ kaŋ aa vé arbæe hæ héme, Mommor, men iŋe i iŋ By, dæ kuŋe jænne«.

»Saa brøer du dej heller ænne nok om Henniŋg«, sagde Inger Prier i en afgørende Tone, »faa hae du dæŋ rejdee ægte Kærlehé tæ ham, saa ville du kuŋe taa bue di uŋje aa di goe Dave mæ ham. Aa saa osse de. Va Jælp kaŋ du jy ham i hans Arbæe? Du haa iŋen Faastaŋ paa Konst, saa du kaŋ værken raae ham hær eller dær, men maa staa øvenfaa de al sammen. Du kaŋ baae lave hans Ma aa stoppe hans Husser, aa vaa got de æn æ, kaŋ de jærne bli faa lét. Konstnere aa dæŋ Slavs Folk æ lisom aa æn aaŋ Støvniŋ, æn vi aaŋre Værdavsmeŋsker, aa va dinne kaŋ faa hos deres nærmeste, søjer di tit hos fremmeé«.

Ellen gjorde en ufrivillig Bevægelse, som skulde hun falde, men greb saa haardt om Køkkenbordets Kant.

»Men sæl om alt aaŋt blé lyst aa smaakt mellem dej aa Henniŋg, ville du saa allivel væe løkle væ e saan Liv«, vedblev Mormoderen. »Vi Priergaardskviŋfolk plejer jærne aa vé snakke mæ om di Saer, dæ foregaar om vos, faa vi haa hat Faastaŋ paa de, vore Mæŋ haa arbæe mæ, aa vi haa kuŋe taae e Tav væ Sien aa dom, som di haa respektere. Aa i vort Virke aa i dæŋ Støtte, vi haa bruŋ tæ aaŋre, haa vi fuŋe vor Løkke. Dæŋ brænjins Kærlehé, haa vi kuŋe uŋvaaren, men staa som Nommer Nuller i vaare Hém aa de Arbæe, vore Mæŋ haa faa, dé tror jænne nuŋ aa vos kuŋe holle tæ. Men naa maa du saa teŋke nærmere aaer al dé mæ dæ sæle, aa Gu ji du maa vee aa træffe de rejdeé«.

Overbevisning og Sikkerhed lød igennem Inger Priers Stemme, og Ellen vidste, at hun talte sandt. Den hede, brændende Kærlighed havde de fleste af hendes Slægt levet foruden. Hun kendte mange af sine Forfædres Historie og vidste, at Størstedelen

af de indgaaede Ægteskaber havde haft mere at gøre med Forstanden end med Hjertet. Men naar Kvinderne alligevel havde levet roligt og tilfredse i deres Stilling, skyldtes det i mangfoldige Tilfælde ene det, at de var kommen ind i en Gerning, de havde kær, og som de magtede og kunde hævde sig i.

Aldrig havde de, som Mormoderen sagde, staaet som Nuller, men altid været de førende, og det raadede Bod paa mange Savn.

Men det samme vilde vel i nogen Grad blive Tilfældet med hende. Ogsaa hun kunde nok tvinge sig og leve den glødende Kærlighed foruden, men Ringeagt og Tilsidesættelse kunde hun ikke taale.

Ellen var blevet staaende med Ryggen op mod Væggen.

»Ves du vé, maa du jærne gaa iŋ Omgaŋj øv i Haviŋ faa aa samle dej lét«, sagde Inger Prier, da hun havde været inde i Skorstenen for at se til Grødgryden, som pluttede over Ilden. »Men saa kaŋ du jy mej Frakken, saa ska jæ sé, va jæ kaŋ faa jort væ dæŋ, faa naa maa vi haa Jørrens Saer i go Orden, tæ haŋ ska rejse«.

»Rejse!« Ellen fo'r op som af Søvne. »Ska Jørren rejse?«

»Ja, haŋ vé tæ Amærrika«.

Ellen var som lammet baade paa Haand og Fod. Aldrig nogen Sinde havde hun tænkt sig den Mulighed, at Jørgen vilde væk fra Gaarden, og nu rejste han langt, langt bort, saa de maaske ikke mere fik ham at se. Det var saa ufattelig en Tanke, at alt næsten blev borte for hende. Glemt var nu Henning og alt det, der stod i Forbindelse med ham, og tilbage var kun dette ene, at Jørgen rejste — bort fra Priergaarden, bort fra hende.

Aa, nej! Det maatte ikke ske! Jørgen maatte ikke rejse, i hvad det saa end skulde koste, saa skulde han blive. Her blev jo ikke til at være, naar han var borte, og hvordan skulde hun vel tænke sig Priergaarden uden ham. Han var som knyttet til den med uløselige Baand, og han hørte med til den som Mormoderen og hun selv.

For enhver Pris maatte det forhindres, at han

rejste, og hun vilde sætte Himmel og Jord i Bevægelse for at holde ham tilbage.

»Men vaanær haa haŋ daa bestemme de?« spurgte hun aandeløs, og det var som hun knapt kunde faa Ordene frem.

»Ja, de æ komme saan i dæŋ siste Ti«.

»Men de haa haŋ ju alre snakke noe om faa mej«.

»Kaskés haŋ mente, aa dunne brø dej noe om dé«, sagde Inger Prier med en egen Betoning.

Ellen blegnede. En Anelse om, hvorfor Jørgen vilde rejse, begyndte at dæmre i hendes Sind. I sin Optagethed af Henning og hvad der vedrørte ham, havde hun ikke haft Øje for det, der foregik i hendes Nærhed, og som med tilbundne Øje havde hun hidtil vandret om. Endnu var hun ogsaa ude af Stand til at fatte alt det, som i de sidste Øjeblikke var væltet ind over hende; kun dette ene stod hende klart, at Jørgen skulde blive. Og vilde han rejst for hendes Skyld, saa maatte han ogsaa blive for hendes Skyld, og hun vilde gaa til ham og bede ham derom.

Uden Hensyn til Mormoderen styrtede hun gennem Køkken og Bryggers ud paa Loen, hvor hun mente, Jørgen var at finde. Her stod han ogsaa i Færd med at istandsætte et Kobindsel.

Ved at se Ellen komme farende, rettede han sig op fra sin bøjede Stilling.

»Jørren«, kom det stødende, »æ de saŋt, aa du ve rejse?«

»Ja — jæ haa bestemme aa taa tæ Amærrika«.

»Men de maa dunne, Jørren«, udbrød hun lidenskabeligt, »du maa ænne rejse, du ska blie hæ hos vos«.

»Nej, Ælne, de kaŋ jænne«, svarede han tungt, »jæ maa aa Stæ, hæ kaŋ jænne blie mere«.

»Jo, Jørren, jo, de kaŋ du, aa de ska du! Du maa ænne taa hæfraa!«

Jørgen saa undrende paa hende. Hun var Graaden nær, og hele hendes Legeme dirrede af undertrykt Bevægelse. Med begge sine Hænder greb hun fast om hans Arm.

»Aa, Jørren, saa si daa, aa du ænne vé rejse, men vé blie hos vos, som du alti haa vaaren«.

»Men Ælne«, Jørgen bøjede sig lidt ned imod hende og et Glimt af Haab skød frem i hans Øjne, »vaafaa haa du daa noe imo, aa jæ taar miŋ Vej«.

»Faa vi kaŋ ænne uŋvære dej«, hviskede hun tilbage, »aa du ska blie hæ, ves du brøer dej noe om mej og om Mommor aa om vos alesammen — aa ves du jø de, saa blir du hæ, Jørren — — hører du! Saa rejser du ænne fraa vos saan mæ de same«.

»Jo, Ælne, jæ maa aa Stæ«.

Jørgen søgte at frigøre sin Arm. Han følte, han blev svag, naar han var saa nær ved hende og havde hendes tryglende Øjne ind i sine. Men Ellen vilde ikke slippe ham.

»Nej, Jørren, jæ gaar ænne fraa dej, føren du laaer mej aa blie«, stønnede hun, »aa ve du ænne biŋe dej faa Ti aa Evehé, saa bli hæ da i de miŋste e Aar — —«.

»E Aar!« Jørgens Stemme klang vaklende.

»Ja, e Aar«, gentog hun, »e Aar laaer du mej aa blie, aa naa de æ gaae, snakkes vi nærmere væ. Aa æ dæn Meniŋg saa dæŋ same som i Dav, saa ska jænne holle paa dej læŋgere«.

Ellens Bønner gjorde Jørgen ør, saa han vidste hverken ud eller ind.

»Saa ska jæ blie hæ e Aar tæ — da du bér mej dæom«, sagde han tilsidst.

»Tak!« Ellen slap hans Arm. »Om e Aar snakker vi saa sammen om de ijen«.

Hun vendte sig hurtig fra ham og ilede ud i Gaarden, som var hun bange, han skulde tage sit Løfte tilbage.

Da hun kom ind i Køkkenet, stod Mormoderen endnu foran Skorstensilden.

»Naa blir Jørren hæ e Aar tæ«, sagde hun med en Stemme, der skjalv af den indre Ophidselse, hun i den sidste Time havde været ude for. »Men Mommor —«, hun knugede Hænderne fast imod sine Tindinger, hvor Blodet bankede, som skulde det sprænge de fine, blaalige Aarer, der skimtedes under den klare Hud, »— maa jænne lægge mej e Øjeblæk? Met Hove værker, saa jæ knapt kaŋ holle de oppe«.

»Jo, læg dej kon, met Baarn, aa bli liggiŋs saa læŋge du ve«, svarede Mormoderen mildt.

Ellen fulgte straks den givne Tilladelse, og lidt efter laa hun med Ansigtet dybt begravet i Sengens bløde Puder.

Ved Middagsbordet' saa Jørgen søgende efter hende, da hun ikke kom for at indtage sin vante Plads.

»Ja, Ælne haa faat Hovpinne, saa huŋ haa lavt sæ lit«, sagde Inger Prier, idet hun begyndte at søbe af det rygende Grødfad.

»De æ osse lommert nok tæ aa faa unt i Hoveé«, sagde Jens, »aa de ser mæssen øv tæ, aa vi faar Torden«.

Paa Jørgen gjorde det et underligt Indtryk, at Ellen ikke var rask. Hvad var der vel egentlig i Vejen med hende? Hun havde været saa forunderlig oprevet og saa ulig sig selv, da hun var ude hos ham. Mon der skulde være kommet noget imellem hende og Henning, og hvorfor holdt hun i Grunden saa fast paa ham selv? Han forstod hende ikke, men trods det, at han fra en vis Side bebrejdede sig sin Svaghed, der havde forledet ham til at give hende et Løfte, han halvvejs fortrød og maaske bittert kom til at angre, da det rimeligvis vilde udsætte ham for en Række daglige Kvaler, saa følte han dog en indre Fred ved at vide, at han nu igen skulde betragte Priergaarden som sit foreløbige Hjem.

Her hørte han dog til som ingen andre Steder, og at Ellen saa inderligt havde bedt ham om at blive, kunde ikke andet end gøre det dybeste Indtryk paa ham og faa hans Hjerte til at banke raskere end før.

For Ellen var det svært at faa Ro i sit Sind, og bestandig hamrede det i hendes Hoved, saa hun næppe kunde aabne sine Øjne. At hun havde revet sig løs fra Henning kom nu med sine Efterdønninger og kaldte paany Smerten over Adskillelsen til Live hos hende. Samværet med Præstens Børn havde været et straalende Lyspunkt i hendes Barndom, og der havde staaet en gylden Glans over Besøgene i Præstegaarden.

Og nu kom saa disse vidunderlige Dage, som hun og Henning havde tilbragt sammen, imens han malede hendes Billede, og hvor de samtidig havde talt og spøgt, saa Timerne var svundet som Minutter. Og han havde som ført hende ind i en Skønhedsverden, hvis blændende Lys havde draget hende med en magisk Kraft, og sammen med ham ønskede hun at lære Alverdens Herlighed at kende. Ved hans Side mente hun, Livet vilde blive en underfuld Drøm, men nu kom Mormoderen og rev som et Bind fra hendes Øjne og viste hende, hvad der kunde ventes hinsides Drømmenes Land.

Det var som en Flig af Hverdagslivets Virkelighed var løftet op for hende, og med et eneste Blik havde hun set, at her hørte hun ikke hjemmme, her havde hun ikke sin Plads.

Hos Henning kunde hun drømme og nyde Livet, men Arbejdet og Besværlighederne kunde hun ikke tage op ved Siden af ham. Kun det skønne og det lyse kunde hun hente af hans Haand, det graa og daligdags maatte være langt fra ham og hende, naar de skulde være sammen.

Men selve Livet kunde jo ikke være en uophørlig Dans paa Roser. Alvor og Arbejde maatte der til, om det skulde faa noget virkeligt Værd. Selv elskede hun ogsaa Arbejdet og var rede til at tage sin rigelige Part deraf, blot hun maatte vælge det, hun skulde arbejde med. I Mark og i Mose, i Have og Eng kunde hun bruge sin Spade og Rive saa godt som nogen, og i Slet og i Høst var hun den første af dem alle. Hjemme i Huset ved Gryder og Rok, kunde hun ogsaa staa Maal med de fleste af sine Jævnlige, men alt det var ogsaa Arbejde, som Landet kunde byde.

Inde i Byerne vilde hun ikke kunne tage sin Tørn. Havde hun end aldrig været andre Steder end i Nykøbing og Stubbekøbing, kendte hun dog saa meget til Købstadsforhold, saa hun vidste, at der vilde hun ikke kunne øve en Gerning, der vilde hun vansmægte. Kun ude paa Landet, i Guds frie Natur, hvor hun havde Solen og den friske Luft, hvor hun kunde se Korn og Urter gro, høre Køerne brøle og se Lam og Grise lege, kun der kunde hun

have sin Livsgerning, og der maatte hun leve. Men saa maatte hun ogsaa skille sig ud og gaa bort fra Henning og ikke længere færdes i hans farlige Nærhed, hvor hun ikke kunde andet end drømme og maaske blive ham som en Klods om Benet.

En isnende Fornemmelse jog gennem Ellen. Hvad var det dog for et Billede, Mormoderen havde vist hende. Aldrig havde hun spildt en Tanke paa, at hun ikke kunde fylde sin Plads som Hennings Hustru. Men det var dog saa sandt, hvad Mormoderen havde sagt. Hun havde ikke Gnist af Forstand paa Malerkunst. Uvidende og hjælpeløs vilde hun staa overfor alt det, og hvor vilde det ikke blive pinagtig i Længden.

Naar Henning og hans Venner talte om Farverne og Kunsten, skulde hun, som Mormoderen sagde, staa udenfor og føle sig dum og tilovers i det kunstforstandige Selskab.

Hun mærkede en luende Rødme stige op i Kinderne ved Tanken om, at hun skulde blive overset og ringeagtet af den Kreds, hun færdedes i.

Nej, saa hellere lide Skilsmissens Kvaler end møde Haan og Tilsidesættelse. Men haardt holdt det, og bitterlig ondt gjorde det at rive sig løs fra alt det, hun i disse herlige Dage havde bundet sit Hjerte til. Det var som hun hverken kunde sanse eller samle.

Og nu kom alt det med Jørgen. Men her havde hun dog vundet. Han rejste ikke fra dem, men blev her et Aar endnu.

Det var det eneste Lyspunkt i Mørket, og der var ogsaa Fred at hente deri.

Naar Jørgen var hende nær, var Livet til at fortsætte. Uden ham var der ikke til at leve i Priergaarden. Tog han bort, maatte hun ogsaa med.

Døren knirkede let, og Inger Prier kom ind for at se til hende.

»Vun gaare — æ dænne noe, du vé haa?«

»Nej, baae jæ maa ligge lét i Ro, saa brør jæ mej ænne om noe aaŋt«.

»Men om æn Timme ska ju Henniŋg komme — va saa?«

Ellen fo'r sammen.

»Saa si ham, aa haŋ skanne komme mere«, hviskede hun træt, »jæ vè, de æ ænne nøvende —«.

Mormoderen blev staaende lidt foran Sengen.

»Æ dænne aaŋt, jæ ska sie tæ ham?«

»Nej«. Ellen saa' fast op. »jæ haar aaerteŋt de al sammen. Haŋŋŋŋ skanne komme hæ tiere, aa jæ gaar ænne mere hen i Præstegaariŋ«.

Inger Prier strøg ømt nogle forvildede Lokker bort fra hendes fugtige Pande.

»Jæ tror, du haa valt de rejdeè — aa Gu ji saa, du maa faa Fræ i dèt Siŋj«.

Med raske Skridt kom Henning Holst ind i Priergaarden for at lægge en sidste Haand paa sit Værk. Som Ellen havde sagt, var det ret unødvendigt for Billedets Skyld, men at faa hende til Model endnu et Par Gange og derved faa Lejlighed til at være ene sammen med hende i nogle Timer, vilde han ikke lade gaa fra sig.

Paa Vejen derhen havde han yderligere besluttet at søge Tilladelse til at faa et Billede af hende i Hverdagsdragten. Som han havde set hende uden den sædvanlige Lænketrøje, kun med en stribet Hvergarnsbul og halvlange Særkeærmer, det grove Lærredsforklæde, gammelt Skørt uden de to sædvanlige Rækker Silkebaand, og i Træsko med en blank Blikgjord, havde han ogsaa Lyst til at male hende.

Vedblivende skulde hun jo ikke bære den falsterske Nationaldragt. Som hans Hustru skulde hun klædes efter Tidens Mode; men et Billede af hende i de gamle Klæder, vilde han gerne eje.

Til hans Forundring var hun ikke at se, hverken da han kom ind i Gaarden eller Stuen. Kun sad hendes Mormoder ved sin Rok og spandt.

»Ja, Ælne æ ænne rask i Dav, saa de kanne nøte aa vente øtter hiŋe«, sagde Inger Prier, da hun havde besvaret hans Hilsen, »aa jæ ska sie, aa da dænne haa nun Betyniŋ faa Bildé, saa ville huŋ heller ænne spille mer Ti paa de«.

Hennings Blik udtrykte den højeste Bestyrtelse, og hans Ansigt var blevet ligblegt.

»Vil Ellen ikke staa Model for mig mere —?«

»Nej, huŋ søns, de æ unøvende«.

»Men hvad er der dog i Vejen?« spurgte Henning dirrende. »Selv om det ikke strengt taget er nødvendigt, at hun staar for mig mere, saa var det dog en Aftale, at jeg skulde komme to Gange til, og i Formiddags, da jeg mødte hende, talte hun heller ikke om noget — — og jeg kan ikke have fornærmet hende«.

»De sier huŋ heller ænne«, sagde Inger Prier, »huŋ holler kon fast væ, aa de maa væe faabi«.

»Være forbi«, gentog Henning, »hun kan da ikke mene, at vi for stedste skal staa uden Forbindelse med hinanden«.

Inger Prier nikkede.

»Jo, saaden æ de. Hun tror, de æ bæst faa jer begge to, aa I holler oppe naa, mens Lejiŋ æ go«.

Henning gik et Par Skridt nærmere hen imod hende.

»Har I noget imod mig, Inger Prier?«

»Nej«. Hun flyttede rolig Rokkekrogen hen i et andet Hul. »Jæ haa alti got kuŋe lèt dej, aa jæ ønsker, de maa gaa dej got hæ i Værden«.

»Saa forstaar jeg endnu mindre det hele! Men kan jeg da ikke selv enten nu eller en anden Dag faa Lov at tale med Ellen?«

»Naa du hører, aa huŋ helst ve haa, aa Inne møes mere, saa æ dæ vel saa meje Maŋ i dej, saa du retter dej dæøtter«.

Henning tog sin Taske, som han havde lagt fra sig paa Bordet.

»Saa maa jeg hellere sige jer Farvel, Inger Prier. Jeg er ofte kommen glad her til jeres Gaard, og glad er jeg gaaet igen, men i Dag bliver Vejen herfra den tungeste Gang, jeg nogen Sinde har vandret«.

Inger Prier sad med Haanden paa Rokkehjulet og saa' efter ham, da han gik ud af Gaarden. Der var kommet noget slapt over hans Holdning, og Fodslaget lød helt anderledes end før. Det var vemodigt at se ham gaa saaledes bort, og kun saare nødig vilde hun volde ham Sorg. Hun havde kendt ham, fra han var Dreng, og mangfoldige Gange var han kommet til hende baade som en lang, opløben Knægt og senere som voksen, og aldrig havde han vigtet sig op, men været jævn og ligetil som

høflig og forekommende overfor hende, saa hun havde ikke det mindste at sige ham paa. Men for Ellen passede han nu en Gang ikke, og naar hun selv var kommen til Erkendelse herom, saa maatte de ogsaa gaa hver til sin Side. Og kunde det end i Øjeblikket smerte dem, friede det dem maaske for et helt Livs Kval, og naar den første voldsomme Storm havde raset, vilde de med Guds Hjælp nok komme til at indse, det havde været til deres Gavn.

Inger Prier lod atter Rokkehjulet synge sin vante snurrende Sang, og en Tid spandt hun uforstyrret videre.

Da bankedes der paa Døren, og Pastor Holst traadte ind.

»I bliver maaske forundret ved at se mig, Inger Prier«, sagde han, da han havde taget Plads i Sofaen, hvor han blev budt til Sæde, »men min Søn er kommen hjem, ganske fortvivlet og nedbrudt over det, I har meddelt ham, saa jeg mente, det var bedst, at jeg selv tog hen for at tale med jer, da der rimeligvis foreligger en Misforstaaelse, som trænger til at rettes«.

»De tror jæ ænne«, svarede Inger Prier, »aa jæ faa mèt Vækommiŋs haa i vær Fal vaaren klaar nok aaer de hele Tien«.

»Men vil I da saa ikke sige mig den egentlige Aarsag til, at min Søn saa pludselig og uventet bliver, om jeg saa maa sige, sat paa Døren«.

Præsten talte i en lidt ilter Tone, og Udtrykket i hans Ansigt vidnede om, at Sagen krænkede ham.

»Naa Præstiŋ spør, kaŋ jæ osse svaare, aa jæ haa forelavt Ælne, va de kuŋe føre mæ sæ, vès huŋ aa Henniŋg blé væ aa møes«, sagde Inger Prier, »aa huŋ æ saa komme tæ dæŋ Aaerbevisniŋ, aa de æ bæst for dom begge to, aa dinne ser mer tæ væraaŋre«.

»Som jeg sagde straks foreligger der muligvis en Misforstaaelse, og for at Henning ikke skal staa i noget skævt Lys hverken overfor jer eller Ellen, saa vil jeg paa hans Vegne anholde om jer Datterdatters Haand«.

De sidste Ord udtalte Præsten, som mente han,

at dermed var alle Hindringer fjernet paa Sønnens Vej. Men ikke en Mine forandrede sig i Inger Priers Ansigt, og ikke en Trækning tydede paa, at hun følte sig beæret ved Præstens Frieri.

»Jæ takker Præstiŋ faa Tæbue«, sagde hun i samme rolige Tone som før, »men de æ naa ænne Henniŋgs Ærlehé, vi haa tvivle om. Dæ æ baae de, aa lie Børn lejer naa jiŋ Gaŋ bæst sammen, aa Ælne haa iŋset, aa huŋ ænne kaŋ følle Henniŋg, som huŋ skulle, aa dæfaa ve huŋ haa, di ska gaa vær siŋ Vej«.

Præstens Ansigt var ved hendes Ord blevet mørkerødt. Hvor frisindet og lige til han end i mange Retninger kunde være, havde han dog ikke tænkt sig andet, end naar han, Præsten, henvendte sig i et saadant Ærinde til et af sine Sognebørn af Bondestanden, saa vilde Glæden og Æren virke ganske overvældende, og alle Betænkeligheder være som blæst bort. Men her sad hun, denne jævne, men alligevel saa stolte og selvsikre Bondekone, og afslog kort og afgørende at tage imod det, han tilbød.

»I er en streng Kone, Inger Prier«, sagde han med tilkæmpet Ro, »og jeg tvivler ikke om, at de Ord har I lagt Ellen paa Læben og faaet hende til at tro var hendes egen Overbevisning«.

Inger Prier lagde sin højre Haand paa Kanten af Bordet.

»Va vi Priergaardsfolk sier, plejer vi sæl aa haa aaerteŋt«, kom det skarpt og tilrettevisende, »aa naa Ælne haa savt, de æ bæst, aa hun aa Henniŋ skils a naa, saa kaŋ Præstiŋ stole paa, huŋ haa vist, va huŋ saae«.

»Ja—ja«.

Præsten saa' lidt forfjamsket paa hende.

»Meŋ jæ faa miŋ Del«, blev Inger Prier ved uden at tage Hensyn til, at Præsten vilde sige mere, »jæ kaŋ got væstaa, aa jæ haa vaaren mæ tæ aa klaarlægge de hele faa hiŋe, saa huŋ kuŋe komme tæ aa sé Saen fra ale Sier. Men de mener jæ, Præstiŋ sku væe dæŋ siste tæ aa taa mej ille op, faa de æ vel di ælres Pligt aa aavne di yŋgres Øjne faa al de, Live sien kaŋ bye dom«.

»Javel saa«, indrømmede Præsten forhippet, »og det er virkelig heller ikke min Mening at bebrejde jer noget«.

»Dæŋ Dav kaŋ osse jærne komme, da Præstiŋ sæl ve væe gla faa, aa de æ blét saadan«.

»Man ved selvfølgelig aldrig, hvad der kan ske«.

»Nej, men jæ teŋker, om Præstiŋ ve snakke lit mer mæ Henniŋg om al de, saa ve de kas osse gaa op faa ham, aa haŋ aa Ælne passer ænne saa got sammen, som haŋ vel lie i Øjeblække søns. De kaŋ væe, haŋ saa ville komme tæ aa iŋse, aa faa iŋ Maŋ i hans Stilniŋ æ denne helt let aa haa æn Kunne, dæ æ buŋe tæ Joren aa tæ Byŋerne mæ hele sæn Sjæl. Aa sæl om Henniŋg æ alre saa faaælske i Ælne, som huŋ æ naa, saa kuŋe de daa jærne sien komme ham meje paa tvæs, naa Buŋiŋ ble væ aa stikke frem i hiŋe«.

»Det kan være, I har Ret«, sagde Præsten efter en lille Pavse, »og jeg skal tale med Henning derom, naar jeg kommer hjem. Men I maa ogsaa vide, at I kan fejle i jert Syn. Det kan ofte være heldigt, naar Kontrasterne mødes«.

»Men daa iŋenfaa visse Græŋser«, sagde Inger Prier.

Præsten opholdt sig temmelig længe i Priergaarden, men da han forlod den, var han fast besluttet paa at søge et ledigt Embede ovre paa Fyn.

Ikke fordi han frygtede, at hverken Inger Prier eller Ellen vilde bringe denne Sag videre, men det var ham vedblivende en underlig Følelse, at han, Sognepræsten, forgæves havde friet for sin Søn til en af Egnens Bønderpiger. Noget af Værdigheden var dermed gaaet tabt for ham, syntes han, og han vilde altid staa med en utryg Fornemmelse overfor disse stærke, myndige Priergaardskvinder.

Tillige vilde det være bedst for Henning, om han ikke ved sine Besøg i Hjemmet stadig skulde mindes den Skuffelse, han her havde lidt.

Hen paa Eftermiddagen stod Ellen op. Ovenpaa den hæftige Sindsbevægelse havde hun faaet en Times rolig Søvn og var nu atter Herre over sig selv.

Ved første Blik saa' Inger Prier, at Datterdat-

terens sunde og kraftige Natur havde sejret, som hun havde ventet det, og Tiden maatte saa hele Resten. Blot hun fik Ro til at faa Rede paa sig selv, faldt alt nok i Lave, og hun vilde igen blive den glade, energiske Pige, hun hidtil havde været. Og Inger Prier forregnede sig ikke. Som altid tog Ellen fat paa det forefaldende Arbejde, og overfor de andre i Huset var hun, som hun plejede, men hun fyldte ikke mere Hjemmet med sin Sang og gik heller ikke i Kirke.

Mathias Hampe havde været for at bede til Gilde, da de havde en lille Dreng, som skulde døbes. Da han var kørt, sagde Ellen til Mormoderen:

»Jæ ville jærne haa mej lét ny Staas tæ de Jille«.

»Naa, ville du de«.

»Ja, I vé ju, di haa bejyŋt aa brue Polkahøver aa Polkatrøjer, aa de hae jæ Løst tæ aa faà. Faa Alterdragten taa jæ i vær Fal ænne paa tiere«.

Det sidste kom stærkt og bestemt, og Inger Prier kunde fuldt ud respektere hendes Følelser. Men heraf fulgte ogsaa, at hun maatte give Ellen den mere nymodens Dragt, som hun indsaa kun vilde blive som et Overgangsled bort fra den gamle, smukke og ejendommelige Nationaldragt hen til de moderne Købstadklæder; og selv om der end for hende var noget vist vemodigt heri, var hun her som paa andre Omraader villig til at bøje sig for Tidens og de yngres Krav.

Sammen med Ellen tog hun til Nykøbing for at købe det ønskede Tøj, og fint blev det. Silke baade til Hue, Trøje og Forklæde og brede Blonder til Huens Skæg og Trøjens Skøder. En lille hofteskæv Sypige kom til Gaarden med sin store Saks, sin Syring og et Par Naale, og i de følgende Dage flød Sofaen og Bordet ved Sydvinduerne med Sytøj. Ved hver en Ende af Bordet sad Sypigen og Ellen og syede Sting for Sting i den kostbare Dragt. Medens deres rappe Fingre førte Naalen hastig gennem Tøjet, gik Snakken rask imellem dem. Hele Aaret rundt vandrede Sypigen fra Gaard til Gaard og oplevede meget nyt, saa hun havde nok at berette, og selv om end Ellen ikke brød sig om den almindelige Bysladder, var der dog mange Ting,

hun ønskede at vide Besked med udefra, saa disse Sydage var en kærkommen Oplevelse i den daglige Ensformighed.

Og det samme Forhold gjorde sig gældende overalt. Rundt om i Hjemmene kom der Sypiger, Skræddere, Skomagere og Sadelmagere for at sy og reparere, hvad der kunde være indenfor deres Omraader, og alle disse vandrende Folk var gerne skaarne godt for Tungebaand og havde en Mængde Historier og Beretninger paa Lager, som nok skulde more over hele Linien.

Lidt ekstra god Levemaade vankede der ogsaa gerne ved saadanne Lejligheder, og hver en Godbid tjente stadig til at sætte Humøret og Feststemningen op hos dem alle, saa det blev halvt som Festdage at have siddende Arbejdsfolk i Huset.

For at fremme paa Arbejdet og spare paa Betalingen, hjalp Kvinderne til med Syningen saa meget de paa nogen Maade kunde overkomme, og selv syede Skræderne og Sypigerne fra den tidlige Morgen og til langt ud paa Aftenen. Betalingen var kun nogle faa Skilling om Dagen, men de havde jo deres gode Forplejning og sad lunt inden Døre med Arbejdet, saa de var alligevel glade for Bestillingen. Desuden var det som oftest halvvejs Invalider, vanføre, halte og svagelige Mennesker, som gav sig af med at sy, saa de maatte jo være tilfreds med, naar de kunde tjene deres Udkomme paa en forholdsvis let Maade, som svarede til deres Kræfter.

Paa Gildesdagen havde Ellen travlt med at faa redt sig efter den ny Mode, som Polkahuen krævede. Under Linet havde Haaret været redt lige op fra Panden, men til Huen maatte det have en Skilning midt i og fugtes med lidt Øl for at sidde stramt og glat.

»Naa blir dæ nok flere Konster mæ Haare, naa de ska rées i Skæl«, bemærkede Dorte, da Ellen var ved at ordne sig.

»Ja, men saa æ de da nærmere mæ Høve æn mæ Liŋ«, svarede Ellen, idet hun satte den lille fikse Hue paa Hovedet og bandt de lange Atlaskesbaand under Hagen, »faa de æ ju liefrem noe aa

e Konststøkke aa faa e Lin tæ aa sidde, som de ska. Aa nun tæ aa jælpe sæ, ska ma haa, aa e helt Kvatèr kaŋ de taa, saa dete æ meje snelere. Aa li saadan mæ Trøjen. Dæ kaŋ ma baare sæl hægte æn Ra Hægter, men mæ Halstørklæde aa Mammelukker, Brøstkaantniŋer, Ærmekaantniŋer, Livbaaŋ aa al de, dæ sku maŋ haa jet tæ aa sætte sæ fast mæ e helt Bræv Knappenaale«.

Hun drejede sig smilende rundt foran det lille Spejl, der hang paa Væggen, og Mormoderen mønstrede nøje den nye Dragt. Den fine Skødetrøje, der var rigt forsynet med Fiskeben, sad som den var støbt om Ellens smekre Figur, og det overskaarne Garneringsforklæde faldt let og blødt, som det skulde.

Jørgen kom nu ind for at hente de nye uldne Dækkener, og betaget stirrede han paa Ellen. Saa straalende glad havde han ikke set hende længe. Selv om hun end aldrig, hverken overfor ham eller nogen af de andre, havde vist Tegn paa Sorg siden hin mærkelige Dag, da hun saa oprevet var kommet ind til ham paa Loen og bedt ham om at blive, og hvor hun straks efter var blevet syg og havde holdt Sengen nogle Timer, saa havde han dog forstaaet, at der da var hændet hende noget, som havde voldt hende Smerte og kaldt større Alvor frem.

Henning Holsts Komme og hastige Bortgaaende samt Præstens derpaa hurtig følgende Besøg, hvorefter al Samkvem med Præstefolkene dermed var blevet afbrudt, havde han ligeledes lagt Mærke til og deraf draget sine Slutninger.

At den for de fleste usynlige Forandring, der var foregaaet med Ellen, stod i Forbindelse med alt dette, var han ikke blind for, og mangt et lønligt Suk hævede han Bryst, naar han tænkte paa, at Ellen bar paa en hemmelig Sorg, som havde sin Rod i Adskillelsen fra en anden.

Men trods den Vemod, som dette kastede ind over ham, følte han dog en dyb, inderlig Glæde ved at være sammen med hende, og var glad for, at han ikke i sin første heftige Sorg var rejst bort fra Gaarden.

Mellem ham og Ellen var der ikke senere vekslet et Ord om Rejsen. Kun faa Gange havde de talt sammen i Enrum og havde da stedse undgaaet at føre Talen hen paa noget, der kunde hentyde hertil. Saa frit som før, var Snakken heller ikke gaaet imellem dem, men ved Gildet var det som det gamle, hjertelige Forhold atter vendte tilbage og jog hver en Misstemning paa Flugt.

Hen paa Natten sad Inger Prier en Tid og betragtede Dansen, der gik rask og let ude paa Loen, hvor der var lagt Bræddegulv. Hvilke Forandringer var der alligevel ikke i flere forskellige Retninger foregaaet imellem Bønderfolk i alle de mange Aar, hun kunde huske tilbage. I hendes Barndom og det første Stykke ind i Ungdommen, havde Kvinderne haft røde Skørter og Trøjer, og de fattigste havde kun haft Skindskørter.

Senere havde den røde Farve maattet vige for blaat og grønt, og nu var Vadmel og Hvergarn ikke fint nok, nu skulde det være Klæde og Silke, i hvert Fald til de yngre. Og lige saadan med Mændenes Klædedragt. Skindpelse, Knæbukser, lange, hvide Hoser og uldne Tophuer havde før været den almindelige Paaklædning, som derefter var blevet afløst af lange Bukser og side Frakker af blaat Vadmel, og nu begyndte det fine Købetøj ogsaa at gøre sig gældende her, ligesom Fodtøjet og Hovedbeklædningen var helt anderledes end tidligere. Tophuerne og de høje Uldhatte var borte, og de grove Fedtlæders-Skaftestøvler havde veget Pladsen for lettere og blødere Blanklæders-Fjederstøvler og -Sko.

Og hvor forskellig var det ikke ved Gildernes Traktering og Anretning. Ingen mødte mere med Ske eller Foldekniv, og Sulebrikker, Træbøtter og Lerfade saas ikke længere paa Gildesbordene. Alle havde større eller mindre Forsyninger af Glas og Porcelæn, og ved Gildet her i Dag havde de ikke søbet Suppen af Skaalene, men faaet hver en dyb Tallerken at spise af.

Morten Stær havde just svunget Ellen rundt i en Jysk paa Næsen og tog lidt forpustet Plads ved Siden af Inger Prier.

»Ves I æ héme jiŋ aa di føste Avdniŋer, saa kommer jæ aaer faa aa snakke mæ jer om noe Mælkevæsen«, sagde han, mens han tørrede Sveden af sit Ansigt, »faa bue I aa vi aa ale aaŋre faar ju stae væk mere aa mere Mælk, saa de æ besværle sæl aa kèrne, aa vi faar heller ænne noe rejde øv aa de. Jæ haa dæfaa teŋt paa, aa ves jæ kuŋe faa Mælken fraa nun aa Gaarene, saa ville jæ køve æn lille Centrifue lisom di haa paa Hærregaarene aa saa æn Kèrne, dæ kuŋe trækkes væ Hèstkraft, aa saa tror jæ nok, de sku kuŋe jy Faakænste bue tæ mej sæl aa tæ di, som laaverte Mælken«.

»Men vun haa du saa æls teŋt dej, aa de sku grives an?«

»Ja, jæ maa ju bygge nun Fa Høvs aa haa grave iŋ Kæller, aa vær Maaren maa dæ iŋ Vaaŋ øv øtter Mælken«.

»Men vun saa mæ Betaalniŋen?«

»Ja, dæ ska jæ jy en vès Pris faa vær Kaŋje eller Puŋ«.

»De maa da væe de bæste aa køve dæŋ i Puŋevis«, indskød Ellen, der interesseret havde fulgt med i Samtalen, »faa de æ da nærmere aa veje æn maale saa meje Mælk«.

»Ja, de tror jæ osse nok blir de bæste«, indrømmede Morten.

»Vi skal vel da sælle vor Mælk, Mommor«, sagde Ellen senere, da han nærmere havde udviklet sine Planer for dem, »faa som I vaa aa di føste tæ aa bejyŋe aa sælle Smør, saan maa I osse væe de mæ Mælken«.

»De tror jæ osse nok, jæ ve«, svarede Inger Prier, »men naa maa vi osse høre, va Jens aa Jørren sier. Di æ begge to saa intreserte i al vaart, saa de ville væe æn Skam ænne aa snakke lit mæ dom om dæŋ Slavs«.

Klavs Ræv og flere af de ældre Mænd kom nu ogsaa ud for at se paa Dansen.

»Ja, sikke di naa svasser aà mæ væraaŋre«, snærrede den gamle Peter Øbo ved at se, hvorledes Karlene lagde højre Arm om Pigernes Liv og med den venstre Haand holdt fast om Pigens højre, som de rakte højt i Vejret. »De saa ligot bæjer øv, saan

som vi daaŋse, da vi vaa aaŋge, naa vi taa Pierne om Live mæ begge Aarmene, aa di laae Hæŋerne paa vore Skulre«.

»Saan gaare nok hele Veji ijemmel«, sagde Inger Prier, »di gamle ve alti sønnes, aa de, di vaa mæ tæ i deres Aaŋgdom, de vaa meje bæjer æn de ny, som kommer frem, naa føst di æ ælre«.

»De rejdeè goe gamle vaa os meje bæjer æn al de nymoins Skit, di haa hit paa i di siste Aariŋer«, skældte Peter Øbo videre.

»Men de kaŋ naa ænne nøte aa vi ælre jø vos galne aaer al de«, fastholdt Inger Prier. »Di aaŋge haar Ræt tæ aa haa deres Idèer, aa dom ska vi gamle i monne Rætniŋer respektere, sæl om vinne alti kaŋ følle dom. Faa Øvvikliŋen kaŋ naa jiŋ Gaŋ ænne staa stille. Aa søns vi gamle saa, dæ paa nun Maaer æ taae noe fraa vos aa vor Ti, saa maa vi ju da glæe vos aaer meje aa de, dæ æ komme mæ de ny — faa naa saan som Valrættiŋ æ ju da noe meje stort«.

»Valrættiŋ!« fnøs Peter Øbo. »Va haa de vel aa bety mæ dæŋ?«

»Haa de kas ænne noe aa bety, aa Folk haa faat Laa tæ sæl aa vælle Sovnefaastaŋre aa Rigsdavsmæŋ«, udbrød Inger Prier.

»Nej, jæ æ mèn Sæl da lie gla, væm di væller tæ al saan noe, faa jæ kèr mæ alre æn Døjt om al de!«

»Ja, saa æ de osse æn Skam, du haa faat Rættiŋ«.

»Ja, faa mej kaŋ di osse got taae dæŋ ijen. Jæ skanne stemme værken tæ de jænne eller de aaŋt«.

»Ja, de æ daa naa faa meje savt«, brød nu Niels Lollike ind, »faa naar vi haa faat Laa tæ aa vælle, saa ve vi pinde osse væe mæ. Aa de æ heller ænne mer æn rimle, aa Byŋerne æ mæ tæ aa bestemme, vun dæ ska rejeres mæ Sovnes Saer, men Høvsmæŋene vaa de donne noe aa taa mæ«.

»Sku dæŋ lille Maŋ kas iŋen Ræt haa?« kom det skarpt fra Inger Prier.

»Ræt — jo Gu ska haŋ haa Ræt, naa de kaŋ tækomme ham, men haŋ skanne væe mæ tæ aa rejere«.

»Nej, dæ æ iŋen Rimlehè i, aa di, dænne haa

uŋ e Høvs ska haa lisaa meje aa sie aaer Sovne-saerne, som vi, dæ haa Gaarene aa maa betaale Skatterne«, indskød Søren Jyde.

»Du sønnes alsaa, de æ Gaarene, dæ ska stem-me«, bemærkede Inger, »jæ mente, de vaa Meŋskne«.

»Ja, vel æ de Meŋskne«, indrømmede Søren lidt forlegent, »men de ska da væe dom, dæ sidder væ Gaarene, faa di haa da mæst Begrev om Tiŋene aa haa mest Iŋtæresse faa, vun Saerne blir styre«.

Inger Prier lo lunt.

»Ja, de mærker maŋ, naa maŋ snakker mæ Pa Øbo«.

»Men Høvsmæŋe haa da naa heldevis heller ænne lisaa meje Ræt som Gaarmæŋene, faa di maa ju danne stemme uŋ vær aaŋ Gaŋ«, sagde Ib Slente.

»Men de æ iŋda osse faa meje«, paastod Søren Jyde.

»Nej, de æ faa lét, faa di æ lisaa got Meŋsker som Byŋerne aa Hærremæŋene«, udbrød Ellen, der yderst interesseret havde fulgt Diskussionen. »Aa naa de vaa helt rejde, saa sku Kunnerne haa Val-ræt lisom Mæŋene«.

En skraldende Lattersalve hilste hendes Udtalelse.

»Nej, hør vé du va, Ælne, du æ ligot inaa være æn dæn Mommor«, skogrede Klavs Ræv, »faa huŋ ve daa nøjes mæ Høvsmæŋene, men du ve iŋ osse haa Frøventemmerne mæ — — dæŋ blir ju læŋgere jo være, som Dræŋjin saae, da haŋ sku sie Ære være«.

I et lynsnart Blik maalte Ellen de leende Mænd.

»De, som lever om nun Aar, grin kas ænne saa højt, naa dæ blir snakke om Kviŋfolks Rættehéer. Aa dæ æ naa heller iŋen Meniŋ i, aa Mommor aa Mor ænne haa noe aa sie aaer Sovnes Saer, faa di svaarer lisaa got deres Skøllehé som nun aa jer«.

»Ja, de æ sant nok«, indrømmede Klavs Ræv villigt, »men aa e Frøventemmer sku væe mæ tæ aa stemme, vaa daa ligot de væste, maŋ kuŋe tæŋke sæ«.

»Men de kaŋ daa jærne væe, de kommer iŋ Gaŋ«, sagde Ellen tillidsfuldt, »faa Kunnerne æ naa lisaa klaae som Mæŋene, aa de ænne vest, aa di alti ve la sæ trinne paa Tæerne«.

Mændene lo igen, og paa en vis Maade morede de sig over Ellens raske og dristige Optræden, men paa den anden Side syntes de ogsaa, det var lovlig meget af saa ung en Tøs at fremsætte den Slags Meninger. For naturligvis var det udover alle Rimelighedens og Fornuftens Grænser, at Kvinderne skulde have Valgret og være med til at bestemme, hvem der skulde staa for Styret baade her og der. Men Ellen lod sig ikke forknytte. Slagfærdig og klar stod hun fast paa sit Stade, og i Diskussionen om Kvindernes Rettigheder maatte Mændene trække det korteste Straa.

Den ungdommelige Begejstring, hvormed Ellen talte Kvindernes Sag, glædede Inger Prier stærkt. Hun kendte sig selv igennem Datterdatteren, som stod varm og fuld af hellig Overbevisning om, at der var noget større i Vente for Kvinderne. Saaledes havde hun ogsaa selv altid følt det. Den underordnede og tilbageskudte Stilling, som selv den dygtigste og mest oplyste Kvinde maatte indtage overfor den dummeste og daarligste Mand, havde altid harmet og krænket hende.

At dette en Gang i Tiden vilde blive ændret, tvivlede hun ikke om. Men selv fik hun det sikkert aldrig at se. Saa hurtig vilde det ikke komme, men det kunde ogsaa være det samme for hendes eget Vedkommende. Hun var gammel og havde efter sin Tid til en vis Grad kunnet hævde sig mellem Mændene, men kunde der for Kvinderne i hendes Slægt, som for hver enkelt Kvinde, senere skabes bedre Kaar og større Rettigheder, da vilde ingen hilse Tanken derom med større Glæde end hun.

Morgenen efter Gildet var Ellen igen oplagt til at slaa et nyt lille Slag for Kvindernes Ligestilling med Mændene.

Da de skulde have Davre, skød hun demonstrativt Bordet tæt ind til Langbænken, saa Jens og Jørgen og Tjenestedrengen ikke kunde indtage deres sædvanlige Pladser.

»Ja, naa ska I staa op aa faa Davre lisom jæ aa Dorte«, sagde hun truende og stillede sig med Ryggen op til Bordet, »eller osse ve vi sidde né

aa spise lisom I. La vos saa høre, va I søns, dæ æ mest passiŋes«.

»Vi ska sidde ale sammen«, erklærede Jørgen hurtigt.

»Du æ nok i Krigshumør fraa i Javdes«, sagde Jens, der havde hørt hende diskutere med Mændene ved Gildet, »men æls faaræsten, saa ve jæ daa heller haa, aa I sidder, æn aa vi ska staa«.

»Ja, de teŋte jæ nok. I ville vist nøje staa op aa søve i jer. Men va sier I, Mommor, de æ ju jer, dæ haa de siste Or«.

»Ja, jæ æ vel da nø tæ aa sie Ja, naa I æ saa monne, dæ æ eneé«, sagde Inger Prier smilende. »Aa jæ ve da osse jærne iŋrømme, aa hær æ iŋ gammel Øvræt aa jøe go mo Pierne, faa di kaŋ i vær Fal tæ Tier væe lisaa træte som Kaalene. Men de æ ju aa dæn Slavs, som vi ælre æ saa iŋleve i, saa manne rejde teŋker aaer de, føren I yŋre jø vos opmærksom paa de«.

Ellen trak Bordet ud fra Bænken, saa Karlene kunde komme til Sæde.

»Ja, sæt jer saa iŋ. Aa jæ teŋker saa, aa I alti ve væe lisaa frisiŋeé som Mommor«.

Hun tog en Stol hen til sig, og Dorte maatte ligeledes sidde, mens hun spiste.

»De æ liefrem helt uŋerle aa faa Ma, naa manne ska staa op«, lo Dorte, »de æ lisom maŋ mæssen ænne kaŋ naa hen tæ Fae«.

»Du haa kas heller ænne nun rejde Magt aaer Skeen«, drillede Ellen.

»Nej, de faller noe ave, men de retter sæ vel mæ Tien«.

Under fortsat Skæmt blev Davren spist, og Dorte gik ned i Mosehaven for at hente Grønkaal. Lidt efter kom hun grædende tilbage.

»Mét Faar æ bét ijæl«, klagede hun fortvivlet, »aa de æ flaaet saa rent i Støker, saa værken Kø eller Skiŋ døvr — aa de vaa mæ to Lam«.

Alle saa' bestyrtede og medfølende paa hende. At det var et stort Tab for en fattig Tjenestepige at miste sit Faar, som hun fik Føden til paa Gaarden og derfor var en Del af hendes Løn, vidste hver enkelt af dem, og ingen undredes over, at hun

lod sine Taarer have frit Løb, imens hun fortalte op om, hvorledes hun havde fundet det døde Faar, der antagelig var ihjælbidt af et Par store omstrejfende Hunde.

Dorte snød sin Næse med Fingrene og tørrede den paa Avesiden af sit Forklæde.

Nu stod hun saa forfærdelig fattig. Uld kunde hun ikke faa, og til Efteraaret havde hun ingen Lam at sælge, men skulde købe i Stedet, hvis hun vilde tænke at komme i Gang med Faar igen, og selv om hun end havde mange gode Klæder og ikke kom til at lide nogen Mangel hverken i den ene eller den anden Retning, saa var det alligevel saa forfærdelig trist, at hun ligesom havde arbejdet helt omsomst i længere Tid.

»Vi kommer da tæ aa jælpe paa hiŋe«, sagde Ellen til Mormoderen, da Dorte sammen med Jørgen og Drengen var gaaet ud for at faa samlet Gaardens egen Faareflok, der forvildet løb rundt baade i deres og Naboens Marker.

»Ja, jæ haa osse teŋt aa jy hiŋe jet aa mænne Faar i Stæjiŋ faa«, sagde Inger Prier.

»Vaa de æls ænne bæjer, om huŋ fik ree Pæŋje, aa saa ble væ mæ de«, foreslog Ellen, »faa aa haa Faar æ saan æn øvbestemt Maae faa iŋ Kæŋnere aa faa Løn paa«.

»Aa—ja, de æ de, men de æ ju iŋ gammel Skik aa Kaale aa Pier haa faat føt e Faar sammen mæ Gaarens ejne«.

»Men jæ søns de hører mer Tien tæ, aa di faar Pæŋje, aa de æ osse de mæst rejælleste faa Folkene, faa saa ve di, va di haar«.

»Naa du helst ve haa de, la vos saa kon gaa aaer tæ aa jy de hele i Pæŋje«.

»Naa kaŋ vi ju osse snakke mæ Dorte om de«, sagde Ellen, »men jæ tror, huŋ ve blie mæst tæfræs mæ æn fast Betaalniŋ«.

Inger Prier blev staaende med Haanden paa Køkkenbordet og saa' ud af Vinduet, efter at Ellen var gaaet ud for at se til en syg Tillægskalv.

»Faar føet aa Hør saaet«, havde det altid heddet, naar en Karl eller Pige blev fæstet, og hvor megen gensidig Glæde og Gavn havde det ikke

været hidtil saavel for Husbond som for Tjenerne. Husbonden havde derved sparet de Skillinger, det ellers havde knebet saa svært for ham at tilvejebringe, og for Folkene havde det været en uvurderlig Støtte, at de herigennem kunde komme til billige og solide Klæder. Tjenerne havde altid faaet et Hørbed ved Siden af Madmoderens Stykke, og naar der blev braget og skættet, var al Hørren bleven tilberedt sammen, ligesom Karlens og Pigens Faar toges med, naar Gaardens egen Faareflok vaskedes og klippedes. Lammene havde de haft til Hælvten og kunde saa sælge eller slagte deres Part, som de selv vilde, men over det hele havde der været et vist Fællesskab, og alle havde de med Omhu og Interesse fulgt baade Planters og Dyrs Vækst. Og hvor havde det ikke været glædeligt at se de unge faa samlet og tilvirket baade uldent og linned. Hun huskede, hvordan Birthe og Mads havde faaet lavet store Stykker Vadmel og Hvergarn og mange Alen Lærred af Hør og Blaar, saa de havde haft mere end nok til deres Tid.

Og lige saadan med Jesper og Maren som med Dorte. De havde ogsaa gennem Hørbedet og Faareholdet anskaffet sig mange gode Klæder og faaet lidt til Dynevaar og Lagner, saa der var flydt meget godt af den gamle Lønningsmaade, men som Ellen sagde, var det mere tidssvarende at betale Folkene deres Løn med Penge fremfor at lade dem være afhængige af Held og Uheld.

Som Morten Stær havde ønsket, fik han et lille Mejeri i Gang, men ret mange Mælkeleverandører havde han ikke at begynde med. Tanken om at sende Mælken ud af Huset var endnu saa ny og fremmed, at de fleste havde deres store Betænkeligheder ved at gaa med til sligt. Selv om de nok kunde indse, at det var et brydsomt og besværligt Arbejde at behandle Mælken paa den vante Vis og tilmed ogsaa fandt, at de fik for lidt Udbytte deraf, kviede de sig dog ved at gøre en Forandring i Forholdet, da de frygtede, at det nye vilde blive ringere end det gamle.

Mejerianlæget var kun lille, og flere af Indretningerne ret tarvelige, men Morten vilde ikke slaa større Brød op, end han kunde tænke at faa dem bagt, og skulde det vise sig, at det vilde gaa, som han ønskede og haabede, blev der nok Udvej til at udvide Foretagendet. Med Haab og Mod lagde han Haand paa Værket, og glad var han, da han en tidlig Morgenstund satte Mælkevognen i Gang.

Alle Leverandørerne havde faaet opgivet bestemte Steder, hvor de skulde møde med Mælken. Inger Prier og de øvrige der i Byen havde Mødested ved Gadestøvlen, og omkring den fastsatte Tid begyndte der at blive et usædvanligt Røre paa Gaden.

Fra de forskellige Gaarde kom Folk bærende med deres Mælk, og adskillige nysgerrige kom til for at se, hvordan alt det vilde spænde af, saa der var samlet en anselig Skare, da Morten Stær kom kørende med sin store Arbejdsvogn, hvorpaa der var anbragt nogle Mælketønder.

Over alle var der en vis undrende Spænding. Det var saa nyt og fuldstændigt fremmed, og ingen vidste rigtig, hvad de skulde tro om det hele.

For de fleste af Leverandørerne kneb det med at faa noget at transportere Mælken i. Herude paa Gaden kunde de ikke møde op med Bøtter og Fade, og store Spande var ingen ret godt forsynet med, saa der maatte skaffes andet til Veje. Inger Prier havde ladet sætte Jernhanker i den store Svingkærne og den gamle Stavkærne, saa heri kunde hun have Størsteparten af sin Mælk, men de maatte dog yderligere tage Vandspanden og begge Mælkekanderne, som ogsaa var blevet forsynet med Grebe, til Hjælp. For at faa Mælken hen til Afleveringsstedet maatte alle Mandfolkene af Sted og med Kærner og Spande imellem sig, vandrede de i en lang Række henad Vejen,. som de næsten spærrede.

Inger Prier fulgte selv langsomt bagefter. Hun havde Lyst til at se, hvordan Morten klarede sig igennem sin uvante Bestilling, og tillige var dette som et helt nyt Kapitel af hendes egen Livshistorie. En ikke ringe Del af hendes Velfærd og Fortid som Bondekone var saa at sige knyttet til det Smørsalg, hun saa tidlig havde været inde paa og indbragt hende en efter Forholdene ret klækkelig Sum. Nu skulde hun altsaa have sin Indtægt direkte fra Mælken, og det kunde være nemt nok og godt nok, men det værste var, hvorledes det vilde gaa med Kalve og Smaagrise. Mange mente, at de slet ikke kunde taale Centrifugemælk, og at den i sig selv var ganske værdiløs. Inger Prier troede ikke, at det kunde være Tilfældet. Selv om den naturligvis var tyndere end den haandskummede Mælk, maatte den dog have lidt Værdi til at fodre med. Bruge den til Mad kunde selvfølgelig ikke lade sig gøre, men Fløde skulde de jo have, saa der kunde altid sættes nogle Fade Mælk til Madlavning.

Flere af Leverandørerne vilde ogsaa holde saa megen Mælk tilbage, saa de kunde kærne til eget Brug, men det vilde Inger Prier ikke. Naar hun først havde begyndt at levere Mælk, vilde hun af med det hele, og hun var overbevist om, at Bodil

vilde behandle Smørret saa renligt og akkurat, at enhver kunde spise hendes Produkt. Ingen af de andre tvivlede heller om Bodil Stærs Dygtighed og Renlighed, men det var denne nymodens Centrifugering, der afskrækkede dem og fik dem til at se med Mistillid paa Smør som paa Mælk, der havde gennemgaaet en saadan Proces.

Med en stor Bismer vejede Morten hver enkelts Mælk og skrev med Kridt det angivne Tal paa Spanden for derefter at føre det ind i en lille Lommebog. Tilsidst blev Mælken hældt op i Tønderne paa Vognen, saa enhver kunde faa sine tømte Spande med hjem igen.

Efter Aftale med Inger Prier og et Par andre, som vilde have et Kvantum Skummetmælk, skulde han den næste Morgen tage en Tøndefuld med sig, saa de samtidig med, at de leverede den nymalkede Mælk, kunde faa den skummede tilbage.

Morten vejede hurtig Mælken og førte rask Tallene ind i Bogen, men hver Spand skulde jo vejes to Gange og de forskellige Haander havde ingen bestemt Vægt, saa der maatte trækkes fra og lægges til for at faa det til at balancere saa nogenlunde. Hvor meget han end skyndte sig, tog det dog megen Tid, inden han fik alt i Orden og kunde køre videre til den næste Samlingsplads.

Inger Prier som Morten selv var ogsaa straks klar over, at denne Fremgangsmaade var for besværlig og omstændelig for alle Parter, men i Øjeblikket var der ikke andet at gøre, saa det maatte gaa saaledes foreløbig. Senere fandtes der nok paa bedre Raad. For sit eget Vedkommende vilde Inger i hvert Fald se at faa anskaffet en ordentlig Tønde og en lille Malkevogn, saa et Menneske selv kunde transportere Mælken frem og tilbage. Have alle Mand paa Benene for den Sags Skyld, blev dog for meget i Længden. En Malkevogn vilde ogsaa være en nyttig Ting at have, naar Køerne var ude i de bagerste Marker. Pigerne kunde ikke mere bære Mælken i Kander paa Hovedet, men havde forlængst faaet en Drakt, hvori de kunde bære to Spande, og derved faa Byrden paa Skuldrene, hvad der altid var en Fordel, naar der skulde

bæres noget af Betydning. Men tilfredsstillende var det ikke længere. Naar der var megen Mælk, havde de ikke Spande store nok, saa der blev Kludder i det hele. Af og til trillede de af Sted med en Hjulbør, men det kunde Ellen ikke lide, saa nu maatte der gøres Alvor af at faa en Malkevogn Mage til den, hun havde set nede paa Færgegaarden, en lav, tohjulet Vogn med flad Bund, hvor Kanderne kunde anbringes.

Med Centrifugemælken blev Inger hurtig fortrolig, og baade Grise og Kalve trivedes godt, saa hun havde her et Bevis for, at den ingen skadelig Indvirkning havde paa dem. Men kun de færreste vilde have den tilbage, og for at faa den anvendt, anskaffede Morten Stær sig flere Hold Smaagrise, som han var sikker paa vilde give ham en god Indtægt ved Siden af den, han ventede at faa gennem selve Mejeridriften.

For Ellen var det en Glæde, at Mormoderen saavel som Morten var saa veltilfreds med det foreløbige Resultat, og hun haabede derved for stedse at blive fritaget for Kærning og Ostelavning. Ikke fordi hun var ked af selve Arbejdet, men fordi hun igennem Samtaler med Jørgen og flere andre og ved at følge med i de Landbrugsskrifter, han stadig anskaffede sig, var kommen til den Overbevisning, at her var et Felt, hvor det var bedst at faa samlet mere paa én Haand, fremfor at alle selv skulde fremstille sin Vare. Og som Tiden gik, og hun saa' Mormoderens maanedlige Mælkepenge langt overstige den Sum, de tidligere havde faaet ind for Smør, bestyrkedes hun yderligere i denne Tro.

Af særlige Begivenheder, som havde sat Sindene lidt i Bevægelse der paa Egnen, var den, at Pastor Holst havde faaet et andet Embede og var rejst bort med hele sin Familie.

For Jørgen var det som den sidste tunge Sky, der havde hvilet over hans Lykkes Himmel, nu hævede sig og svandt bort, og Solen kom til at straale dobbelt klar. Forholdet mellem ham og Ellen var igen saa hjerteligt og varmt, som det havde været i Barneaarene, og det Haab, han en Gang havde ment at skulle begrave for stedse, spirede

atter kraftigt frem. Vinde Ellen var hans Livs skønneste Drøm, men talt ud med hende havde han ikke gjort endnu. Aarsdagen for Afgivelsen af Jørgens Løfte var kommen. Baade han og Ellen havde ofte tænkt paa den, men ingen af dem havde nogen Sinde nævnet et Ord derom. Ved Davrebordet saa' de et Par Gange paa hinanden med et underligt dvælende Blik, og deres Stemmer havde en skælvende Klang, naar de vekslede en Bemærkning. Da de havde spist, gik Jørgen ud paa Loen og begyndte at ordne noget der. Han havde paa Følelsen, at Ellen vilde opsøge ham derude, saa de kunde tale sammen om det Løfte, han havde givet hende i Fjor.

Ret længe kom han heller ikke til at vente. Snart lød de raske, kendte Trin ude paa Stenbroen, og Ellen kom ind.

»Naa æ saa de Aar gaae, som du laae mej aa blie, Jørren«, sagde hun dæmpet.

»Åa va sier du saa naa, Ælne, ve du haa, aa jæ ska blie hæ læŋgere?« spurgte han.

»Ja«, svarede hun og rakte sin Haand ud imod ham, »jæ ve haa, aa du ska blie hæ alti«.

»Alti!« Jørgen lagde Armen om hendes Liv. »Alti væe hos dej, Ælne, ønsker du de?«

»Ja«, sagde hun igen, »jæ kanne uŋvære dej, de vé jæ«.

Jørgen trykkede hende fastere ind til sig.

»Men jæ æ kon dæŋ fatteé Kænstekaal, aa du dæŋ rie Gaarmaŋsdaater, va tror du vel dæn Mommor ve sie tæ de?«

»Jæ tror, hun ve blie gla, naar huŋ hører de, faa du haa alti staae saa højt hos hiŋe«.

Et Øjeblik senere gik de ind til Inger Prier, der var ved at hæspe en Rullefuld Hørgarn paa Vinden. I venstre Haand holdt hun en stor Skindlap, hvorigennem Traaden gled og mange smaa spidse Stabbe derved rubbedes af Garnet.

»Ja, vi kommer faa aa si jer, aa vi to haa bestemme aa væe sammen alti«, sagde Ellen i en lav, men fast og sikker Tone.

»Naa, haa I de«. Inger Prier standsede Garnvinden. »Ja, saa haa jæ kon aa sie Gu velsinne jer

begge to, aa jæ vé ønske, aa I alre maa faatrøe, va I naa haa bestemme. Men sæt jer naa né aa la vos snakke let nærmere om Saerne«.

De unge satte sig paa Langbænken, og selv indtog hun sin sædvanlige Plads for Bordenden.

»Aa dete hæ sku komme iŋ Gaŋ, haa jæ læŋge vaaren faaberét paa, aa haa dæfaa osse aaertęt, vun de hele ska stilles, naa føst de kom saa vit«, sagde hun. »Aa jæ haa saa bestemme, aa I maa taae Gariŋ øtter mej, men som I saae e Aar i Fjor, sier jæ halaaŋ eller to i Dav. Dæ æ iŋen aa jer, dæ æ ret gamle, saa I taanne Skae, faadé I venter lit inaa, aa I haa sæl begge to før snakke om, aa I hae Løst tæ aa sé jer æn Smøvle omkriŋ, saa de kaŋ I naa brue e Aar eller to tæ, lisom I søns«.

Inger Prier trak ud i et gulbrunt Jalusi, der stod i Vinduet, saa det kunde tage bedre af for Solen, der skinnede hende ind i Ansigtet.

»Aa jæ haa saa tęt mej, aa du, Jørren, sku taa paa æn Højskole i Vinter«, vedblev hun, »faa sæl om jænne haa ret meje Kæŋskav tæ de, som foregaar dær, saa tror jæ ilejn, de æ noe, e aaŋgt Meŋske kaŋ haa got aà. Aa da du, som hælde vaa, ble kasért tæ Soldaat, saa haa du junne hat Lejlehé tæ aa komme øvenfaa Dæren hitæ, men de kaŋ du naa, ves du vé, aa jæ ska nok betaale, va de koster, saa dæ æ ænne noe aa dæŋ Slavs, dæ ska hiŋre dej«.

»De sier jæ jer monne Tak faa«, udbrød Jørgen varmt, »aa jæ haa osse hat mere Løst tæ aa komme lét øv, æn jæ haa snakke om. Men jæ méŋte, aa naa I hae mej, da jænne kuŋe noe, saa sku jænne taa fraa jer, naa føst I kuŋe haa Nøte aa mej«.

»Jæ haa sæl heller ænne vaaren ret stemt faa de hitæ«, tilstod Inger Prier, »men øtterhaan som Tien gaar, kommer ma tæ aa se mæ lét aaŋre Øjne paa al Tiŋ, aa jæ tror naa, de æ rejde aa bæst, aa du benøter Lejlehéen, naa mens huŋ æ hæ«.

»Vé du saa ænne paa Askov Højskole?« spurgte Ellen, der straks med Begærlighed havde grebet Mormoderens Tanke og helst vilde have iværksat den med det samme. »Huŋ ligger helt dænée væ

Græŋjsen, vaa dæ foregaar saa meje, aa æ saa laŋt borte, saa baae Rejsen dætæ, ve blie noe helt stor= aarte«.

»Jo, de kuŋe jæ faaræsten got«, svarede Jørgen. »Men va vé saa du?«

»Ja, jæ ve helst rejde laŋt væk fraa dej«, lo hun, »faa saa sien haa vi mere aa faatælle væraaŋre«.

»Ja, jæ haa teŋt, aa du kuŋe taa iŋ tæ dæŋ gamle Provsts Daater, Madam Nielsen, dæ haa iŋ stor Gaar i Nærhéen aa Riŋstæ«, sagde Mormoderen, »faa dæ vé du kuŋe faa sét bue fint aa groft, aa huŋ æ æn meje døgde aa retsiŋne Kunne i ale Maaer, saa du vé kon haa got aà aa komme uŋer hiŋes Komando. Huŋ æ omtrent lie gammel mæ dæn Mor, aa øv aa ale di monne Jomfrøver, dæ i Aarenes Løv haa vaaren i Præstegaariŋ, æ huŋ dæŋ, jæ haa sat allerhøjest. Aa naa huŋ kommer hæ tæ Falster, besøjer huŋ alti mej, saa jæ haa snakke mæ hiŋe monne Gaŋge aa vé saan omtrent, va du gaar iŋ tæ«.

»Jæ kaŋ osse got lie Madam Nielsen aa ve jærne aaer hos hiŋe«, erklærede Ellen.

For hende var det som aabnedes her pludselig en større og rigere Verden, og nu kunde hun paa den store veldrevne, sjællandske Proprietærgaard faa et Indblik i meget, som hun ønskede at lære og kende. De Forhaabninger og Ønsker, der var kaldt til Live i hende, da hun drømte om, at Hen= ning skulde vise hende al Verdens Herligheder, var endnu ikke døde, men kun dækkede til. Inderst inde havde hun i det sidste Aarstid stadig syslet med Tanken om at komme ud paa en mere haand= gribelig og simplere Maade end i sine tidligere højtflyvende Drømme, men Løftet, som Jørgen havde givet hende, følte hun ogsaa som et Baand paa sig selv. Naar hun havde bundet ham til at blive, kunde hun ikke selv rejse bort fra Gaarden, og hun havde derfor ladet Aaret glide hen uden at tale videre om sine Idéer og Rejseplaner. Men nu kom Mormoderen selv med sit Forslag, saa hun kunde faa sine Ønsker opfyldt, og nu stod hun med begge Benene paa Jorden og blev ikke svim= mel ved at tænke paa det, hun gik i Møde.

Saadan var det, det skulde være, og nu vilde hun kunne drage Nytte af den Glæde, der blev skænket hende.

»Aa vi ska osse haa ordne helt aaŋre Tiŋ imellem vos, saa dænne sien ska komme nun Mésfaastaaelse«, sagde Inger Prier, da de havde drøftet forskellige Spørgsmaal vedrørende de unges forestaaende Bortrejse, »aa jæ ve da mæ de same la jer vée, aa naa I ska aaertaae Gaariŋ, saa kommer Inne tæ aa gaa iŋ, som jæ gaar øv. Ale mænne Pier haa Krav paa aa faa, va dæ mæ Rimléhé kaŋ tækomme dom, aa di ska haa tæ Rættens Maae, men jæ haa Laa tæ aa jælpe jer i Vej, saa I haa Øvsigt tæ sien aa arbæe jer vire frem«.

»Vi kuŋe da heller ænne teŋke vos, aa vi sku haa al de, I ejer«, sagde Ellen, »aa jæ ville da nøje haa, aa hele dæŋ aaŋ Familje sku glo galt tæ vos aa sie, vi haa snut dom deres Arregos fraa«.

»Nej, vi sier jer Tak faa de, I ve jy vos«, sagde Jørgen, »men vi ve helst haa, aa dæ iŋen Mésuŋelse blir fraa di aaŋres Sie«.

»De teŋker jæ heller ænne, dæ ska blie Anlénitæ«, sagde Inger Prier. »Aa I vé blie sat saan, saa I kommer tæ aa taa fat aa ale Kræfder aa rejne mæ Smaatiŋgene i vær Fal di føste Aar. Men jæ haa sæl prøjt de same aa vé, va Glæe, dæ ligger i aa se de smaa vokse sæ stort. Aa jæ haa dæŋ Tro tæ jer, aa I ve taa fat paa dæŋ rejdéé Maae, saa I Ti øtter aan kaŋ gaa fremaà«.

Begge de unge hørte nøje efter, hvad den gamle, erfarne Mormoder havde at sige dem. I deres Hjerter jublede det af Fryd over, at de skulde blive hendes Arvtagere og engang kalde Priergaarden deres. Om Kaarene blev haarde, afskrækkede dem ikke. De ejede Tro paa sig selv og paa Fremtiden og var rede til at vove en Dyst for det, der havde deres Kærlighed og Interesse.

»Aa saa jen Tiŋ inaa«, fortsatte Inger Prier. »Jæ ska ju osse leve, aa de mest almiŋle ville væe, om jæ sikre mej æn Uŋertægt; men al de Uŋertægtsvæsen haa jæ naa alre kuŋe lit, aa jæ ve saa holle mej nun Pæŋje, saan saa jæ kaŋ sørre faa mej sæl«.

Ellen drejede sig rask om imod hende.

»Men I ve da vel bo hæ hos vos, Mommor?«

»Ja, de ve jæ. Fraa Priergaariŋ fløtter jænne, færen I bær mej dæfraa. Men iŋen vé, va dæ kaŋ ské. Vaa de Gus Vilje kuŋe I døe færen mej, aa dæfaa maa de hele ordnes bestemt. Aa oppe ba Staasstoen ve jæ naa ha lave to Kamre. Dé øv tæ Gariŋ maa I faa tæ e Jæstkammer, som di ju plejer aa haa naa, aa de øv tæ Haviŋ, ve jæ saa haa tæ mæn Raaehé. Aa ska dæ sien tæstøe noe, saa ska dæ fraa Huggehøvse lægges noe tæ, saa jæ kaŋ faa mej æn hel Lejlehé mæ Faastoe, Køkken aa Spiskammer«.

»Al de ska blie, som I ønsker, aa vi ska jøe alt, va dæ staar i vor Magt, faa aa I kaŋ blie gla aa tæfræs paa jere gamle Dave«, sagde Ellen. »Men naa æ dæ saa Mor, hiŋe maa vi da osse snakke mæ«.

»Ja, vi kaŋ taae aa køre dæ aaer i Javden«, sagde Inger Prier, »aa jæ teŋker, huŋ blir gla faa aa høre Nyhéerne«.

»De teŋker jæ osse«, sagde Ellen med et varmt Blik paa Jørgen. »Men va sier I saa tæ aa la vos faa Riŋg?«

»Riŋg!« Mormoderen smilte lidt. »De æ ju iŋen Nøtte tæ, men dæ kaŋ væe noe pent væ Skikkiŋ, saa jø I de kon«.

Inger Prier blev siddende lidt, efter at Ellen og Jørgen var gaaet til deres Arbejde. Ring, Højskole, lære Husholdning, det var alt sammen noget, der ikke hørte hendes Tid til, knapt nok Nutiden, men Fremtiden vilde sikkert føre mere med sig deraf.

Paa Sværkegaarden fandt Priergaardsfolkene nu som altid den hjerteligste Modtagelse.

Kirsten Sværke elskede sin Moder og sin Datter højt og var glad, naar de aflagde hende et Besøg. Selv var hun endnu en frisk og indtagende Kone, og ligesom Moderen styrede hun sin Gaard med Klogskab og Myndighed. De fire af Børnene var gifte og borte, men en Søn og en Datter opholdt sig endnu i Hjemmet.

Meddelelsen om Ellens Forlovelse modtog hun med Glæde og gav straks sit Samtykke til Forbindelsen. Hun kendte den Krise, Datteren havde været

ude for, og var glad over, at hun havde valgt den jævne Tjenestekarl for den fine Præstesøn, da hun saa', at Ellen med hele sin Sjæl var bundet til den Stand og Stilling, hvorfra hun var udgaaet. Som det frie Naturbarn hun var, vilde hun ikke kunne trives ved at plantes om i et Drivhus, og selv om der end var Længsler i hende, som kunde drage hende udadtil, saa var dog Slægtsfølelsen stærkere. Aldrig vilde hun kunne fornægte den Rod, hvoraf hun var rundet, og altid vilde hun komme til at føle sig som Bonde. Derfor godt, at hun blev bundet til en Stilling, hvor hun hørte hjemme, og glædeligt for dem alle, at det faldt i hendes Lod at herske og styre paa den gamle, elskede Slægtsgaard.

I mangt og meget lignede hun Mormoderen og vilde sikkert blive hende en værdig Afløser.

Dygtig og rask til sit Arbejde, myndig og bestemt i hele sin Optræden, det var en Slægtsarv, hun havde faaet stærkere end nogen af de andre Børnebørn.

Og Jørgen var som skabt til at træde ind i Priergaardsmændenes Rækker. Brav og god, som de fleste af dem havde været, var han, og højt elskede han Ellen og lod sig sikkert gerne lede af hende uden derfor at miste noget af sin Værdighed; det var Træk, som i mangfoldige Led havde karakteriseret Forholdene og Livet paa Gaarden.

Hun kunde derfor ikke andet end hilse ham velkommen som Svigersøn, og var han end ikke rig, ejede han til Gengæld det fine, gode Hjerte, der var i Stand til at bygge den tryggeste Mur omkring et Hjem.

Og for Ellen var det ogsaa bedst saaledes. En stærk og myndig Natur som hun selv, vilde hun maaske tørnet sammen med, men ved Jørgens Kærlighed vilde det ædleste i hende blive kaldt til Live og skabe en Fred, der var større end alt andet.

»Tæ dé, som I haa bestemme, kaŋ jæ saa sie, aa jæ fraaskriver mej mét Arvegos dæ héme fraa«, sagde Kirsten Sværke, da hun havde hørt, hvorledes Moderen vilde ordne sine egne og de unges Sager for Fremtiden. »Aa miŋ Part maa I saa haa tæ aa slaa lit fraa jer mæ i Føstniŋen, men sien

naa jæ iŋ Gaŋ jø mét op, trækker vi de fraa Ælnes Arregos hæ«.

»Jæ ønsker heller ænne aa berie mej paa mænne Søskiŋs Bekostniŋ«, sagde Ellen, »men jæ sier Tak faa de, vi maa faa lèt Forsku«.

Paa Hjemvejen talte ingen af dem ret meget. Alle var de optaget af det nye Afsnit af deres Liv, som nu skulde begynde. Jørgen var den mest bevægede, og en stille Tak steg op fra hans Hjertes Dyb for al den Lykke, der var blevet ham til Del.

En lys og sorgfri Barndom havde Inger Prier givet ham, og gode, glade Ungdomsdage havde han haft, og nu laa den skønneste Fremtid for ham; det var Lykke over al Lykke, enten han saa frem eller tilbage.

Men Lykken forpligtede ogsaa.

Naar han fik noget at raade over, maatte han ikke glemme dem, der intet havde, og naar han fik nogen under sig, maatte han være god mod dem, som andre havde været det imod ham. De Fattigfolks Børn, der kom i hans Tjeneste, skulde hos ham finde et Hjem og en udstrakt Haand, og som Inger Prier og Mads havde støttet ham og ledet hans Fjed ind paa de rette Stier, vilde han søge at blive en Vejleder for de Drenge, han traf paa sin Gang gennem Livet.

Ellens Tanker bevægede sig ogsaa stærkt om den Tid, som vilde komme. Nu skulde hun altsaa tage Arven op efter Mormoderen og som Bondekone henleve sit Liv paa den Gaard, der i mangfoldige Aar havde været styret og ledet af hendes Slægt. For Resten af sine Dage vilde hun være bundet til den Plet Jord, hvoraf Priergaardsfolkene havde slidt sig Føden til, og den Gerning, Kvinderne der havde udført, skulde hun føre videre til Dels i de gamle Spor. Det var Historien som gentog sig Gang paa Gang, og det syntes, som det aldrig skulde blive anderledes her.

Ingen af Priergaardsslægten var nogen Sinde sunket ned under Bøndernes Stand, men heller ingen havde vovet sig udenfor deres Kreds. Altid var det som Gaardmandsfolk, de havde levet og virket og forstaaet at hævde sig, men andet havde de

ikke turdet give sig i Lag med, og nye Baner havde de aldrig brudt. Og nu skulde hun blive, som alle de andre havde været, og indtil sin Død vandre rundt i den gamle Trædemølle, som de forrige Priergaardskoner havde traadt. Sørge for Hus og Have, for Mad og Klæder og en Gang imellem komme til et Gilde hos Slægt og Venner og faa en Køretur til Nykøbing. Det var den Fremtid, der var hende beskaaren. Det var ikke som den Gang, da hun drømte om Henning Holst. Da havde hun ventet at faa udvidet sin Horizont og prøve Vingerne til en højere Flugt, og da havde hun ment at skulle smøge Bondekoften af sig og glide ind i andre og større Forhold.

Men heldigvis havde Mormoderen med klog og sikker Haand vist hende, hvad der boede dybest paa Bunden af hendes Sjæl, og hun havde faaet at mærke, hvor dybe Rødder hendes Hjerte havde i Bondejorden. Til Bønderne hørte hun, og hos dem maatte hun blive, om hun vilde bevare det bedste i sig selv.

Og saa var der Jørgen. Ham hørte hun ogsaa sammen med, og han var som en Del af hendes eget Liv. Kunde han end ikke føre hende op paa de høje Tinder eller vise hende den store Verdens Herlighed, saa kunde han til Gengæld skabe den stille, dybe Hjertefred, der var mere værd end det røde Guld. I hans Favn kunde hun ty hen, hvis Bølgerne skulde slaa højt op om hende, og der vilde hun altid kunne finde et Fristed, hvor Sorg og Savn kunde stilles.

Hos Inger Prier gik Tankerne baade frem mod det nye, som skulde komme, og tilbage til de Tider, der var rundet. Hun saa' sig selv som Barn lege med Søstrene hjemme i Priergaarden og med Henrik oppe paa Møllebanken, og hun saa' sig som ung Pige drømme, først uklart og taaget, senere stærkt og bevidst, om ham, som hun elskede, men fra hvem hun blev skilt, inden de endnu havde talt ud med hinanden.

For sit indre Øje saa' hun sig ogsaa som den Gang, hun stille og resigneret sled Livet hen ved Siden af Rasmus, og som i gylden Straaleglans laa

Dagene, der bar Henriks Navn. Da havde hun levet sin rigeste Tid, og da havde hun staaet paa Toppen af sin Lykkes Højde.

Efter den største Glæde var kommet den tungeste Sorg, og derpaa fulgte den lange, lange Enkestand, som hun havde levet sammen med sine Børn og Folk, og hvor hun havde fundet saa meget smukt og godt, selv om det bedste var borte. I sin Virketrang og i den Myndighed, hun sad inde med til at fremme det, hun helst ønskede, havde hun ogsaa fundet Tilfredsstillelse, og hun kunde derfor ikke andet end bringe en Tak for alt det, der var faldet i hendes Lod her paa denne Jord.

Men nu skulde det snart være forbi med hendes Styre paa Priergaarden. Nu skulde Ledelsen om kort Tid lægges i andre Hænder, og hun selv træde ind i de gamles mere uvirksomme Rækker. Lidt vemodigt og tillige lidt bittert laa der heri, men det var jo Livets ubønhørlige Lov, at de ældre skulde vige for de yngre og give Plads for dem, saa de kunde faa Lejlighed til at udfolde deres Evner og Kræfter.

Og selv om hun end ikke var saa gammel og aflægs, saa hun var helt ude af Stand til at styre og regere mere, vilde hun dog vige Skansen.

Blive hængende ud over Tiden, var en Fejl, hun ikke vilde gøre sig skyldig i. Hun vilde gaa, mens hun var klar nok til at lægge et nyt Bestik. Ventede hun ret meget længere, evnede hun det maaske ikke, og dumt vilde det være at holde fast paa Tøjlen til den hjælpeløst gled ud af Haanden. Oprejst som hun var gaaet ind paa sin Post, vilde hun ogsaa forlade den.

Og heller ikke vilde hun staa som en Hindring for Fremskridtet af de nye Idéer, som bestandig søgte at bane sig Vej gennem meget af det gamle, der havde overlevet sig selv og trængte til at blive afløst, men unge Skuldre skulde der lægges til for at aabne Sluserne, og her havde de yngre deres Plads.

Men om hun end gav Gaarden fra sig, behøvede hun dog ikke at synke hen i sløv Uvirksomhed. Der var endnu noget, hun magtede og som hendes Tanker kunde samle sig om. Fra sine unge

Dage havde hun gerne villet læse, men da fandtes der kun saare faa Bøger mellem Bønderfolk, og senere, mens Børnene var smaa, og hun selv tog de tunge Tag, levnedes der hende heller ikke megen Tid til at skaffe sig Læsning ude fra. I de sidste Aar havde hun ofret adskillige Timer paa Bøger, men jo mere hun havde læst, des mere ønskede hun at fortsætte, og nu kunde hun faa den ønskede Lejlighed dertil.

Ligeledes vilde hun rundt til sine Børn og Børnebørn og være hos dem nogle Dage ad Gangen for rigtig at faa talt ud med dem og se, hvordan Livet egentlig levedes inden for Hjemmenes Vægge. Mange hyggelige Timer sammen med sine kære, gode Døtre vilde hun sikkert faa, og alene som Gæst behøvede hun heller ikke at komme. Endnu var hun rask og rørig og kunde tage en Haand i med, hvad enten det gjaldt Sygdom eller Gilde, og de mange Smaafolk, som stadig kom til Huse i den store vidtforgrenede Familie, skulde nok kunne lægge Beslag paa Tiden og Opmærksomheden. Hjemme paa Priergaarden skulde Ellen ogsaa nok sørge for, at hun ikke kom til at kede sig, og baade først og sidst havde hun sin Rok og sit Lænketøj, saa der var nok til de kommende Dage.

Som Inger Prier og de unge havde talt om, kom det til at gaa. Jørgen rejste til Askov, og Ellen kom over hos den kloge og dygtige Proprietærmadamme, der havde adskilligt tilfælles med sin gamle falsterske Veninde. Streng mod sig selv som mod sine undergivne, men ogsaa ydende dem fuld Retfærdighed i enhver Henseende.

Og strengt var Arbejdet, som Ellen kom ind i. Tidlig maatte hun op om Morgenen for i den ene Uge Dagen igennem at være bundet til Gryder og Pander og i den næste at skure, skruppe og pudse. Hver femte Uge stod hun ved Vaskeballien og Strygebrædtet, og stoppe og lappe, hækle og brodere maatte hun til langt ud paa Aftenen. Men var Skolen end streng, klagede hun sig dog ikke, men var glad for, hvad hun lærte og saa', og selve Livet, der levedes paa Gaarden, var ret efter hendes Sind. Baade Proprietæren og Madammen var oplyste og aandelig interesserede Mennesker, som fulgte med i alt, der foregik omkring dem, og saa' gerne, at de unge, som kom i deres Hus, fik Del i Oplysningen og de Bevægelser, der var oppe i Tiden.

Ikke saa faa Bøger havde de, og Blade holdtes ogsaa, saa der var nok at læse i. Forskellige Møder begyndte at komme i Gang dér paa Egnen, og i særskilt Grad tog Nielsen og Madammen Ellen med sig ud, naar de mente, der var noget, som kunde udvikle og berige hende. Fra Arbejdet havde Inger Prier ikke bedt hende fritaget, men hun ønskede, at der ogsaa skulde tages Hensyn til hendes aandelige Udvikling, og med Glæde søgte baade Nielsen og hans Kone at aabne den unge, begavede

Bondepiges Sind for alt, hvad der var skønt og godt. Opholdet i deres Hus blev derfor af stor Betydning for Ellen, og inden hun rejste hjem, tog Madammen hende med ind til Roskilde og København, saa hun fik set lidt af det, hun saa længe havde higet efter. I fulde Drag nød hun Livet inde i Hovedstaden, men i de Dage, hun var der, kom hun endnu stærkere end gennem Mormoderens Ord til at se, at her hørte hun ikke hjemme. Dejligt var det at komme herind og se de mange skønne og vidunderlige Ting, men arbejde og leve her kunde hun ikke. Kun ude paa Landet og vel nærmere sagt paa Falster hørte hun til, der havde hun hjemme, og dér maatte hun have sit Virke sammen med den Mand, hun havde valgt og var knyttet til den nordfalsterske Muld, som hun selv.

Beriget og dygtiggjort vendte hun hjem til Priergaarden, hvor hun nu skulde begynde sin egentlige Livsgerning.

»Men helt bille slipper I naa ænne fraa, aa jæ haa vaaren hos Madam Nielsen«, sagde hun spøgende til Mormoderen en af de første Dage efter sin Hjemkomst, »faa naa æ dæ flere Tiŋ, som jæ haa set aa æ blét vaan tæ dæ aare aa ænne got kaŋ komme fraa, saa naa blir I nø tæ aa anskaffe de tæ mėj«.

»Naa — la vos saa høre, va de æ«.

»Ja, føst æ dæ e Komfyr, faa naa da jæ haa prøjt, vaa rénle aa got de æ mæ Grøer aa Paŋjer paa Komfyrene, saa faller de mej besværle aa ska rye op iŋe paa iŋ aaven Skaastén. Aa saa æ dæ æn Rulle — de maa vi osse haa, faa de æ meje næmere aa bæjer aa rulle Tøje æn staa aa hive mæ e Manjletræ. Åa tæ sist ve jæ jærne haa e stort Dampjærn aa strye mæ, faa de faarter mere æn e lille Boltjærn«.

Komfur, Rulle og Dampjærn. Det var ikke faa eller smaa Ønsker, Ellen bragte med sig ude fra, men det var sikkert gode og nyttige Ting, saa Inger Prier vilde ikke sætte sig imod deres Anskaffelse. Selv kendte hun ikke til Brugen deraf, og hende faldt det ikke besværligt at hejse Gryderne op og ned over den blussende Ild paa Arnen eller

have en Pande staaende paa en Trefod over nogle Gløder. Med let Haand kunde hun ogsaa trille en Dug eller et andet Stykke Vasketøj omkring Manglestokken og lade det rulle rundt under Mangleholtens Slag, saa Tøjet blev glat og blankt, men her som saa ofte før maatte hun sige, at dette hørte ogsaa hendes Tid til.

De unge Folk og den nye Tid krævede andre Skikke og andet at arbejde med, og hun vilde ikke stampe imod noget af det, der havde sin Berettigelse.

Ellen skulde faa sin Villie, ikke alene fordi hun vilde gøre hende en Glæde, men ogsaa fordi hun ønskede, at hendes Afløser skulde kunne findes dér, hvor Fremskridtet var.

For Jørgen blev Opholdet paa Askov en rig og herlig Tid, og af yderste Evne søgte han at tilegne sig saa meget som muligt af alt det, der blev ham budt. Ikke en Time forsømte han, og ved hver enkelt af de frie Foredrag var han en trofast Gæst. Af Lærerne var det mest Nutzhorn, som øvede den største Indflydelse paa ham, og hans varme, milde Ord faldt altid en aaben Sangbund i Jørgens bløde Sind.

Da han og Ellen atter samledes i Hjemmet, var de begge som vokset og blevet større, end da de skiltes. Deres Horizont var hver paa sin Side udvidet og præget af det, de havde læst, og i videste Omfang søgte de at delagtiggøre hinanden i det, de selv sad inde med. Ellen fortalte om Livet baade i Stue og Stald paa den store, veldrevne Gaard og om sine Besøg i Ringsted, Roskilde og København. I Kirkerne havde hun staaet ved Kongegravene, havde sejlet i Frederiksberg Have, spadseret paa Voldene og været i Musæerne og det kongelige Teater. Og Øjnene havde hun brugt, og det sete kunde hun huske, saa her var nok at øse af for lange Tider.

Til Gengæld skildrede Jørgen klart og levende sin lange Rejse, sine Besøg ved Grænsen og nede i det tabte Land og om det rige Liv, som levedes paa Askov Højskole.

I Regning og Skrivning havde han sin stærkeste

Side, og omhyggeligt havde han ført Dagbog i al den Tid, han havde været borte, og havde her en sikker Kilde at søge hen til, naar Hukommelsen svigtede. Sine Udgifter havde han ligeledes nøjagtigt opført, og med Interesse gennemgik han de smaa, men for ham ret betydelige Poster fra Højskoletiden. Var de end ringe i sig selv, skulde de dog danne Grundlaget for hans fremtidige Regnskabsføring over de Indtægter og Udgifter, han som Gaardmand vilde faa.

For sidste Gang skulde Inger Prier gøre Brylup, og som altid ved hendes Gilder blev der noget særskilt at bemærke. Først kom det, at hun bestemt frabad sig al Bæren til Gilde. Selv vilde hun bekoste det hele, og inden hun forlod Styret, vilde hun være med til at ramme en Pæl gennem en Skik, der ingen Berettigelse havde mere. Nu, da alle havde fuldt op af Mad og Drikke og kunde købe, hvad de manglede, var der ingen Grund til at slæbe rundt med de forskellige Madvarer; derimod før havde det været anderledes. Da var den enkelte ikke i Stand til selv at klare det hele, men var nødt til at have Hjælp hos andre. De fleste af Konerne i Lavet fandt, det var saa underlig tomhændet at komme til Gilde, naar de slet intet skulde levere, men en Del af de yngre var glade for at slippe for Ulejligheden og Bekostningen med at lave de store Bærekurve til. At det siden igen vilde svie til dem selv, naar de skulde gøre Gilde og der saa heller intet kom ind, kunde de nok regne ud, men den Tid, den Sorg, og som Inger Prier sagde, var det kun et taabeligt Bytte at tage Mad med til hinanden, saa det var bedst, at det hele faldt bort i deres Lav. Andre kunde holde fast, hvis de vilde.

Ved Ankomsten til Bryllupsgaarden maatte Gæsterne straks lægge Mærke til Brudens Dragt. Forsvundet var det tunge Foldeskørt med de to Rækker blomstrede Silkebaand og borte var Polkahuen og Polkatrøjen og det store Forklæde. I Stedet var kommet en fin, sort, moderne Kjole med uhyre Vidde i Nederdelen, og det stramtsiddende Liv var smykket med en Række glinsende Perleknopper.

Ellens svære, lyse Haar kom nu, da det skærmende Hovedtøj var borte, helt til sin Ret og sad samlet i en tyk Krans bag i Nakken, smykket med en stor Silkesløjfe.

Jørgens Brudetøj kunde i et og alt staa Maal med Brudens. Baade Frakke, Bukser og Vest var af fint, sort Klæde, og en lille hvid Krave med et sort Slipsbaand prydede hans Hals.

Brudestadsen vakte alles Beundring, og særlig de unge Piger, der var mødt op i Polkahue og Trøje, ønskede snarest at kunne kaste det hele og faa Skørtet byttet med Kjolen. Med Lin saas nu kun de ældre af Konerne, og iblandt dem var der flere, som fandt det bedre snart at gemme det hen og faa Polkahue i Stedet, da det var nemmere med Hue end med Lin, som stadig skulde vaskes og stryges.

Med et lille Suk gjorde Inger Prier sig klart, at med hende og hendes Jævnaldrende vilde de hvide Hovedlin forsvinde og erstattes af det, der var nyere, men ikke nær saa smukt. I hendes Øjne var et Kniplingslin den skønneste Hovedbedækning, en Kvinde nogen Sinde kunde bære, og selv vilde hun holde fast derved, saalænge hun var i Live og smykkes med, naar hun blev lagt i sin Kiste.

Til Frokosten var der som altid dækket op med koldt Bord, men de store Saltmadsfade manglede, og Flæsk, Kød og Pølse laa nu i fine Skiver paa hver sit Fad eller Tallerken. Som særlig nymodens Paalæg var der kogte, overskaarne Æg, koldt Hønsekød og halvstore Frikadeller.

I Stadsstuen stod et straalende Kaffebord med Søsterkage, Klejner, Tvebakker og en mægtig Kringle. I de første Aar, da Kaffen var kommet til Ære og Værdighed, havde der kun vanket et Stykke Kandis til, men Tid efter anden var det blevet Skik at faa en eller anden Slags Kage med, naar der var Gilde, men en saadan Overflod var aldrig før set.

Og hvor tog Opdækningen sig ikke prægtig ud. Inger Prier havde lige købt en stor ny Messing Kaffekande med Fyrfad, og blank og skin-

nende som selve Solen, tronede den midt paa Bordet. For hver Bordende stod høje Sukkerskaale af Krystal og forgyldte Spølkummer med Fløde, og et bægerformet Glas var fyldt med Teskeer af Sølv. Alle Kopperne var af fint Porcellæn, og Kagefadene havde Guldkant og store Blomster.

Ved Middagsbordet blev der ogsaa budt paa en Overraskelse. Da Suppen og Peberrodskødet var spist, og de tømte Tallerkener taget ud, kom der nye ind i Stedet.

»Ska vi naa osse haa Talerkner tæ Egostiŋ?« hviskede den gamle Maren Reve til Ane Raa, der sad ved Siden af hende.

»De vé jænne«, svarede Ane halvhøjt, »men vi haa ju faat Knive aa Gafler i Stæjiŋ faa Skeer, saa jæ keŋer ænne, va al de ska bety«.

»De æ føste Gaŋ, aa jæ haa prøjt aa søve mæ Tænske, naa da vi fik Suppe«, betroede Karen Hare nu Ane Raa fra den anden Side, »men jæ søns da bæjer om Træskeerne, faa maŋ bræŋer sæ saa léet mæ di aaŋre — — men se naa dær!«

Hun puffede med Albuen til Ane, der straks fulgte Retningen af Karens Blik og saa' henimod Døren, hvor Opvarterne kom ind med flere store Lagkager og Æblekager, pyntede med smaa Fløde-skumstoppe.

Til Kagerne serveredes afbrændt Punsch.

En Del af Mandfolkene var ikke rigtig tilfredse hermed, da de havde paa Fornemmelsen, at nu vilde det lystige Punschesold om Natten blive strøget, ikke alene her, men senere andre Steder. Inger Prier havde altid været Vejviser i saa Henseende, og det vilde hun nok blive ved med til det sidste.

Resten af Gildet gik efter de gamle, kendte Regler, men ved Afskeden blev Gæsterne bedt om at komme for at spise til Middag om Søndagen Klokken to. Frokost og Kirketur var der altsaa slaaet en Streg over til Andendagsgildet. Nogle fandt, det var Skade, at de skulde gaa Glip af en god Frokost, andre syntes, det var en Behagelighed, at de kunde tage en lille Middagslur, før de skulde af Sted, og naar de ved et Todagesgilde fik Mad syv Gange, kunde de nok klare sig med det.

Om der senere blev knappet et Maaltid eller to af, skadede det endda heller ikke. Gilderne var ikke mere de eneste Fornøjelser, som blev budt Folk nu til Dags. Rundt omkring begyndte der at blive holdt Fester og Møder af forskellig Art, saa der var Lejlighed nok baade for unge og gamle til at komme ud og more sig.

Det var ikke som i forrige Tider, da Gilderne havde været det eneste opmuntrende midt i al Hverdagslivets haarde Slid og tunge Ensformighed, og hvor man ikke kendte til andre Sammenkomster end Fest i Hjemmene. Da var det kun rimeligt, at man morede sig flere Dage paa Rad, naar man efter megen Besvær havde faaet det hele i Orden. Men nu havde man langt anderledes Hjælpemidler, saa det var ikke saa brydsomt at faa det nødvendige tilberedt, og man kunde derfor godt skyde en Del af det tidligere bort.

For alt dette havde Inger Prier ogsaa haft et aabent Øje, og med velberaad Hu havde hun skudt Andendags-Frokosten ud. Ved Kokkegildet drejedes der ligeledes lidt om paa det sædvanemæssige, idet alle ved Ankomsten blev trakteret med Steg og Kage for saa efter nogle Timers Dans at faa koldt Bord.

»Du faastaar daa osse aa rejne de øv lie tæ de siste«, sagde Grete Ræv beundrende, »aa dete maa jæ sie æ æn go Idé, faa de æ da lettere aa lave Ma væ Daviŋ æn om Natten, aa paa dæŋ Maae kaŋ dæ bæjer blie let Frihé tæ Kokkekunnerne«.

»De kaŋ ju væe, aa Ælne haa siŋ Fiŋjer mæ hær«, sagde Inger Prier, »aa jæ teŋker osse nok, aa de iŋen ret læŋe ve bli almiŋle aa faa dæŋ varme Ma, naa Folk kommer, i Stæjiŋ faa hæn paa Natten. Men al de kaŋ de yŋjre bæjer kaaŋtre om paa, æn vi gamle«.

»De kommer baae an paa, om vi kaŋ jøe de saa got, som I haa kuŋe, Mommor«, sagde Ellen, der stod i Nærheden, »men jæ æ gla væ, aa I ser saan paa de, faa saa vé jæ, aa I blir ænne faanærme, sæl om jæ faaaŋre lét paa noe aa de, I haa lært mej«.

»Nej, jæ blir ænne faanærme, sæl om de mæste

aa mét ska falle«, svarede Inger Prier. »Jæ haa sæl vaaren mæ tæ aa rivve meje gammelt né, aa lisom jæ haa kuŋe set, aa meje aa de, dæ passe faa menne Faarælres Ti, de maatte vi gaa fraa i menne Dave, saan kaŋ jæ osse faastaa, aa de maa gaa mæ jer aaŋre. I maa kasere noe aa de gamle aa lære aa brue de ny — de æ aa dæŋ Slavs, som ænne kaŋ væe aaŋt«.

Forbi blev saa Inger Priers sidste Bryllupsgilde, og forbi var det nu med at være Enehersker-inde paa Priergaarden. I Ellens og Jørgens Hænder havde hun lagt alle Tøjlerne, men skudt til Side eller lukket ude fra Ledelsen, var hun ikke. Hver eneste Dag raadførte Ellen sig med hende om Husholdningen, og glad og gerne lod hun hende sørge for Maden, som hun plejede.

Med Jørgen var det samme Tilfældet.

Naar de var inde ved Bordet, fortalte han hende om det Arbejde, de havde for, og vilde han foretage større Forandringer, spurgte han om hendes Mening.

Til sin egen Raadighed havde hun det lille Kammer med Udsigt til Kirken og til Møllebanken, og her kunde hun trække sig tilbage, naar hun ønskede en stille Stund med alle sine Minder. Her kunde hun ogsaa blive liggende længe om Morgenen, hvis hun følte Trang dertil, og om Middagen var der ligeledes Ro, saa her kunde hun finde et velsignet Alderdomsly.

Besøgene rundt om hos Børn og Børnebørn havde hun taget sig Tid til at aflægge, og dejlige Dage havde hun tilbragt sammen med sine kære i de forskellige Gaarde, men altid hastede hun dog hjem til Priergaarden, hvor hun vidste, de savnede hende og længtes efter hendes Komme paany.

Og aldrig nogen Sinde faldt Tiden hende lang, altid var hun fuldt optaget, men alligevel var det ikke som før. Nu kunde hun gaa uden om det, hun ikke havde Lyst til at give sig i Lag med.

Det var for hende en skøn og fredelig Aftenstund oven paa en lang og travl Arbejdsdag.

Aaret efter Ellens og Jørgens Bryllup kaldtes der stærkere end nogen Sinde før paa Inger Prier. En lille Pige havde meldt sin Ankomst, og hendes høje, gennemtrængende Stemme fyldte Stuen.

»De blir nok æn Dame, dæ ve la sæ høre«, lo Jørgen, idet han henrykt betragtede det lille, røde Væsen, der laa i Oldemoderens Skød.

»Laaŋerne æ dæ i vær Fal ænne noe i Vejen mæ«, sagde Inger Prier og puttede den lille ned hos Moderen.

»Huŋ ska hee Inger, Mommor«, sagde Ellen, da hun lagde Barnet til sit Bryst.

»Naa, de æ da i Tie, aa huŋ blir døvt«.

»De haa huŋ vaaren, føren huŋ ble føt — aa naa huŋ ska i Kirke, saa ska I væe Gumor aa Moer holle Høven«.

»De blir nok di aaŋge, dæ ska i Staasiŋ dæŋ Dav«, spøgede Inger Prier, imens hun stoppede Dynen fastere om Moder og Barn.

»Men vi vénne jøe noe Jille«, fortsatte Ellen, »faa di Pæŋje ve jæ spaare tæ æn ny Komoe aa tæ Gadinŋer oppe i Staasstoen«.

»Naa, du kaŋ nok rejde ligge aa speklere dæŋ øv«, sagde Mormoderen i samme Spøgetone som før, »men saan æ de, de ska væe, aa læg kon jere Berejniŋer got forøv, saa ska I nok faa fat væ dæŋ bæste Æne — va I da faaræsten osse haa got Grev paa alrée«.

Efter Ellens Bestemmelse holdt Inger Prier den lille over Daaben, og hun kom til at bære hendes Navn. At de ældre var Gudmødre, hændte kun sjeldent, men Inger var glad for Æren, som det ogsaa var hende en Glæde, at Barnet blev opkaldt efter hende, da hun ogsaa herigennem havde et Bevis paa den Kærlighed, hvormed hun omfattedes af de unge.

Den lille Piges Pleje blev saa godt som lagt i Oldemoderens Hænder, og Dagene løb nu næsten hurtigere for hende end nogen Sinde før.

Inden hun saa' sig om, var et Aar atter svundet, og en anden lille Pige laa i Vuggen.

»Du véste nok, du sku skyŋ dej aa blie stor, dæfaa haa du alti vaaren saa fremle«, smaalo Inger Prier, mens hun morede sig over, hvorledes hendes lille Navne søgte at efterligne den spæde Søsters Klynken.

Inger hoppede videre paa sine to raske Smaaben og peb lige ynkeligt. Jørgen Prier greb leende fat i hende og satte hende op paa sin Skulder.

Den lille hævede sig paa højre Taaspids og strakte venstre Ben langt ud til Siden, mens hun let og gratiøst støttede sig mod Faderens oprakte Hænder.

»Jøsses, tav hiŋe daanne! Huŋ kuŋe ju falle né aa slaa sæ rent faadærre«, advarede Grete Ræv, der sammen med Sidsel var kommen for at sé til Ellen og den nyfødte.

»Nej, huŋ faller ænne«, forsikrede Jørgen, »dæ æ Prierblo i hiŋe, dæfaa æ huŋ saa adræt«.

Grete vendte sig om mod den unge Moder, der med lysende Øjne fulgte Jørgens glade Leg med lille, kvikke Pige.

»Ja, di laver æls le Spetakkel«, sagde den gamle, »men blir du kée aae, kaŋ du ju jave vos øv ale sammen aa faa dæŋ Ro, du ønsker. De vonne saan dæŋ Gaŋ, ma aaŋre vaa mæ. Da hae ma hele Stoen ful aa fremmée, dæ sku bue haa Ma aa Drikke, vaa ma laa, aa Kunnerne snakke aa Mæŋene studèrte aa røj Tobak, aa sæl kuŋe ma daarle faa drejt sæ lèt, faade ale di Maŋfolk sa dær aa glovde. Jæ kaŋ høvse, aa dæŋ Gaŋ, jæ hae faat men lelle Sesle, som døe, da kom dænne miŋre æn søtten fremmeè paa jiŋ Øtmedav — — aa jæ vaa da saa daarle, saa jæ trovde, jæ hae krapèrt, aa jæ sku brække mej — aa jæ fik Mavepinne, lie da di sa aa spiste, ja de vaa daa dæŋ væste Rèlehè, jæ haa kèŋt«.

»Ja, de siste kuŋe sommetier væe være æn de føste«, sagde Inger Prier, »aa de vaa iŋ ræsom Aaergaŋg iŋen hele Lave hae vaaren mæ Ma«.

»Aa i jer Ti fik I ju bue Forpottema aa rejde Baaselma fraa dom ale sammen. Jæ kuŋe da nøjes mæ jiŋ Omgaŋg«, sagde Sidsel smilende, »aa naa slipper Ælne mæ aa kon Familjen aa di allernær-

meste kommer aa ser tæ hiŋe, saa de blir nærmere aa nærmere aa væe Baaselkunne«.

»Aa de blir da osse nærmere faa vos aaŋre aa slippe ijemmel Bygsuppen — som got æ«, indskød Jørgen.

»De æ kas ænne dæn Livret?«

»Aa — jæ kaŋ meje got lie de, men jæ brør mæ danne om aa faa fraa hele Lave. Jæ æ got nøjt mæ de, dæ kaŋ komme fraa Familjen«.

»Men va sier du saa tæ al dæŋ finne Kae, dæ kommer naa tæ Davs?«

»Ja, de æ raart mæ e Støke Lavkae aa æn Vaŋj= bakkelse, naa ma baae kaŋ faa de tæ Maae«.

»Aa du æ daa in være jiŋ aa jy nove«, lo Sid= sel og drejede sig derpaa om imod Ellen. »Haa du hørt om ale di monne finne Brøvegaver, som Højens Karne fik tæ set Brøllep«.

»Nej«.

»Jo, hun fik ju saa meje. saa de vaa lie faa= skrækle, aa dæ vaaŋ viŋ Graaens aa Pøntens aa Palens aa dem paa Vævergaarin dæ gaa Pæŋje, ale di aaŋre hae køvt noe. Aa bue Navrens aa Mønens aa Staŋjens aa Stryens møte mæ vær æn Platmenasje, saa naa haa hun da nok aa dæŋ Slavs«.

»Aa Snaens aa Skaaens aa Kokkens aa Lerbæk= kens aa di fraa Smeestæe gaa vær æn Brævens= karaffel«, sagde Grete Ræv, »saa di fik da osse rile aa dæŋ Tiŋ — — aa naa blir di ju natøvrle= vis Moen ale Stæer aa jy Gaver i Stæjiŋ faa Pæŋje. Men de kuŋe ma ju got teŋke øtter som Kestne Sværke aa hiŋes Pier gaa jer hær al de mejle finne Paasselin, saa ska aaŋre ju straks følle øtter. Men dæŋ nymoens Skik søns jæ æls ænne noe om. Faa de vaa da bæjer mæ Pæŋje, saa Folk sæl kuŋe køve, va di træŋte tæ«.

»Ja, dæ tror jæ osse, aa jæ i monne Tæfælle ve holle paa de gamle«. sagde Inger Prier, »men la vos naa gaa iŋ i Stoen, saa Ælne kaŋ faa le Ro. Aa jæ kaŋ lugde, aa Dorde haa Kaffen fære«.

For Inger Prier gled Dagene lige hurtig hen, og hun fik knap nok Tid til al den Læsning, hun havde tænkt at fordybe sig i. Sine Ture rundt om hos

Børn og Børnebørn, forsømte hun ikke, men hjemme vilde hun alligevel dog helst være. Priergaarden elskede hun fremfor nogen anden Plet, og dertil var hun knyttet med de stærkeste Baand. Lykkelige og glade arbejdede de unge der videre i den Aand, hun havde opdraget dem i, og alle Vegne saa hun det vokse og trives om dem.

Ellen og hendes tre raske Smaapiger var hende nu i Alderdommen det bedste, hun vidste, og Jørgen var stadig som en Søn for hende. Kærest af dem alle havde hun vel nok den lille Inger. Der var noget i hendes Væsen og Karakter, som drog Oldemoderen til sig, og tidt og mange Gange var det, som saa hun sig selv leve om i Barnet. Naar den lille gav sine raske, bestemte Ordre til de to mindste Søstre eller Dukkerne, eller hun udtalte sin barnlige Mening om dette og hint, da følte Inger Prier, at her var Kød af hendes Kød og Blod af hendes Blod.

For fjerde Gang skulde Jørgen Prier af Sted efter Jordemoderen, da der atter ventedes en lille Arving. Inger Prier vaagnede ved, at Køretøjet rullede ud af Gaarden, og nogen kom ind i Kamret til hende. Det var Kirsten Sværke, som Dagen i Forvejen var kommen for at være ved Haanden, naar Ellen fik Brug for hende, da Moderen i den sidste Ugestid havde følt sig træt og imod Sædvane gerne vilde søge Hvile af og til.

»Ja naa æ Jøren kørt øtter Madammen«, sagde Kirsten Sværke, »men lig I baae role. Al Tiŋ æ som de ska være, aa vi ska nok klaare vos sæle«.

Inger Prier rejste sig halvt op.

»Men va saa Smaapierne«.

»Ja di æ lavt iŋ i Dortes Sæŋj«.

»Græ dinne, da di ble taae op«.

»Jov, Gertrud aa lille Kirsten pev lit, men Inger vaa nok saa faanøjt, aa di falt ale sammen straks i Søvn ijen«.

Inger rejste sig bedre op i Sengen.

»Jæ sku daa vel æls op, naa dæ æ saan noe paa Fære; de haa jæ daa vaaren ale di aaŋre Gaŋje«.

»Nej, bli naa baae liggins«, bad Kirsten Sværke igen, »de æ al faa tile faa jer aa sit op«.

»Ja—ja da, si saa tæ Ælne, aa jæ ønsker, Vaahære maa væe mæ hiŋe«.

Kirsten Sværke lovede det og skyndte sig ud af Døren.

Inger Prier gled træt tilbage paa Puden og lukkede Øjnene. Hvor var det dog underligt, at hun kunde lægge sig saa trygt til Ro, naar der var sligt i Vente. Saaledes havde det ikke været de andre Gange. Da havde hun været paa Færde baade først og sidst. Men det var som stod hun helt udenfor her. Hun var saa træt, og alt havde hun lagt i Guds Haand, saa han vilde nok hjælpe bedre, end hun evnede det. Og hun laa saa godt, og hver Gang hun lukkede Øjnene, var det som saa' hun ind i Guds aabne Himmel. Alt var saa skønt, som hun aldrig før havde sèt det i Drømme, og i hendes Øre ringede det som med Klokker langt borte.

Hun hørte Vognen i rask Fart komme ind gennem Portrummet og rulle hen over Stenbroen, saa nu var Ellens Time kommen, men hun kunde alligevel ikke bekvemme sig til at staa op, hun maatte blive liggende et Øjeblik endnu. Aldrig havde hun hvilet saa blødt som nu i denne Stund, og aldrig havde hun følt saa salig en Fred.

Hun lukkede atter Øjnene og sov stille og trygt paany.

Ved Daggry aabnede Jørgen Prier Døren og tittede ind til hende. Udtrykket i hans Ansigt vidnede om, at der var vederfaret ham en stor Glæde, men den gamle Oldemoder sov saa godt, at han ikke nænnede at vække hende for at delagtiggøre hende deri, og stille listede han atter bort.

En Times Tid senere vaagnede Inger Prier.

Hun havde drømt om Henrik og syntes, han var der og kaldte paa hende. Men hun saa' kun Solen, som skinnede ind gennem Ruderne, og fra Stadsstuen lød raske, kendte Smaabenstrip, der kom nærmere.

Det var Inger. Rød og forpustet kom hun hen til Sengen.

»Ollemor, jæ haa faat iŋ Lillebror i Nat! Aa Mor sier, haŋ ska hee Hendrik, men vi ska kalle ham Henrik«.

»Hendrik!« Inger Prier bredte Armene ud, som vilde hun tage nogen i sin Favn. »Æ du komme hæ tæ Priergaarin ijen? — — Æ du komme faa aa hente mej?«

Armene sank slapt ned paa Dynen, medens et forklaret Smil gled over hendes Træk, og Inger Prier var ikke mere.

Et Stykke af Nordfalsters Historie var gaaet bort med hende.

»Priergaardsslægten«
fortsættes senere i Nutidsfortællingen
»Inger Prier«

Af Pressens Anm. af »Priergaardsslægten«s 1. Del anføres:

»Priergaardsslægten« er et vel gennemarbejdet og paa et stort Iagttagelsesmateriale bygget Stykke Kulturskildring. Forf. har valgt at give den i Romanform. Det er ingen daarlig Ide, og Forf. er sluppet godt fra det«. »Nationaltidende«.

»Det er saare interessant Læsning her bydes paa. »Priergaardsslægten« giver en fortrinlig Skildring af den Hjemstavnsfølelse, der har besjælet Nordfalstringerne, og kulturhistorisk set er den af betydelig Værdi«. »Randers Social-Demokrat«.

»Fortællingens Klædedragt er lavet af ægte og malende kulturhistorisk Stof. Alle Samtalerne er gengivet paa det nordfalsterske Maal, som er ført i Pennen paa en fornuftig og let forstaaelig Maade. Dette hjælper til at sætte den rette Kulør paa Skildringen og giver den forøget kulturhistorisk Værdi«. »Østsjællands Folkeblad«.

»Priergaardsslægten« skildrer Livet i en nordfalstersk Bondegaard omkring 1820. Med megen Forstaaelse og med stort Kendskab til Tiden behandles Emnet, og over hele det travle Hverdagsliv er lagt et Skær af Poesi«. »Folkeskolen«.

»Bogen indeholder interessante og smukke Skildringer af Livet paa Landet, og særlig Kvindernes vidtomfattende Arbejde ude og inde har her faaet sin forstaaende Skildrer«. »Protestantisk Tidende«.

»Helene Strange opruller et Kulturbillede fra en svunden Tid saa ideelt og ligetil, at man stundom ligesom kommer til at leve et Stykke Barndoms- eller Ungdomstid om igennem »Priergaardsslægten«. »Husmanden«.

»Forf. faar i denne Beretning om jævne Bønderfolks jævne Liv listet en ikke saa helt lille Portion falstersk Kulturhistorie i Læserne, Ting, som man ikke har vidst om før og som saaledes er reddet fra Forglemmelse«. »Lollandsposten«.

»Enhver Person i »Priergaardsslægten« staar levende for os, og for alle, der ønsker at kende forrige Tiders Levesæt, vil Bogen være kærkommen Læsning«. »Lolland-Falsters Folketidende«.

»Kvindernes mange forskellige smaa Sysler er med Forkærlighed draget frem, fordi de som Regel overses baade i Historien og det daglige Liv. Alle, der har Kærlighed og lidt Kendskab til gammel Kultur, vil med Kærlighed læse denne Bog«. »Lolland-Falsters Venstreblad«.

»For Folk, der interesserer sig for vort Lands mange Dialektformer, vil denne Bog være en hel Guldgrube, hvor der er en Mangfoldighed af nordfalsterske Gloser, som det maa have været et stort Arbejde at faa samlet. For at have bevaret disse, fortjener Forf. stor Tak«. »Lolland-Falsters Stiftstidende«.

»Det interessanteste ved »Priergaardsslægten« er Kvinderne. Her er givet noget frit og stolt, som De skal have mange Tak for«. Thorkild Gravlund.